

M VAN
MUSEUM
LEUVEN

JAARVERSLAG 2017

M-Museum Leuven

INDEX

1. INLEIDING	6
2. MUSEALE EN KUNSTENWERKING	8
2.1 TENTOONSTELLINGEN EN PRESENTATIES	9
2.1.1 <i>Oude Kunst</i>	9
2.1.2 <i>Hedendaagse Kunst</i>	13
2.2 LEZINGEN, SYMPOSIA, GESPREKSAVONDEN EN ACTIVITEITEN IN EIGEN BEHEER	18
2.3 ZAALGEBRUIK DOOR PARTNERS	18
2.3.1 <i>Zaalgebruik door diensten van de stad Leuven</i>	18
2.3.2 <i>Zaalgebruik door M</i>	19
2.3.3 <i>Zaalgebruik door (socio-culturele) partners en vzw's</i>	20
2.3.4 <i>Resultaat zaalgebruik 2017 t.o.v. 2016</i>	21
2.4 COLLECTIES	22
2.4.1 <i>Presentatie M-collectie</i>	22
2.4.2 <i>Inkomende langdurige bruiklenen</i>	27
2.4.3 <i>Schenkeningen, legaten en aankopen</i>	28
2.4.4 <i>Uitgaande (langdurige) bruiklenen en bruiklenen voor tentoonstellingen</i>	29
2.4.5 <i>Collectieregistratie</i>	30
2.4.6 <i>Restauraties en conserverende behandelingen</i>	32
2.4.7 <i>Depotbeheer</i>	34
2.4.8 <i>Samenwerking</i>	35
2.4.9 <i>Bibliotheek, documentatie en archief</i>	36
2.5 WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	36
2.5.1 <i>Onderzoek</i>	36
2.5.2 <i>Dienstverlening aan derden</i>	39
2.5.3 <i>Ontsluiting</i>	40
2.5.4 <i>Publicaties en edities</i>	40
2.5.5 <i>Vertegenwoordiging staf</i>	41
2.6 LOKAAL KUNSTENBELEID	43
2.6.1 <i>Buitenlocaties in Leuven</i>	43
2.6.2 <i>Residenties</i>	44

3. PUBLIEKSWERKING	46
3.1 COMMUNICATIE	47
3.1.1 <i>Corporate communicatie</i>	47
3.1.2 <i>Projectcommunicatie</i>	53
3.1.3 <i>Pers</i>	58
3.1.4 <i>Mediadeals</i>	59
3.1.5 <i>Projectcommunicatie</i>	59
3.1.6 <i>Innovatie</i>	60
3.1.7 <i>Professionele communicatie</i>	60
3.2 PUBLIEKSBEMIDDELING EN -BEGELEIDING	61
3.2.1 <i>Publieksaanbod</i>	61
3.2.2 <i>Publieksbemiddeling</i>	68
3.2.3 <i>Infrastructuur</i>	74
3.2.4 <i>Gidsenwerking</i>	74
3.3 MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN EN DOELGROEPEN	75
3.3.1 <i>Community projecten</i>	75
3.3.2 <i>Kwetsbare doelgroepen</i>	76
3.3.3 <i>Projecten extra muros</i>	78
3.4 BEZOEKERSCIJFERS EN PRIJZENBELEID	78
3.4.1 <i>Bezoekerscijfers 2017</i>	78
3.5 HET PRIJZENBELEID	79
3.6 M-BASSADEURS	82
3.6.1 <i>Ledenbestand 2017</i>	82
3.6.2 <i>Prijzen lidmaatschap</i>	83
3.6.3 <i>Soorten kaarten en voordelen per formule</i>	83
3.6.4 <i>Partnerships M-bassadeurswerking</i>	84
3.6.5 <i>Klankbordgroep M-bassadeurs</i>	85

4. ZAKELIJKE WERKING	86
4.1 INLEIDING	87
4.2 FINANCIEN	87
4.3 PERSONEEL	87
4.3.1 Organogram en bezetting	87
4.3.2 Cijfermatige analyse en verloop	89
4.3.3 Tijdelijke aanvullende krachten	92
4.3.4 Vrijwilligerswerking	93
4.3.5 Werving en selectie	96
4.3.6 Vorming, training en opleiding	96
4.3.7 Werknemerswelzijn	99
4.3.8 Interne communicatie	100
4.4 INFRASTRUCTUUR	100
4.4.1 Investerings in de onroerende infrastructuur	100
4.4.2 Investerings in de roerende infrastructuur	101
4.4.3 Technische ondersteuning	101
4.5 DUURZAAMHEID EN ECOLOGIE	101
4.5.1 Technische ingrepen	101
4.5.2 Recuperatie materialen	102
4.5.3 Ecoteam	102
4.6 COMMERCIELE WERKING	102
4.6.1 Commerciële zaalverhuur	102
4.6.2 Teambuilding-activiteit	104
4.6.3 M-Cenas	105
4.6.4 M-Museum Fonds	106
4.6.5 Sponsoring	107
4.6.6 Barter deals	108
4.7 DIGITALISERING	109

5. BESTUURLIJKE WERKING	110
5.1 DIRECTIECOMITÉ	111
5.2 RAAD VAN BESTUUR	111
5.3 ADVIESCOMITÉ	112
5.4 ERFGOEDDECREET	113
5.5 ERFGOEDLABO	114
6. BIJLAGEN	116
6.1 WEBSITESTATISTIEKEN 2017	117
6.1.1 Google analytics <i>www.mleuven.be</i>	117
6.1.2 Google analytics <i>www.baramuze.be</i>	119
6.1.3 Google analytics <i>www.m-idzomer.be</i>	120
6.1.4 Google analytics <i>www.m-life.be</i>	120
6.1.5 Google analytics <i>www.playgroundfestival.be</i>	121
6.2 PERS	121
6.2.1 Persverzendingen Prezly	121
6.2.2 Persknipsels nationaal	124
6.2.3 Persknipsels internationaal	140
6.3 BEZOEKERSCIJFERS 2017	142
6.3.1 Algemeen overzicht bezoekerscijfers 2017	142
6.3.2 Vergelijking bezoekerscijfers 2010 t.e.m. 2017	143
6.3.3 Herkomst en leeftijd individuele bezoekers M	148
6.3.4 Herkomst en leeftijd individuele bezoekers M-Schatkamer	152
6.3.5 Groepsbezoeken in M	155
6.3.6 Leuvenaars gratis eerste donderdag van de maand	156
6.4 JAARREKENING 2017	156

1. INLEIDING

2017, een jaar vol toekomst

2017 was een jaar met een bijzondere intensiteit.

Na een razend drukke periode tijdens de laatste weken van de toptentoonstelling *Utopia* ging het museum medio januari voor bijna vijf maanden dicht.

Nu is een publieke plek als M sluiten nooit evident. Tenslotte bestaan musea bij gratie van een publiek, aan wie het genot van de ruimte dan tijdelijk wordt ontzegd. Maar na meer dan 1 miljoen bezoekers over de vloer te hebben gehad, was de tijd rijp voor een noodzakelijke vernieuwingsoperatie.

Ambitie en inzet waren niet min. Er was de aanpassing van infrastructuur, zeker, maar ook de reorganisatie van de collectiepresentatie en de optimalisatie van de publiekswerking stonden hoog op de agenda. M wilde zijn voorttrekkersrol bestendigen en koos voor ingrepen met een duurzame impact. Een geheel nieuwe wind waait sinds juni 2017 door de collectiepresentatie. De transhistorische lijn waarmee M als een van de pioniers kunstobjecten uit hun strakke periodische en artistieke kaders tilt, zorgt voor nieuwe verbindingen. De presentaties nodigen uit om anders te kijken, om onvermoede verbanden te herkennen en te commentariëren, om deel te hebben aan de ontwikkeling van een nieuwe beeldtaal. Deze krachtige keuze leverde M waardering op van wetenschap en publiek, van kunstenaars en kenners.

De veerkracht van mensen komt meer dan ooit centraal te staan. Vanuit zijn unieke positie als “dubbelmuseum”, dat oude en hedendaagse kunst verbindt, nodigt M bezoekers uit om wederzijds de blik te verruimen en het museum te verrijken met nieuwe verhalen. In M vormen kunst- en erfgoedobjecten de bron van vele verhalen en betekenislagen, aangebracht door duizenden mensen van diverse origines en alle leeftijden. Het hechtmiddel in al deze verhalen zit in de beleving van kunstwerken met een uniek vermogen om onze verbeeldingskracht en onze weerbaarheid te versterken.

M zou echter M niet zijn als tijdens de periode van sluiting niet ook tal van initiatieven “extra muros” werden opgezet. Zo waren collectiestukken te zien in de rechtsfaculteit van de KU Leuven en vond een editie van de Vlaams-Brabantse kunsthappening *OPEN M* plaats in de presentatieruimtes van Cas-co. Maar het meest markant was toch een veelbesproken internationale realisatie van het museum. Vlaams minister Sven Gatz stelde immers de kunstenaar Dirk Braeckman samen met M-curator Eva Wittoox aan om België in 2017 te vertegenwoordigen op de 57ste Biënnale van Venetië. Als organiserende instelling nam M-Museum Leuven de volledige coördinatie van het project op zich en gaf op die manier zijn visitekaartje af in het kader van een van de meest toonaangevende kunstmanifestaties ter wereld.

De afsluiting van dit jaarverslag geeft ons bijzonder veel redenen om terug te kijken op 2017 als een jaar vol toekomst. Een toekomst die we elke dag met veel inzet en enthousiasme blijven vormgeven vanuit onze museumsite pal in het hart van Leuven.

Denise Vandervoort
Voorzitter raad van bestuur

Peter Bary
Algemeen directeur M

2. MUSEALE EN KUNSTENWERKING

2.1 TENTOONSTELLINGEN EN PRESENTATIES

EIGEN PRODUCTIES

1	08.12.17 × 08.04.18	EDGARD TYTGAT HERINNERING AAN EEN GELIEFD VENSTER
2	31.03.17 × 14.05.17	OPEN M
3	17.03.17 × 09.07.17	ENTRE NOUS QUELQUE CHOSE SE PASSE
4	13.05.17 × 26.11.17	BELGISCH PAVILJOEN (57STE BIËNNALE VAN VENETIË)
5	11.06.17 × 05.11.17	AURÉLIEN FROMENT DUBBELVERHALEN
6	11.06.17 × 19.11.17	CÉCILE B. EVANS SPRUNG A LEAK

SAMENWERKINGEN

1	21.10.16 × 17.01.17	OP ZOEK NAAR UTOPIA
2	22.09.17 × 27.05.18	OVER DE GRENS MIDDELEEUWSE BEELDHOEWKUNST UIT DE LAGE LANDEN
3	16.11.17 × 19.11.17	PLAYGROUND

2.1.1 OUDE KUNST

2.1.1.1 Eigen producties

EDGARD TYTGAT. HERINNERING AAN EEN GELIEFD VENSTER

08.12.17 × 08.04.18

Edgard Tytgat (1879-1957), een Brussels kunstenaar, was een echte verhalenverteller. Het grote publiek kent Tytgat vooral door het volkse karakter van zijn werk, duidelijk naar voor gebracht in zijn muziek-, circus-, en variététaferelen. Hierdoor werd zijn stijl vaak ook omschreven als kinderlijk of naïef maar wie zijn beeldtaal analyseert, ontdekt vaak een tragische ondertoon in zijn werk. Tytgat's wereld is bitterzoet en de thema's binnen zijn werken baden in een sfeer van verloren onschuld, het verlies van de jeugd, fantasmes en dromen, tot het scabreuze toe. Tytgat kent zijn kunstgeschiedenis en grijpt ook in bepaalde werken op die klassieke thema's sterk terug. Wanneer men zijn werk aandachtig bekijkt, ontwaren er zich dubbele bodems die zich bij een eerste lezing van het werk niet altijd onmiddellijk tonen. Het alledaagse leven en gebeurtenissen uit zijn eigen omgeving vormden echter ook een grote inspiratie. Zo figureert zijn echtgenote Maria vaak in zijn werk. Voornamelijk de olieverfschilderijen van Tytgat getuigen van zijn krachtige narratieve techniek. In één beeld ontspint zich een veelheid aan mogelijke scenario's. Naast een grote selectie olieverfschilderijen was er ook ruimte voor nooit eerder vertoond archiefmateriaal met video, dagboeken en kortverhalen.

Cineast en cocurator Gust Van den Berghe zag in het werk van de Zweedse regisseur Roy Andersson een beeldtaal die sterk lijkt op de narratieve stijl van Tytgat. Door het werk van Anderson te confronteren met Tytgat versterkten beide werelden elkaar.

Curatoren: Peter Carpreau en Gust Van den Berghe

Bruikleengevers:

België

- Museum Plantin-Moretus/Prentenkabinet, Antwerpen – UNESCO Werelderfgoed
- The Phoebus Foundation, Antwerpen
- Musea Brugge, Groeningemuseum
- Brussels Hoofdstedelijk Parlement
- Museum van Elsene, Brussel
- Belfius Art Collection, Brussel
- Museum Dhondt-Dhaenens, Deurle
- Musée L, Musée universitaire de Louvain
- Museum voor schone Kunsten, Gent
- M-Museum Leuven
- Musée L, Musée universitaire de Louvain
- Musée des Beaux-Arts de la Boverie, Luik
- Mu.ZEE Oostende
- Musée communal de Woluwe-Saint-Lambert

Nederland

- Stedelijk Museum Amsterdam
- Gemeentemuseum Den Haag

Frankrijk

- Musée de Grenoble

Zwitserland

- Emanuel Hoffmann Foundation, Basel

Privéverzamelingen in België, Nederland en Frankrijk.

Edgard Tytgat, *Meisje op mansarde*, 1950 © Cedric Verhelst © SABAM Belgium 2017

2.1.1.2 Samenwerkingen

OP ZOEK NAAR UTOPIA

21.10.16 > 17.01.17

Leuven, december 1516. Op de hoek van de huidige Naamsestraat met de Standonckstraat haalt drukker Dirk Martens het eerste exemplaar van *Utopia* van de pers. 'Een gouden boekje, niet minder heilzaam dan grappig, over de ideale republiek en over het nieuwe eiland Utopia', zo luidt de ondertitel. Vijfhonderd jaar later spreekt de ideale staat die de Engelse politicus en Europese humanist Thomas More in zijn werk beschrijft nog steeds tot de verbeelding. *Utopia* is een mijlpaal, een nieuw tijdperk voor het Europese denken. Centraal staat de eeuwenoude droom van menselijk geluk en de zoektocht naar een betere wereld. Het is een zoektocht naar kennis, rijkdom en macht: een bijna onuitputtelijke inspiratiebron voor kunstenaars en wetenschappers in het begin van de renaissance. In *Op zoek naar Utopia* maakt de bezoeker kennis met de wereld van More en zijn vrienden, met de idealen en droombeelden die toen door de hoofden van kunstenaars speelden, met het verlangen naar verre horizons en met het web van nieuwe wetenschap dat geduldig over de werkelijkheid heen werd geweven. Schitterende werken van 15de- en 16de-eeuwse topkunstenaars als Quinten Metsys, Hans Holbein, Jan Gossaert en Albrecht Dürer werden samengebracht in een spannend en intrigerend verhaal. Ze toonden de grenzeloze verbeelding van een ideale wereld.

Curator: Jan Van der Stock (KU Leuven, Illuminare – Studiecentrum voor Middeleeuwse Kunst)

Tentoonstelling van KU[N]ST Leuven, het samenwerkingsverband van de stad Leuven, KU Leuven, Illuminare - Studiecentrum voor Middeleeuwse Kunst en M-Museum Leuven

Bruikleengevers:

België

Antwerpen, MAS | Museum aan de Stroom Antwerpen – UNESCO Werelderfgoed, Museum Plantin-Moretus/Prentenkabinet Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België Brussel, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Sint-Baafskapittel Gent, Museum voor Schone Kunsten Gent, Universiteitsbibliotheek Leuven, M-Museum Leuven, KU Leuven, Universiteitsbibliotheek Mechelen, Stedelijke Musea Mechelen

Duitsland

Berlin, Staatliche Museen zu Berlin – Kupferstichkabinett Dresden, Staatliche Kunstsammlungen Dresden - Kupferstich-Kabinett Frankfurt am Main Städel Museum Museum Lüneburg München, Bayerisches Nationalmuseum Oldenburge, Landesmuseum für Kunst und Kulturgeschichte Oldenburg Ludwigshafen, Wilhelm-Hack-Museum

Frankrijk

Colmar, Musée d’Unterlinden Douai, Musée de la Chartreuse Ecoeu, Musée national de la Renaissance Paris, Bibliothèque nationale de France, Rouen, Musée départemental des Antiquités

Italië

Milaan, Museo Poldi Pezzoli Rome, Gallerie Nazionali di Arte Antica di Roma Venetië, Gallerie dell’Accademia di Venezia Nederland Amsterdam, Rijksmuseum Den Haag, Koninklijke Bibliotheek Den Haag, Museum Meermanno Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen

Oostenrijk

Innsbruck, KHM-Museumsverband, Schloss Ambras Innsbruck Wenen, Kunsthistorisches Museum Wien, Kunstammer

Portugal

Lissabon, Caixa Geral de Depósitos (in bruikleen aan Museu Nacional de Arte Antiga)

Spanje

Madrid, Fundación Lazaro Galdiano Madrid, Museo Arqueológico Nacional Museo de América Madrid, Patrimonio Nacional Toledo, Cabildo Catedral Primada

Tsjechië

Brno, The Moravian Gallery

Verenigd Koninkrijk

London, Royal Collection Trust / Her Majesty Queen Elizabeth II London, The British Library London, The National Gallery London, National Portrait Gallery London, The Schorr Collection London, The Weiss Gallery Oxford, The Ashmolean Museum

Verenigde Staten

Tucson, University of Arizona, Museum of Art Illinois, Adler Planetarium & Astronomy Museum, Chicago Los Angeles, The J. Paul Getty Museum New York, The Metropolitan Museum of Art

Zweden

Göteborg, The Röhsska Museum

Zwitserland

Genève, De Jonckheere

Privécollecties uit Grimbergen, Hasselt, Waasmunster (België), Bilthoven (Nederland), Parijs (Frankrijk).

Zaalzicht van de tentoonstelling *Op zoek naar Utopia* © Dirk Pauwels

OVER DE GRENS

Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen

22.09.17 × 27.05.18

Het museum Suermondt-Ludwig in Aken is wereldwijd gekend voor zijn collectie middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Duitse staten. Maar dat hetzelfde museum ook een uitermate rijke collectie beelden uit de Nederlanden heeft, is veel minder geweten. M en Aken sloegen de handen ineen om deze collectie diepgaand te onderzoeken en te presenteren. Wetenschappers uit beide musea schreven samen de bestandscatalogus van de collectie. In M werd deze collectie voor de eerste keer integraal gepresenteerd aan het publiek. Vijfennegentig Akense topstukken stonden uitzonderlijk naast achttien werken uit de M-collectie te pronken. De tentoonstelling bood een uitgebreid overzicht van laatgotisch (1350-1550) meesterschap in de Lage Landen.

De beeldhouwwerken zijn grotendeels anoniem. Vaak worden ze per stad of regio gegroepeerd als ‘Brabant’ of ‘Zuidelijke Nederlanden’. Toch is die ordening niet altijd sluitend. De curatoren stelden een andere aanpak voor: een methode waarbij elk beeld een paspoort kan hebben dat uit verschillende kenmerken bestaat. Een beeld heeft immers meer te vertellen dan enkel de stad of regio waar het geproduceerd werd.

Curatoren: Marjan Debaene & Peter Carpreau

Een initiatief en onderzoek van ARDS, expertisecentrum voor middeleeuwse beeldhouwkunst, in samenwerking met het Suermondt-Ludwig-Museum in Aken.

Bruikleengevers: Suermondt-Ludwig-Museum, Aachen en M-Museum Leuven

Meester van de Stenen Vrouwenkop, Utrecht, H. Dorothea, c. 1520-30 © Suermondt-Ludwig-Museum, inv. SK 605

2.1.2 HEDENDAAGSE KUNST

2.1.2.1 Grote tentoonstellingen

DIRK BRAECKMAN

Belgisch Paviljoen | 57ste Biënnale van Venetië

13.05.17 < 26.11.17

M organiseert jaarlijks een grote monografische tentoonstelling van een Belgische kunstenaar. In het verleden werkte het museum reeds samen met Jan Vercruyse, Philippe Van Snick, Dirk Braeckman, Geert Goiris, Patrick Van Caeckenbergh, Peter Buggenhout en Aglaia Konrad. M kiest voor kunstenaars die internationaal bekend zijn, maar in eigen land recent geen grote tentoonstelling hielden. De focus ligt telkens op het tonen van een overzicht én het creëren van nieuw werk.

In juli 2016 stelde Vlaams minister Sven Gatz Dirk Braeckman samen met curator Eva Wittocx van M-Museum Leuven aan om België te vertegenwoordigen op de 57ste Biënnale van Venetië. M trad hierbij op als organiserende instelling en nam de volledige coördinatie van het project op zich. Samen met de steun van belangrijke sponsors (o.a. Nationale Loterij en Fonds Willame) en de Vrienden van het Belgisch Paviljoen realiseerden M, Dirk Braeckman en zijn team een uitgepuurde tentoonstelling die op heel wat belangstelling kon rekenen.

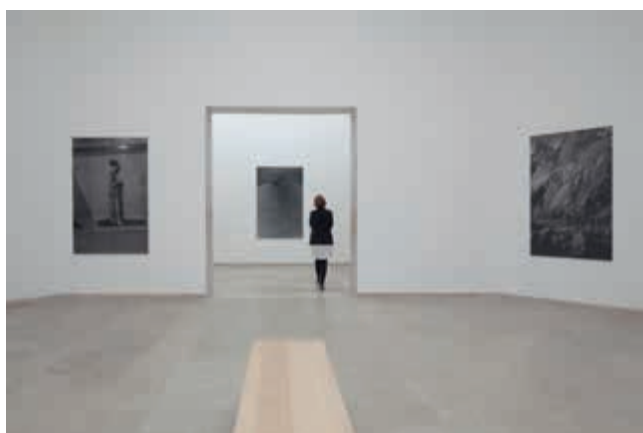
Dirk Braeckmans fotografische beelden brengen verstillend in de reguliere beeldenstroom van vandaag. Gebruikmakend van analoge fotografie ontwikkelde hij een eigen beeldtaal die het kijken op scherp stelt en reflecteert over het statuut van de afbeelding. Braeckman verkent de grenzen van zijn medium en daagt de fotografische conventies uit. De flits van de camera kaatst af op het oppervlak van de afbeelding, op de textuur van de muren, gordijnen, tapijten en posters. Zijn beelden tonen anonieme onderwerpen uit zijn directe omgeving die een open verhaal suggereren. De kunstenaar toont lege vertrekken waar tijd lijkt stil te staan, elementen van inwisselbare interieurs of personages die louter aanwezig zijn, allen los van een specifieke identiteit, plaats, tijd of emotie.

Dirk Braeckman bracht een uitgepuurde presentatie van zijn werk in het recent gerenoveerde Belgisch paviljoen. De opstelling in het paviljoen was strak en sober gehouden. Eva Wittocx: ‘Tegelijk bestaat ze uit erg krachtige beelden: zodra je in het paviljoen binnenkomt, wordt je blik naar bepaalde werken gezogen. Er zijn werken die in duo hangen, of die een reeks vormen, omdat het prints zijn van eenzelfde negatief. Andere werken hangen alleen en krijgen hun eigen ruimte, zonder te veel invloed van de beelden die rond hen hangen. De werken getuigen van een ingehouden spanning, terwijl de tentoonstelling een zekere rust brengt.’ De tentoonstelling vrijwaart de intimiteit en tegelijkertijd de afstand die de werken suggereren: ‘Als je twee werken samen hangt, kan een dialoog plotseling een anekdote worden’, vertelt Dirk Braeckman. ‘Dat wou ik ten stelligste vermijden. Mijn werken mogen wel in dialoog gaan met elkaar, maar dan op een gevoelsmatige manier, niet op een anekdotische.’

De tentoonstelling bestond uit ruim 20 monumentale werken: enkele in kleur, het merendeel in grijstinten. Het merendeel was nieuw werk, aangevuld met een selectie vroeger werk.

In 2018 organiseren M en BOZAR Brussel een dubbeltentoonstelling met werk van Dirk Braeckman als verlengde op de tentoonstelling in het Belgisch Paviljoen.

Curator: Eva Wittocx

Dirk Braeckman, Belgisch Paviljoen, installatiezicht © Studio Dirk Braeckman

AURÉLIEN FROMENT

Dubbelverhalen

11.06.17 > 05.11.17

Ook in 2017 organiseerde M een monografische tentoonstelling rond een toonaangevende kunstenaar. In het verleden werkte het museum samen met onder meer Sarah Morris, Ugo Rondinone, Pedro Cabrita Reis en Matthew Brannon. M kiest voor kunstenaars die internationaal bekend zijn, maar in België (recent) nog geen solotentoonstelling kregen. De focus ligt telkens op het tonen van een overzicht én de creatie van nieuw werk.

Het werk van Aurélien Froment (°1976, Angers) lijkt op het eerste zicht zeer divers. De kunstenaar navigeert van het ene naar het andere onderwerp. Froment vat zijn werken op als presentaties waarin hij de realisaties van andere kunstenaars voor het voetlicht plaatst. Dit doet hij vanuit zijn persoonlijke blik.

Froment gaat met de volgende vragen aan de slag: Wat is een beeld? Hoe worden beelden gemaakt? Hoe bepalend zijn ze voor ons? Voor elk project hanteert de kunstenaar een specifieke methodologie. Hij transformeert de werken die hij aanhaalt zoals een vertaler dat zou doen, van de ene taal naar de andere. Zo toont hij architectuur in fotografie of sculptuur, dans en muziek in film, filosofie van de educatie in een tentoonstelling.

Deze kruisbestuivingen en transformaties waren duidelijk aanwezig in de werken die in M werden tentoongesteld: Indische dans, het monumentale oeuvre van een Franse postbode die de dood tart, de polyfonie van een Sardijnse muzikant, een poging tot het realiseren van een utopie, het pedagogische speelgoed van Friedrich Fröbel en het tapijt van de Apocalyps van Angers.

De tentoonstelling bracht een uitgebreid overzicht van Aurélien Froments oeuvre. Recente installaties zoals *Fröbel Fröbelt* en *De L'ombre des idées*, sculpturen zoals *Earthwork* en fotografische reeksen zoals *Tombeau Idéal de Ferdinand Cheval* vulde hij aan met drie nieuwe films. Froments werk ging in gesprek met stukken uit de eigen M-collectie en de collectie van het Muziekinstrumentenmuseum van Brussel.

Curator: Eva Wittocx

Zaalzicht van de tentoonstelling Aurélien Froment © Dirk Pauwels

2.1.2.2 Middelgrote tentoonstellingen

ENTRE NOUS QUELQUE CHOSE SE PASSE

17.03.17 > 09.07.17

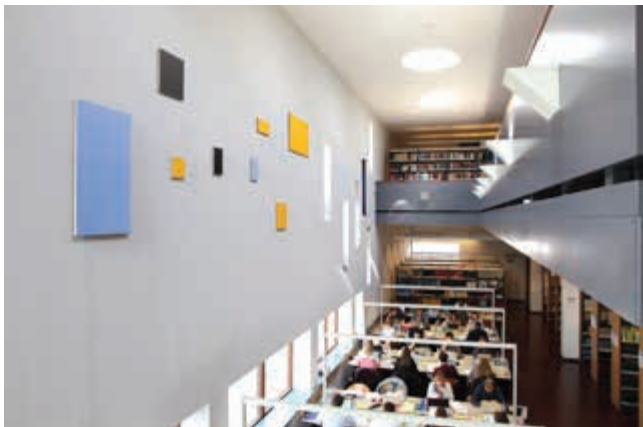
Jaarlijks maakt M een presentatie met werk uit de collectie Hedendaagse kunst, een langdurige bruikleen van Cera. De benadering van deze collectiepresentatie varieert steeds, van monografisch tot thematisch, waardoor telkens andere werken uit de verzameling aan bod komen. Omwille van de tijdelijke sluiting van het museum (januari-begin juni 2017), koos M om deze presentatie te organiseren op locatie, in de naburige bibliotheek van de faculteit Rechtsgeleerdheid, De Valk. Deze faculteit van de KU Leuven organiseert sinds 2013 jaarlijks tijdelijke tentoonstellingen in samenwerking met externe partners. M koos voor een thematische tentoonstelling met als titel *Entre nous quelque chose se passe...* De titel kan letterlijk gelezen worden als een metafoor voor het verzamelen van kunst of het tentoonstellen ervan. Wat bindt de kunstwerken onderling in deze collectiepresentatie? Alle werken suggereren een spanning of dualiteit. Wat gebeurt er precies als je naar kunst kijkt?

Als toeschouwer word je uitgedaagd om je bewust te worden van je eigen gedrag. De titel van de collectiepresentatie refereert naar het gelijknamige videowerk van Ria Pacquée, dat vragen stelt naar de rol van de toeschouwer bij het kijken. De video registreert geconcentreerde repetitieve bewegingen van anonieme voorbijgangers die onbewust op die van onszelf als toeschouwer lijken.

M koos tien Belgische kunstenaars uit de collectie: Jacques Charlier, David Claerbout, Patrick Corillon, Lili Dujourie, Christoph Fink, Guy Mees, Ria Pacquée, Walter Swennen, Philippe Van Snick en Jan Vercruysse.

Inspelend op de context waarin de kunstwerken werden gepresenteerd, organiseerde M activiteiten voor studenten en bezoekers. Studenten kunstwetenschappen gaven woensdagmiddag rondleidingen op maat. Tijdens de blokperiode in juni werden er yogasessies georganiseerd, in lijn met de video van Ria Pacquée *Entre nous quelque chose se passe...*

M bracht een kleine begeleidende publicatie uit als zaalfolder, met bijkomende informatie per kunstwerk en kunstenaar.

Zaalzicht van de tentoonstelling *Entre nous quelque chose se passe...* © Dirk Pauwels

OPEN M – THERE IS ALWAYS MORE TO SEE

31.03.17 × 14.05.17

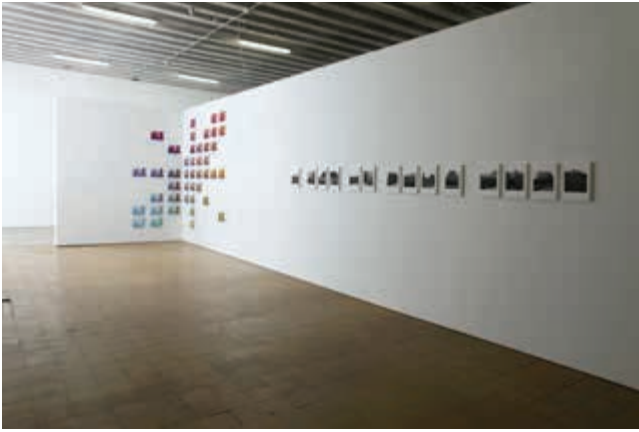
M en de provincie Vlaams-Brabant organiseerden voor de vierde keer *OPEN M*, een groepstentoonstelling voor beeldende kunstenaars die een band hebben met Vlaams-Brabant. Om het andere jaar biedt *OPEN M* de kans aan talent uit de regio om nieuw werk tentoon te stellen. Onder het motto ‘Jouw werk, ons publiek’ creëert M een platform waar kunstenaars hun werk tentoonstellen aan het grote publiek.

Wegens de tijdelijke sluiting van het museum, vond deze editie uitzonderlijk plaats in de industriële ruimtes van Cas-co. Uit de 185 ingezonden dossiers, waarbij de jongste deelnemer 19 jaar en de oudste 82 jaar was, selecteerde gastcurator Flor Bex het werk van twaalf kunstenaars en stelde de tentoonstelling *There's always more to see* samen. De kunstenaars Arnaud De Wolf, Bastiaan van Aarle, Ash Bowland, Dieter Daemen, Dieter Van Caneghem, Dirk Roseport, Katrin Kamrau, Marjolein Guldentops, Paul D’Haese, Pierre-Philippe Hofmann en Pieter Léon Vermeersch stelden elk hun perceptie van de werkelijkheid tentoon. De geselecteerde kunstenaars brachten zowel fotografisch werk, video- als ruimtelijke installaties en daagden de toeschouwer uit om op een andere manier te kijken naar onze leefomgeving.

Tijdens de tentoonstelling konden twee jury’s hun stem uitbrengen en hun favoriete kunstenaar belonen met een solotentoonstelling. De prijs van de professionele jury ging naar Arnaud De Wolf, die hierdoor een solotentoonstelling kreeg in cc Strombeek. Dieter Van Caneghem kreeg de meeste stemmen van de publieksjury. Hij mocht zijn werk solo presenteren in het FeliXart Museum.

M bracht een kleine, begeleidende publicatie uit die ook fungeerde als zaalfolder. In deze publicatie staan korte interviews met zowel de curator Flor Bex als de geselecteerde kunstenaars.

Curator: Flor Bex

Zaalzicht van de tentoonstelling *There is always more to see* © Lot Doms

2.1.2.3 Jonge kunstenaars / projectruimte

CÉCILE B. EVANS

Sprung a Leak

11.06.17 × 19.11.17

Jaarlijks brengt M drie kleinschaligere tentoonstellingen met het werk van opkomende kunstenaars. Zo toonde M in 2017 de eerste solotentoonstelling in België van Cécile B. Evans (°1983, België-Verenigde Staten) een totaalinstallatie op maat van de zaal. Cécile B. Evans leeft en werkt sinds enkele jaren in Londen. Het werk van Cécile B. Evans was eerder te zien tijdens de Berlijn Biënnale (2016) alsook in het Frans Halsmuseum/De Hallen Haarlem (2016) en Musée d'art moderne de la ville de Paris (2015). *Sprung a Leak* maakte deel uit van een coproductie in samenwerking met Tate Liverpool en Haus der Kunst München.

In haar installaties, video's, online platforms of performances gaat Cécile B. Evans na hoe we online in interactie treden met de wereld en zo vaak emotioneel geladen maar ook contradictorische informatie ontvangen. Hierbij stelt ze zich de vraag wat nieuwe computertechnologieën met ons menselijke voelen en handelen doen.

Voor haar tentoonstelling in M, bouwde Evans verder op deze ideeën. In haar werk *Sprung a Leak* stapte je als bezoeker een installatie binnen waarin een 25-tal flatscreen schermen, twee pepper robots, een robothondje en een fontein de hoofdrolspelers leken te zijn van een geautomatiseerd theaterstuk. De gesprekken tussen de bewegende robots in de ruimte en de virtuele of menselijke performers op de televisiebeelden waren reacties op informatielekken, breuken in een computersysteem. Het resultaat was een 20-minuten durende performance die in M-Museum Leuven doorlopend toegankelijk was. *Sprung a Leak* legde emoties en kwetsbaarheden bloot in een digitale wereld die voortdurend in verandering is.

Curator: Valerie Verhack

Zaalzicht van de tentoonstelling *Cécile B. Evans. Sprung a Leak*
© Cécile B. Evans & Galerie Emanuel Layr, Vienna | Foto: Dirk Pauwels

2.1.2.4 Samenwerkingen

PLAYGROUND

16.11.17 × 19.11.17

Playground is een samenwerking tussen M en STUK die focust op het raakvlak tussen beeldende kunst en podiumkunsten. Voor de elfde editie van het festival bracht Playground een diversiteit aan voorstellingen en toonde experiment in de vorm van installaties, tekst, film, sculptuur, architectuur, choreografie of een combinatie. Het jaarlijkse festival situeert zich binnen een internationale context, o.m. dankzij samenwerkingen met buitenlandse organisaties. Met dit festival richt M zich zowel naar een breed publiek als naar een professioneel publiek geïnteresseerd in performance, theater en installaties. In een late night show stelde Benjamin Seror zijn nieuwe band The Masks voor. Met aangepaste live muziek vertelde Seror moordmysterie met Wittgenstein als detective. In *A Breath Cycle* nam Belgisch kunstenaar Fabrice Samyn ons mee langs een adembenemend parcours met zeven *breath pieces*. *Elastic Habitat* is een installatie van Helena Dietrich i.s.m. Janneke Raaphorst waarin je van identiteit kon veranderen door een ander kledingstuk aan te trekken. Al deze voorstellingen tonen aan hoe STUK kiest voor Dans, Beeld, Geluid en de hybride vormen daartussen. De presentatie van artistiek werk in een inspirerende context staat centraal. Daarnaast creëren kunstenaars nieuw werk, nemen mensen deel aan workshops en reflecteren we samen met ons publiek over kunst en over de wereld.

Elk jaar stemt M het tentoonstellingsprogramma af op het festival, met een expo van een hedendaagse kunstenaar die met live-elementen omgaat. Dit jaar waren dat de geautomatiseerde robotperformances van Cécile B. Evans. Vanuit de museumzalen runde Cally Spooner gedurende het festival een geïmproviseerd bedrijf samen met zestien medewerkers. Dominique Gilliot nam de bezoekers mee in een rondleiding en ging met hen op zoek naar missing links in de museumcollectie. Ook referentiefiguur Guy de Cointet komt terug in deze editie. Deze keer werd zijn laatste, nooit opgevoerde performance *The Bridegroom Suites* gebracht. Zhana Ivanova vroeg aan drie acteurs om de instructies van een stem te volgen. Wat volgde was een intieme voorstelling waarbij intermenselijke verhoudingen steeds verschuiven. Julian Weber combineerde Westerse dans met Oosterse tradities in zijn voorstelling *Volatile Substances*. Playground co-produceerde een nieuwe installatie en performance van Falke Pisano. Drie video's van de Guatemalense kunstenaar Naufus Ramirez-Figueroa werden gedurende Playground getoond.

In een nieuwe publicatie blikte Playground terug op de voorbije 10 jaar (zie 'publicaties').

Playground maakt deel uit van Corpus, een netwerk van partnerinstellingen die een interesse en engagement voor live performance delen: Bulegoa z/o Bilbao; CAC Vilnius; If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution, Amsterdam; KW Berlin; Tate Modern, Londen.

© Robin Zenner

2.2 LEZINGEN, SYMPOSIA, GESPREKSAVONDEN EN ACTIVITEITEN IN EIGEN BEHEER

NR	DATUM	AFDELING M	SOORT ACTIVITEIT / TITEL	SAMENWERKING*	SPREKERS*
01	23.11.17 > 24.11.17	Oude Kunst	4th annual Ards Study Day 'Collecting Medieval Sculpture'	Musée Du Louvre	Dr. Céline Brugeat (TRACES (UMR 5608), Université Toulouse - Jean Jaurès), Dra. Michaela Zöschg (Project Curator The Burrell Collection Glasgow Museum), Drs. Marco M. Mascolo (Kunsthistorisches Institut in Florenz-Max Planck Institut), Blandine Landau (Curator of the Musée des Emaux et Faïences de Longwy and Lucas Giles, Duke University), Dr. Miya Tokumitsu, (University of Melbourne), Dr. Dagmar Preisung, (Curator Suermond - Ludwig Museum Aachen), Sophie Guillot de Suduiraut (Honorary Curator of Heritage) and Cécile Oulhen (Curator of Historic Monuments DRAC Bretagne), Dra. Marthje Sagewitz (University of Leipzig)
02	28.09.17	Hedendaagse Kunst	Filmscreening Aurélien Froment 'Retrospective Raul Ruiz'		
03	12.10.17	Hedendaagse Kunst	Artist Talk/SLAC talk Gert Verhoeven	SLAC	Gert Verhoeven
04	10.11.17	Hedendaagse Kunst	Symposium 'Picture Presence. New Conceptions of Space and Place in Contemporary Photography'	KU Leuven, LUCA School of Arts, Lieven Gevaert Centre and IUAV University of Venice	Cristina Baldacci (ICI Berlin), Dirk Braeckman (artist), Peter Geimer (Freie Universität Berlin), Virginia Heckert (The Getty), Steven Jacobs (Ghent University – University of Antwerp), Frederik Maes (KU Leuven), Antoni Muntadas (IUAV University of Venice), Bas Princen (artist), Clarissa Ricci (IUAV University of Venice), Olga Smith (University of Warwick), Ernst van Alphen (Leiden University), Hubertus von Amelnxen (The European Graduate School), Helen Westgeest (Leiden University)
05	19.11.17	Hedendaagse Kunst	Artist talk Cécile B. Evans		Cécile B. Evans

*indien van toepassing

2.3 ZAALGEBRUIK DOOR PARTNERS

2.3.1 ZAALGEBRUIK DOOR DIENSTEN VAN DE STAD LEUVEN

NR	DATUM	DIENST	ACTIVITEIT	INKOMSTEN EXCL. BTW
01	30.06.17	STADSONTWIKKELING	Vergadering	-
02	26.08.17	SPORT	Topsportnacht	€ 200,00
03	27.08.17	KINDEROPVANG – DIRECTIE SOCIALE ZAKEN	Mini's zijn baas	-
04	29.08.17	STAD & ARCHITECTUUR	Vergadering	-
05	14.10.17	RUIMTELIJK & DUURZAAMHEIDSBELEID	A Day'17	€ 850,00
06	27.10.17	DEFENSIE	Feestelijke plechtigheid	- (engagement regionaal overleg)

Inkomsten behelzen alle gefactureerde kosten en zijn niet noodzakelijk opbrengsten.

2.3.2 ZAALGEBRUIK DOOR M

Overzicht van het aantal evenementen georganiseerd door de verschillende afdelingen van M.

	DATUM	DIENST	ACTIVITEIT
1	12.01.17	Hedendaagse kunst	Boekvoorstelling Dirk Braeckman
2	14.01.17	Evenementen	Fundraisingdiner
3	17.01.17	Hedendaagse kunst	OPEN M selectie
4	17.03.17	Hedendaagse kunst	Persconferentie Dirk Braeckman
5	08.06.17	Communicatie	Persco heropening M
6	10.06.17	Evenementen	Vernissage heropening M
7	11.06.17	Publiekswerking	Opening Speelstraat
8	19.06.17	Oude Kunst	Summer course
9	20.06.17	Oude Kunst	Summer course
10	22.06.17	Ondersteuning	M-University
11	13.07.17	Evenementen	Bar A Muze
12	14.07.17	Evenementen	Bar A Muze
13	15.07.17	Evenementen	Bar A Muze
14	16.07.17	Evenementen	Bar A Muze
15	20.07.17	Evenementen	Bar A Muze
16	21.07.17	Evenementen	Bar A Muze
17	22.07.17	Evenementen	Bar A Muze
18	23.07.17	Evenementen	Bar A Muze
19	27.07.17	Evenementen	M-IDZOMER
20	28.07.17	Evenementen	M-IDZOMER
21	29.07.17	Evenementen	M-IDZOMER
22	30.07.17	Evenementen	M-IDZOMER
23	03.08.17	Evenementen	Bar A Muze
24	04.08.17	Evenementen	Bar A Muze
25	05.08.17	Evenementen	Bar A Muze
26	05.08.17	Evenementen	Bar A Muze
27	10.08.17	Evenementen	Bar A Muze
28	11.08.17	Evenementen	Bar A Muze
29	12.08.17	Evenementen	Bar A Muze
30	13.08.17	Evenementen	Bar A Muze
31	15.08.17	Oude kunst	Summerschool
32	05.09.17	Evenementen	Vergadering Icom
33	06.09.17	Directie	M-edewerkersvergadering
34	06.09.17	Directie	Raad van Bestuur
35	09.09.17	Evenementen	Vergadering Koning Boudewijnstichting
36	12.09.17	Ondersteuning	M-University
37	13.09.17	Publiekswerking	Infomoment onderwijs
38	14.09.17	Oude kunst	Vergadering Collectie OK
39	15.09.17	Oude kunst	Vergadering Collectie OK
40	20.09.17	Evenementen	Preview M-Cenas
41	21.09.17	Communicatie	Persco 'Over de Grens'
42	21.09.17	Evenementen	Vernissage 'Over de Grens'
43	27.09.17	Directie	Raad van Bestuur
44	28.09.17	Hedendaagse Kunst	Talk Aurélien Froment
45	05.10.17	Publiekswerking	Klankbordgroep M-Bassadeurs
46	06.10.17	Publiekswerking	Vorming voor leerkrachten

47	12.10.17	Hedendaagse Kunst	SLAC Talk
48	12.10.17	Publiekswerking	Vorming voor leerkrachten
49	19.10.17	Directie	Raad van bestuur
50	23.10.17	Oude Kunst	Vergadering comité Borman
51	25.10.17	Ondersteuning	Opleiding SRO
52	26.10.17	Publiekswerking	Klankbordgroep M-Bassadeurs
53	26.10.17	Communicatie	Persona oefening
54	26.10.17	Ondersteuning	Workshop Needle
55	26.10.17	Publiekswerking	Workshop 'Bijt in je vrije tijd'
56	28.10.17	Publiekswerking	Rode Hond
57	29.10.17	Publiekswerking	Rode Hond
58	30.10.17	Publiekswerking	Rode Hond
59	31.10.17	Publiekswerking	Rode Hond
60	09.11.17	Communicatie	Persona oefening
61	10.11.17	Hedendaagse Kunst	Symposium Dirk Braeckman
62	16.11.17	Communicatie	Persconferentie Dobedo
63	16.11.17	Hedendaagse kunst	Playground
64	17.11.17	Hedendaagse kunst	Playground
65	18.11.17	Hedendaagse kunst	Playground
66	19.11.17	Hedendaagse kunst	Playground
67	23.11.17	Evenementen	Focusgroep Haystack
68	29.11.17	Directie	Raad van Bestuur
69	02.12.17	Publiekswerking	Workshop Smartphone fotografie
70	02.12.17	Publiekswerking	Able Festival
71	02.12.17	Evenementen	Vergadering Edbu
72	04.12.17	Ondersteuning	Workshop Talenten
73	05.12.17	Oude Kunst	Inhoudelijke werkgroep
74	06.12.17	Communicatie	Persco 'Edgard Tytgat'
75	06.12.17	Publiekswerking	Afscheidsfeest gelegenheidspersoneel
76	06.12.17	Evenementen	Preview M-Cenas 'Edgard Tytgat'
77	07.12.17	Evenementen	Vernissage 'Edgard Tytgat'
78	08.12.17	Publiekswerking	Strijkersconcert LuCa
79	12.12.17	Ondersteuning	Workshop voor leidinggevend

2.3.3 ZAALGEBRUIK DOOR (SOCIO-CULTURELE) PARTNERS EN VZW'S

Partners kunnen tegen een kostprijs of een specifieke return gebruik maken van zalen in M. Dit zaalgebruik kadert vaak in een bredere samenwerkingsovereenkomst.

	DATUM	ORGANISATIE	ACTIVITEIT	INKOMSTEN EXCL. BTW
1	07.01.17	Klara	Rondleiding & receptie	
2	10.01.17	Huis van het Kind	Workshop	
3	12.01.17	Mediawijs	Workshop mediacoaching	
4	15.06.17	OKO	Vergadering	
5	16.06.17	De Wissel	Vergadering	
6	16.06.17	Unizo	Bedrijvospel	
7	21.06.17	Leuven Mindgate	Cross-over Festival	€ 1.700,00
8	23.01.17	Jong Voka	Nocturne dakterras	€ 1.200,00
9	03.07.17	KU Leuven	RADMA Conferentie	€ 3.960,00
10	08.07.17	Folk	Buitenspeelfilm	

11	22.07.17	Klara	Rondleiding + receptie	
12	03.08.17	Leuven Handelt	Vergadering	
13	20.08.17	Kiwanis	Vergadering dakterras	
14	26.08.17	Tine Vandeweert	Receptie	
15	07.09.17	UZ Leuven	Symposium	€ 1.679,20
16	15.09.17	ICAMT	Congres	
17	18.09.17	KU Leuven	Doctoraatsverdediging	€ 1.127,34
18	26.09.17	Picture it	Sound of M	
19	30.09.17	Vredeseilanden	Lancering naamsverandering	€ 1.900,00
20	04.10.17	KU Leuven	Artiestencatering studentenwelkom	
21	06.10.17	Walden	Klantenevent	€ 250,00
22	07.10.17	Cera	Cera City Festival	€ 3.470,00
23	12.10.17	Mediawijs	Workshop Mediacoaching	
24	17.10.17	KU Leuven	Infonamiddag ZAP	€ 1.487,50
25	21.10.17	Alumni Pharma	Receptie	€ 1.373,44
26	28.10.17	Toerisme Vlaanderen	Persconferentie	
28	22.11.17	KU Leuven	Museumnacht	
29	23.11.17	Groep T / KU Leuven	Nocturne	€ 1.875,00
30	30.11.17	Mediawijs	Workshop Mediacoaching	
31	02.12.17	OCMW	Sinterklaasfeest	€ 1.226,60
32	02.12.17	Vicky Bogaert	Boekvoorstelling Vicky Bogaert	
33	11.12.17	ICOM	Vergadering RVB	
34	15.12.17	KU Leuven	Vergadering Geert Bouckaert	
35	14.12.17	UZ Leuven	Congres dag 1	€ 5.675,00
36	15.12.17	UZ Leuven	Congres dag 2	
37	16.12.17	UZ Leuven	Congres dag 3	
38	19.12.17	Etion	Privérondleiding M	€ 469,80

2.3.4 RESULTAAT ZAALGEBRUIK 2017 T.O.V. 2016

	RESULTAAT 2016 EXCL. BTW	RESULTAAT 2017 EXCL. BTW	AANTAL EVENEMENTEN 2016
Zaalgebruik Stad Leuven	€ 3.075,00	€ 1.050,00	6
Zaalgebruik door M	€ 0,00	€ 0,00	79
Zaalgebruik door socio-culturele partners & vzw's	€ 20.945,17	€ 27.393,88	38
Sponsorovereenkomst of Partners van M	€ 2.031,16		2
Zaalverhuur aan algemene tarieven	€ 71.151,67	€ 31.164,12	18
Cateringcommissie	€ 14.986,89	€ 9.882,29	15
TOTAAL	€ 112.189,89 (jan.-dec.)	€ 69.490,29 (juni-dec.)	133

2.4 COLLECTIES

2.4.1 PRESENTATIE M-COLLECTIE

Op 18 januari sloot M de deuren, om vijf maanden later feestelijk te heropenen met zes hernieuwde collectiepresentaties. Het vernieuwde M blijft een verzamelplaats van kunst en verhalen met een perspectief van de middeleeuwen tot vandaag. De dialoog met bezoekers en het kijken naar kunst krijgen nog meer aandacht dan in het verleden. Kritisch kijken, in de diepte kijken, anders kijken. Die aandacht voor beeldgeletterdheid wordt doorgetrokken in het hele aanbod.

Bovendien wordt de vaste collectie vooral minder vast. De rijke collectie kan voortaan worden verkend in een reeks van wisselende presentaties.

14-09-15 × 17-01-17	Herinneringskamer
10-06-16 × 17-01-17	Ecce Homo. Zie daar de mens
11-06-17 × 21-04-19	De kracht van beelden
11-06-17 × 21-04-19	Verzamelen is een kunst
11-06-17 × 03-01-19	Meesters in beeld
11-06-17 × doorlopend	M in beweging (zaal 0.E)
11-06-17 × 30-05-21	Alles voor de vorm
11-06-17 × 30-05-21	Kalenderwijzerplaat
11-06-17 × 15-04-18	Grenzeloos Gastvrij

2.4.1.1 Collectiepresentaties

HERINNERINGSKAMER

14.09.15 × 17.01.17

In het kader van het sociaal-artistieke project *De wereld van herinnering*, dat kunst toegankelijk maakt voor mensen met dementie, en tegelijk meer bewustzijn wil genereren rond deze problematiek, werd zaal 11 in het voormalige Hotel Vanderkelen ingericht als een 'herinneringskamer'. Uitgangspunt voor de selectie was het idee dat kijken naar herkenbare sier- en gebruiksvoorwerpen uit de M-collectie herinneringen aanwakkert en emoties oproept. Een Leuvense stoof, een porseleinen servies of een oude tol ... Stuk voor stuk katapulteren ze ons naar onze jeugdijaren, bezoekjes aan oma of die bijzondere herinnering aan lang vervlogen tijden. De objecten spreken de verbeelding aan en brengen gesprekken op gang. In de herinneringskamer van M konden personen met dementie, familieleden en mantelzorgers samen op ontdekking gaan. De presentatie bestond uit een diverse waaier aan objecten uit de M-collectie, gegroepeerd rond vier thema's: feest, keuken, dagelijks leven en spel. Een feestelijk gedekte tafel stond zij aan zij met keukengerei van weleer, zoals conservenblikken van Marie Thumas of een achttiende-eeuwse rasp, een schommelpaard en een schaakspel, naast herkenbare snuisterijen zoals romantische beeldjes, obussen of borden met spreuken.

Curator: Ko Goubert

ECCE HOMO. ZIE DAAR DE MENS

10.06.16 × 17.01.17

Lijden is van alle tijden. Enkel de beeldvorming verandert. Fotografe en documentairemaakster Lieve Blancquaert (°1963, Gent) zocht aansluiting bij de eeuwenoude traditie om het lijden te verbeelden. Ze liet zich inspireren door de M-collectie en plaatste haar eigen beelden er middenin. In totaal maakte Lieve Blancquaert 22 nieuwe beelden voor M en verspreidde haar werk in 7 zalen van de vaste opstelling. Zo ontstond er een interessante wisselwerking tussen haar werk en de eeuwenoude collectiestukken van M. Een video over een vrouw die haar kind verloor in de oorlog, een fotoreeks op een spoedafdeling, een triptiek van een gezin in een vluchtelingenkamp of beelden die armoede belichten, gingen in dialoog met piëta's en kruisafnames. Voor deze tentoonstelling werd ook een editie gemaakt door Lieve Blancquaert. Een digitale print op barietpapier in een genummerde map met gouden opdruk werd op 250 exemplaren gedrukt. Per verkocht exemplaar schonk Lieve Blancquaert € 5 aan Minor Ndako, een vzw voor de opvang van niet- begeleide minderjarige vluchtelingen in Vlaanderen.

Curatoren: Peter Carpreau en Marjan Debaene

DE KRACHT VAN BEELDEN

11.06.17 × 21.04.19

Wat in deze eerste presentatie meteen opvalt, is de mix van oude en hedendaagse kunst. Een 14de-eeuwse piëta staat tussen een 16de-eeuws schilderij van de calvarie van Michiel Coxcie en Jan Vercruysses conceptuele werk *Himalaya Golf*. Elk kunstwerk of object vertelt een verhaal. En iedereen kijkt met een andere blik. Wanneer je een 14de-eeuws beeld naast een hedendaags conceptueel schilderij plaatst, krijgt de betekenis van het ene onherroepelijk kleur door het andere. Voeg daar je eigen interpretatie aan toe en het verhaal gaat een nieuwe richting uit. Deze presentatie tast de betekenis van het concept 'beeldgeletterdheid' af aan de hand van verhalen. Het publiek wordt uitgenodigd om stil te staan bij hoe het kijkt, hoe het een werk ervaart, hoe het de verschillende materialen waaruit een werk is opgebouwd begrijpt en hoe dit geur- en voelassociaties oproept. In de zaal wordt eyetracking als onderzoeksmethode toegelicht aan de hand van een filmpje (zie verder punt 2.4.1.2).

Curator: Peter Carpreau

Zaalzicht *De kracht van beelden* © Dirk Pauwels

VERZAMELEN IS EEN KUNST

11.06.17 × 21.04.19

De tentoonstelling *Verzamelen is een kunst* neemt je mee in de geschiedenis van de M-collectie en de manier waarop ze werd en wordt gepresenteerd. Honderd jaar geleden schonk Victor Vanderkelen, zoon van oud-burgemeester Leopold Vanderkelen en zijn vrouw Maria Mertens, de oorspronkelijke woning op de museumsite aan de stad Leuven, met de bedoeling om er een museum in te richten. Maar de wortels van M starten op het einde van de 18de eeuw, toen er in het stadhuis een soort rariteitenkabinet ontstond dat de oercollectie van M bevatte. In *Verzamelen is een kunst* tonen we meer dan de geschiedenis van een collectie. Aan de hand van drie presentatievormen, gekoppeld aan de roots van het museum, tonen we de bezoeker dat elke vorm van presenteren de blik manipuleert. In de tentoonstelling kan de bezoeker zelf aan de slag via een interactieve touchscreenmodule, die eveneens veel informatie over de gepresenteerde kunstwerken bevat. Hedendaagse verzamelaars vertellen in een filmpje waarom ze verzamelen en via een wisselopstelling wordt hun favoriete object voor enkele maanden ook een museumstuk.

Curator: Marjan Debaene

Zaalzicht *Verzamelen is een kunst* © Dirk Pauwels

MEESTERS IN BEELD

11.06.17 × 03.01.19

De tentoonstelling neemt twee oude Leuvense beeldsnijateliers minutieus onder de loep. Eerst en vooral is er de naamgeving van de meesters: die hangt vast aan één type beeld van zijn hand of in elk geval uit zijn atelier. Maar hoe logisch is het dat een beeldhouwer of atelier maar één enkel type beeld zou maken? Daar wil M alvast de finesses van ontdekken. Deze collectiepresentatie maakt deel uit van het lopende doctoraatsonderzoek binnen M naar de eigen collectie middeleeuwse beeldhouwkunst. Stijlonderzoek wordt er afgezet tegenover meer positief-wetenschappelijke benaderingsvormen zoals het CT-scannen van beelden. Dankzij de CT-scan in UZ Leuven kunnen we onder de laag met kleurpigmenten kijken en echt de hand van de meester of toch zeker de atelierpraktijk ontdekken in de kern van de beelden. In de presentatie zullen geregeld ook onderzoeksmomenten plaatsvinden zoals fotografie of XRF-scanning van de beelden.

Curator: Marjan Debaene

Zaalzicht *Meesters in beeld* © Wim Storme

ALLES VOOR DE VORM

11.06.17 × 30.05.21

De tentoonstelling *Alles voor de vorm* vindt een plek in de voormalige praalvertrekken van het echtpaar Vanderkelen-Mertens. Ze ontvingen er gasten, hielden er feestjes, pakten er uit met hun weelde en curiositeiten. Het zijn ruimtes bij uitstek om de woon- en leefcultuur van de burgerij te ontdekken. Hier werp je een blik op functies, materialen en technieken, en maak je de vergelijking tussen vroeger en nu. Hoe gebruikte je een molenbeker? Waarvoor diende een samovar? Sinds wanneer eten we met een vork? En welke boodschappen kon je vertellen met een waaier?

In deze tentoonstelling herontdekt de bezoeker tal van (gebruiks)voorwerpen uit de rijke collectie toegepaste kunsten van het museum. Ongekende parels verlaten zo het depot. In dialoog met de Cera-collectie en bruiklenen uit belangrijke collecties uit binnen- en buitenland vertellen ze in de intieme salons van het Hotel Vanderkelen meer over de verborgen communicatie die schuilt in het design van een object.

Curator: Ko Goubert

Zaalzicht *Alles voor de vorm* © Dirk Pauwels

GRENZELOOS GASTVRIJ

11.06.17 × 15.04.18

Vanaf de zomer van 2017 geeft M een zaal volledig in handen van het publiek. Een aantal Leuvenaars met een migratie-achtergrond gingen voor deze tentoonstelling aan de slag: ze selecteerden werken uit de M-collectie en vertellen er hun eigen verhalen bij. Ze kregen ook een stem in de presentatie van hun selectie aan de bezoekers. Aan de hand van een videopresentatie vertellen 8 deelnemers waarom ze een bepaald collectiestuk kozen en wat hen erin aansprak. Ze delen hun eigen verhaal en hun ervaringen met 'gastvrijheid'. De gekozen stukken staan op het einde van de zaal opgesteld. De samenwerking met het publiek is voor M als museum waardevol. De deelnemers hebben onze blik op onze collectie en ons werk verruimd. We willen niet alleen een museum zijn voor iedereen, maar ook een museum maken samen mét ons publiek.

Zaalzicht *Grenzeloos gastvrij* © Rudi Van Beek

2.4.1.2 M in beweging. De vele gezichten van M (zaal 0.E)

Met een wisselend programma pikken we in deze zaal in op de actuele ontwikkelingen achter de schermen van het museum. Zowel op het vlak van onderzoek als collectiewerk. Hier vinden bezoekers naslagwerken en tentoonstellingscatalogi van voorgaande M-projecten.

HOE KIJK JIJ NAAR KUNST?

11.06.17 × 30.05.19

Heb je 't gezien? Een vraag waar je soms het antwoord op verschuldigd blijft. En wat blijkt? Niet iedereen ziet hetzelfde. Iedereen kijkt anders. En net dat aspect maakt het kijken naar kunst en de beleving ervan heel uniek. Geen betere plek dan een museum om te onderzoeken hoe mensen precies naar kunst kijken en welke processen meespelen in het lezen en waarderen van een beeld. M en het Laboratorium voor Experimentele Psychologie van de KU Leuven ontwikkelden samen een applicatie waarmee twee jaar lang oogbewegingspatronen kunnen worden gecapteerd. Bezoekers ontdekken zo in het museum niet alleen meer info over hun kijk-DNA, deze kijkpatronen zijn voor de onderzoekers ook de basis om meer te weten te komen over hoe we kijken naar kunst.

DE OPENING VAN HET BELGISCH PAVILJOEN IN VENETIË MET DIRK BRAECKMAN

11.06.17 × 01.12.17

Dirk Braeckman vertegenwoordigde in 2017 ons land op 57ste Biënnale van Venetië. Een cameraploeg volgde de kunstenaar en curator Eva Wittocx in aanloop naar de opening en capteerde de eerste reacties in Venetië.

BRUIKLEEN PORTRET JAN VAN MALDEREN, ANTOON VAN DYCK

11.06.17 × 01.12.17

Kunstwerken wisselen in de loop van de tijd vaak veelvuldig van eigenaar. Bezoekers ontdekken de geschiedenis achter dit portret.

DE M-COLLECTIE

07.12.17 × 30.11.18

De M-collectie vormt het fundament van het museum. De optimale bewaring van deze kerncollectie is een beangrijke taak. Bovendien is de museale collectie voortdurend in beweging en buigt het museum zich ook over de verfijning van zijn verzameling door middel van verwerving en afstoting. M presenteert hier voor het eerst enkele van de meest recente aanwinsten. In de film krijg je meer informatie over het verzamelbeleid van M.

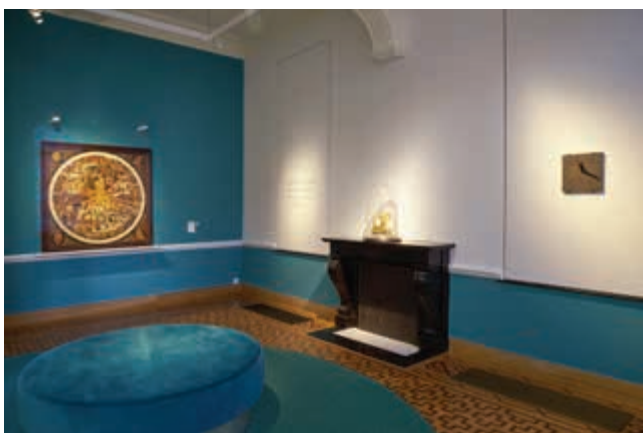
© Dirk Pauwels

2.4.1.3 Dossier tentoonstellingen

KALENDERWIJZERPLAAT

11.06.17 × 30.05.21

Tijd is overal en stuurt ons leven. Toch werd tijd niet altijd op dezelfde manier ervaren. Hoe we het beleven, hangt namelijk nauw samen met ons wereldbeeld. In deze zaal staan we stil bij het gegeven tijd aan de hand van een wel erg bijzonder topstuk: de *Kalenderwijzerplaat*. Dit schilderij, rond 1500 gedateerd, is een unicum. Het had oorspronkelijk een nutsfunctie: het was de wijzerplaat van een uurwerk, met een geïntegreerde kalender en astrologische elementen. Het mechanisme zelf is verdwenen, de tientallen geschilderde voorstellingen op het eikenhouten paneel zijn gelukkig wel goed bewaard gebleven. Deze presentatie slaat de brug van de 16de eeuw naar de 21ste eeuw en vertelt het verhaal van het veranderen van ons tijdsbesef, van een cyclisch denken in functie van seizoenen en astrologie naar een lineaire manier van omgaan met tijd en het ontwikkelen van concepten als geschiedenis en erfgoed. Naast de *Kalenderwijzerplaat*, vertolken een zonnewijzer, een penduleklok en een druivelaarkalender de bijrollen in deze collectiepresentatie.

Kalenderwijzerplaat © Dirk Pauwels

2.4.2 INKOMENDE LANGDURIGE BRUIKLENEN

2.4.2.1 Musea en erfgoedinstellingen

De langdurige bruikleen sinds september 2009 van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen, loopt voor de *Triptiek van de Zeven Sacramenten* van Rogier van der Weyden nog minstens tot 2019. De andere werken uit de bruikleen keerden na de sluiting van het museum in januari 2017 terug naar het KMSKA.

Voor de collectiepresentatie *Meesters in Beeld* werd een gepolychromeerde gekruisigde Christus van ca. 1500 uit de Abdij van het Park ontleend.

Voor de collectiepresentatie *Alles voor de vorm* werden diverse objecten ontleend uit (internationale) musea en erfgoedinstellingen. Het 16de-eeuwse windmolenglas, met Leuvens zilveren molentje, werd langdurig gebruikleend door het Rijksmuseum Amsterdam. Het art deco-kelkenensemble van Dom Martin en Wolfers Frères (1931) werd door de Koning Boudewijnstichting in langdurige bruikleen in depot gegeven in M.

Uit Design museum Gent werden voor vier jaren een waterkoker, een peper- en zoutvat en suikerstrooizakjes ontleend.

De Molenbeker en verschillende andere bruiklenen in *Alles voor de vorm* © Dirk Pauwels]

2.4.2.2 Privébezit

Alle lopende langdurige bruikleenovereenkomsten uit privébezit bleven ongewijzigd doorlopen in 2017, met uitzondering van de overeenkomst met betrekking tot de tekening van *De Bezwijming van de heilige Maagd en twee Maria's*, naar Rogier van der Weyden. Deze tekening werd terugbezorgd aan de eigenaar na de sluiting van het museum in januari 2017.

Er werden een aantal nieuwe overeenkomsten afgesloten. Voor de collectiepresentatie *De kracht van beelden* werd het verguld zilveren relik-ostensorium van de heilige Gertrudis van Nijvel (*Mr met schelp*, Leuven, ca. 1485) ontleend bij de kerkfabriek van Sint-Geertrui. De reeks schilderijen *I am not an Image* (2015) van Robert Devriendt werd ontleend bij de kunstenaar.

Voor de collectiepresentatie *Alles voor de vorm* werden voor vier jaar volgende objecten ontleend: een zilveren design condoomhouder (Nedda El-Asmar); twee design vazen in 3D-geprint keramiek en mondgeblazen (kristal)glas (Collection C.S. Bridge); een aspergetang, een suikerstrooilepel, een lodereindoosje, een moesjesdoos en een zegellakkoker, alle in zilver met Leuvense keurmerken, en een warmwaterkruik (diverse privéverzamelingen).

Tot slot werd een langdurige bruikleenovereenkomst voor 10 jaar afgesloten met een Leuvense prive-eigenaar voor het schilderij *Het delen van het brood* van Anto Carte.

Het delen van het brood van Anto Carte in de aanwinsten opstelling in zaal 0.E. © Dirk Pauwels

BRUIKLEENEN 2017	INKOMEND
Aurélien Froment	10
Cécil B. Evans	1

2.4.3 SCHENKINGEN, LEGATEN EN AANKOPEN

2.4.3.1 Schenkingen en legaten

In 2017 adviseerde M de volgende schenkingen positief voor opname in de collectie van de stad Leuven:

Legaat Rondas

De heer Louis Rondas maakte een legaat over aan het Leuvense museum, met name 5 pentekeningen van Ernest Faut (1879-1961), 2 potloodtekeningen van François-Joseph Navez (1787-1869) en aantekeningen in verband met F.J. Navez en zijn werk.

Gevelsteen Huis Craenenborch

De familie Cammaer-Rimanque schonk een gevelsteen uit 1604 van het verdwenen huis ‘Craenenborch’ aan de stad. Het huis genaamd ‘Craenenborch’ stond op de hoek tussen de Oude Markt en de Lavorenberg, en bestond al in 1443.

Grafiek John Dix en Adolf van Elstraete

Mevrouw Christiane Vaeyens schonk een houtdruk met de Sint-Michielskerk te Leuven van John Dix (1935-2000) en twee lithografiën van Adolf Van Elstraete (1892-1939) met de ruïnes van de Oude Markt en de Universiteitshallen in 1914.

2.4.3.2 Aankopen

In 2017 adviseerde M de volgende aankopen positief voor de collectie van de stad Leuven:

Drie laatgotische sculpturen

Het museum verwierf 3 laatgotische sculpturen uit het bezit van het Leuvense Clarissenklooster. Het betreft een Gekruisigde Christus van de meester van de Gekruisigde Christusfiguren, een gepolychromeerde Christus op de steen van de meester van Christus op de Koude Steen, beiden ca. 1500 te dateren, en een Gekruisigde Christus van een onbekende latere meester (ca. 1600).

Manuscript Schuttersgilde

Het museum verwierf het unieke en fraai geïllustreerde handschrift van Ferdinand de Spoelberch, getiteld *Antiquitejten ende Privilegien Loven 1638-1795*. Het bevat een handgeschreven recueil met inleiding door Ferdinand de Spoelberch, heer van Lovenjoul, gesigneerd en gedateerd 1 april 1638. Het boek werd al tentoongesteld in M ten tijde van de tentoonstelling *Zilver. Kunst | Object | Verhaal* in 2015.

Ferdinand de Spoelberch, *Antiquiteiten ende Privilegien Loven*, 1638-1795 © M-Museum Leuven, foto Dominique Provost

Putto Tefaf

Op de prestigieuze kunstbeurs TEFAF in Maastricht spotte het museum een bijzonder stuk met grote waarde voor de historische kunstcollectie van Leuven. Het betreft een albasten putto, een van de twee putti die de sacramentstoren sierden (op de derde verdieping) van het Celestijnenklooster te Heverlee, ca. 1560-1563, toegeschreven aan (het atelier van) Cornelis Floris II de Vriendt (1513-1575), een van de belangrijkste renaissancebeeldhouwers uit het oude hertogdom Brabant. Van deze sacramentstoren waren tot nu slechts drie andere albasten beelden bewaard: een Heilige Marcus, een heilige Mattheus en de andere putto – allen in de collectie van M.

Putto, toegeschreven aan Cornelis II Floris, albast, ca. 1560 © www.lukasweb.be - Arts in Flanders, foto Dominique Provost

2.4.4 UITGAANDE (LANGDURIGE) BRUIKLENEN EN BRUIKLENEN VOOR TENTOONSTELLINGEN

M leende in 2017 de volgende stukken (M-collectie en Cera-collectie) uit aan nationale en internationale tentoonstellingen:

- De ontmoeting van Abraham met Melchisedek, Albrecht Bouts (langdurige bruikleen privéverzameling) naar het MHNH.
- Musée National d'Art et d'Histoire de Luxembourg in Luxemburg (LU) voor de tentoonstelling *Passion. Albrecht Bouts and the Face of Christ* en daarna naar het Suermondt-Ludwig Museum in Aken van 07.10.16 tot 11.06.17.

Het beeld *Sedes Sapientiae*, C/1, werd uitgeleend aan het MAS in Antwerpen voor de tentoonstelling *Ontmoetingen in de toekomst* van 11.05.17 tot en met 03.09.17.

Het *Reliekdoek met de Martelaren van Gorcum*, T/63 werd uitgeleend aan het Historisch Museum Den Briel in Brielle (NL) voor de tentoonstelling *De Tachtigjarige Oorlog* van 24.06.17 tot en met 09.09.17 en vervolgens aan de Heemkring Ascania voor de tentoonstelling *150 jaar Heiligenverklaring Martelaren van Gorcum* in cc Assen van 13.10.17 tot en met 29.10.17.

Daarnaast liet M enkele schilderijen langdurig reizen naar het buitenland.

Zo was *De Heilige Familie* van Pieter Coecke van Aelst een vol jaar te zien (van eind januari 2017 tot eind februari 2018) in de vaste collectie van het Museo Lazaro Galdiano in Madrid.

In het kader van het uitwisselingsprogramma *Flandern zu Gast* van de Vlaamse Overheid vertrok de *Madonna met Kind* van Groep Bouts naar de Kunstkamer van het Kunsthistorisches Museum in Wenen waar het eveneens een jaar in de vaste collectie is geïncorporeerd.

Guy Mees, *Imaginair Ballet*, 1998, vertrok voor de tentoonstelling *Rechts / Awerrechts* naar het Design Museum Gent voor een verblijf van 30.03.17 tot 16.07.17.

Maria met kind, Groep Bouts, olie op paneel, ca. 1500 © www.lukasweb.be - Arts in Flanders, foto Dominique Provost

2.4.5 COLLECTIEREGISTRATIE

De registratie en studie van de collectie wordt opgevolgd door de collectieregistrator en de assistent- collectieregistrator. Medewerkers Oude Kunst en Hedendaagse Kunst bieden ondersteuning voor specifieke deelcollecties zoals bibliotheek en archief, preciosa en Cera-collectie. M doet voor de ondersteuning van deze kerntaak regelmatig een beroep op vrijwilligers en stagiaires, die onder begeleiding van medewerkers van de dienst Collecties volgens de interne registratiestandaarden werken.

M besteedt veel aandacht aan de kwaliteit en de uitwisselbaarheid van collectiedata, die maximaal zijn afgestemd op internationaal erkende standaarden (bv. Getty AAT, ULAN en Vocab; RKD artists; VIAF). De vordering van en de procedures voor de digitale registratie in de collectiedatabase worden op regelmatige basis opgevolgd tijdens structurele overlegmomenten in teamverband.

In 2017 werd specifiek aan de registratie van de onderstaande deelcollecties gewerkt, naast ad hoc updates in het kader van onder meer nieuwe aanwinsten, collectiepresentaties of bruikleendossiers. In totaal zijn ruim 16.600 objectfiches geüpdatet, hetzij inhoudelijk of redactioneel, hetzij met kwalitatiever beeldmateriaal. 534 nieuwe objectfiches werden gecreëerd tijdens de lopende registratieprojecten.

De collectiedatabank werd verrijkt met ruim 8.000 nieuwe afbeeldingen, waarvan er meer dan driekwart werden gerealiseerd in het kader van het conservatieproject van het Prentenkabinet. Daarnaast werden ruim 5.600 afbeeldingsfiches geüpdatet, hetzij met betere afbeeldingen, hetzij door aanvulling van metadata.

BELGISCHE KUNST NA 1945 (CERA-COLLECTIE)

De minimale registratie van de Cera-collectie in Adlib werd in 2017 voor 95% voltooid. Er werd voornamelijk gefocust op de redactie van de 408 kunstwerkrecords (uitgezonderd kunstenaarsarchieven) die sinds oktober 2017 integraal zijn ontsloten op Erfgoedplus.be. Aansluitend volgde in het najaar de verhuis en standplaatsing van de resterende werken uit de Cera-collectie (zie verder).

EDELSMEEDWERK

De basisregistratie van de deelcollectie werd verder gezet, met bijzondere aandacht voor het verfijnen van de toeschrijvingen aan identificeerbare vervaardigers (identificatie niet-Leuvense edelsmeden en datering). Een selectie van 121 representatieve records werden na redactie in oktober 2017 voor het eerst online ontsloten op Erfgoedplus.be.

De deelcollectie zilveren en gouden juwelen, die een aantal voor Vlaanderen uitzonderlijke voorbeelden van diamantjuwelen

op topstukniveau bevat, werd omwille van zijn specificiteit door een zelfstandig, gespecialiseerd juweelexpert en taxateur geïnventariseerd en geëvalueerd. Na verwerking van deze gegevens in de 46 records in de collectiedatabank in 2017 zal ook deze deelcollectie bij een volgende upload naar Erfgoedplus.be online raadpleegbaar worden.

KERAMIEK

De afdeling keramiek bevat momenteel circa 2.000 objectnummers. Bedoeling is om tegen juni 2018 alle objectfiches in de digitale collectiedatabank Adlib te voorzien van een basisregistratie, actuele foto's en selectieve literatuurreferenties. Van 1.491 objecten werd in 2017 de informatie in Adlib stelselmatig opgeschoond en aangevuld volgens de interne registratiestandaarden. Dit is nagenoeg afgerond voor de deelcollecties aardewerk, Europees porselein, faience, majolica, steengoed en tegels. Voor de deelcollectie tegels werd de informatie in Adlib eveneens aangevuld met de informatie uit de inventaris van 1982, die voordien enkel op papier raadpleegbaar was.

Mede dankzij de inzet van enkele publieksbegeleiders tijdens de sluitingsperiode van januari tot juni 2017 werden bijna 1.000 objecten nauwkeurig opgemeten. Ruim 450 objecten werden al in hoge resolutie gefotografeerd met de hulp van vrijwilligers tijdens het registratieproces, of door een professionele fotograaf in functie van de ontsluiting van de nieuwe collectiepresentaties.

METAALWERK

657 afgewerkte objectfiches uit de deelcollecties koper, brons, tin, ijzer en haardplaten zijn vormelijk geredigeerd ter voorbereiding van de online ontsluiting op Erfgoedplus.be vanaf oktober 2017. Voor 148 records gebeurde ter optimalisatie van de records nog nieuwe of aanvullende fotografie, die parallel verliep met onderhoud en optimalisatie van de bewaring van deze objecten in het museumdepot. Het afronden van de basisregistratie van de nog niet online ontsloten records uit de deelcollectie tin (stand van zaken december 2017: 208 nummers) werd om praktische redenen uitgesteld naar 2018.

MEUBELN

Het updaten en aanvullen van de digitale objectfiches liep verder, met focus op de correlatie tussen nog ongeïdentificeerde/ongenummerde meubels en de (papieren) inventarisfiches, die – vooral qua aantallen in meubelensembles – in vele gevallen onvolledig of onnauwkeurig bleken te zijn. Die oefening is namelijk cruciaal voor de voorbereiding van infrastructurele aanpassingen in de meubeldepotruimten (bv. maatwerk stoelenrek) ter optimalisering van het ruimtegebruik, die voorzien zijn voor voorjaar 2018. 586 records, ruim tweederde van de deelcollectie meubelen, werden geüpdatet met actuele standplaats, materiaal-technische gegevens en conditie. De waardering van de collectie in A-B-C-D-categorieën is afgerond.

MUNTEN, PENNINGEN EN MEDAILLES

De inhoudelijke basisregistratie van de deelcollectie munten en penningen op papier werd door de vrijwillige numismatische onderzoeker afgerond met de publicatie van de laatste volumes in de reeks catalogi van Leuvense munten en penningen (cf. R. Waerzeggers & H. Dewit, *Leuven in metaal vereeuwigd. Leuvense of op Leuven betrekking hebbende munten, penningen, bankbiljetten, bons en kentekens*, [1990–2018], reeks in 12 delen). Voor de nieuwe collectiepresentatie werd een aantal penningen en zegelmatrijzen al uitdiepend inhoudelijk geregistreerd en online ontsloten.

Ter voorbereiding van het herverpakken in de nieuwe muntenlades en -kastjes, waarin werd geïnvesteerd, en intern verhuizen van de volledige numismatische collectie naar een nieuwe locatie in het museumdepot, voorzien in voorjaar 2018, werd dit jaar verder prioriteit gegeven aan het inhoudelijk/fysiek ordenen van de collectie en het aanbrengen van de toegekende inventarisnummers.

PRENTENKABINET – GRAFIEK

Het conservatieproject van het Prentenkabinet, dat deels de materiaal-technische basisregistratie van de werken omvat, werd verdergezet. De conditiecheck, waarbij alle objecten worden opgemeten, materialen worden opgelijst en het schadebeeld wordt beschreven, is daarbij veruit de meest tijdrovende stap van het project. Bovendien vereist die ook de inzet van vrijwilligers en medewerkers met een zekere basiskennis rond grafiek en drukkunst. Daarom blijft deze fase het belangrijkste aandachtspunt vooraleer het conservatieproject van het Prentenkabinet wellicht vanaf najaar 2018 kan overgaan in een inhoudelijk uitdiepend registratieproject.

Het Prentenkabinet bevat tevens een 2.000-tal niet-geïdentificeerde, losse prenten die in het verleden nog niet digitaal werden geregistreerd. Na afloop van de lopende digitalisering van dit lot (voorjaar 2018) zullen zij eveneens digitaal worden geregistreerd op basisregistratieniveau.

PRENTENKABINET – OUDE DRUKKEN

In het kader van de inhoudelijke registratie van het Leuvense *Journal des petites Affiches*, werd in 2017 vooral aandacht besteed aan het exciperen van informatie over Leuvense kunstenaars en historische figuren. Deze tijdrovende fase resulteert concreet in de aanvulling van kunstenaars- en objectdossiers in het museumarchief.

SCHILDERKUNST

De basisregistratie van de deelcollectie schilderkunst werd in 2008 zo ver mogelijk afgewerkt. Op het vlak van identificatie van vervaardigers en datering van de werken bleef een grote marge voor verbetering door het in vele gevallen ontbreken

van accurate biografische informatie. Ook op het vlak van interne registratieprocedures drong een update van de inmiddels tien jaar oude gegevens zich op. Sinds najaar 2017 voert een vrijwillig onderzoeker actief biografisch onderzoek naar vervaardigers waarvan biografische data ontbreken, met in een eerste fase een focus op de 19de-20ste-eeuwse schilders. Daardoor kunnen toeschrijvingen, vervaardigingsplaats en datering in vele gevallen verder worden verfijnd. Het updaten van de persoonsfiches in de collectiedatabank gebeurt steeds zoveel mogelijk in relatie tot standaardthesauri (RKD artists, ULAN Getty, VIAF) om de uitwisselbaarheid van de collectiedata verder te verhogen. Nog levende kunstenaars en/of nabestaanden van recent overleden vervaardigers worden actief bevraagd ter verrijking van de collectiedocumentatie. Parallel werd een inhaalbeweging gemaakt op het vlak van fotografie voor de werken in het museumdepot waarvan de digitale objectfiches nog geen recente, representatieve afbeelding bevatten. Fotografie van de deelcollectie schilderkunst, zowel intern als door beeldbank Lukas - Art in Flanders in functie van de nieuwe collectiepresentatie, resulteerde in ruim 420 geüpdatete fotofiches.

TEXTIEL

Binnen de digitale registratie van de langdurige bruiklenen werd het fonds van 14 wandtapijten (jaren 1960-1980) van Julien Bal, dat in 2000 door de Koning Boudewijnstichting in depot werd gegeven, integraal digitaal geregistreerd volgens de actuele interne standaarden en documentair gefotografeerd. Dit bood tevens de gelegenheid om de stockage van de wandtapijten in het museum depot te optimaliseren: op rollen en voorzien van een zuurvrije buffer en bescherm laag.

2.4.6 RESTAURATIES EN CONSERVERENDE BEHANDELINGEN

2.4.6.1 Interne conservatie/preservatieve behandelingen

ANOXIE

Een 15-tal objecten waar mogelijke aantasting werd vastgesteld, werden preventief behandeld met de anoxiemethode (ingepakt in een luchtdichte zak met zuurstofabsorbers gedurende een maand) om eventuele insectenaantastingen in de objecten te behandelen. Het gaat hoofdzakelijk om meubel(onderdelen), schilderijen op paneel of lijsten. Het grote laatgotische passieretabel C/89 werd in de aanloop van de heropening ook aan een anoxiebehandeling onderworpen.

CONSERVATIEPROJECT PRENTENKABINET

Het conservatieproject van het Prentenkabinet werd verdergezet. Een belangrijke uitdaging was om het sterk geslonken team vrijwilligers opnieuw uit te breiden met nieuwe krachten, om de vooropgestelde timing niet verder onder druk te zetten. Voor de conditiecheck van de prenten en tekeningen werd vooral een beroep gedaan op recent afgestudeerde studenten kunstwetenschappen, die na verloop van tijd moesten afhaken omwille van job-opportunities. 8 nieuwe vrijwilligers werden gerekruteerd en opgeleid.

De eerste prioriteit bleef het uitpakken van de werken en indien mogelijk verwijderen van oude, verzuurde opzetvellen. Om het ruimtegebruik in de schilderijenrekken te optimaliseren, werd ook gestart met het selectief uitlijsten van ingelijste grafiek. Deze werken worden mee opgenomen in de algemene workflow. De prenten werden van hun objectnummer voorzien, in potlood links onderaan op de achterzijde, en vervolgens volgens grootte verpakt in zuurvrije mappen en dozen. In totaal werden er 227 nieuwe, zuurvrije dozen gevuld met circa 20.000 prenten en tekeningen.

Het herverpakken van de collectie prenten en tekeningen werd hiermee volledig afgerond. 88 dozen bevatten momenteel prenten en tekeningen die in het verleden nog niet in Adlib werden geregistreerd, en bijgevolg in 2017 nog niet zijn gedigitaliseerd. Van alle geïdentificeerde werken op papier werd wel een hoge resolutie scan gemaakt, of indien het formaat te groot was, een hoge resolutie foto. Daartoe werd in de loop van 2017 in nieuw professioneel materiaal geïnvesteerd: 2 daglichtlampen met softboxen en een nieuwe statiefkop om de objecten van bovenaf te fotograferen. Bovendien werd regelmatig advies ingewonnen bij professionele fotografen en een lichttechnicus.

DOOSTYPE	FORMAAT INHOUD	AANTAL DOZEN	WAARVAN INHOUD GEDIGITALISEERD	WAARVAN CONDI-TIECHECK OK
R	tot A4	68	53	50
A	tot 34 x 52 cm	92	43	43
B	tot 60 x 80 cm	51	34	0
C	tot 68 x 100 cm	16	9	0

EDELSMEEDWERK

Sinds 2014 wordt de deelcollectie edelsmeedwerk systematisch gereinigd door een team ervaren vrijwilligers onder begeleiding van de collectieregistrator. In 2017 werden 10 objectnummers grondig gereinigd, waaronder enkele omvangrijke ensembles en onderhoudstechnisch erg complexe voorwerpen. Na het poetsen worden de objecten luchtdicht verpakt in het depot om het aanlopen van het zilver op lange termijn tegen te gaan.

KLIMAATBUFFER SCHILDERIJEN

Twee schilderijen uit de nieuwe collectiepresentatie werden uit voorzorg aan de achterzijde voorzien van klimaatbufferende kanaalplaten. Het betreft het *Portret van Burgemeester Léopold van der Kelen* (S/36/S) en het *Portret van Maria Mertens* (S/7/W).

ONTSTOFFEN VASTE COLLECTIE EN DEPOT

Een jobstudent komt gemiddeld wekelijks alle collectiestukken op zaal én in de M-Schatkamer van Sint- Pieter ontstoffen. Tijdens het onderhoud wordt tegelijk de conditie van de objecten gemonitord. Daarnaast werden alle compactusrekken met schilderijen in het museumdepot grondig ontstof.

2.4.6.2 Extern uitbestede conservatie/restauratiebehandelingen

Naar aanleiding van de wissel van de vaste opstelling werden ook in 2017 nog vele behandelingen opgestart. In conservatie/restauratie gegeven in 2017 en/of nog onvoltooid:

- ARCH/474, onbekend, Mesheft
- B/VI/313, onbekend, Zonnewijzer
- B/VIII/4, onbekend, Koningsketen van de Sint-Jacobsgilde van Leuven
- B/VIII/51, Marc Antoine Angermille, Stadsleutel van Leuven
- B/VIII/96, C.J. Begeer, Koninklijke Utrechtse Fabriek van Zilverwerken, Pronkbeker voor de inhuldiging van de Leuvense waterwerken (1890)
- B/VIII/102, Meester met Schelp, Reliekostensorium Reliek-ostensorium van de heilige Gertrudis van Nijvel
- B/VIII/327, onbekend, Draaipotlood met kalender *Van Even* in etui
- C/10, onbekend, *Maria met kind*
- C/31, Jan Borman, De Heilige Hubertus (noodfixatie)
- C/39, Hendrik Roesen, De Heilige Cornelius, noodfixatie
- C/49, onbekend, De heilige Johannes de Doper, noodfixatie
- C/73, onbekend, Retabelfragment met de geseling (noodfixatie)
- C/142, onbekend, Gekruisigde Christus
- C/252, Constantin Meunier, *Het Grauwvuur*
- C/254, Constantin Meunier, *De Zaaier*
- C/256, Constantin Meunier, *De Mijnarbeidster*
- C/260, Jef Lambeaux, *De Kus*
- C/263, Jef Lambeaux, *De Arendjager*
- C/266, Jef Lambeaux, *Leda en de zwaan*
- C/278, George Minne, *De verloren zoon*
- C/339, onbekend, Sint-Michiel
- C/648, Louis Jotthier, Portretbuste van burgemeester Frederik Lints (1896-1900)
- C/650, Victor François Guillaume Van Hove, Buste van paus Adrianus VI (1459-1523)
- C708, Meester van Christus op de Koude steen, Christus op de koude steen
- Ko/4, onbekend, Wandblaker
- Ko/114, onbekend, Samovar
- Ko/181, onbekend, Beddenwarmer
- C/226, onbekend, Portretbuste van Justus Lipsius (1547-1606)
- C/229, Pieter Puyenbroeck, Voetstuk van de buste van Anna Boleyn
- C/240, Gérard Van der Linden, Portretbuste van Georges Colins
- C/647, onbekend, Buste van een man
- C/695, onbekend, Buste van François Antoine de Méan de Beurieux (?)
- C/696, Karel-Hendrik Geerts, Arnold Van der Hofstad (?)
- C/697, Karel-Hendrik Geerts, Lodewijk Elsevier
- C/698, Karel-Hendrik Geerts, Henri Joseph Rega
- C/699, Karel-Hendrik Geerts, Willem de Zadelere (?)
- C/701, onbekend, Buste van Cicero
- C/702, onbekend, Buste van Demosthenes
- C/703, Karel-Hendrik Geerts, Buste van een man
- C/704, Karel-Hendrik Geerts, Buste van Rafaël
- D/102, onbekend, Reglement van de Sint-Jacobsgilde
- D/107, onbekend, Waaier met galante scenes en muziekinstrumenten
- D/132, onbekend, Goudlederbehang
- G/562/V, Pieter Paul Rubens en Lucas (I) Vorsterman, *De aanbidding der herders*

- G/563/V, Pieter Paul Rubens en Lucas (I) Vorsterman, *De aanbidding der koningen*
- LP/680, Lodewijk Jozef Van Peteghem, Leuvense kunstschatten met betrekking tot de aanleg van het Kanaal Leuven-Dijle
- M/300, Hubert Sarton, Penduleklok
- M/359, onbekend, Spiegel
- OD/932, Joseph Geldolph van Ryckel, *Historia St. Gertrudis, principis virginis, primae Nivellensis abbatisse: notis, et figuris eneis subinde illustrata*
- S/4/N, Pieter (I) Neefs, Pieter, Kerkinterieur
- S/13/O, onbekend, *De aanbidding der wijzen*
- S/14/M, Prosper Marilhat, *De ruïnes van de zonneterempel in Baalbek*
- S/20/H, Jan (I) van den Hecke, *Stilleven met kreeft en muziekinstrumenten*
- S/47/B, Groep Bouts, *Maria met Kind*
- S/20/H, Jan (I) van den Hecke, *Stilleven met kreeft en muziekinstrumenten*
- S/107/V, Cornelis de Vos, *Vertumnus en Pomona*
- S/107/V, Cornelis de Vos, *Vertumnus en Pomona*
- X/27, Sint-Annaretabel

Daarnaast liet het museum ook 7 nieuwe en 2 aangepaste lijsten vervaardigen voor de schilderijencollectie nieuwe vaste opstelling:

- S/7/K, Alfred De Knyff, *Voor het onweer*
- S/10/C, Joos van Cleve, *Maria met kind*
- S/18/L, Theodor Van Loon, *De heilige familie*
- S/33/M, Louis Rémy Matifas, *Weiland met schapen*
- S/38/M, Edmond Van de Meulen, *Honden*
- S/41/B, Louis Boschmans, Portret van Jean Servais Stas
- S/80/O, onbekend, *De heilige familie met de heiligen Norbertus en Theresia van Avila*
- S/201/O, onbekend, *De Kruisafneming*
- S/219/O, Portret van Michel Guillaume Claes
- S/252/O, onbekend, Portret van Karel VI

2.4.7 DEPOTBEHEER

De depotbeheerder wordt in het dagelijkse beheer van de museumdepots ondersteund door een halftijds technisch medewerker. Waar nodig en/of mogelijk doet M een beroep op vrijwilligers, stagiaires en jobstudenten voor de ondersteuning van deze kerntaak. Tijdens de sluiting van januari tot juni 2017 werd de depotwerking ook ondersteund door publieksbegeleiders. Stageprojecten op het vlak van collectieregistratie binnen de dienst Collecties bevatten doorgaans ook een component depotwerking en/of behoud en beheer. Naast specifieke projecten zoals het conservatieproject van het Prentenkabinet en het intern administratief verwerken van de verhuis van de meubelcollectie tijdens de voorbije jaren, werd in 2017 vooral ingezet op het beter inrichten en organiseren van het depot om tot een meer efficiënte en doeltreffende werking te komen.

REORGANISATIE NAAR AANLEIDING VAN DE WISSEL VAN DE VASTE COLLECTIEPRESENTATIE

Tijdens de sluitingsperiode werd een tijdelijk depot ingericht in één van de geklimatiseerde museumzalen, om de collectie-mobiliteit tijdens de afbouw en heropbouw van de collectiepresentaties te vergemakkelijken. Naar aanleiding van de heropening in juni 2017, zijn bovendien verschillende stukken gerestaureerd en opnieuw getoond op zaal. Andere werken uit de collectie die in de vaste opstelling stonden, worden weer in het depot bewaard. In de zomer van 2017 werd dit tijdelijke depot, systematisch leeg gemaakt en kregen de werken weer een vaste plaats in het depot. In juli vond ook de verhuis plaats van het hoogdepot. Deze ruimte werd leeg gemaakt om te schilderen en enkele werken uit te voeren ter voorbereiding van de stoe-lenmezzanine die in 2018 gebouwd zal worden. De 60-tal werken, waaronder schilderijen met grote formaten en antependia, werden tot begin september ondergebracht in een extern depot. Voor deze verhuis werden externe art handlers ingezet om onder meer travelframes te maken voor de meest kwetsbare werken en de overige schilderijen te voorzien van softverpakking. Dit alles ging gepaard met een interne reorganisatie van de schilderijenopslag en hiermee gepaard gaande standplaats-registratie.

CONSERVATIE/COLLECTIERUIMTE

Eind 2017 werd een nieuwe Conservatie/Consultatieruimte ingericht op dezelfde verdieping als het depot. Deze ruimte biedt een werkplek voor vrijwilligers en restauratoren. Studenten en onderzoekers kunnen er collectiestukken en dossiers onderzoeken. In deze ruimte staat een brandwerende veiligheidskast voor chemische producten, er is watertoevoer en was-tafel voorzien, een stofafzuiging, werktafels en een scanner, er is ook voldoende licht om te werken. Alle tafelementen zijn mobiel gemaakt, zodat een flexibele inrichting mogelijk is.

AANPASSINGEN AAN DEPOTINRICHTING

In 2017 werd een subsidie toegekend door de Provincie Vlaams-Brabant voor structurele aanpassingen aan het museum-depot (op basis van een aanvraag in december 2016) om dit nog efficiënter te maken (o.a. installeren van stofafdichtingen voor de rekken toegepaste kunsten en textiel, installatie van een stoelenrek in het hoogdepot, installeren van een waterdetectiesysteem ...). Ondertussen is de waterlekdetectie geïnstalleerd en zijn er bestekken en offertes uitgeschreven voor de stofafdichting van de rekken en het stoelenrek in het hoogdepot. Er wordt ook een mobiele quarantainekamer aangeschaft, die zal toelaten om stukken in quarantaine te plaatsen of om een klimaatspecifieke ruimte te creëren. Ook kunnen hier bijvoorbeeld anoxiebehandelingen in doorgaan. De prijsvraag werd in 2017 opgestart.

Naast deze structurele aanpassingen werden lockers geplaatst voor vrijwilligers en restauratoren. Plakmatten voor de ingang van het depot verminderen voortaan de stofverplaatsing in het depot.

CERA-COLLECTIE

Sinds oktober 2017 is nagenoeg de volledige collectie van de Cera Foundation overgebracht naar het depot in M, met uitzondering van een aantal volumineuze sculpturen die nog extern worden bewaard. Er werd plaats vrij gemaakt in de compactusrekken bestemd voor de Cera-collectie. Deze nieuw ingehuisde werken worden verder geregistreerd en gestandplaatst in 2018.

2.4.8 SAMENWERKING

In het kader van het beleidsplan 2014-2019 van M werden in 2015 samenwerkingen opgestart met opleidingen conservatie/restauratie om jaarlijks objecten uit de museumcollectie te laten behandelen door studenten in het kader van hun studie. In het academiejaar 2017-2018 werd de samenwerking met ENSAV/La Cambre verdergezet en zijn een aantal schilderijen naar het atelier Schilderkunst vertrokken.

Er is ook de intentie van de ateliers Polychromie en Steensculptuur en het atelier Glas en Keramiek om in volgende academiejaren stukken uit de M-collectie door studenten te laten behandelen en onderzoeken

Op het vlak van wetenschappelijk onderzoek, ontsluiting van de collectie en tentoonstellingen werken de stafmedewerkers van de afdeling oude kunst samen met:

- 30CC
- Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur, Heverlee
- DIVA Museum voor edelsmeedkunst, juwelen en diamant, Antwerpen
- ENVIL. European Network for Visual Literacy
- Erfgoedcel Leuven
- Erfgoedplus.be
- Fundacion Lazaro Galdiano, Madrid
- Google Art Project
- Het hof van Melijn, Tervuren
- HIVA Onderzoeksinstituut voor arbeid en samenleving (KU Leuven)
- Illuminare, Studiecentrum voor middeleeuwse kunst (KU Leuven)
- IPARC
- KADOC Documentatie- en onderzoekscentrum voor religie, cultuur en samenleving (KU Leuven)
- Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK-IRPA), Brussel
- Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel
- Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel
- Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
- KU Leuven: Faculteit Letteren, onderzoekseenheden Kunstwetenschappen en Geschiedenis
- Kunsthistorisches Museum, Wenen
- Leuven Historisch Genootschap
- Lukas - Art in Flanders beeldbank
- Musea Brugge
- Museo del Prado, Madrid
- Musée du Louvre, Parijs
- Museum Catharijneconvent, Utrecht
- Museum Parkabdij vzw
- Museum voor Schone Kunsten, Gent
- Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen
- Overlegorgaan van beheerders van een OCMW-patrimonium
- Phoebus Foundation

- SLAC, Leuven
- Stadsarchief, Leuven
- Suermondt-Ludwig museum, Aachen
- Tabularium Universitaire Bibliotheek (KU Leuven)
- Toerisme Vlaanderen
- Universiteit Antwerpen, Ontwerpwetenschappen, Vakgebied Conservatie en Restauratie
- Universiteit Namen (FUNDP), departement Kunstgeschiedenis
- Universiteit Gent, departement Kunstgeschiedenis, Archeologie & Theaterwetenschappen
- Vlaamse Kunstcollectie
- Vrije Universiteit Brussel, Faculteit Letteren, Afdeling Kunstwetenschappen en Archeologie

Wat betreft stageplaatsen, gastcolleges, seminaries, papers en onderzoek in het kader van bachelor- en master-scripties, en doctoraatsstudies bestaat een samenwerking met:

- AP Hogeschool Antwerpen - School of Arts
- Associatie KU Leuven
- ENSAV La Cambre
- KASK - School of Arts Gent
- Ruskin School of Art, Oxford University
- Universiteit Antwerpen, Cultuurmanagement
- Universiteit Gent
- Vlaamse Kunstcollectie (Summer Course for the study of art in Flanders – Medieval and Renaissance Sculpture)

2.4.9 BIBLIOTHEEK, DOCUMENTATIE EN ARCHIEF

VERWERVING

209 nieuwe publicaties werden aan het Bibliotheekfonds toegevoegd. Verwerving gebeurde zoals gebruikelijk via ruilverkeer, bewijsexemplaren, occasionele schenkingen van privépersonen en gerichte aankopen met het door het museum uitgetrokken bibliotheekbudget. Deze essentiële aanvulling gebeurt zowel in functie van collectie-onderzoek als in het kader van tentoonstellingen oude en hedendaagse kunst. Daarnaast ligt voor oude kunst de focus op middeleeuwse sculptuur. Er was eveneens actief ruilverkeer met gespecialiseerde bibliotheken en museale instellingen in binnen- en buitenland.

LANGETERMIJNPLANNING REGISTRATIE

Zoals steeds blijft de digitale registratie van het boekenfonds, met het oog op ontsluiting van de bibliotheek, van primordiaal belang. Binnen het collectieregistratiesysteem Adlib, werkt de M-bibliotheek met de module 'Documentatie'. Samen met de medewerker collecties/ bibliotheek hanteren de bibliotheekvrijwilligers gestandaardiseerde richtlijnen bij de digitale registratie in Adlib. Naast de registratie van nieuwe verwervingen, lag in 2017 de nadruk op de uitbreiding van de basisregistratie van de categorieën algemene kunstwetenschappen, kunsttakken en hulpwetenschappen, museologie, materialen, behoud & restauratie, en iconografie. Het nazicht van de monografieën en de tentoonstellingscatalogi (binnen- en buitenland) blijft doorlopen. In totaal werd de registratie van 1146 records op punt gesteld.

ARCHIEFREGISTRATIE

Na de grote inhaalbeweging in 2016, zijn 755 geregistreerde en geschoonde archiefdocumenten, herverpakt in 99 dozen, overgebracht naar het stadsarchief in Leuven voor permanente bewaring. Deze dossiers omvatten het instellingsarchief dat deel uitmaakt van het M-Documentatiefonds.

Daarenboven worden de kunstwerk- en kunstenaarsdossiers systematisch geschoond en waar nodig hermaapt om het consulteren ervan te vergemakkelijken en de fysieke bewaring van de dossiers veilig te stellen.

2.5 WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

2.5.1 ONDERZOEK

2.5.1.1 Onderzoek naar de eigen collectie

In het kader van de tentoonstelling *Over de grens. Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen* werd onderzoek gevoerd naar laatgotisch beeldhouwwerk uit de collecties van M Leuven en van het Suermondt-Ludwigmuseum van Aken, dat zijn neerslag vond in de publicatie *Niederländische Skulpturen von 1130 bis 1600*, uitgegeven bij Michael Imhof Verlag.

In het kader van de tentoonstelling over Jan Borman (2019) wordt onderzoek gevoerd naar de aan Borman toegeschreven objecten in de M-collectie en externe verzamelingen.

In het kader van de nieuwe collectiepresentaties *De kracht van beelden*, *Verzamelen is een kunst*, *Meesters in beeld*, *Alles voor de vorm*, *Kalenderwijzerplaat*, *Grenzeloos gastvrij* en *Museum in beweging*, die vanaf juni 2017 werden gepresenteerd, is uitdierend onderzoek gevoerd naar een selectie objecten uit de museumcollectie.

In het kader van de focus op Middeleeuwse Sculptuur onderzoekt M momenteel de haalbaarheid van het in de massa gekleurde 3D printen van laat-gotische gepolychromeerde sculpturen. Hiertoe werden twee sculpturen 3D-gescand (een sculptuur uit de collectie en een sculptuur uit de O.L.V.-kerk van Haasrode). Met de sculptuur uit de kerk van Haasrode werden tests uitgevoerd voor 3D-printen in samenwerking met Materialise. De resultaten waren echter niet bevredigend. Over deze testcase werd een posterpresentatie gegeven op het colloquium *3D in Heritage* in het British Museum van London op 9 en 10 november 2017.

2.5.1.2 Netwerk beeldhouwkunst en documentatiecentrum ARDS

GROEI NETWERK

In 2017 werd ingezet op het uitbouwen én opschonen van de contactlijst van het netwerk beeldhouwkunst, die in Teamleader werd opgenomen. Het netwerk middeleeuwse beeldhouwkunst bestaat uit 233 personen. Drie keer per jaar vertrekt een nieuwsbrief over de activiteiten van ARDS met nieuws uit het veld van de middeleeuwse beeldhouwkunst naar 804 e-mail adressen. De groep van het netwerk wordt uitgebreid met mogelijk geïnteresseerden uit het ruimere kunst- en erfgoedveld. Het netwerk is ook verenigd in een besloten LinkedIn-groep die in november 2017 54 leden telde.

AANKOPEN PUBLICATIES EN ORDENING DOCUMENTATIE

Jaarlijks wordt binnen het reguliere bibliotheekbudget van M een bescheiden budget voor aankoop van boeken en publicaties i.v.m. middeleeuwse beeldhouwkunst voorzien. Tegelijk wordt ook actief geprospecteerd naar het (kosteloos) verwerven van boeken, documentatiefondsen en onderzoeksarchieven over het onderwerp. In 2017 werden 39 nieuwe aanwinsten opgenomen in de bibliotheek die specifiek zijn gerelateerd aan het onderwerp van middeleeuwse en renaissance beeldhouwkunst, waarvan 24 aangekocht.

Wat de documentatie betreft werden in 2017 559 nieuwe documentatierecords in de databank aangemaakt. In voorbereiding van de input uit M voor de RKDMarks-database werd een groot aantal documentatierecords over merken op beeldhouwkunst en schilderkunst toegevoegd.

De registratie (incl. trefwoorden registratie), ordening en herverpakking gebeurde door de medewerker collecties en bibliotheek in samenwerking met vrijwilligers (66 uren) en een stagiaire (182 uren)

WEBSITE

Als respons op onderzoeksvragen ontwikkelde M in 2015 met www.ards.be een online documentatiesite en een startportaal voor onderzoekers naar middeleeuwse beeldhouwkunst, met nuttige links naar tal van andere kanalen en actoren en een zeer ruime gespecialiseerde bibliografie. De website ards.be werd in november 2015 gelanceerd en wordt sindsdien actief up to date gehouden. De wetenschappelijke en tentoonstellingskalender bevat evenementaankondigingen, calls for papers en colloquia in binnen- en buitenland. In 2017 werden 19 newsitems online gezet en klokte de kalender af op 130 events (1962-2018). De master bibliografie voor middeleeuwse beeldhouwkunst groeide in 2017 van 488 naar 561 publicaties. Voor meer dan 218 publicaties werd het label 'available at ARDS-Library' toegevoegd, wat aangeeft welke boeken in M te raadplegen zijn. Ook werden voor alle boeken coverbeelden en links naar de worldcat-database toegevoegd. Aan de netwerkpagina's werden 9 instellingen of projecten toegevoegd met een eindtotaal van 181. De website werd ook opgeschoond, door redactie uit te voeren van alle tot nu toe reeds ingevoerde gegevens. De interface en gebruiksvriendelijkheid van de website werd door de webmaster verbeterd met kleine aanpassingen. In 2017 kreeg de website 2000 bezoekers, goed voor 3200 zoeksessies op de site en 16000 pageviews. 84,2 % daarvan waren nieuwe bezoekers, 15,8 % terugkerend. Opvallend is dat 27 % van de bezoekers uit de VS komt en 26 % uit België, daarna volgen landen als Frankrijk en Nederland met 7% van de bezoekers, gevolgd door Groot-Britannië met 6% en Duitsland met 5% van de bezoekers (cijfers via Google Analytics).

JAARLIJKSE STUDIEDAG

De vierde jaarlijkse studiedag werd in 2017 een volwaardig tweedaags colloquium, met als gastlocatie het Musée du Louvre in Parijs op 23 en 24 november 2017. Het thema was *Collecting Medieval Sculpture*. Op het programma stond de eerste dag een bezoek aan de tentoonstelling *François I and Dutch Art* met uitleg door de curator en een bezoek aan de collecties van het Musée des Arts Décoratifs. De tweede dag stonden 8 lezingen geprogrammeerd, met sprekers uit Europa, de VSA en Australië. Hiervoor werd in de zomer van 2017 een call for papers uitgestuurd. Hierop reageerden 19 onderzoekers, wat de gelegenheid gaf om te selecteren op kwaliteit en inhoudelijk sterke sessies samen te stellen. Tot slot volgde een debat over *Collecting Medieval Sculpture nowadays* met spelers uit het museumveld, vertegenwoordigers uit de kunsthandel (waaronder het departement sculptuur van Christie's Parijs) en privéverzamelaars. Het colloquium werd bijgewoond door 68 deelnemers.

SUMMER COURSE

In juni 2017 organiseerde M vanuit de schoot van het eigen documentatiecentrum Ards.be in samenwerking met de Vlaamse Kunstcollectie en een reeks academische en museale partners de derde editie van de *Summer Course for the Study of the Arts in Flanders*. Het hoofdthema was gericht op de *Medieval and Renaissance sculpture in the Low Countries*. Marjan Debaene (diensthoofd Collecties en coördinator van het Ards-project) en conservator Peter Carpreau realiseerden een tiendaags internationaal programma, waarvoor ze hun expertise en professioneel netwerk dat de voorbije jaren rond het thema tot stand kwam actief konden inzetten. De Summer Course was voor 16 internationale deelnemers een 10-daags beeldhouwkunst bad, waarbij contacten met docenten en professionele erfgoedactoren een nieuwe impuls gaven aan hun eigen onderzoek. Het is de bedoeling om deze Summer Course rond middeleeuwse sculptuur om de vijf jaar vanuit M te organiseren.

De deelnemers van de Summer Course © Cis Van Nijverseel

2.5.1.3 Beeldgeletterdheid

Het beeld was nooit zo belangrijk als nu. Taal en schrift boeten in ten voordele van foto, video, al wat visueel is. Het lijkt dan ook vanzelfsprekend dat een museum bij die beeldcultuur stilstaat. Want waar elders is men zozeer met beeld bezig dan in de beeldende kunsten? Sinds 2017 is beeldgeletterdheid een onderzoeksfocus in M. In aanloop naar de vernieuwde collectiepresentaties werd het theoretisch model rond beeldgeletterdheid, wat werd uitgewerkt in samenwerking met de Envil onderzoeksgroep, omgezet naar de praktijk. Dit betekent dat publieksbemiddelingsinstrumenten werden ontwikkeld die bepaalde competenties rond beeldgeletterdheid bij de bezoeker verhogen. Deze instrumenten werden ingebed als bemiddeling bij de vernieuwde collectiepresentaties.

2.5.1.4 Transhistorischeit

THE TRANSHISTORICAL MUSEUM: OBJECTS, NARRATIVES & TEMPORALITIES.

Een onderzoeksproject in Leuven en Haarlem

Kan een transhistorische benadering, die kunstwerken uit verschillende tijdsperiodes samenbrengt in één tentoonstelling, nieuwe inzichten genereren? Wat kunnen we leren van historische kunstvoorwerpen wanneer we ze bekijken door een hedendaagse bril, of omgekeerd? Doet een nieuwe context het publiek op een andere manier met kunst omgaan?

Dergelijke vragen staan centraal in het onderzoeksproject *The transhistorical museum: objects, narratives & temporalities*, een samenwerking tussen M-Museum Leuven en Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem. Het project wil verschillende perspectieven over het alomtegenwoordig concept transhistorischeit samenbrengen en kritisch onder de loep nemen.

Het onderzoek ging van start met een eerste symposium in Haarlem op 13.11.15 rond het herdenken van de collectie in een transhistorisch museum. In M volgde op 12.05.16 het tweede deel rond transhistorische tentoonstellingen met bijdragen van o.m. Penelope Curtis, Hendrik Folkerts, Ruth Noack, Hilde Van Gelder en Ronald Van de Sompel. Op 24.11.16 organiseerde Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem nog een laatste bijeenkomst rond case studies waaruit dan workshops volgden. M en Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem werken momenteel aan een publicatie op basis van de bijdragen tijdens deze verschillende studiedagen.

Deze voorbereidende onderzoeksfase mondt uit in een eerste publicatie die in 2017 werd opgesteld. Publicatiedatum: mei 2018.

2.5.1.5 Onderzoek door stafmedewerkers

MIDDELEEUWSE BEELDHOUWKUNST

Sinds september 2016 voert dra. Marjan Debaene, diensthoofd Collecties, haar doctoraatsonderzoek (KU Leuven, Kunstwetenschappen) *Bij de naam genoemd ... Leuvense laatgotische beeldhouwkunst herbekeken* (werktitel) onder begeleiding van promotor prof. dr. Jan Van der Stock (KU Leuven) en copromotor prof. dr. Ethan Matt Kavaler (University of Toronto). Het onderzoek spitst zich toe op een vijftal casestudies die gelinkt zijn met de collectie laat-gotische beeldsnij-kunst van het museum. Tussentijdse onderzoeksresultaten worden ontsloten via enkele collectiepresentaties rond middeleeuwse sculptuur vanaf juni 2017. Een eerste casestudy behandelt twee anonieme ateliers uit Leuven, namelijk van de Meester van de Gekruisigde Christusfiguren en van de Meester van Christus op de Koude Steen. De voorlopige onderzoeksresultaten worden aan het publiek gepresenteerd in 'Meesters in beeld', dat van 11 juni 2017 tot 3 januari 2019 te zien is in M.

RELIGIEUZE TOEGEPASTE KUNSTEN

Het doctoraatsonderzoek van collectieregistrator drs. Ko Goubert (Vrije Universiteit Brussel, Kunstwetenschappen en Archeologie), onder begeleiding van prof. dr. Werner Adriaenssens (KMKG, VUB), focust op de religieuze edelsmeedkunst en toegepaste kunsten tijdens het Interbellum in België. Vanuit een kunsthistorische en maatschappelijke contextstudie van het oeuvre van internationaal actieve Benedictijner monniken-ontwerpers-edelsmeden, zoals Dom Martin (1889-1965, Abdij Keizerberg Leuven) of Dom Daniel Duesberg (1902-1944, Abdij van Maredsous), onderzoekt hij het belang van toegepaste kunsten in de modernisering van de katholieke liturgie in die periode.

Het onderzoek sluit nauw aan bij de ruime deelverzameling religieuze kunst in de M-collectie, van de middeleeuwen tot de twintigste eeuw, en zal in het bijzonder bijdragen tot de kennis over de deelcollecties 20ste-eeuwse toegepaste kunsten en grafiek. Dit onderzoeksproject volgt uit de M-tentoonstelling *Zilver. Kunst | object | verhaal* (2015), en vormde de aanleiding voor de langdurige bruikleen aan M van een kelkensemble van Dom Martin door de Koning Boudewijnstichting in 2017 (zie hoger).

2.5.2 DIENSTVERLENING AAN DERDEN

2.5.2.1 Inhoudelijke dienstverlening

Stafmedewerkers van de afdeling oude kunst ontvangen op regelmatige basis aanvragen voor informatie, professionele adviesverlening of het uitvoeren van een inhoudelijke expertise. Van de 84 in 2017 geregistreerde vragen kwam 37% van privépersonen, waaronder 5,5% stadsgidsen en 2% kerkfabrieken, 25% van museale instellingen en andere erfgoedbeheerders, 16,5% van academische vorsers en studenten, 9,5% van onafhankelijke onderzoekers, 5,5% uit de kunstensector (kunstenaars, restaurators, opleidingen) en 5,5% vanwege stads- en overheidsdiensten. M kreeg vooral vragen uit België (83%), waaronder 45% uit de regio Leuven, en West-Europa (17% uit Frankrijk, Groot-Brittannië, en Nederland). 66,5% van de vragen was rechtstreeks gerelateerd aan de M-collectie. 2% betrof het documentatiecentrum ARDS. De vragen hadden betrekking op onder meer beeldhouwkunst (20%), schilderkunst (19%), toegepaste kunsten en archeologie (17,5%), grafiek en oude drukken (16,5%), museumbibliotheek, documentatiecentrum en archief (9,5%), behoud en beheer, en collectiebeleid (9,5%), thematische of discipline-overschrijdende vragen (7%). 98,5% van de gevallen kon via e-mailverkeer worden afgehandeld. In 19% van de gevallen gebeurde een fysieke consultatie van informatie en/of objecten in het museum. 6% van de vragen betrof conservatie-advies. 15,5% van de vragen resulteerden in een beeldaanvraag voor een door derden gerealiseerde publicatie of ontsluitingsproject.

2.5.2.2 Depotbezoeken

M stelt jaarlijks infrastructuur ter beschikking voor praktijklessen in de opleiding Behoudsmedewerker (CVO VOLT Leuven) rond schilderijen (gastdocent Phaedra Bosmans, depotbeheerder Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur) telkens gekoppeld aan het depotbezoek. Fysieke consultatie van objecten door externe onderzoekers gebeurde tot eind 2017 in situ in de museumdepots. Vanaf 2018 wordt hier de CCR-ruimte (conservatie- en collectieruimte, zie hoger) voor ingezet.

2.5.3 ONTSLUITING

M ontsluit zijn collectie online via het aggregatieplatform Erfgoedplus.be. In oktober 2017 werd een nieuwe upload uit de collectiedatabase gerealiseerd van in totaal 5.905 records, goed voor een uitbreiding met 1.161 records van de online raadpleegbare delen uit de M-collectie. Alle objecten in de nieuwe collectiepresentatie, de integrale Cera-collectie en een selectie uit de deelcollectie metaalwerk zijn voor het eerst online ontsloten. Voor de eerder al online ontsloten records werden de records geüpdatet naar de meest actuele informatie en afbeeldingen in de collectiedatabank.

Volgend op de upload werden ook de wederzijdse actieve links tussen de fiches van objecten uit de M-collectie op Erfgoedplus.be en in de online beeldbank van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium door beide organisaties geüpdatet en aangevuld.

Voor de systematische digitalisering van de collectie werkte M samen met beeldbank Lukas - Art in Flanders vzw. Lukas fotografeerde in 2017 in totaal ruim 260 objecten in de M-collectie in functie van collectieregistratie, online ontsluiting, tentoonstellingen of nieuwe aanwinsten, goed voor ruim 930 nieuwe afbeeldingen in extra hoge resolutie. In het kader van de ontsluiting van de nieuwe collectiepresentatie, zowel via multimediale toepassingen in het museum (bv. virtuele tentoonstelling en objectinformatie *Verzamelen is een kunst*, digitale quiz *Alles voor de Vorm*, kijk-DNA *eye tracking* applicatie) als via Erfgoedplus.be, werden 175 objecten voor het eerst of na een conservatiebehandeling opnieuw in hoge resolutie gefotografeerd. Gezien de beperkte budgettaire middelen die beeldbank Lukas in 2017 slechts voor fotografie kon inzetten, werd nagenoeg de helft van deze intensieve en uitgebreide fotografiecampagne door M betaald.

De implementatie van *persistent identifiers* voor online collectiedata, met name voor het linken van data en afbeeldingen in externe erfgoedaggregatieplatforms, beeldbanken of open data platforms aan de door M gegenereerde en beheerde brondata, kon in 2017 niet worden uitgevoerd wegens nog op te lossen (informatie)technische problemen. M blijft de ontwikkelingen op dit vlak in de sector verder opvolgen in nauw overleg met onder meer PACKED vzw en de Vlaamse Kunstcollectie in het kader van de toetreding van M tot de VKC *art hub*.

M werkte actief mee aan publicatie-initiatieven die de stedelijke collectie en regionaal erfgoed ontsluiten. Het museum vervulde op die manier zijn rol van publieke dienstverlening door het open stellen van de collectie voor wetenschappelijk onderzoek door externen: consultatie collectie en documentatie, aanleveren van informatie, aanleveren van beeldmateriaal voor publicaties gerealiseerd op initiatief van de stad Leuven of de Provincie Vlaams-Brabant.

2.5.4 PUBLICATIES EN EDITIES

2.5.4.1 Hedendaagse Kunst

PLAYGROUND 2016-2017

Teksten: Adva Zakai, Anne-Sophie Dinant, Béatrice Balcou, Catherine Wood, Cis Bierinckx, Cristina Grande, DD Dorvillier, Dora Garcia, Els De Bodt, Emmanuel Lambion, Eva Wittocx, Guillaume Désanges, Hans Bryssinck, Ilse Van Essche, Isabel De Naveran, Jamie Eastman, Jimmy Robert, Joanna Zielińska, Joris Janssens, Julie Pellegrin, Kathleen Van Langendonck, Lore Boon, Lundahl & Seil, Mai Abu ElDahab, Manuel Pelmus, Marie De Brugerolle, Marnie Slater, Mathilde Roman, Mesut Arslan, Mette Edvardsen, Michael Portnoy, Orla Barry, Pieter T'Jonck, Sarah Vanhee, Steven Vandervelden, Vanessa Desclaux, Yael Davids.

Redactie: Lore Boon, Eva Wittocx

Uitgever: MER. Paper Kunsthalle & M-Museum Leuven

ENG

144 pagina's

Wat is het belang van het medium performance vandaag? Welke uitdagingen doen zich voor? En welke rol speelt Playground in deze context? Deze reeks vragen werd gepresenteerd aan een selectie van kunstenaars en curatoren nauw betrokken bij het medium performance. Hun reflecties op tien jaar Playground hebben geleid tot een nieuwe publicatie, ingeleid door curatoren Steven Vandervelden (STUK) en Eva Wittocx (M-Museum Leuven). Het boek is dan ook een unieke retrospectieve over het nationale en internationale belang van het festival.

2.5.4.2 Oude Kunst

Stafmedewerkers van M realiseerden of werkten mee aan volgende publieksgerichte of wetenschappelijke publicaties: M werkte mee aan de realisatie van de nieuwe bestandscatalogus *Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen* van het Suermondt-Ludwigmuseum in Aken. De publicatie *Niederländische skulpturen von 1130 bis 1600* verscheen in september 2017 bij Michael Imhof Verlag.

2.5.5 VERTEGENWOORDIGING STAF

Naast werkgroepen rond eigen tentoonstellingsprojecten en overleg met Vlaamse en Belgische kunstspelers en organisaties nam de staf van M in 2017 deel aan een heel aantal stedelijke en externe werkgroepen, onderzoekscommissies, wetenschappelijke colloquia, studiedagen en gastcolleges.

PETER CARPREAU, AFDELINGSHOOFD OUDE KUNST

Lid van de inhoudelijke werkgroep Parkabdij
Lid van adviescomité PARCUM
Lid van museumwerkgroep ENVIL
Lid van Palet Onderzoeksgroep KU Leuven
Lid van IVLA
Lid van RSA
Lid van ICOM
Lid van ICFA
Lid van Codart - internationaal netwerk van museumconservatoren kunst van de Nederlanden
Lid van SARC
Netwerkcontacten binnen- en buitenlandse musea
Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M (meerdere data)

HÉLÈNE VERREYKE, DIENSTHOOFD TENTOONSTELLINGEN OUDE KUNST

Lid van ICOM
Lid van ICOFOM
Lid van Codart - internationaal netwerk van museumconservatoren kunst van de Nederlanden
Adviescomité nieuwe opstelling Stadsmuseum Lier
Deelname lezingen en studiedagen binnen en buiten M
Lid Commissie Ontwikkelingsgerichte erfgoedprojecten, niet-periodieke erfgoedpublicaties en internationale erfgoedprojecten, Vlaamse Gemeenschap, Kunsten en Erfgoed

MARJAN DEBAENE, DIENSTHOOFD COLLECTIES

Dra. KU Leuven, Onderzoeksgroep Kunstwetenschappen
Coördinator van ARDS - *Association for Research and Documentation of medieval and renaissance Sculpture*
Lid van het Calamiteitennetwerk Leuven (ECCE)
Lid van de Denkgroep Archeologische collecties
Lid van de Klankbordgroep erfgoeddepotonderzoek Provincie Vlaams-Brabant
Lid van de academische werkgroep Low Countries Sculpture
Lid van ICOM
Lid van Codart - internationaal netwerk van museumconservatoren Kunst van de Nederlanden
Netwerkcontacten binnen- en buitenlandse musea en onderzoekscentra
Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M (meerdere data)

Deelname Expert Meeting *Polychromy Revealed* (Fitzwilliam Museum, Cambridge, 13.10.17)
Posterpresentatie *True Colours colloquium 3D in Heritage* (British Museum, London, 9 en 10.11.17)
Lezing studiedag ARDS Middeleeuwse beeldhouwkunst (Musée du Louvre, Parijs, 24.11.17)

KO GOUBERT, COLLECTIEREGISTRATOR

Drs. Vrije Universiteit Brussel, Afdeling Kunstwetenschappen en Archeologie
Lid van onderzoeksgroep THIS - *The Inside Story. Art, Interior Design & Architecture 1750–1950* (Universiteit Gent & Vrije Universiteit Brussel)
Bestuurslid van XIX - Werkgroep 19de-eeuwse kunst
Werkend lid van Academie voor de Geschiedenis van de Edelsmeedkunst in België
Lid van Silver Society Belgium
Lid van Nederlandse Zilverclub
Lid van Nederlandse Registrarsgroep
Lid van Adlib Gebruikersgroep
Lid van ICOM
Lid van ICDAD - International Committee for Museums of Decorative Arts and Design
Lid van Codart - Internationaal netwerk van museumconservatoren Kunst van de Nederlanden
Redactielid van Memorabilia Lovaniensia
Lid van Leuvens Historisch Genootschap
Netwerkcontacten binnen- en buitenlandse musea

Deelname aan lezingen, studiedagen en colloquia in buiten M (meerdere data)

Lezing *Beauté, Grandeur, Magnificence: L'art liturgique de Dom Martin* (Koning Boudewijnstichting/M-Museum Leuven, Leuven, 9.09.17)

Lezing *Beauté, Grandeur, Magnificence: De kerkelijke kunst van Dom Martin (1889-1965)* (Silver Society Belgium, Jette, 22.11.17)

Lezing *Beauty, grandeur, magnificence: Dom Martin (1889-1965) and the Art Deco Face of 1920s-1930s Liturgy*, ICDAD-ICOM Annual Meeting Miami 2017 *Art Deco in Decorative Arts en Design* (The Wolfsonian Museum & Florida International University, Miami Beach, 29.11.17 > 2.12.17) – ontving hiervoor een ICOM-ICDAD travel grant voor jonge onderzoekers/curatoren t.w.v. \$ 500.

JOCHEN SUY, ASSISTENT-COLLECTIEREGISTRATOR

Lid van Nederlandse Registrarsgroep

Lid van Adlib Gebruikersgroep

Lid van ICOM

ANNE LIEFSOENS, MEDEWERKER COLLECTIES

Deelname Rondetafelgesprekken Overleg Kunstbibliotheken Vlaanderen (OKBV)

Lid van Adlib Gebruikersgroep

Lid van ICOM

EVA WITTOCX, AFDELINGSHOOFD HEDENDAAGSE KUNST EN SENIOR CURATOR

Voorzitter kunstcommissie Vlaams Parlement

Voorzitter van AICA België

Bestuurder en lid strategisch comité Fondation Walter Leblanc, Brussel

Bestuurder Extra City, Antwerpen

Bestuurder Cercle Guy de Cointet, Parijs

Aankoopcomité collectie FRAC Nord-Pas de Calais, Duinkerke

Aankoopcomité collectie MAC's, Grand Hornu

Adviseur kunstcommissie Federale Overheid, Buitenlandse Zaken

Lid selectiecomité atelierwerking Cas-co, Leuven

Lid netwerkorganisatie Corpus, samen met Tate Modern, KW Berlijn, Bulegoa Bilbao, CAC Vilnius, If I Can't dance Amsterdam

Lid van de pool van beoordelaars in Kunstendecreet en Erfgoeddecreet, Vlaamse overheid

Lid van IKT

Lid van ICOM

Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M

Netwerkcontacten binnen- en buitenlandse musea (gesprekken lopende m.b.t. uitwisseling informatie en eventueel toekomstige samenwerkingen of reizende tentoonstellingen)

LORE VAN HEES, DIENSTHOOFD TENTOONSTELLINGEN HEDENDAAGSE KUNST

Lid van de selectiecommissie Ondersteuningsbeleid stad Leuven

Lid van ICOM

Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M

VALERIE VERHACK, CURATOR HEDENDAAGSE KUNST

Lid van vzw Le Salon, www.welcometosalon.be

Lid van de Artistieke Raad van CIAP, Hasselt

Lid van de pool van beoordelaars Beeldende Kunst, Kunstendecreet, Vlaamse overheid

Lid van de Beoordelingscommissie Beeldende Kunst, de Vleeshal, Middelburg (Nederland)

Lid van IKT

Lid van AICA

Lid van ICOM

Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M

Netwerkcontacten binnen- en buitenlandse musea (gesprekken lopende m.b.t. uitwisseling informatie en eventueel toekomstige samenwerkingen of reizende tentoonstellingen)

LORE BOON, MEDEWERKER TENTOONSTELLINGEN HEDENDAAGSE KUNST

Raad van Bestuur Tuning People vzw

Lid van de selectiecommissie Ondersteuningsbeleid stad Leuven

Lid van Platform Beeldende Kunsten stad Leuven

Lid van ICOM

Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M

TINE D'HAERYERE, MEDEWERKER TENTOONSTELLINGEN HEDENDAAGSE KUNST

Lid van ICOM

Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M

LIESJE VANDENBROECK, MEDEWERKER TENTOONSTELLINGEN HEDENDAAGSE KUNST

Selectiecomité en mede initiatiefnemer vitrinegalerij Edition Populaire, www.edition-populaire.be

Lid van ICOM

Deelname lezingen en studiedagen in en buiten M

2.6 LOKAAL KUNSTENBELEID

2.6.1 BUITENLOCATIES IN LEUVEN

M wil de Leuenaar die in (hedendaagse) kunst geïnteresseerd is, als toeschouwer of als kunstenaar, prikkelen en betrekken bij een diverse kunstwerking op verschillende niveaus en schaalgroottes. Daarom wil M aan een breed publiek een dynamisch en authentiek programma aanbieden waarbij zowel experiment en reflectie als creatie en presentatie van diverse kunstvormen centraal staan.

De stad Leuven steunt en ontwikkelt een geïntegreerd, overkoepelend cultuur- en kunstbeleid waarin vijf aspecten aanwezig zijn: presentatie, creatie, experiment/werkatelier, reflectie, educatie en promotionele ondersteuning. Deze vijf pijlers vormen de basis voor een evenwichtig beleid.

Als museum maakt M integraal deel uit van de lokale kunstscène. M vindt het dan ook erg belangrijk om de Leuense kunstwereld te betrekken en samen te werken aan een divers kunstlandschap met een plaats voor iedereen. M wil trekker zijn en integraal deel uitmaken van het lokale kunstlandschap van en voor de regio Leuven.

Samen met de stad, SLAC, 30CC en Kunst In Huis organiseert M tentoonstellingen van kunstenaars en verenigingen uit Oost-Brabant in twee locaties: exporuimte Tweebronnen (in samenwerking met Kunst In Huis Kunstuitleen) en kapel Romaanse Poort. Een aparte selectiecommissie stelt jaarlijks een programma samen op basis van ingediende aanvragen. Deze commissie bepaalt eveneens het specifieke profiel van iedere ruimte en communiceert dit naar mogelijke gebruikers en het publiek via de eigen kanalen van de commissieleden.

In 2017 organiseerde M samen met stad Leuven, 30CC, SLAC en Kunst In Huis volgende tentoonstellingen:

SLAC

The Self

17.03.17 < 08.04.17

Exporuimte Tweebronnen

Hoe tonen kunstenaars zichzelf in tijden van digitale zelfpromotie en selfies? Het zelfportret, een eeuwenoud genre binnen de beeldende kunst, is een momentopname waarmee de kunstenaar niet alleen aangeeft hoe hij zichzelf ziet, maar vooral hoe hij het liefst gezien wil worden door de toeschouwer. Heeft de huidige selfie-beeldenstorm een invloed op de wijze waarop kunstenaars hiermee omgaan? Vormt de uitvinding van de smartphone, net als die van de spiegel en later het fototoestel, een kantelmoment in de manier waarop kunstenaars zichzelf presenteren? *The Self*, een groepstentoonstelling door 25 docenten van SLAC/Academie Beeldende Kunst, zocht een antwoord op deze vragen.

JEAN-PIERRE DE CUYPER

Human interventions in nature

06.05.17 < 03.06.17

Exporuimte Romaanse Poort

In een nieuwe expo van het Leuvense tentoonstellingsplatform brengt Jean-Pierre De Cuyper de tentoonstelling *Human interventions in nature*. Deze presentatie in de Romaanse poort focuste op één specifieke reeks uit het oeuvre van de kunstenaar. Vertrekkend vanuit foto's van vluchtelingenkampen maakte De Cuyper een reeks van een 25-tal werken waarbij telkens een tent centraal staat. Enerzijds staat deze symbool voor vakantie, vrijheid en eenheid met de natuur. Anderzijds verwijst ze ook naar de sombere levensomstandigheden van de vluchtelingen in kampen die op zoek zijn naar een beter leven.

BRUNO VANMACKELBERGH

05.08.17 × 26.08.17

Expo Leuven Tweebronnen

Door de jaren heen verzamelde Vanmackelbergh een variëteit aan objecten. Dierenschedels, elektrische gitaren en skateboards maken deel uit van zijn collectie. Gefascineerd door de grandeur van vervlogen tijden tracht de kunstenaar hedendaagse voorwerpen, vaak uit de jongerencultuur, over te brengen naar een andere context. Door ze te beschilderen maakt Vanmackelbergh zich de objecten eigen, en worden ze iets puur vormelijk. De voorliefde voor oude culturen valt bovendien op in het frequent gebruik van goud, een rode draad doorheen deze reeks en bovendien de kleur met de hoogste energetische trilling.

OH MY GOD!

11.11.17 × 10.12.17

Expo Leuven Romaanse Poort

We zijn allemaal archivarissen. We slaan beelden, fragmenten, anecdotes, ervaringen en herinneringen op in ons geheugen. Bij het creëren van nieuwe beelden doen we, bewust of onbewust, een beroep op dit archief. Voor de tentoonstelling *Oh My God* liet het kunstenaarscollectief Ar(t)chief, dat bestaat uit docenten en ex-docenten van de kunstafdeling van De Wijnpers in Leuven, zich inspireren door de tentoonstellingslocatie: de kapel van de Romaanse Poort.

Elke kunstenaar vertrekt vanuit hetzelfde, religieuze thema en maakt er zijn eigen, beeldende vertaling van. Respect voor elkaars religie vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het is dan ook niet de bedoeling om een oordeel te vellen of bepaalde religies te viseren, maar net om een eenheid te creëren. De aanwezigheid van verschillende kunstdisciplines is op deze manier een verrijking.

Het kunstenaarscollectief Ar(t)chief bestaat uit: Dirk Boulanger, Hubert Huysman, Eva Leplat, Joeri Minnart, Mieke Vanden Eynde en Rudi Vermeulen.

2.6.2 RESIDENTIES

In 2014 werd vzw Cas-co opgericht. De vzw wil professionele en pas afgestudeerde kunstenaars de kans geven hun artistieke kwaliteiten te ontplooiën. Enerzijds door hen betaalbare en kwaliteitsvolle ateliers aan te bieden, anderzijds door project- en tentoonstellingsruimtes ter beschikking te stellen. In het kader van hun beleidsdoelstellingen sloten M en vzw Cas-co een samenwerkingsovereenkomst af met als doel het ondersteunen van kunstenaars in hun professionele ontwikkeling. M levert de knowhow en relaties voor de uitbouw van de organisatie van Cas-co en een jaarlijkse financiële bijdrage.

Kunstenaars die werk toonden in M konden van de ruimtes in Cas-co gebruik maken om nieuw werk te ontwikkelen zoals Benjamin Seror (*Playground*). Via een appartement bood M kunstenaars de mogelijkheid aan om een langere periode in Leuven te verblijven en zo hun tentoonstelling in M voor te bereiden, o.a. Mary Reid Kelley en Salla Tykkä maakten hiervan gebruik.

3. PUBLIEKS- WERKING

In 2017 wendde Publiekswerking de sluiting en herinrichting van het museum aan als opportuniteit om de publieksbemiddeling voor individuele bezoekers, voor groepen, onderwijs en gezinnen te herdenken.

Vanaf de eerste ontwikkeling van de nieuwe collectiepresentatie werd publieksbemiddeling betrokken als volwaardige partner. Op deze manier werden de publieksinstrumenten vanaf het begin geïntegreerd in de concepten en de scenografie. Voor groepen en onderwijs werden nieuwe duurzame programma's ontwikkeld. Belangrijke visielijnen zijn hierbij cocreatie, beeldgeletterdheid, mediawijsheid, zintuiglijkheid en veerkracht.

De publiekswerking van M blijft ook sterk inzetten op maatschappelijk duurzame projecten.

3.1 COMMUNICATIE

3.1.1 CORPORATE COMMUNICATIE

3.1.1.1 Print

M-AGENDA'S 2017			
Nr.	Periode	Coverbeeld	Oplage
33	januari × mei 2017	2017	10.000
34	juni × augustus 2017	Campagnebeeld heropening M	10.000
35	september × oktober 2017	Aurélien Froment	10.000
36	november × december 2017	Over de grens	10.000

ZOMERMAGAZINE	
Oplage	Distributie
70.000	<ul style="list-style-type: none"> Huis-aan-huisbedeling in Leuven en Groot Leuven, via Artoos in samenwerking met bpost Winkels, restaurants, bars en culturele plekken in het centrum van Leuven Onthaal van het museum

De zomer van 2017 bood een brede waaier aan activiteiten om te communiceren. Er was de heropening met de nieuwe collectiepresentatie, de tentoonstellingen Aurélien Froment en Cécile B. Evans, maar er waren ook BAR|A|MUZE, gezinsactiviteiten en veel verschillende, doelgroepgerichte activiteiten. Om ze in de markt te zetten, ontwikkelde M net als vorig jaar een zomerMagazine: 20 pagina's rijk aan redactionele stukken, interviews en beeldverslagen en met kortingsbon voor BAR|A|MUZE. Het blad ademde de look & feel van een echt magazine en werd vanuit human interest samengesteld. Een professionele fotograaf ontwikkelde een sterke visuele stijl.

ZomerMagazine kreeg een oplage van 70.000 exemplaren en werd als informatief magazine huis-aan-huis bedeed in Groot Leuven (Leuven, Wijgmaal, Wilsele, Heverlee, Kessel-Lo) door bpost. Dat garandeerde een exemplaar in ieders brievenbus.

© M-Museum Leuven

3.1.1.2 Digitaal

WWW.MLEUVEN.BE	ZIE BIJLAGE 6.1: WEBSITESTATISTIEKEN 2017
WWW.BARAMUZE.BE	
WWW.M-IDZOMER.BE	
WWW.M-LIFE.BE	
WWW.PLAYGROUND.BE	

OVERZICHT UITGESTUURDE ALGEMENE NIEUWSBRIEVEN 2017

DATUM	TITEL	# GEADRESSEERDEN	OPENINGSRATE
11.01.17	Newsletter Corp #77 - januari	18.420	33,7%
15.02.17	Newsletter Corp #78 - februari	20.137	41,0%
22.03.17	Newsletter Corp #79 - maart	21.148	40,5%
19.04.17	Newsletter Corp #80 - april	21.092	37,0%
12.05.17	Newsletter Corp #81 - mei	20.964	38,2%
23.06.17	Newsletter Corp #82 - juni	20.981	40,4%
20.07.17	Newsletter Corp #83 - juli	20.877	36,4%
09.08.17	Newsletter Corp #84 - augustus	20.915	29,8%
06.09.17	Newsletter Corp #85 - september	20.894	33,6%
10.10.17	Newsletter Corp #86 - oktober	20.862	36,9%
09.11.17	Newsletter Corp #87 - november	20.810	32,7%
13.12.17	Newsletter Corp #88 - december	20.767	35,0%

OVERZICHT UITGESTUURDE ELEKTRONISCHE DIRECT MAILINGS (HIERNA EDM'S) 2017

	ONDERWERP	# GEADRESSEERDEN	OPENINGSRATE
1	Survey Utopia rondleiding	1.878	65,5%
2	Survey Utopia rondleiding FR	39	76,9%
3	Survey Utopia rondleiding UK	17	70,6%
4	Gezinsaanbod zomertelers 2017	697	43,2%
5	M-bas nieuwsbrief #25	841	68,3%
6	Nieuwsbrief sluiting	20.151	44,5%
7	M-cenas nieuwsbrief #11	87	76,7%
8	M-events nieuwsbrief #10	872	31,3%
9	M-bas nieuwsbrief #26	929	60,3%
10	RDZ in de M-Schatkamer	420	25,7%
11	Uitnodiging Entre nous quelque chose se passe...	1.627	54,9%
12	M-cenas nieuwsbrief #12	90	73,9%
13	Uitnodiging De Beste Knuffelaar ter Wereld	496	35,9%
14	Nieuwsbrief gezinnen	697	44,4%
15	M-bas nieuwsbrief #27	694	61,7%
16	Uitnodiging De Beste Knuffelaar ter Wereld (eenmalige contacten)	12	33,3%
17	Uitnodiging OPEN M. There's always more to see	740	48,1%
18	Uitnodiging OPEN M. There's always more to see (nazending)	584	44,4%
19	Uitnodiging OPEN M. There's always more to see (nazending)	2	100,0%
20	M-IDZOMER nieuwsbrief	7.627	35,8%
21	Nieuwsbrief HK 2017 - maart (NL)	1.642	43,3%
22	M-IDZOMER nieuwsbrief (naar personeel M)	113	30,2%
23	Nieuwsbrief HK 2017 - maart (EN)	1.359	37,3%
24	M-events nieuwsbrief #4	803	30,2%
25	Uitnodiging OPEN M. There's always more to see (nazending)	2	100,0%
26	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen	675	69,1%

27	M-cenas nieuwsbrief #13	88	69,0%
28	M-bas nieuwsbrief #28	695	62,1%
29	M-IDZOMER nieuwsbrief golf 2	7.362	41,9%
30	M-IDZOMER nieuwsbrief golf 2 (naar personeel)	109	37,7%
31	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 1	43	75,6%
32	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 2	8	75,0%
33	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 3	1	100,0%
34	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 4	257	45,1%
35	RDZ in de M-Schatkamer	399	19,9%
36	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 5	35	70,6%
37	M-IDZOMER nieuwsbrief golf 3 (M-IDZOMER for kids)	7.316	33,7%
38	Bevestigingsmail openingsfeest Belgische Paviljoen (personen met gast)	204	90,5%
39	Bevestigingsmail openingsfeest Belgische Paviljoen (personen met gast) (copy 01)	1	100,0%
40	Bevestigingsmail openingsfeest Belgische Paviljoen (personen zonder gast)	150	79,5%
41	Uitnodiging Opening Biennale	2.907	51,1%
42	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 7	19	100,0%
43	Uitnodiging openingsfeest Belgische Paviljoen nazending 6	1	0,0%
44	Bevestigingsmail openingsfeest Belgische Paviljoen (personen met gast) (09/05)	45	75,6%
45	Bevestigingsmail openingsfeest Belgische Paviljoen (personen zonder gast) (copy 01)	36	69,4%
46	UITNODIGING Heropening (NL)	3.034	54,6%
47	M-IDZOMER nieuwsbrief golf 4	7.275	38,5%
48	UITNODIGING Heropening (FR)	80	31,3%
49	UITNODIGING Heropening (EN)	1.633	39,8%
50	UITNODIGING Heropening (NL) (nazending)	43	69,8%
51	UITNODIGING Heropening (NL) (nazending 2)	3	66,7%
52	UITNODIGING Heropening (NL) (nazending 2) (copy 02)	1	0,0%
53	UITNODIGING Heropening (FR) (copy 01)	1	0,0%
54	M-bas nieuwsbrief #29	732	62,1%
55	Nieuwsbrief hedendaagse kunst 2017 Mei (NL)	1.580	39,7%
56	Nieuwsbrief hedendaagse kunst 2017 Mei (ENG)	1.316	36,8%
57	M-cenas nieuwsbrief #14	94	72,0%
58	UITNODIGING Heropening M-bassadeurs (nazending foute adressen)	7	40,0%
59	UITNODIGING Heropening (NL) (nazending 8)	1	100,0%
60	UITNODIGING Cécile B. Evans (EN)	14	79,0%
61	UITNODIGING Aurélien Froment (EN)	229	42,0%
62	UITNODIGING Heropening (NL) (nazending 9)	1	100,0%
63	UITNODIGING Heropening M-bassadeurs (nazending foute adressen)	1	100,0%
64	Bevestiging inschrijving heropening	1	0,0%
65	Bevestiging inschrijving heropening (verzending 1)	262	77,0%
66	Nieuwsbrief Gezinnen	848	47,0%
67	Bevestiging inschrijving heropening (verzending 2)	34	74,0%
68	UITNODIGING Heropening (NL) (nazending 10)	1	100,0%
69	M-bas nieuwsbrief #30	749	65,0%
70	M-cenas nieuwsbrief #15	94	63,0%
71	Nieuwsbrief hedendaagse kunst 2017 Juni (NDL)	1.574	39,0%
72	Newsletter contemporary art 2017 June (ENG)	1.310	36,0%
73	Ards Newsletter Summer 2017	844	33,0%
74	Kleuteronderwijs Schooljaar 2017-2018 (copy 01)	245	42,0%
75	Lager onderwijs Schooljaar 2017-2018	843	35,0%
76	Secundair onderwijs Schooljaar 2017-2018	340	27,0%

77	Zomernieuwsbrief 2017	20.894	36,0%
78	BAR A MUZE nieuwsbrief	555	41,0%
79	Newsletter contemporary art 2017 Summer (ENG)	1.306	35,2%
80	Nieuwsbrief hedendaagse kunst 2017 Zomer (NL)	1.567	37,4%
81	M-bas nieuwsbrief #31	734	53,0%
82	UITNODIGING Bruno Vanmackelbergh (Expo Leuven)	132	40,0%
83	UITNODIGING Bruno Vanmackelbergh (Expo Leuven) (copy 01)	1	100,0%
84	M-cenas nieuwsbrief #16	97	55,0%
85	M-IDZOMER nieuwsbrief Bedankt!	2.354	58,9%
86	M-bas nieuwsbrief #32	771	64,2%
87	Nieuwsbrief Gezinnen (alternatieve versie)	836	43,3%
88	UITNODIGING Over de grens (NL)	930	45,5%
89	UITNODIGING Over de grens (EN)	184	47,5%
90	UITNODIGING Over de grens (FR)	52	36,0%
91	UITNODIGING Over de grens (personeel)	57	100,0%
92	UITNODIGING Over de grens (NL nazending)	1	100,0%
93	Kleuteronderwijs Schooljaar 2017-2018 (herinnering)	617	38,4%
94	Lager onderwijs Schooljaar 2017-2018 (herinnering)	1.215	35,5%
95	Secundair onderwijs Schooljaar 2017-2018 (herinnering)	530	28,1%
96	M-cenas nieuwsbrief #17	98	71,4%
97	UITNODIGING Retrospectieve Raúl Ruiz (NL)	385	45,1%
98	UITNODIGING Retrospectieve Raúl Ruiz (EN)	109	54,2%
99	UITNODIGING Retrospectieve Raúl Ruiz (FR)	114	42,7%
100	Bedanking onderwijsmoment 2017	44	76,7%
101	UITNODIGING Retrospectieve Raúl Ruiz (NL) (nazending)	10	40,0%
102	Ontmoetingsmoment NT2	68	25,0%
103	Bedanking onderwijsmoment 2017 (copy 01)	1	0,0%
104	Ontmoetingsmoment NT2 (copy 01)	11	63,6%
105	M-bas nieuwsbrief #33	825	59,6%
106	Rijk der Zinnen Alles voor de vorm	397	26,2%
107	M-Events Nieuwsbrief #5	868	31,8%
108	Ards Newsletter October 2017	839	35,1%
109	M-cenas nieuwsbrief #18	99	66,7%
110	UITNODIGING Symposium Picture Presence	773	49,5%
111	UITNODIGING Symposium Picture Presence (extra contacten HK)	747	46,6%
112	UITNODIGING Symposium Picture Presence (nazending ontbrekende contacten)	11	100,0%
113	UITNODIGING Symposium Picture Presence (NL)	23	60,9%
114	M-cenas extra nieuwsbrief	100	68,0%
115	UITNODIGING Able Festival	552	39,2%
116	M-bas nieuwsbrief #34	824	57,4%
117	Playground uitnodiging 2017	898	37,3%
118	Gezinaanbod Herfstvakantie 2017	832	31,2%
119	UITNODIGING Oh My God (Expo Leuven)	737	52,6%
120	UITNODIGING Oh My God (Expo Leuven)	1	100,0%
121	UITNODIGING Oh My God (Expo Leuven)	1	100,0%
122	M-bas nieuwsbrief #35	833	55,6%
123	UITNODIGING Edgard Tytgat (EN)	180	29,1%
124	UITNODIGING Edgard Tytgat (FR)	70	45,5%
125	UITNODIGING Edgard Tytgat (NL)	1.628	47,1%
126	M-cenas nieuwsbrief #19	100	61,0%
127	Mailing DKO	160	27,5%
128	Mailing kunsthogescholen	135	23,5%
129	Rijk der Zinnen Edgard Tytgat	381	22,6%

130	UITNODIGING Edgard Tytgat (NL) (nazending)	137	51,5%
131	UITNODIGING Able Festival (versie 2)	567	35,1%
132	UITNODIGING Edgard Tytgat (NL) (nazending 2)	22	61,9%
133	UITNODIGING Edgard Tytgat (NL) (nazending 2)	1	100,0%
134	UITNODIGING Edgard Tytgat (EN) (nazending)	1	100,0%
135	M-bas nieuwsbrief #36	645	59,7%
136	Kerstnieuwsbrief 2017	20.810	32,2%
137	Kerstnieuwsbrief 2017 (naar gezinnen)	836	29,8%
138	M-cenas nieuwsbrief #20	107	61,7%
139	Reminder voorstelling Choco of Kaas?	24	75,0%
140	UITNODIGING Dirk Braeckman (Vrienden van de Biennale) (NL)	48	62,5%
141	UITNODIGING Dirk Braeckman (Vrienden van de Biennale) (FR)	4	25,0%
142	UITNODIGING Dirk Braeckman (NL)	273	46,6%
143	UITNODIGING Dirk Braeckman (NL) (teamleader)	1.784	45,1%
144	UITNODIGING Dirk Braeckman (EN)	216	37,4%
145	UITNODIGING Dirk Braeckman (EN) (teamleader)	182	21,3%
146	UITNODIGING Dirk Braeckman (FR)	52	40,0%
147	UITNODIGING Dirk Braeckman (FR) (teamleader)	69	38,2%
148	Uitnodiging symposium Wiertz Revisited (NL)	509	39,4%
149	Invitation symposium Wiertz Revisited	357	28,2%
150	Nieuwsbrief Gezinnen Voorjaar 2018	831	35,8%

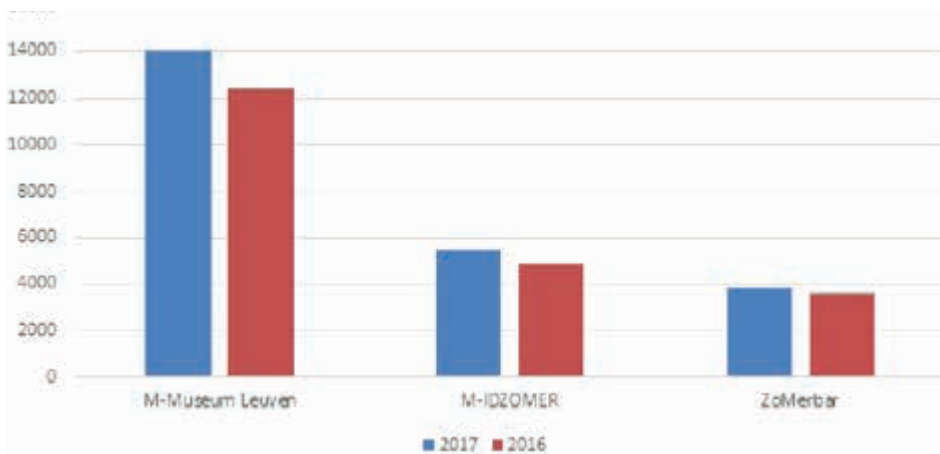
AANTAL INSCHRIJVINGEN ALGEMENE NIEUWSBRIEF

PERIODE	EVOLUTIE AANTAL INSCHRIJVINGEN
April 2016	12.477
Mei 2016	12.700
Juni 2016	12.618
Juli 2016	12.517
Augustus 2016	12.561
September 2016	16.053
Oktober 2016	16.224
November 2016	16.456
December 2016	18.571
Januari 2017	18.420
Februari 2017	20.137
Maart 2017	21.148
April 2017	21.092
Mei 2017	20.964
Juni 2017	20.981
Juli 2017	20.877
Augustus 2017	20.915
September 2017	20.894
Oktober 2017	20.862
November 2017	20.810
December 2017	20.767

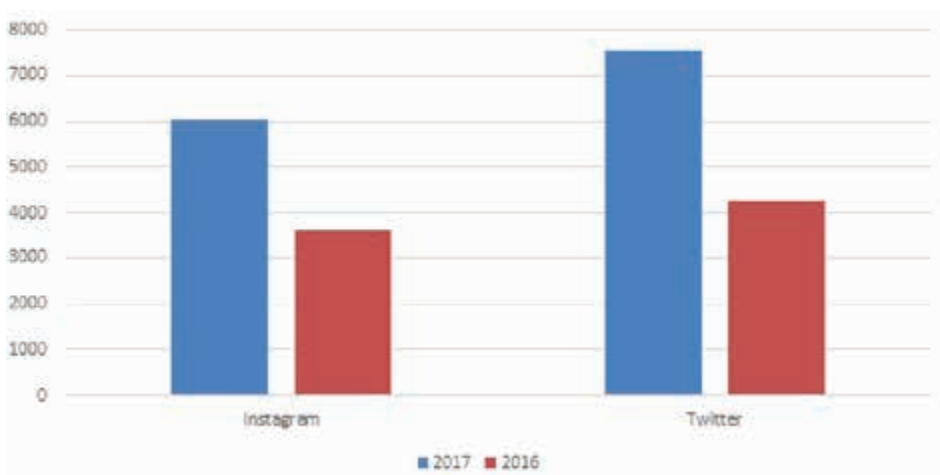

SOCIALE MEDIA

AANTAL VIND-IK-LEUKS OP FACEBOOK	2017	2016
M-Museum Leuven	14.027	12.431
M-IDZOMER	5.461	4.868
ZoMerbar	3.800	3.615

AANTAL VOLGERS OP INSTAGRAM/TWITTER	2017	2016
Instagram	6.028	3.639
Twitter	7.517	4.271

CONTENTCREATIE IN 2017

AANTAL STORIES WEBSITE 2017	NL	FR	ENG
	400	180	190

AANTAL VIDEO'S	2017
Voor website/arttube.nl	4
Voor sociale media	5

AANTAL POSTS	2017
Twitter	141
Facebook	323
Instagram	236

3.1.2 PROJECTCOMMUNICATIE

3.1.2.1 Grote tentoonstellingen

M HEROPENT MET VERNIEUWDE COLLECTIEPRESENTATIE

In juni 2017 heropende M met een vernieuwde collectiepresentatie. Tegelijk programmeerde M de eerste Belgische solo-tentoonstelling van de Franse kunstenaar Aurélien Froment en toonde werk van Cécile B. Evans.

De communicatie over de heropening startte met de M-nieuwjaarskaart in december 2016. Daarin zat een 1+1-voucher voor een hernieuwde kennismaking verwerkt. De uitnodiging werd ook tijdens de succesvolle *Utopia*-tentoonstelling verspreid.

Voor de vernissage en het openingsfeest werd een ruime database aangesproken, onder meer alle huidige en ex-M-bassadeurs, stakeholders van M en het personeel. Fotografe Frieke Janssens ontwikkelde een nieuw campagnebeeld dat via Publifer in alle Vlaamse treinstations werd geafficheerd. De stad Leuven kondigde de nieuwe collectiepresentatie via diverse kanalen aan: een affichecampagne, twee hoge kubussen aan de museumingang in de Vanderkelenstraat, banners op de Bondgenotenlaan, een M-agenda themanummer, artikels in het stadsmagazine LVN en in het zoMermagazine. Radio 2 ging live van in het museum. De heropening kreeg nationale aandacht in radiospots op Klara en in advertenties in De Standaard. M bood in samenwerking met de NMBS B-dagtrips aan, die ook in de NMBS-kanalen werden gecommuniceerd. Op sociale media waren de nieuwe zalen door middel van 360°-foto's en een video te ontdekken. De nieuwe reeks *#mijnfavoriet* liet Instagramvolgers kennismaken met de favoriete collectiestukken van M-medewerkers. Foto's ervan kregen naderhand een plaats in de M-agenda's. M organiseerde een persconferentie waarna de reguliere media en vakpers de heropening onder de aandacht brachten. Ook de regionale pers pikte het nieuws op.

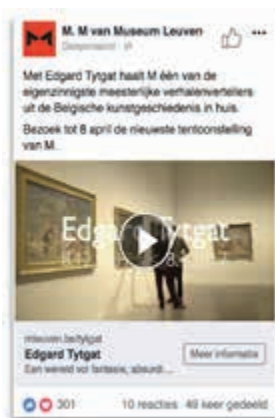
EDGARD TYTGAT

De aankondiging voor de tentoonstelling Edgard Tytgat werd een affichagecampagne met drie verschillende campagnebeelden die alternerend werden gebruikt. Ze teaserden treinstations, onder meer in Leuven, Brussel, Antwerpen en Gent, en zetten de veelzijdige beeldtaal van de kunstenaar in de verf.

© M-Museum Leuven

Bovenop de reguliere corporate kanalen en de samenwerking met vaste mediapartners (De Standaard en Klara) ontwikkelde de communicatiedienst een 360° virtuele tour. Die bood de websitebezoeker een virtuele wandeling door de tentoonstelling en gaf extra informatie bij de werken onder de vorm van teksten, quotes en video's. Binnen de drie weken hadden 10.000 bezoekers de virtuele tour bezocht, met een gemiddelde kijktijd van 2 minuten.

Wat digitale marketing betreft, zette M voor het eerst in op remarketing: wie de M-website vroeger al bezocht, zag specifieke Tytgat-advertenties in het Google Display Network. SEA en Facebook advertenties werden ingezet met als doel een specifiek doelpubliek te bereiken, een hoger aantal e-tickets te verkopen en extra e-mailadressen te capteren. De nationale pers aandacht voor de tentoonstelling overtrof alle verwachtingen. KLARA zond op 7 december live uit en liet 20 radiospots horen. De expo kon ook op belangstelling rekenen van Het Journaal, Radio 1 en BRUZZ. Meer dan 38 artikelen werden gepubliceerd in de geschreven pers, onder meer in Septentrion, Ons Erfdeel, La Libre Belgique, BRUZZ, De Standaard, De Tijd, De Morgen, Knack, Collect, Le Soir en L'Eventail. Door een goede samenwerking nam kunstbeurs BRAFA de tentoonstelling op in hun City Guide en op hun website.

3.1.2.2 Middelgrote tentoonstellingen

Voor de middelgrote tentoonstellingen werd ingezet op de corporate kanalen met online en offline-uitnodiging, een pers rondleiding, een persbericht in drie talen naar regionale, nationale en internationale pers. Per tentoonstelling kwamen er specifieke acties via professionele communicatiekanalen.

AURÉLIEN FROMENT

Parallel met de nieuwe collectiepresentatie opende de eerste Belgische solotentoonstelling van de Franse kunstenaar Aurélien Froment. De tentoonstelling werd gecommuniceerd binnen de campagne van de heropening, er was geen afzonderlijke promotiecampagne. Een video-interview met de kunstenaar was te zien in de museumzalen en op de website, op Facebook, Youtube en ARTTube. De tentoonstelling werd 20 keer vermeld in de nationale pers, met een uitgebreide review in HART, Knack, De Standaard en De Tijd. Internationaal vond de tentoonstelling weerklank in Beaux Arts Magazine en Artforum.

PLAYGROUND

Het Playgroundfestival was in 2017 aan zijn elfde editie toe. De huisstijl uit 2015 kreeg een update. Er kwamen affiches, een projectwebsite, een 2-talig programmaboekje en een nieuwe tote bag. Er werd breed gecommuniceerd naar (inter)nationale curatoren en pers. Ze werden uitgenodigd om tijdens het vierdaagse festival voorstellingen bij te wonen. Er verscheen een publicatie over 10 jaar Playground. Alle genodigden ontvingen een aftermovie die ook in de professionele communicatie van hedendaagse kunst werd meegenomen. Er werd ingezet op advertenties in E-Flux en Rekto Verso.

3.1.2.3 Kleine tentoonstellingen

CÉCILE B. EVANS

Cécile B. Evans kreeg in M haar eerste Belgische solotentoonstelling. De aankondiging werd meegenomen in de algemene M-communicatie en de communicatie rond Playground, omwille van haar performance tijdens het Playgroundfestival. De expo kreeg aandacht in Vogue Italië en in de kunstmagazines Cura en Mousse. Nationaal waren er 15 persvermeldingen in o.a. De Tijd, Flanders Today, Hart en Knack. De Morgen en RingTV wijdden een reportage aan de tentoonstelling vanuit kinderperspectief.

Zaalzicht Cécile B. Evans © M-Museum Leuven

OVER DE GRENS

Over de Grens was een onderzoekstentoonstelling over middeleeuwse beeldhouwkunst, gericht naar een gespecialiseerde doelgroep. De communicatie verliep via de corporate kanalen van M. Er werd geadverteerd in het Engelse vaktijdschrift *Simiolus* en in het kunstmagazine *Collect*. De samenwerking met de kunstbeurs BRAFA resulteerde in een vermelding op hun website en in hun programmaboekje. De persactie in samenwerking met het Suermondt-Ludwig-Museum in Aken resulteerde in artikels in de Duitstalige pers: de *Aachener Zeitung* en *BRF*. Na de opening verschenen nationaal 20 artikels, onder meer in *De Standaard*, *Le Soir*, *La Libre Belgique*, *De Redactie* en *Flandersinfo*. Op 13 december was curator Peter Carpreau te gast bij *KLARA Pompidou*.

3.1.2.4 Extra muros

DIRK BRAECKMAN IN HET BELGISCH PAVILJOEN TIJDENS DE BIËNNALE VAN VENETIË

De communicatie over de selectie van Dirk Braeckman en Eva Wittocx voor de Biënnale van Venetië en over de opening van het Belgisch paviljoen tijdens de Biënnale, verliep in nauwe samenwerking met het kabinet van Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur. De nationale perswerking werd in regie met het kabinet gevoerd vanuit M. Het project kreeg aandacht in alle grote nationale media zoals het *Journal*, *Radio 1*, *Le Soir*, *RTBF*, *De Standaard*, *De Morgen*, *De Tijd*, *RTBF* en andere. Daarnaast ondersteunde de communicatiedienst de buitenlandse perswerking die vanuit het Duitse persbureau *Bureau N* werd geleid, en verstuurde alle digitale uitnodigingen voor de opening.

OPEN M IN CAS-CO

Samen met de provincie Vlaams-Brabant geeft M tweejaarlijks een platform aan aanstormend talent uit de provincie. Voor het eerst trad *OPEN M* buiten de muren van het museum. Deze editie vond plaats in Cas-co. De communicatiecampagne bestond uit verschillende stappen: oproep voor kunstenaars (persbericht & flyer), bekendmaking van de selectie kunstenaars (persbericht), tentoonstellingscommunicatie (website, M-agenda, uitnodiging, affiches), bekendmaking van de winnaar voor de solotentoonstelling in *FeliXart* en cc *Strombeek* (persbericht) en een uitnodiging van *FeliXart* voor de solotentoonstellingen van de winnaars van *OPEN M*. De tentoonstelling werd gepromoot met een flyercampagne en affichecampagne in de regio Vlaams-Brabant en Brussel.

ENTRE NOUS QUELQUE CHOSE SE PASSE... IN DE VALK, BIBLIOTHEEK VAN DE FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID KU LEUVEN

In 2017 toonde M hedendaagse kunst op locatie. Een selectie werken uit de *Cera*-collectie werden gepresenteerd in *De Valk*. Samen met de persdienst van de *KU Leuven* organiseerde M een persconferentie en verdeelde een persbericht. *ROBtv* bracht verslag uit. Het werd opgenomen in de corporate communicatiekanalen van M.

TE GEK?! IN DE UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK

De communicatiedienst ondersteunde vzw *Te Gek?!* met het maken van uitnodigingen en persberichten voor de expo.

3.1.3 PERS

3.1.3.1 Perswerking

De perswerking van het museum is gericht op de algemene werking van het museum (collectiebeheer, bruiklenen, verwervingen e.a.), tentoonstellingen, activiteiten van publiekswerking en evenementen (zomerbar BAR|A|MUZE en M-IDZOMER). Journalisten kunnen op de online pressroom <http://mleuven.prezly.com> terecht voor de laatste persberichten en persfoto's in hoge kwaliteit met de juiste copyrights. Een extra voordeel is het databeheersysteem waarin de e-mailgegevens van journalisten worden bijgehouden. Dankzij deze tool ontvangen ze gericht persberichten over hun specifieke vakdomein. M onderneemt inspanningen om journalisten uit binnen- en buitenland te stimuleren voor previews waarbij ze rondgeleid worden door curatoren en kunstenaars. Zo werkt M aan een sterk formeel en informeel persnetwerk.

PERSMAILINGS

In 2017 waren er in totaal 99 persverzendingen, van persuitnodiging tot persdossier. Voor alle tentoonstellingen werden de persberichten in zowel Nederlands, Frans als Engels uitgestuurd. Voor de tentoonstelling *Over de grens* werd ook in het Duits gecommuniceerd.

	NL	FR	EN	DU	TOTAAL
2017	45	22	21	1	99

Zie bijlage 6.2.1 voor een uitgebreid overzicht.

PERSCONTACTEN

In 2017 werd verder gebouwd aan de database van perscontacten. Enerzijds werden de nationale contactgegevens verder geactualiseerd, waarbij ook de Duitstalige en Franstalige pers verder werd uitgebreid. Voor internationale perscontacten groeide het aantal fors dankzij projecten zoals *Op zoek naar Utopia*, de Biënnale van Venetië, *Over de Grens* en de samenwerking met de opening van PARCUM. In totaal is er een groei van 469 perscontacten t.o.v 2016.

	NL	FR	EN	DU	TOTAAL
2014	56	10	23	11	1366
2015	282	38	12	30	1728
2016	45	46	44	39	1902
2017	145	34	267	23	2371

PERSPREVIEWS

In 2017 waren er 15 persmomenten waarop journalisten uit binnen-en buitenland aanwezig waren. Enerzijds zijn er de klassieke persrondleidingen per tentoonstelling met curator en kunstenaar die M standaard in Nederlands, Frans en Engels aanbiedt. Daarnaast is er een trend om steeds flexibeler te werken en journalisten op andere tijdstippen te ontvangen.

Journalisten worden ook telefonisch op de hoogte gehouden van activiteiten in M. Ze worden bijvoorbeeld regelmatig uitgenodigd om actief deel te nemen aan een gezinsparcours, een concert tijdens M-IDZOMER of een voorleesmoment met Peter Verhelst, maar evengoed krijgen ze bericht van het inpakken van middeleeuwse beelden in Suermondt-Ludwig-Museum Aken.

SAMENWERKINGEN

Voor de Biënnale van Venetië werd samengewerkt met het Berlijnse persbureau Bureau N. Dankzij deze samenwerking werden 35 buitenlandse reviews gerealiseerd en werden meer dan 200 nieuwe perscontacten gegenereerd. De pers werd op de hoogte gebracht van de sluiting van de Biënnale en de journalisten ontvingen een save the date voor de opening van de Braeckman-tentoonstelling op 30 januari 2018. In de nationale pers werden in totaal 92 persvermeldingen en reviews gerealiseerd.

Op 24 oktober werkte M samen met Toerisme Leuven en PARCUM. Dankzij een gedeeld persprogramma met ook aandacht voor de opening van PARCUM, kreeg M de kans om de nieuwe collectiepresentatie, de M-Schatkamer en de onderzoektentoonstelling *Over de grens* aan een brede internationale vakpers en toeristische pers voor te stellen. In totaal bezochten 22 buitenlandse journalisten het museum. Dit resulteerde in 15 buitenlandse vermeldingen, waarvan 9 Spaanse, 3 Franse en 3 Nederlandse.

AANTAL PERSARTIKELS

In totaal verschenen er nationaal 656 artikels, waarvan 374 nationaal en 278 regionaal. Internationaal verschenen er 58 artikels, met Dirk Braeckman en de M-Schatkamer als uitschieters. De aard van de publicaties varieert van toeristische pers, blogs tot gespecialiseerde kunstpers.

Zie bijlage 6.2.2 voor een uitgebreid overzicht.

3.1.3.2 Persaandacht

Zie bijlage 6.2.3 voor een uitgebreid overzicht.

3.1.4 MEDIAD DEALS

3.1.4.1 Mediasponsoring

In de loop van 2017 hernieuwde M de structurele ruilovereenkomsten met De Standaard en Klara.

3.1.4.2 Betalende media

Elk jaar kiest M weloverwogen een aantal advertenties. De media die per tentoonstelling of project geselecteerd worden kunnen verschillen, ze worden gekozen in functie van de internationale positionering van M. Die positionering is niet alleen van belang voor bezoekers, maar ook voor de opbouw van nieuwe professionele contacten en het aantrekken van interessante kunstenaars. M adverteerde ook in een aantal buitenlandse kunstbladen.

3.1.4.3 Andere promotionele partners

M werkt nauw samen met Toerisme Leuven en Toerisme Vlaanderen. Als kunststad zijn de tentoonstellingen van M een belangrijke pijler binnen het promotioneel beleid van Toerisme Vlaanderen. Bovendien wordt *Het Laatste Avondmaal* van Dirk Bouts (1415-1475) dé internationale referentie voor wie een bezoek aan Leuven plant. Dat is de ambitie van het project *Beleef Het Laatste Avondmaal, beleef Bouts* van M-Museum Leuven en Toerisme Vlaanderen. Dankzij de hefboomsubsidie van 568.674 euro die Vlaams minister van Toerisme Ben Weyts op 9 september toekende, kan M de plannen voor 2019 verder concretiseren. Vanaf dan neemt het 15de-eeuwse meesterwerk meer dan ooit een sleutelpositie in voor wie een bezoek aan de stad plant. Om dit aanbod op de internationale markt te lanceren, werd een tradefolder ontwikkeld i.s.m. Toerisme Leuven en Vlaanderen. Er werd een perscommunicatie in drie talen uitgestuurd, en de gezamenlijke persreis met PARCUM bracht geïnteresseerde buitenlandse journalisten naar de M-Schatkamer. Tot slot ontving M op woensdag 25 oktober een groep van acht Spaanse culturele reisagenten en touroperators in de M-Schatkamer om de plannen verder toe te lichten.

M werkt nauw samen met de NMBS en bood een B-dagtrip aan in het kader van de heropening. In ruil voor een voordeeltarief voor de NMBS-reiziger kan M aanspraak maken op een voordeeltarief op de promotionele kanalen in de stations.

3.1.5 PROJECTCOMMUNICATIE

3.1.5.1 BAR|A|MUZE

Voor het vijfde jaar op rij organiseerde M een pop-up bar tijdens de zomer. Voor het tweede jaar op rij heette die BAR|A|MUZE. De naam is een knipoog naar een bar waar amusement centraal staat, maar verwijst tevens naar de muze en de plaats waar de bar thuis is, namelijk het museum. De editie van 2017 kreeg een nieuw campagnebeeld, die werd doorgetrokken op de website. www.baramuze.be werd ingezet om de programmatie te promoten. Verder werd ingezet op het verdelen van affiches en flyers, de verschillende nieuwsbrieven van M, pers, de sociale mediakanalen van M en de Facebookpagina van onze zomerbar. De samenwerking met Het Groot Verlof van de stad Leuven werd verder gezet en BAR|A|MUZE werd zoveel mogelijk gepromoot via kanalen van partners (zoals De Streekkrant). Er werd tijdens deze editie opnieuw veel energie gestoken in het maken van sfeerbeelden die werden ingezet voor promotiedoeleinden.

3.1.5.2 M-IDZOMER

Naast de affichecampagne met een nieuw campagnebeeld voor 2017, werd promotie gevoerd via eigen kanalen, de M-IDZOMERwebsite en de M-IDZOMERfacebookpagina. Mediapartners De Standaard, Radio 1 en Humo boden een mooie weerklank in Vlaanderen.

3.1.6 INNOVATIE

3.1.6.1 360° virtuele tour

De dienst communicatie ontwikkelde een digitale tour die bezoekers op de website toelaat om via 360° foto's de volledige tentoonstelling van Edgard Tytgat te doorlopen. Via deze weg kunnen bezoekers de tentoonstelling volledig op de website beleven. Je kan in de ruimtes treden, spelen met het perspectief en in- en uitzoomen op werken naar keuze. Bovendien laten extra informatielagen in de vorm van audio-, videofragmenten en tekst toe om meer informatie bij de werken te krijgen.

3.1.6.2 Online reservatieformulieren

Om de service voor onze bezoekers te verhogen en de reservatieopvolging te faciliteren, heeft M geïnvesteerd in online reservatieformulieren op de nieuwe website van M.

3.1.6.3 Google Tag Manager

M installeerde een Google Tag Manager op de website die toelaat om applicaties te installeren die het museum onder andere helpen bij het monitoren van het gedrag en de profielen van online bezoekers. Een andere applicatie is een pop-up venster die mensen uitnodigt zich in te schrijven op de online nieuwsbrieven.

3.1.6.4 M-persona's

M heeft in 2017 zes persona's of klanttypes gedefinieerd en verfijnd die de komende jaren verder worden ontwikkeld. Per persona zal M de acties definiëren en uitvoeren die nodig zijn om alle persona's te bereiken, te boeien en aan zich te binden. Op basis van een betere profilering van de bezoekers en een verfijning van de persona's, kan de contentmarketing beter worden afgestemd. De communicatie start niet langer alleen vanuit de sterktes van het product, maar ook vanuit de noden van het publiek.

3.1.7 PROFESSIONELE COMMUNICATIE

M heeft de ambitie om uit te groeien tot een belangrijk tentoonstellingsplatform dat aantrekkelijk is voor een nationaal en internationaal publiek en een significante rol speelt in de carrières van kunstenaars. Het museum wil dit realiseren door het programma via netwerking nog bewuster kenbaar te maken, eventuele samenwerkingen op te zetten rond tentoonstellingen en/of publicaties en op die manier kansen te kunnen genereren voor de kunstenaars wiens werk te zien is/was in M. M wil een publiek van zogenaamde peers (zowel nationaal als internationaal) bereiken om hen over het programma te informeren en zichtbaarheid te creëren.

In het afgelopen jaar heeft M hiertoe verder gewerkt op verschillende vlakken:

DATABASE EN MAILINGS (NIEUWSBRIEVEN EN E-UITNODIGINGEN)

De afdeling Hedendaagse Kunst beschikt eind 2017 over een databank met zo'n 3.500 contactgegevens, die samen het professioneel publiek voor hedendaagse kunst vormen. 50% van deze contactgegevens zijn Belgen, 50% internationaal. Het beheer van deze contactgegevens is een voortdurend work-in-progress in wat betreft de verificatie, de verdere uitbreiding en het up-to-date houden. Elke persoon is in één van de acht specifieke categorieën ingedeeld (kunstenaar, curator, galerie, verzamelaar, beeldende kunstorganisatie, pers, beleid of educatie) met naam, emailadres, eventueel postadres, telefoonnummer en melding van de taal (Nederlands of Engels). Deze database vormt een stevige basis om een netwerk van professionele actoren binnen het beeldende kunstveld doelgericht te kunnen bereiken aan de hand van een nieuwsbrief en e-uitnodigingen ter gelegenheid van tentoonstellingen of punctuele evenementen (zoals lezingen, boekvoorstellingen) binnen M. Hiervoor heeft de afdeling hedendaagse kunst een systematiek geïntroduceerd aan de hand van een verzendingskalender: de nieuwsbrieven worden één keer per maand verzonden, de e-uitnodigingen drie weken voor de datum van het evenement of de tentoonstelling in kwestie. Een categorie taal binnen de database maakt het mogelijk iedere contactpersoon in zijn/haar eigen taal aan te schrijven: zo verloopt alle communicatie ofwel in het Nederlands ofwel in het Engels. Sinds 2016 werkt M aan een plan om het beheer van contactgegevens te doen verlopen via het systeem Teamleader. Bovendien heeft de introductie van software zoals Mailchimp kansen geboden om op een efficiënte manier om te gaan met de inhoud van de databank. Zo kunnen maandelijks statistieken worden getrokken na de verzending ter evaluatie. Vooral inzake de verzending van de nieuwsbrief hedendaagse kunst, laat Mailchimp toe om het bereik op jaarbasis te evalueren.

WERKING NAAR VAKPERS

In het kader van M's doelstelling uit te groeien tot een belangrijk tentoonstellingsplatform op het vlak van hedendaagse kunst, wenst M ook in te zetten op de zichtbaarheid van haar werking binnen het professionele beeldende kunstveld. Ter

gelegenheid van de hedendaagse kunsttentoonstellingen contacteert de dienst communicatie van M zowel reguliere pers als vakpers uit binnen- en buitenland via de drietalige online press room (<http://mleuven.prezly.com>) waarop een persbericht en uitgebreide visuals (zoals kunstwerken, zaalzichten van de tentoonstellingen ...) te consulteren zijn. Complementair daaraan contacteert de afdeling hedendaagse kunst zelf doelgericht een selectie van de betrokken binnen- en buitenlandse vakpers, critici en curatoren (in functie van profiel, historiek reviews/expo's) om hen te informeren en uit te nodigen naar M via een persoonlijk bericht. De zichtbaarheid van M via reviews in vakpers wordt verder ondersteund door gericht te adverteren in welbepaalde vakbladen. Tijdens de duur van tentoonstellingen plaatst M op maat van de geprogrammeerde tentoonstellingen beperkte advertenties in de gespecialiseerde pers in functie van projectkalender en budget. Daarnaast werkt de afdeling hedendaagse kunst ook samen met andere instellingen en initiatieven die een eigen netwerk kunnen aanbrenge aan de zichtbaarheid, zoals de gezamenlijke programmakalender Cahier. M blijft steeds uitkijken naar potentiële nieuwe interessante partners. In het kader van de tentoonstelling Dirk Braeckman in het Belgisch Paviljoen tijdens de Biënnale van Venetië, ging M een samenwerking aan met het internationale (in Duitsland gebaseerde) persbureau Bureau N die de contacten met de buitenlandse pers verzorgde. Deze samenwerking heeft M zelf ook extra zichtbaarheid en tal van interessante perscontacten bezorgd, wat enkel een meerwaarde kan zijn voor de instelling.

WERKING NAAR CURATOREN / INSTELLINGEN

M wil niet alleen binnen maar ook buiten de landsgrenzen uitgroeien tot een referentie op het vlak van hedendaagse kunst. De afdeling hedendaagse kunst wenst potentiële partnerinstellingen, curatoren of kunstenaars te kunnen informeren over de werking en het programma van M om het netwerk verder uit te breiden en zo op termijn ook de zichtbaarheid van M te vergroten. De publicaties die M hedendaagse kunst uitgeeft of coproduceert alsook een Nederlandstalige en Engelstalige wervende portfolio zijn hiervoor geschikte instrumenten. In de portfolio worden de missie, beleidslijnen, programma en partnerships alsook de technische uitrusting van het gebouw toegelicht. De afdeling zet de publicaties alsook de portfolio in om eventuele partnerships te vinden en M-tentoonstellingen te kunnen doen reizen. Ze worden verdeeld bij prospectie-bezoeken, via verzending en ook bij bezoeken van curatoren uit het buitenland aan M.

WEBSITE

Voor de afdeling hedendaagse kunst vormt de website www.mleuven.be een belangrijk tool naar verschillende doelgroepen toe: een ruimer publiek, de tentoonstellende kunstenaar, een (inter)nationaal publiek van *peers*. Vanuit deze optiek overloopt de afdeling Hedendaagse Kunst regelmatig de website om ze te updaten en optimaliseren: dit is een voortdurend work-in-progress. Ook ontwikkelde de afdeling een eigen visie op een optimale werking van een toekomstige nieuwe website voor M die in 2017 online ging. In het kader van de tentoonstelling Dirk Braeckman in het Belgisch Paviljoen tijdens de Biënnale van Venetië, realiseerde M bovendien een specifieke website www.dirkbraeckmanvenice2017.com rond het project die levendig werd gehouden met nieuws, films en beeldmateriaal.

3.2 PUBLIEKSBEEMIDDELING EN -BEGELEIDING

3.2.1 PUBLIEKSAANBOD

3.2.1.1 Scholenaanbod

De sluiting van M bood ruimte en inspiratie om het onderwijsaanbod te herdenken. We kozen ervoor om te werken vanuit 3 centrale thema's die voor alle leeftijdsgroepen (kleuter t.e.m. secundair onderwijs) terugkomen: leren kijken (beeldgeletterdheid), emoties (veerkracht) en de vormentaal van beeldende kunst. De drie thema's slaan de brug tussen het museum en de leefwereld van de leerlingen. Alle rondleidingen in M duren 1,5 uur. De gids biedt een gezond evenwicht tussen kennis en actie. Leerlingen krijgen nieuws en informatie, en gaan zelf aan de slag met diverse muzische opdrachten. Voor scholen die op zoek zijn naar meer actie of leerlingen creatief en artistiek willen uitdagen, werden twee workshops ontwikkeld. Ze duren 2,5 uur en worden begeleid door een kunstdocent.

M neemt scholen mee in een doorlopende leerlijn. Deze nieuwe aanpak werd zeer positief onthaald op een infomoment voor onderwijs in september. Vanaf januari 2018 lanceren we een bijkomend aanbod op maat van de eerste kleuterklas.

<https://www.mleuven.be/nl/met-de-klas>

In de M-Schatkamer bleven de rondleidingen doorlopen, ze werden herzien in 2016.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de verschillende formats in 2017 en het aantal keer dat ze werden geboekt. Gemiddeld telt een klas 20 leerlingen. De periode die wordt aangegeven is de periode waarbinnen het aanbod geldt.

KLEUTERONDERWIJS

Ontdekkingsreis M-schatkamer	01.01.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste Collectie	Actieve rondleiding	3
DIY – M Schatkamer	01.01.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste Collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	0
Zeg het ... met een beeld	01.09.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	9
Blad-steen-schaar	01.09.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	6
Het verliefde kunstwerk	01.09.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	1
Geluksvogels in M	01.01.17 × 17.01.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste Collectie	Actieve rondleiding	9
Op stap met Mo	01.01.17 × 17.01.17	1ste kleuterklas	Vaste Collectie	Actieve rondleiding	1
DIY – M Collectie	01.09.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste collectie en tentoonstelling	Geef je klas zelf een rondleiding	1
TOTAAL					30

©Andy Merregaert

LAGER ONDERWIJS

Ontdekkingsreis M-Schatkamer	01.01 17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie	Actieve rondleiding	11
DIY – M Schatkamer	01.01 17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	2
DIY – M Collectie	01.01.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste Collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	6
Wat is het?	01.01 17 × 17.01.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste Collectie	Actieve rondleiding	2
Jij, tussen vele anderen	01.01 17 × 17.01.17	1ste, 2de en 3de graad	Op zoek naar Utopia	Actieve rondleiding	3
Druk je stempel	01.01 17 × 17.01.17	3de graad	Op zoek naar Utopia	Workshop	0
Zeg het beeldig	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	10
Vorm/kleur/materiaal	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	10
M-oties	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	13
Workshop Hands-On	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Workshop	23
Workshop M-studio	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Workshop	8
TOTAAL					88

SECUNDAIR ONDERWIJS

Ontdekkingsreis M-Schatkamer	01.01.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie	Actieve rondleiding	2
DIY – M Schatkamer	01.01.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	2
DIY – M Collectie	01.01.17 × 31.12.17	2de en 3de kleuterklas	Vaste Collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	3
Bouwmeesters van de toekomst	01.01.17 × 17.01.17	1ste, 2de en 3de graad	Op zoek naar Utopia	Workshop	0
Droombeelden	01.01.17 × 17.01.17	1ste, 2de en 3de graad	Op zoek naar Utopia	Actieve rondleiding	74
Eutopia	01.01.17 × 17.01.17	3de graad	Eutopia	Actieve rondleiding	7
Ik kom van ver	01.01.17 × 17.01.17	3de graad	Vaste collectie	Actieve rondleiding	0
Ik kom van ver	01.09.17 × 31.12.17	3de graad	Vaste collectie	Actieve rondleiding	18
Zet je blik op scherp	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	11
Volgt vorm functie?	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	14
Art makes you stronger	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	6
Workshop M-studio	01.09.17 × 31.12.17	1ste, 2de en 3de graad	Vaste collectie en tentoonstelling	Workshop	8
Hoogtepunten uit de M-collectie	01.09.17 × 31.12.17	3de graad	Vaste collectie	Actieve rondleiding	4
Combi M-collectie en “Over de grens”	22.09.17 × 31.12.17	2de graad	Vaste collectie + expo Over de grens	Actieve rondleiding	1
TOTAAL					142

HOGER EN VOLWASSENENONDERWIJS

DIY – M Schatkamer	01.01.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	1
DIY – M Collectie	01.01.17 × 31.12.17	Vaste Collectie	Geef je klas zelf een rondleiding	13
Utopia & Yto Barrada	01.01.17 × 17.01.17	Op zoek naar Utopia	Actieve rondleiding	4
Utopia & More	01.01.17 × 17.01.17	Op zoek naar Utopia	Actieve rondleiding	3
Lieve Blancquaert	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	1
Entre Nous	17.03.17 × 09.07.17	Entre nous quelque chose se passe	Actieve rondleiding	13
OPEN M	31.03.17 × 15.04.17	OPEN M	Actieve rondleiding	11
TE GEK	18.04.17 × 16.05.17	Te Gek!? Ik trap gewoon door	Actieve rondleiding	4
M in the Mix	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie + expo's	Actieve rondleiding	0
M in the Mix	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie + expo's	Actieve rondleiding	3
Ik kom van ver	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	0
Ik kom van ver	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	3
Topstukken	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	0
Hoogtepunten uit de M-collectie	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	10
Combi M-collectie en ‘Over de grens’	22.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie + expo Over de grens	Actieve rondleiding	1
Combi M- collectie en ‘Edgard Tytgat’	08.12.17 × 31.12.17	Vaste collectie + expo Edgard Tytgat	Actieve rondleiding	0
Topstukken M-schatkamer	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	1
Rituelen M-schatkamer	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	1
Art makes you stronger	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie en tentoonstelling	Actieve rondleiding	1
TOTAAL				70

VORMINGEN LERAREN IN SPE EN LERAREN

In 2017 organiseerde M vormingsdagen voor toekomstige leraren en een infomoment voor leerkrachten. Op dinsdag versterkt een gedetacheerde leerkracht van Mater Dei het M-team om samen de brug te leggen tussen museum en school.

Vormingsdagen voor leraren in spe	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie en tijdelijke expo	Actieve vorming	116
Infomoment voor leerkrachten	13.09.17	Vaste collectie	Infomoment	43
Infomoment voor leerkrachten Mater Dei	26.09.17	Extern	Infomoment	13
Infomoment voor leerkrachten basiseducatie	12.10.17	Vaste collectie	Infomoment	30
Vorming interactief rondleiden voor gidsen in opleiding	07.12.17 × 21.12.17	Vaste collectie + expo's	Actieve vorming	15
TOTAAL				217

Vanaf september 2017 kunnen leerkrachten op vertoon van hun lerarenkaart het museum gratis bezoeken.

3.2.1.2 Onderwijsprojecten met externen

Met een aantal partners stapte de publiekswerking van M mee in projecten voor het onderwijs. Door de sluiting konden initiatieven als *Muzette* of een aantal samenwerkingsverbanden met andere partners niet doorgaan. We pikken de draad terug op in 2018.

In het najaar presenteerde M samen met Uur Cultuur een geslaagde museumnacht voor studenten.

PROJECTEN MET EXTERNEN

09.01.17 × 17.01.17	Muze	545
11.08.17	Vorming monitoren Zomerschool door M-gids	17
22.11.17	Museumnacht i.s.m. Uur Cultuur	972
09.12.17	LUCA-School of Arts: Strijkersconcert	105
TOTAAL		1.639

3.2.1.3 Gezinsaanbod

Vanaf september 2017 biedt M elke eerste zondag van de maand workshops op gezinsmaat: M-speeltijd. De workshops zijn bedoeld voor kinderen en hun (groot)ouders en geïnspireerd op de museumexpo's, een specifiek collectiestuk of een passend thema. Tijdens de tijdelijke tentoonstelling van Cécile B. Evans was er bijvoorbeeld een robotica-workshop, M-speeltijd bood ook een workshop beeldhouwkunst naar aanleiding van de collectiepresentatie Middeleeuwse beeldhouwkunst.

M vindt het belangrijk dat een museum speelmogelijkheden organiseert, het zijn intergenerationele ontmoetingsmomenten, ze bieden de gelegenheid om familietijd creatief in te vullen. Samenwerken, van elkaar leren, genieten en zoeken staan centraal. Voor sommige workshops werken we samen met het gidsenteam van M, andere worden begeleid door externe professionals. Door een vaste regelmaat (maandelijks) en vaste format (uren, prijs, aantal) bouwt M aan een reeks familieworkshops, in plaats van losse activiteiten. Door de regelmaat geraakt het aanbod in de familieagenda's, de mond-aan-mond-reclame zorgt ervoor dat elke workshop volloopt.

<https://www.mleuven.be/nl/workshops-m-speeltijd>

M-speeltijd: Workshop Robotica	03.09.17	Cécile B. Evans	Gezinsworkshop	18
M-speeltijd: Workshop Fröbelen	01.10.17	Aurélien Froment	Gezinsworkshop	16
M-speeltijd: Workshop Dobedo	05.11.17 & 12.11.17	Vaste collectie	Gezinsworkshop	32
M-speeltijd: Geuren	03.12.17	Vaste collectie	Gezinsworkshop	6
TOTAAL				72

Naast een vast, terugkerend workshopaanbod kunnen gezinnen op elk moment gebruik maken van een gezinsparcours om de M-Schatkamer van de Sint-Pieterskerk op kindermaat te ontdekken. De parcoursen worden ontwikkeld op maat van een jong gezin. M biedt een versie voor de allerjongsten (4 tot en met 7 jaar) en een voor iets grotere kinderen (7 tot en met 12 jaar). Met een boekje en rugzakje vol materiaal, krijgen de gezinnen spelenderwijs uitleg over een bepaald thema of een specifieke expo. De opdrachten stimuleren een actieve kunstbeleving op een speelse manier.

In de zomer staat de Museumspelstraat centraal: de museumtuin vormt dan de ideale plek om kinderen onder te dompelen in kunstbeleving. Tijdens Mini's zijn Baas wordt de tuin omgetoverd tot een kunstenfestival voor de allerkleinsten en tijdens de zomerweekends is er altijd een begeleider die kinderen aanzet tot spelen en ontdekken. In het najaar kunnen kinderen tijdens Rode Hond en Kunstendag voor Kinderen in M terecht voor rondleidingen, voorstellingen en workshops.

Geluksvogels Gezinsparcours M-Museum	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve zoektocht	96
Utopia Gezinsparcours	01.01.17 × 17.01.17	Op zoek naar Utopia	Actieve zoektocht	248
Hoe smaakt een kerktoeren? Gezinsparcours SK	25.02.17	Vaste collectie	Actieve zoektocht	157
Geluksvogels Gezinsparcours SK	25.02.17	Vaste collectie	Actieve zoektocht	179
Gezinsparcours Mijn fotomatch	31.03.17 × 14.05.17	OPEN M	Actieve zoektocht	36
Vlieg Schattenzoektocht M	11.06.17 × 31.10.17	Vaste collectie	Actieve zoektocht	2500
Museumspelstraat + Opening	11.06.17 × 31.08.17	Vaste collectie	Museumspel	700
Huisvertelling Carmien	11.06.17	Vaste collectie	Vertelling	25
M-IDZOMER for kids	29.07.17	Museumtuin	Concert	1.769 (hele dag)
Mini's zijn baas	27.08.17	Vaste collectie en museumtuin	Gezinsdag	600
Gezinsparcours M-emories	14.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve zoektocht	294
Rode Hond – Peuter- en kleuterkrabbels	28.10.17 × 30.10.17	Aurélien Froment	Gezinsworkshop	98
Rode Hond – Picknicken met Carmien Michels	30.10.17	Vaste collectie	Vertelling + picknick	34
Rode Hond – Bam! Brieflabo	29.10.17 & 31.10.17	Vaste collectie	Gezinsworkshop	173
Gezinsparcours: De reis van Dobedo	18.11.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve zoektocht	98
Kunstendag voor kinderen: Museum op stellen	19.11.17	Vaste collectie	Gezinsworkshop	95
Verjaardagsfeestje	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	138
TOTAAL				7.240

© Andy Merregaert

3.2.1.4 Vakantiedagen en -stages

In de zomer biedt M kinderkampen die creativiteit en spel centraal stellen. De kampen worden professioneel begeleid door een ervaren kunstdocent. Ze sluiten telkens met een toonmoment voor de ouders.

M-Museum Leuven	Zomeratelier	03.07.17 × 07.07.17	20
M-Museum Leuven	Zomeratelier	21.08.17 × 25.08.17	23
Koning Kevin	Atelier	10.07.17 × 14.07.17	25
Koning Kevin	Atelier	14.08.17 × 20.08.17	25
Zomerschool	Rondleiding	15.08.17 & 17.08.17	71
TOTAAL			164

© Andy Merregaert

3.2.1.5 Vrijtijdsaanbod volwassenen

Vanaf september 2017 biedt M elke eerste donderdagavond van de maand een actieve workshop op volwassenenmaat: M in actie. De workshops zijn geïnspireerd op de museumexpo's, één specifiek collectiestuk of een passend thema. Zo kwam er bijvoorbeeld een workshop fotografie naar aanleiding van Dirk Braeckman op de Biënnale van Venetië of een workshop filosoferen rond het begrip tijd bij het topstuk de *Kalenderwijzerplaat*. Dit aanbod werd ontwikkeld op vraag van het publiek. Ook individuele vragen van volwassenen om creatief-actief aan de slag te gaan in M namen toe. Leuvense partners als Wisper organiseren kunst-educatieve jaarreeksen maar er is behoefte aan een aanbod korte, laagdrempelige workshops zonder voorkennis. Door een vaste regelmaat (maandelijks) geraken we ook daar in de agenda's van de Leuvenaars.

<https://www.mleuven.be/nl/m-actie>

M ving de vraag van het publiek op om gegidst te worden zonder vaste groep. Individuele bezoekers die graag aansluiten bij een rondleiding, kunnen dat voortaan elke eerste zondag van de maand tijdens Kijken is een Kunst. Aansluiten kan individueel of met een klein gezelschap.

<https://www.mleuven.be/nl/kijken-een-kunst>

Het hele jaar door biedt M speciale activiteiten in het kader van evenementen als Erfgoeddag, Wintertijd en Autoloze zondag.

Leuvense liefdesverhalen Carmien vertelt in de Schatkamer	19.02.17	Vaste collectie	Vertelling	30
Theater Beste Knuffelaar	12.03.17	Vaste collectie	Theater en muziek	24
Mecenas rondleiding	22.03.17 × 24.05.17	Entre nous quelque chose se passe	Instaprondleidingen	64
Mecenas rondleiding	02.04.17 × 07.05.17	OPEN M	Instaprondleidingen	48
Yoga in De Valk	31.05.17 × 21.06.17	Entre nous quelque chose se passe	Yoga voor studenten	15
Erfgoeddag	23.04.17	Te Gek! Ik trap gewoon door	Rondleiding	12
Erfgoeddag	23.04.17	Te Gek! Ik trap gewoon door	Vertelling door Carmien Michels	15
Leuven Autovrij	27.08.17	Vaste collectie en expo	Expo	600
Kijken is een kunst	03.09.17 × 03.12.17	Vaste collectie en expo's	Instaprondleidingen	39

Workshop robotica	07.09.17	Cécile B. Evans	Workshop volwassenen	6
Workshop Theater	05.10.17	Aurélien Froment	Workshop volwassenen	3
Workshop Fotografie	02.11.17	Dirk Braeckman (Venetië)	Workshop volwassenen	19
Workshop Smartphone	01.12.17	Vaste Collectie	Workshop volwassenen	71
Workshop Creatief Schrijven	07.12.17	Edgard Tytgat	Workshop volwassenen	12
Kerstklanken in M-schatkamer	07.12.17, 14.12.17, 21.12.17 & 28.12.17	Vaste collectie	Kerstconcerten + actieve rondleiding	44
TOTAAL				1.005

Rondleidingen voor groepen zijn gelinkt aan de collectie of/ en aan de tijdelijke tentoonstellingen. Vanaf september 2017 ontwikkelde publiekswerking combi-rondleidingen waarin zowel de collectie als de tijdelijke tentoonstellingen aan bod komen. Bezoekers die het hele museum willen ervaren bieden we als eerste kennismaking het format M in the Mix aan.

Utopia & Yto Barrada	01.01.17 × 17.01.17	Op zoek naar Utopia	Actieve rondleiding	152
Eutopia	01.01.17 × 17.01.17	Eutopia	Actieve rondleiding	3
Combi Utopia & More	01.01.17 × 17.01.17	Op zoek naar Utopia	Actieve rondleiding	3
Lieve Blancquaert	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	4
Rondleiding Te Gek!	18.04.17 × 16.05.17	Te gek!?! Ik trap gewoon door	Actieve rondleiding	4
M in the Mix	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie + expo's	Actieve rondleiding	0
M in the Mix	01.06.17 × 31.12.17	Vaste collectie + expo's	Actieve rondleiding	73
Ik kom van ver	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	1
Ik kom van ver	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	5
Topstukken	01.01.17 × 17.01.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	2
Hoogtepunten uit de M-collectie	01.06.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	36
Combi M-collectie en Over de grens	22.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie + expo Over de grens	Actieve rondleiding	18
Combi M- collectie en Edgard Tytgat	08.12.17 × 31.12.17	Vaste collectie + expo Edgard Tytgat	Actieve rondleiding	19
Teambuilding	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Teambuilding	1
Rijk der Zinnen	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	10
Topstukken M-schatkamer	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	9
Rituelen M-schatkamer	01.09.17 × 31.12.17	Vaste collectie	Actieve rondleiding	3
Aurélien Froment en Cecile B. Evans	11.06.17 × 19.11.17	expo Aurélien Froment en Cecile B. Evans	Actieve rondleiding	4
TOTAAL				347

© Andy Merregaert

3.2.2 PUBLIEKSBEMIDDELING

3.2.2.1 M-collectie en tijdelijke tentoonstellingen

Tijdens de sluitingsperiode van M werkte Publieksbemiddeling een volledig nieuw aanbod voor de M-collectie uit. Daarbij stonden volgende doelstellingen centraal:

- Informeren
- Zintuiglijkheid
- Digitalisering en technologie
- Cocreatie
- Toegankelijkheid
- Dialoog, ontmoeting, met een andere blik
- Actie/Creatie
- Transhistorischeit

In elke presentatie van de M-collectie werd zoveel mogelijk met elk van deze pijlers rekening gehouden. Dat leverde volgend overzicht op:

THEMA'S	Zaal 0.1 De kracht van beelden	Zaal 0.B-0.C De kunst van het verzamelen	Zaal 0.D De hand van de meester	Zaal 0.E M in beweging	Zaal 0.H-0.J Alles voor de vorm	Zaal 0.F Kalender-wijzerplaat	Zaal 1.G Grenzeloos Gastvrij
Informereren	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info 	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info 	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info 	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info 	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info 	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info 	<ul style="list-style-type: none"> Zaalttekst Labels KH audiostop App: KH info
Zintuiglijkheid	<ul style="list-style-type: none"> Soundscape Voel-label 	<ul style="list-style-type: none"> Soundscape 	<ul style="list-style-type: none"> Soundscape 	<ul style="list-style-type: none"> Eyetracking 	<ul style="list-style-type: none"> Soundscape Voelobjecten en geurfljesjes 	<ul style="list-style-type: none"> Soundscape Voel-label 	<ul style="list-style-type: none"> Soundscape Voel-label
Digitalisering en technologie	<ul style="list-style-type: none"> Maquette Hosden Film Eye-tracking 	<ul style="list-style-type: none"> Touchscreen Video 	<ul style="list-style-type: none"> Video 	<ul style="list-style-type: none"> Eyetracking Video 	<ul style="list-style-type: none"> Touchscreen spel 	<ul style="list-style-type: none"> Video 	<ul style="list-style-type: none"> Video
Cocreatie	<ul style="list-style-type: none"> Audiostop i.s.m. Lagere School Mater Dei 	<ul style="list-style-type: none"> Presentatie verzamelaars 			<ul style="list-style-type: none"> Audiotour i.s.m. verzorgingstehuis 	<ul style="list-style-type: none"> Audiotour verhaal i.s.m. Carmien Michels 	<ul style="list-style-type: none"> Presentatie en bemiddeling i.s.m. deelnemers
Toegankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> Audiodescriptie 	<ul style="list-style-type: none"> Aandacht hoogte touchscreen Audiodescriptie 	<ul style="list-style-type: none"> Aandacht hoogte zuil video Audiodescriptie 		<ul style="list-style-type: none"> Zintuiglijke modules Audiodescriptie Kindvriendelijke hoogte voor vitrines 		
Dialog, ontmoeting, aan het woord	<ul style="list-style-type: none"> Audiotour andere stemmen 	<ul style="list-style-type: none"> Presentatie verzamelaars Audiotour andere stem 	<ul style="list-style-type: none"> Audiotour andere stemmen 	<ul style="list-style-type: none"> leeshoek - catalogi 	<ul style="list-style-type: none"> Vraaglabels Video Audiotour andere stemmen 	<ul style="list-style-type: none"> Ontmoeting met 1 kunstwerk 	<ul style="list-style-type: none"> Video met deelnemers Deelnemers op audiotour
Actie/Creatie	<ul style="list-style-type: none"> Vraaglabels Tekentafel + postkaarten 	<ul style="list-style-type: none"> Vraaglabel 	<ul style="list-style-type: none"> Vraaglabels 	<ul style="list-style-type: none"> Eyetracking 	<ul style="list-style-type: none"> Vraaglabels Postkaarten 	<ul style="list-style-type: none"> Vraaglabels Gastenboek 	
Transhistoriciteit	<ul style="list-style-type: none"> Hedendaagse kunst op zaal 	<ul style="list-style-type: none"> Objecten & presentatiewijze 		<ul style="list-style-type: none"> Biennale & hedendaagse werking M 	<ul style="list-style-type: none"> Ceracollectie Video Hedendaags glasatelier Hedendaagse bruiklenen 		<ul style="list-style-type: none"> Objecten uit verschillende periodes

Nieuw in de collectiepresentatie zijn de volgende instrumenten:

VRAAGLABELS

Vraaglabels zetten de bezoeker aan het denken. Waarom hangen deze kunstwerken naast elkaar? Welk verhaal hebben ze elkaar te vertellen? Vraaglabels prikkelen de kijker om net iets langer bij de kunstwerken stil te staan.

VIDEO'S

De video's in de zalen bieden achtergrondinformatie bij de kunstwerken. Ze zoomen in op verhalen achter de schermen, zoals bijvoorbeeld het creatieproces, of op kunsthistorisch en wetenschappelijk onderzoek.

VOELLABELS

Kunstwerken raak je niet aan. Om bezoekers toch een indruk te geven hoe een wandtapijt of een versleten meubel aanvoelt, werden op enkele plekken in de M-collectie voellabels aangebracht.

M-APP

Na de testfase van de TapArt-applicatie tijdens *Utopia* werd met TapArt een applicatie ontwikkeld met functionaliteiten op maat.

De app biedt:

- Tekst
- Audio
- Video
- Beacon-technologie (zelf op ontdekking gaan in M)

Via de app kan je:

- Informatie opvragen over de kunstwerken
- Art Meme maken
- Een vraag stellen aan M
- Eigen tour samenstellen op basis van voorkeuren & beschikbare tijd
- Begeleiding krijgen door middel van fotonavigatie + plattegronden

Aantal downloads december 2017: 639.

AUDIOTOUR

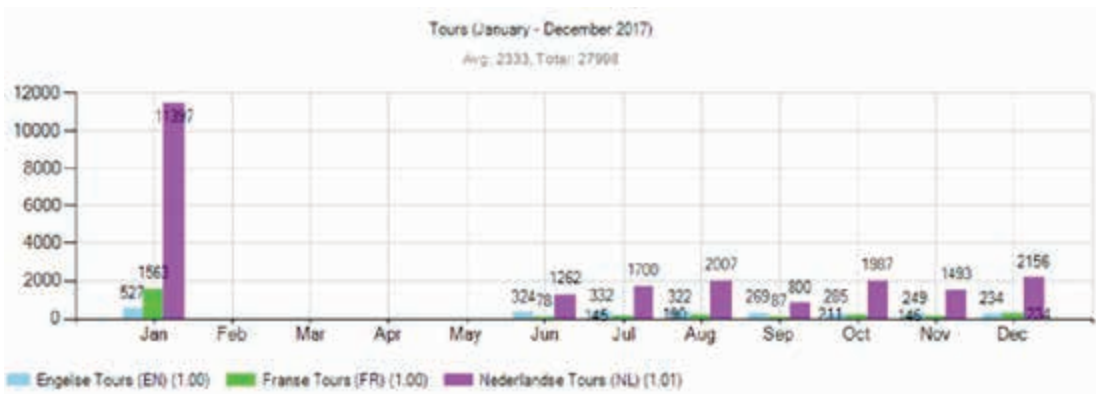
Omdat kunstwerken meer dan één verhaal vertellen, werkt de audiotour met 5 verschillende parcoursen, te herkennen aan aparte iconen in de zaal.

1. **In de diepte**
Focus op de kunsthistorische uitleg van het kunstwerk.
2. **In detail**
Audiofragmenten speciaal voor blinden en slechtzienden.
3. **Vanuit een andere blik**
Hoe kijkt een specialist, kind, museumdirecteur ... naar een kunstwerk?
4. **Video**
Video's beluisteren met behulp van de audiotour.
5. **Muziek**
Speciale soundscapes zorgen voor muzikale begeleiding.

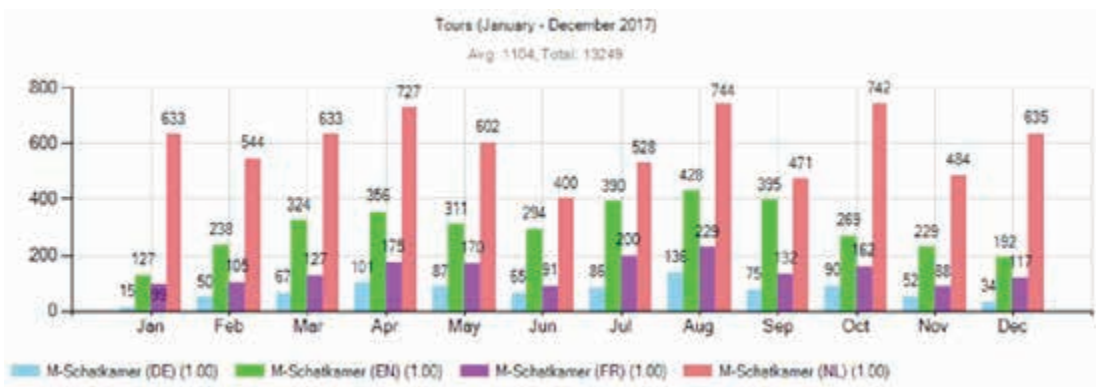

© Andy Merregaert

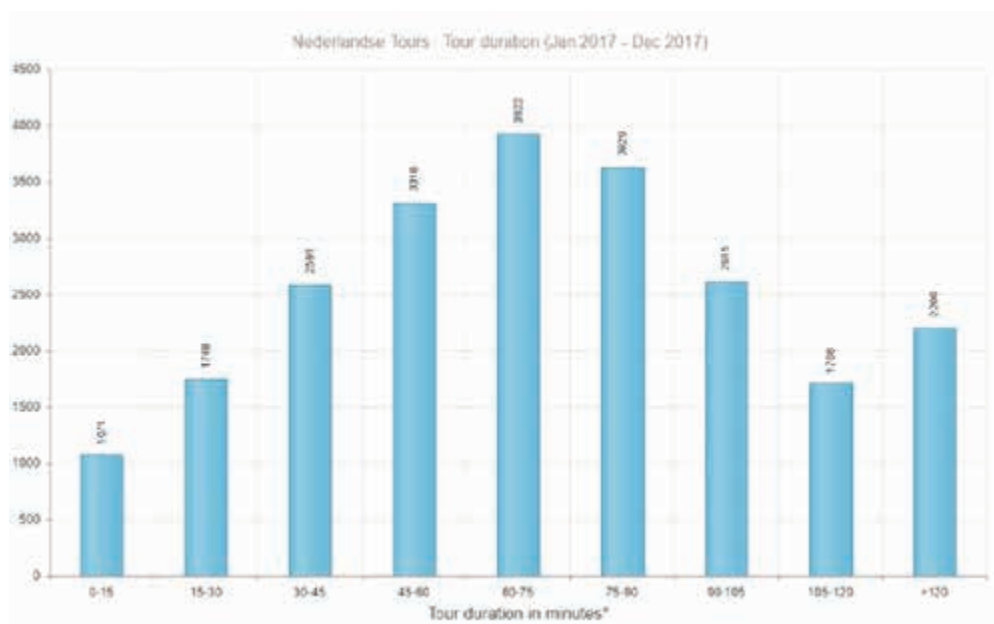
Aantal audiotours van januari 2017 tot en met december 2017 M.

Aantal audiotours van januari 2017 tot en met december 2017 M-Schatkamer van Sint-Pieter

Gemiddelde duur van Nederlandse tours in M van juni 2017 tot en met december 2017 (na heropening).

OVERZICHT VAN DE PUBLIEKSBEMIDDELINGSINSTRUMENTEN PER ZAAL IN DE M-COLLECTIE

	TEKSTEN				VIDEO'S	DIGITALE TOEPASSINGEN	AUDIO-TOUR	APP
	Titel	Muurtekst	Labels (klassiek/alternatief)	Extra (appel/vragen/quotes...)				
Zaal 1	X	X	X	X	X	X	X	X
Zaal 2-3	X	X	X	X	X	X	X	X
Zaal 5	X	X	X	X	X		X	X
Zaal 6	X	X	X		X	X	X	X
Zaal 8-9-10	X	X	X	X	X	X	X	X
Zaal 19	X	X	X	X	X		X	X

Overzicht publieksbemiddelingsinstrumenten per cluster:

1. Muurtekst
2. Labels
3. Vraaglabels
4. Digitale tools
5. Video

OVERZICHT VAN DE PUBLIEKSBEMIDDELINGSINSTRUMENTEN PER EXPO

INSTRUMENTEN/ EXPO'S	Plattegrond	Labels	Muurtekst	Audiotour	M-app	Zaalfolder	Multimedia	Video (interview)
Utopia	X	X	X	X	X	X	X	X
Te Gek		X	X			X		
OPEN M		X	X			X		
Aurélien Froment	X	X	X	X	X	X		X
Cecile B. Evans	X	X	X		X	X		
Over de Grens	X	X	X	X	X			
Edgard Tytgat	X	X	X	X	X			X

CIJFERS ZAALFOLDERS VAN DE TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN

EXPO	DUUR (weken)	VERBRUIK/TAAL		
		NL	FR	ENG
Aurélien Froment Dubbelverhalen	22	1460	215	340
Cecile B. Evans	24	570	367	332

3.2.2.2 Frontlinie

De 5 sleutels voor een sterk onthaal blijven van cruciaal belang en worden steeds verder uitgediept.

1. M biedt optimale klantenservice
2. M maakt bezoekers wegwijs, iedere bezoeker vindt zijn/haar weg
3. M biedt een optimale informatieverstrekking
4. M capteert de feedback, kennis, interactie van zijn bezoekers
5. M biedt maatwerk volgens het profiel van de bezoeker

Dienstverlening moet op maat gebeuren en doorkruist alle diensten. Publieksbegeleiders, onthaalmedewerkers, gidsen en hosts zijn het gezicht van M en betekenen een meerwaarde in de dienstverlening. Persoonlijke contacten met medewerkers geven het museum een gezicht en werken drempelverlagend, ze stimuleren de persoonlijke betrokkenheid van bezoekers. De dienstverlening van M reikt verder. De reservatiedienst is bereikbaar op weekdays tussen 9u en 17u via mail of telefoon. De reservatiedienst maakt vooral groepsboekingen.

M zette in 2017 in op de tevredenheid en feedback van de bezoekers door afname van tevredenheidsenquêtes bij bezoekers en personeel, over M algemeen, de lopende tentoonstellingen en de nieuwe collectiepresentatie. Groepen werden na hun bezoek online bevraagd via een vragenlijst. Deze bevraging werd een vaste feedbacktool.

In november 2017 stapte M mee in een wetenschappelijk onderzoek om het Vlaamse cultuur- en mediabeleid te ondersteunen, een samenwerking met FARO, Universiteit Gent en VUB. Het onderzoek duurt een jaar en gebeurt op basis van publieksonderzoek in Vlaamse musea, waaronder M. De resultaten worden in november 2018 voorgelegd.

M werkte in december 2017, in het kader van een hefboomproject van Toerisme Vlaanderen om bezoekersprofielen in kaart te brengen, samen met Mintlab van KU Leuven en Museum Hof van Busleyden. Er werd gepeild naar de manier waarop verschillende groepen een museumbezoek ervaren.

3.2.2.3 Bezoekerscomfort en -signalisatie

Tijdens de sluiting werd de signalisatie van het hele museum herdacht en aangepast. Bezoekers kunnen op elk punt in het museum hun weg vinden. In het museum werd het zitcomfort verhoogd, in de tentoonstellingen en in de gangen. De signalisatie en het bezoekersplan werden herwerkt tot een eenvormig en vereenvoudigd geheel. Op cruciale knooppunten in het parcours wordt de bezoeker ondersteund met een bezoekersplan en signalisatie. De M-app biedt een wayfinding-systeem

met visuele beelden.

De audiotour is inbegrepen in het ticket en onmisbaar voor wie meer wil weten over de kunstwerken. Er zijn audiotours voor de M-collectie en bij grotere tijdelijke tentoonstellingen. Net als de audiotour dient de applicatie (M-app) als verbindend element tussen de clusters. Via de app biedt M de bezoeker informatie die hij anders niet zou krijgen.

Gezinnen kunnen kiezen om het gezinsparcours te volgen. Daar horen een boekje met opdrachten voor de kinderen en een koffer met allerlei attributen bij. Het gezinsparcours is gratis.

3.2.3 INFRASTRUCTUUR

LOBBY

Om het bezoekerscomfort te verhogen, heeft M de lobby laten herinrichten. De Lobby is de nieuwe naam voor het Antichambre. Van deze publieke ruimte kunnen zowel bezoekers als passanten vrij gebruik maken. Ze omvat de lounge met piano waarop kan gespeeld worden, de onthaalbalie voor info en tickets, de M-shop, het audiomeubel waar bezoekers een audiogids en bezoekersplan ontvangen en het kindermeubel. De nieuwe meubels in de lobby hebben een primaire kleur om de verschillende functies zichtbaar te maken.

De M-shop is in 2017 vernieuwd en bestaat uit 4 losstaande elementen die naar wens worden verplaatst of één geheel kunnen vormen. De M-shop biedt een variatie aan boeken, tijdschriften, postkaarten, edities, gadgets ... voor zowel kinderen als volwassenen. In de Lobby kunnen families met kinderen gratis terecht in de kinderhoek. Dat is een speelse ruimte waar creativiteit en samen spelen centraal staat. Gezinnen kunnen er tekenen, kleuren, boeken lezen, gezelschapspelletjes spelen of selfies maken in de photoboot. Alle opdrachten en spelletjes zijn gelinkt aan de collectiewerken en beschikbaar in drie talen (NL, FR, EN).

TOILETTEN

In de damestoiletten is er een verzorgingskussen en een aparte toilet voor mensen met een beperking. Bij de heren is er een aparte ruimte voorzien met verzorgingskussen.

VESTIAIRE

De vestiaire biedt lockers en kapstokken. De lockers werden vernieuwd tijdens de sluiting.

MUSEUMSPELSTRAAT

In de tuin van M kunnen kinderen en ouders naar hartenlust spelen en ontdekken. Er is een muziekmuur, er zijn kijkdozen, een yoga-fitometer, een klimmuur en een podium. Kinderen kunnen er het beste van zichzelf geven. Tijdens de zomervakantie staat elke zaterdag en zondag een gids klaar om gezinnen mee op pad te nemen in de tuin. Ontspanning en creativiteit gaan hier hand in hand. De tuin is tijdens de openingsuren van het museum gratis toegankelijk.

M-STUDIO

Nieuw vanaf 2017 is de digitale studio van M. Dit is een plek voor experiment waar beeld- en digitale geletterdheid gestimuleerd worden. Er zijn verschillende digitale tools om mee aan te slag te gaan, bijvoorbeeld een beamer met scherm en podium, geluidsinstallatie, camera's, desktops en montagemateriaal. De studio is in de eerste plaats naar jongeren en studenten gericht, maar ook families met kinderen kunnen hier aan de slag. Verder kunnen er iPads uitgeleend worden om in het museum te gebruiken. De link met de beeldende kunst is altijd aanwezig. De studio ligt centraal tussen de museumzalen. Je kunt er starten of eindigen, maar het is evengoed een tussenstop tijdens je museumbezoek.

3.2.4 GIDSENWERKING

De begeleiding van groepen ligt in handen van een dertigtal museumgidsen. In 2017 werkten we verder aan een uitgebreid team met NT2-ervaring en kunsteducatieve profielen. De nieuwe krachten werden door een ervaren gids ondergedompeld in de collectie en architectuur van M. De dienst publieksbemiddeling volgt hen methodisch op.

De sluitingsperiode bood kansen om met elke gids een individueel functioneringsgesprek te voeren, een competentieprofiel op te maken voor freelance gidsen en een uitgebreid vormingsaanbod te installeren. De evaluatiecyclus startte met de tentoonstelling *Utopia*. Die expo gaf kansen om elke gids te observeren a.d.h.v. een observatieformulier, gevolgd door een kort nagesprek.

Het gidsenteam vervult een belangrijke rol binnen de publiekswerking van M. De gidsen zijn het uithangbord van M en de afdeling publiekswerking. Het is belangrijk dat de kwaliteit gewaarborgd wordt. Sinds september 2014 valt de coördinatie van het gidsenteam onder het diensthoofd Publieksbemiddeling. Individuele gesprekken met de gidsen bleken leerrijk en nodig. Daarom is er gestart met evaluaties, bevraging en doorlichting van de gidsenwerking.

Voor nieuwe formats kan M steeds vaker beroep doen op het eigen gidsenteam i.p.v. samen te werken met externen. Voor de zomerateliers of het actieve workshopaanbod beschikt M over de geschikte profielen. Ook voor het aanbod op maat van anderstalige nieuwkomers werd het gidsenteam versterkt.

In 2018 zal M het gidsenteam verder uitbreiden met aandacht voor meertalige gidsen en freelancers die in Leuven zelf wonen. Er komt een initiatief voor de integratie van enkele startende of junior gidsen vanuit de projectmatige samenwerking met de Mecenar-gidsen. Deze gidsen zijn student Kunstwetenschappen. Ze deden ervaring op tijdens *Utopia* (2016), Museumnacht en op enkele locatietentoonstellingen tijdens de sluiting van M. Deze groep biedt de mogelijkheid om te onderzoeken of het zinvol is een junior gidsenwerking uit te bouwen.

VORMINGEN

19.01.17	Gidsenvergadering: toelichting nieuwe collectiepresentatie door Sofie Vermeiren en Isabel Lowyck
01.06.17	Rondleiding door Aurélien Froment in zijn expo
01.06.17	Rondleiding door curator Valérie Verhack in de expo Cécile B. Evans
16.06.17	Inhoudelijk bad door curatoren bij nieuwe collectiepresentatie
23.06.17	Vorming Hedendaags Kunst door Bram Ollieuz
23.06.17	Vorming bedrijvenspel
26.06.17	Vorming Filosoferen met volwassenen door Richard Anthone
26.06.17	Vorming Visual Thinking Strategies door Gideon Hakker
27.06.17	Vorming Multidisciplinaire werkvormen door Artforum
28.06.17	Vorming Opbouw rondleiding door Dorine De Vos en Sofie Vermeiren
28.06.17	Voorstelling nieuw onderwijsaanbod door Marlies Verreydt, Bram Ollieuz en Katleen Schuermans
30.08.17	Vorming nieuwe workshops voor onderwijs door Gideon Hakker en Ilke De Vries
14.09.17	Rondleiding door curator Marjan Debaene in de expo Over de Grens
01.12.17	Rondleiding door curatoren Peter Carpreau en Gust Van den Berg in de expo Edgard Tytgat

3.3 MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN EN DOELGROEPEN

M wil maatschappelijk draagvlak creëren voor zijn werking, aansluiting vinden bij het sociaal-culturele middenveld in de regio en open staan voor alle lagen van de samenleving. Hiervoor startte M een community-werking op. M richt zich hierin tot maatschappelijke kwetsbare groepen of focust op relevante maatschappelijke thema's. Het is voor M erg belangrijk dat doelgroep of thematiek een link hebben met de actualiteit in M, met de stad of de samenleving. Nieuw vanaf 2017 is de start van een cocreatief traject waarvan de presentatie opgenomen is als volwaardig geheel binnen de collectiepresentatie.

3.3.1 COMMUNITY PROJECTEN

GRENZELOOS GASTVRIJ

11.06.17 > 15.04.18

Vanaf de zomer van 2017 geeft M één zaal volledig in handen van het publiek. Voor *Grenzeloos Gastvrij*, van 11 juni 2017 tot en met 15 april 2018, selecteerden Leuvenaars met een migratie-achtergrond werken uit de M-collectie. De kunstwerken vormden de aanleiding om hun eigen verhaal te vertellen en te delen. M wil niet alleen een museum zijn voor het publiek, maar ook museum maken mét het publiek.

In de M-collectie gingen deelnemers op zoek naar stukken die iets over gastvrijheid oproepen. In een video vertellen ze het verhaal bij hun keuze. Terwijl de deelnemers vertellen, toont de video aan de overzijde het object waarover ze het hebben. In de zaal hangt een wit, doorschijnend gordijn. Daarachter staan de gekozen stukken opgesteld. Via de audiogids kunnen meer verhalen en een bijhorende soundscape beluisterd worden.

M realiseerde dit project i.s.m. Cera en de dienst Diversiteit van de stad Leuven.

© Andy Merregaert

SAMENWERKING MET BASISCHOOL MATER DEI

Sinds het schooljaar 2016-2017 slaan M en Basisschool Mater Dei de handen in elkaar voor een langdurige samenwerking. Mater Dei maakt de superdiversiteit, die de school op etnisch-cultureel en sociaaleconomisch gebied kenmerkt, tot een kracht en troef. Sinds jaar en dag zet de school sterk in op muzische vorming omdat het kinderen de mogelijkheid biedt om zich te uiten in diverse talen zoals beeld, drama en beweging. Muzische vorming wordt als een inrijpoort voor taaladoptie gezien. De school is sterk ingebed in de omgeving en zette krachtige samenwerkingsverbanden op met verschillende organisaties in de buurt.

M gelooft dat duurzame en vitale samenwerkingsverbanden, zoals met Mater Dei, cruciaal zijn om kunst en cultuur een centrale rol te laten spelen binnen het curriculum. Zo ontstaat niet alleen een sterke synergie tussen de school en het museum, maar ook met de gemeenschap rond het museum.

Een dag per week werkt een leerkracht van Mater Dei als *teacher in residence* in het museum om de band tussen de twee huizen te versterken. Kinderen en leerkrachten bezoeken M, maar omgekeerd gaat ook M op bezoek in de school. Jaarlijks werkt een beeldend kunstenaar samen met de kinderen rond een specifiek thema. In 2017 was dat fotografe Evy Raes rond het thema beeldgeletterdheid.

In juni 2017, vlak na de opening van M2017 testten de kinderen van het 1ste en 6de leerjaar van Mater Dei de nieuwe rondleidingen en workshops. Met hun feedback kon tijdens de vakantie worden bijgestuurd om vanaf september 2018 optimaal op het onderwijs afgestemde workshops te kunnen aanbieden. Interessante observatie betrof het aantal kinderen dat met hun ouders in de vrije tijd het museum opnieuw bezochten. Hier wil M in de toekomst meer op inzetten.

© Andy Merregaert

3.3.2 KWETSBARE DOELGROEPEN

Met onderstaande initiatieven bereikte M in 2017 kwetsbare doelgroepen:

- Cultuurbon
- Fonds vrije tijdsparticipatie
- Inburgeringscursussen
- UIT-pas

3.3.2.1 Personen met een beperking

RIJK DER ZINNEN

Voor blinden en slechtzienden biedt M rondleidingen aan in de tijdelijke tentoonstellingen en de collectie onder het format Rijk der Zinnen.

Rijk der Zinnen	06.05.17	M-Schatkamer	Zintuigelijke rondleiding	11
Rijk der Zinnen	14.10.17	M-collectie	Zintuigelijke rondleiding	5
Rijk der Zinnen	16.12.17	Edgard Tytgat	Zintuigelijke rondleiding	afgelast
TOTAAL				16

Sinds de heropening in 2017 zijn er aangepaste audiostops voor blinden en slechtzienden, met audiodescriptie over de collectiewerken.

RONDLEIDING VOOR DOVEN

Voor doven biedt M op aanvraag rondleidingen met doventolk. In 2017 werden er geen geboekt. In 2018 wordt uitgezocht hoe de communicatie naar deze doelgroep te verbeteren.

ABLE FESTIVAL

Naar aanleiding van de Internationale Dag voor Mensen met een Beperking organiseerde M i.s.m. stad Leuven op 3 december 2017 het allereerste Able-festival met de volgende doelen:

- Aanbod voor personen met beperking in de kijker te zetten
- Vergroten van communicatie
- Sensibiliseren
- Mensen bevragen/klankbordgroep om beter te kunnen inspelen op de noden

Hieronder volgt een overzicht van de rondleidingen en deelnemers tijdens het Able festival.

RONDLEIDINGEN	DEELNEMERS
Zintuigelijke rondleiding	29
Blinden en slechtzienden	6
Doven en slechthorenden	0
Doorlopende workshops	25
TOTAAL	60

3.3.2.2 Aanbod voor anderstalige nieuwkomers

In 2017 zette M verder in op de ontwikkeling van een aanbod voor anderstalige nieuwkomers. Nieuwe freelancers werden opgeleid voor begeleiding op maat. Er werden een aantal infomomenten georganiseerd voor de docenten van deze doelgroep. M ontwikkelde workshops voor Bijt in je Vrije Tijd, waarbij actie en taal oefening centraal staan.

Rondleidingen voor anderstalige nieuwkomers	01.01.17 < 31.12.17	Vaste collectie en alle tijdelijke tentoonstellingen	Rondleiding	14
Bijt in je Vrije Tijd	14.01.17	Vaste collectie en alle tijdelijke tentoonstellingen	Rondleiding	2
Workshop Bijt in je Vrije Tijd	26.10.17	Vaste collectie	Workshop	2
Infomoment voor leerkrachten NT2 en basiseducatie	12.10.17	Vaste collectie	Workshop	3
TOTAAL				23

3.3.3 PROJECTEN EXTRA MUROS

TE GEK?! IK TRAP GEWOON DOOR

18.04.17 × 16.05.17

Locatie: Universiteitsbibliotheek KU Leuven

M werkte samen met de organisatie Te Gek en de Universiteitsbibliotheek in Leuven voor de expo *Ik trap gewoon door*. Daarin engageren bekende kunstenaars zich om in dialoog te gaan met mensen met psychosegevoeligheid. Uit de ontmoetingen ontstaan kunstwerken die de samenleving willen sensibiliseren omtrent psychose. Op zaterdag stonden een gids van M en een deelnemende kunstenaar ter beschikking van de bezoekers.

M-IDZOMER BREEKT UIT

30.07.17

Op de laatste festivaldag, brak het M-IDZOMERfestival uit en veranderde de Leuvense hulpgevangenis in een bruisende festivalplek.

3.4 BEZOEKERSCIJFERS EN PRIJZENBELEID

3.4.1 BEZOEKERSCIJFERS 2017

In 2017 ontving M 106.107 bezoekers. Dat aantal lag zoals verwacht lager dan in 2016 omdat het museum vijf maanden gesloten was.

	JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAAL
Individuele bezoekers M	18.324	0	0	0	0	1.735	3.037	3.195	1.600	3.193	3.266	3.819	38.169
Groepsbezoeken M	8.232	0	0	0	0	149	141	135	987	1.476	1.486	924	13.530
M-Schatkamer van Sint-Pieter	1.953	1.370	1.588	2.050	2.076	2.581	1.765	2.224	1.810	2.111	1.269	1.338	22.135
Punctuele activiteiten (zonder gids) (1)	1.078	0	0	0	0	4.228	10.269	4.323	2.842	5.061	2.051	1.200	31.052
M Muros (2)	0	0	0	943	278	0	200	0	0	0	0		1.421
TOTAAL	29.587	1.370	1.588	2.993	2.354	8.693	15.412	9.877	7.239	11.841	8.072	7.281	106.307
Aantal groepen	643	0	0	0	0	17	8	7	53	105	82	61	976

(1) De punctuele activiteiten van april en mei zijn begrepen in het totaal van de extra-muros-activiteiten omdat ze op dezelfde plaats doorgingen als de extra-muros-activiteiten (bv. Casco en College De Valk).

(2) M-Extra Muros: de 615.000 personen die de Dirk Braeckman-tentoonstelling op de Biënnale van Venetië bezochten, zijn niet opgenomen in deze cijfers

INDIVIDUELE BEZOEKERS

De meeste individuele bezoekers kochten een individueel ticket. Daarnaast kozen 3.956 bezoekers (op een totaal van 38.169) voor een ILuvLeuven-ticket om een bezoek aan M en de M-Schatkamer te combineren met een rondleiding in het Stadhuis en een bezoek aan de Universiteitsbibliotheek. Tot slot bood M ook tickets aan voor een gecombineerd bezoek aan M en de tentoonstelling *Erasmus' dream* in de Universiteitsbibliotheek.

GROEPSBEZOEKERS

Bezoekers die in groep en onder begeleiding van een M-gids het museum bezoeken, kiezen uit het aanbod rondleidingen, workshops, ateliers en projectweken die aansluiten bij de programmatie van de collectiepresentatie, oude en hedendaagse kunsttentoonstellingen en het thema architectuur. Met hun toegangsticket hebben ze ook toegang tot de M-Schatkamer van Sint-Pieter.

In vergelijking met 2016 is het aantal groepsbezoeken van 28.164 naar 13.530 gedaald, wat eveneens verklaard kan worden door de periode van sluiting.

Groepen blijven een belangrijk onderdeel van de bezoekers van M en scholen blijven daarbij een zeer belangrijke doelgroep. Het lager onderwijs is ook in 2017 de sterkst vertegenwoordigde groep binnen de vijf verschillende onderwijstypes.

M-SCHATKAMER VAN SINT-PIETER

Dit zijn bezoekers die een bezoek brachten aan de M-Schatkamer van Sint-Pieter, zowel individueel als in groepsverband. Bij de aankoop van een ticket voor enkel de M-Schatkamer gelden andere toegangstarieven. In vergelijking met 2016 is er een stijging van 20.513 naar 22.135 bezoekers. De M-Schatkamer van Sint-Pieter was tijdens het toeristisch seizoen opnieuw open op woensdag (van april tot en met september). Dat verklaart de stijging van het aantal bezoekers in deze categorie.

PUNCTUELE ACTIVITEITEN (ZONDER GIDS)

Deze subgroep omvat een grote diversiteit in deelname. Tot deze activiteiten behoren onder andere de vernissages, M-IDZOMER, zoMerbar, M-bassadeurs en evenementen.

PUNCTUELE ACTIVITEITEN	BEZOEKERS 2016	BEZOEKERS 2017
Activiteiten in M-zalen	13.065 (37%)	15.968 (52%)
Activiteiten zonder bezoek M-zalen	22.084 (63%)	14.884 (48%)
TOTAAL	35.149	30.852

In 2016 bezocht ongeveer een derde van de evenementiële bezoekers de zalen van M. Dat aandeel steeg in 2017 tot 50%. M wil deze evolutie ten voordele van het aantal activiteiten mét zaalbezoek, de volgende jaren verderzetten.

M-EXTRA MUROS

M vindt het belangrijk om ook buiten de muren van het museum actief te zijn. Op die manier kan het museum zijn maatschappelijke rol spelen en nieuwe doelgroepen aantrekken. Deze strategie was des te belangrijker tijdens de periode van sluiting.

Een overzicht van onze belangrijkste Extra-Muros-activiteiten in Leuven:

- *OPEN M* in Cas-co van 31.03.17 tot en met 14.05.17 (587 bezoekers in april en 228 in mei)
- *Tè Gek* in de Universiteitsbibliotheek van 18.04.17 tot en met 16.05.17 (356 bezoekers in april en 50 in mei)
- *Entre nous quelque chose se passe ...* in College De Valk van 17.03.17 tot en met 09.07.17 (geen bezoekersaantal beschikbaar)

Daarnaast werd het werkingsjaar 2017 gekenmerkt door een belangrijk project op de Biënnale van Venetië met M als curator van een tentoonstelling rond het werk van Dirk Braeckman in het Belgisch paviljoen, en dit van 03.05.17 tot en met 26.11.17. 615.000 personen bezochten de Giardini en kwamen dus in contact met de tentoonstelling van M.

HERKOMST VAN DE BEZOEKERS

Bij de individuele bezoekers is de provincie Vlaams-Brabant het sterkst vertegenwoordigd, met Antwerpen op de tweede en Oost-Vlaanderen op de derde plaats.

8% van de individuele museumbezoekers komen uit het buitenland. In 2016 was dat percentage 18%. *Op zoek naar Utopia* verklaart deze daling. Het grootste gedeelte komt uit Nederland. Duitsland en UK komen op de tweede en derde plaats, maar hun aandeel is in vergelijking met 2016 gedaald.

Opmerkelijk: buitenlandse bezoekers komen het hele jaar door naar M.

Voor een uitgebreide analyse van de bezoekerscijfers zie bijlage 6.3.

3.5 HET PRIJZENBELEID

3.5.1.1 Samenwerkingsverbanden

Voor haar doelgroepenwerking werkt M samen met partners om ook minder evidente groepen kansen te bieden het museum onder professionele begeleiding te bezoeken. Het aantal structurele partners neemt toe. Projectpartners zijn hier niet mee in opgenomen, zij zijn enkel gebonden aan bepaalde tentoonstellingen.

M ging in 2017 een samenwerking met UiTPAS aan. De UiTPAS is een spaar- en kortingskaart voor vrije tijd met bijzondere aandacht en voordelen voor personen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming of leven in budgetbeheer of schuldbemiddeling.

Sinds 28.01.17 is de M-Schatkamer van Sint-Pieter één van de stedelijke verkooppunten van de UiTPAS. M sloot aan als verkooppunt na de heropening op 10.06.17.

Maatschappelijk kwetsbare groepen

Om haar doelgroepenwerking te realiseren, gaat M brede samenwerkingsverbanden aan met volgende partners:

Fonds Vrijtijdsparticipatie

Dienst Inburgering van de Provincie Vlaams-Brabant

OCMW-Leuven

Vibeg

TIEVO

Buitengewoon onderwijs (Terbank Heverlee en Windekind).

UZ Leuven

De Rode Antraciet

De Wissel

Ziekenhuisschool UZ Leuven

NT2

UiTPAS

Able

Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Cie Tartaren

Het Lampeke

Rode Kruis

Kunsteducatieve organisaties en jeugdwerk

Artforum

Mooss

Koning Kevin

Wisper

Commercieel

Easy –M/Switch

Leuven

Cinema ZED

STUK

Het Depot

30CC

Lemmensinstituut

Stad Leuven

Cultuur stad Leuven

Onderwijs stad Leuven

Welzijn stad Leuven

Toerisme stad Leuven

Diversiteit stad Leuven

Dienst Sociale zaken Leuven

Organisaties gezinnen

PIEP

Huis van het kind

Gezinsbond

Structurele partners

Cera

Leuven Mindgate

Universiteit en Hogescholen

KU Leuven

Groep T

Katholieke Hogeschool Leuven

Karel De Grote Hogeschool Antwerpen

Lessiushogeschool Antwerpen

Lessiushogeschool Mechelen

Arteveldehogeschool Gent

UCLL

LUCA School of Arts (Lemmensinstituut)
Praxis P (KU Leuven)

Koepelorganisaties

Mediawijs
Kunstenpunt
FARO

Internationale netwerken

ENVIL (European network for Visual Literacy)
ICOM Accessibility
ICOM-CECA
Inclusive museum

Onderwijs

Klasse en lerarenkaart
Netwerk directeurs Katholieke Scholen Leuven (KS Leuven)
SOM
Canon Cultuurcel (Cultuur in de Spiegel)

Leuven Mindgate partners

MINTlab
IMEC
Haystack
Health House
Eventigrade

Communicatiepartners

De Standaard
Klara
Radio 1
Humo
Knack
Le Soir

Kortingsacties

Davidsfonds
OKV
OKO
ICOM
Markant
KVLV
Gezinsbond

Prijspakketten/spaarkaarten

NMBS
De Lijn
Steunpunt Vakantieparticipatie
UïTPAS
ILuvLeuven (Toerisme en Universiteitsbibliotheek)

3.5.1.2 Aanpassingen en acties

In het kader van de heropening, wijzigde M lichtjes het prijsbeleid. De reguliere prijzen bleven op hetzelfde niveau. De kortinghouders werden aangepast. Elke bezoeker in M krijgt de audiotour gratis aangeboden en de prijzen voor online en aan de kassa zijn hetzelfde. Er dienen geen registratiekosten betaald. Volgende uitgangspunten lagen aan de basis van het prijzenbeleid:

1. M wil een transparant en vereenvoudigd prijzenbeleid.
2. M wil investeren in het publiek van de toekomst (kinderen en jongeren).
3. M wil zich profileren als een ideale leerplek voor jong en oud. Leerlingen en leerkrachten dienen optimale leerkansen te krijgen.
4. M wil de drempels om aan cultuur deel te nemen voor mensen met beperking verlagen.
5. M wil M-LIFE fonds (Steun M) koppelen aan ticketverkoop.
6. De prijs aankoop online en aan de kassa is voortaan hetzelfde. De registratiekost vervalt.
7. M werkt graag samen met verenigingen, maar wil geen voorrang geven op structurele basis.
8. M wil de aankoop van een ticket online stimuleren. Op deze manier kan M ook de datagegevens van de bezoekers capteren.
9. M werkte in 2017 2 kortingsacties met De Standaard uit:
 1. De actie voor de heropening startte op 01.07.17 en liep tot 31.08.17.
 2. De actie voor de cultuurweken startte op 14.10.17 en liep tot 30.11.17.

M verkocht voor de heropening dagtrips via NMBS, online en offline.

Er vonden ook kleinere acties plaats met o.a. het Davidsfonds.

Hierna volgt een overzicht van het aantal individuele bezoekers per actie en partner.

Davidsfonds	67
Bon De Standaard heropening	375
Bon De Standaard cultuurweken	396
NMBS B -Dagtrip heropening	444
M-buspas De Lijn	14

3.6 M-BASSADEURS

3.6.1 LEDENBESTAND 2017

De M-bassadeurs zijn de vrienden van M. Leden genieten van een reeks voordelen, waaronder gratis toegang tot het museum en de M-Schatkamer van Sint-Pieter. Afhankelijk van de formule van het lidmaatschap, hebben leden recht op een uitgebreider aanbod zoals VIP-rondleidingen en uitstappen. In het voorjaar van 2017 werden aanbod en formules herwerkt in overleg met de klankbordgroep van de M-bassadeurs. Dit resulteerde in een vereenvoudiging van de formules: M-bassadeur en M-bassadeur+. Deze formules bieden een gevarieerder en inhoudelijk rijker aanbod, gecombineerd met een persoonlijke en efficiënte dienstverlening. De nieuwe activiteiten Passie van de M-bassadeur en Keuze van de M-bassadeur waren het resultaat van de klankbordgroep, een initiatief voor en door M-bassadeurs. Bij de Passie van de M-bassadeur krijgt een M-bassadeur de kans om zijn favoriet collectiestuk voor te stellen aan mede-M-bassadeurs. De activiteit Keuze van de M-bassadeur geeft M-bassadeurs de mogelijkheid om zelf een halfdagse activiteit voor te stellen en mee te begeleiden.

	INDIVIDUELE KAART	DUOKAART	GEZINSKAART	TOTAAL PER FORMULE
M-BASSADEUR	253	297	115	665
M-BASSADEUR+	80	94	27	201
M- KAART	80			80
TOTAAL PER SOORT KAART	413	391	142	946

M-kaart: deze gratis kaart geeft een jaar lang gratis toegang tot M en de M-Schatkamer. Deze kaart wordt aangeboden als relatiegeschenk.

3.6.2 PRIJZEN LIDMAATSCHAP

	INDIVIDUEEL	DUO	GEZIN
M-BASSADEUR	€ 45	€ 70	€ 70
M-BASSADEUR+	€ 90	€ 130	€ 130

3.6.3 SOORTEN KAARTEN EN VOORDELEN PER FORMULE

Beide formules (M-bassadeur of M-bassadeur+) bieden de keuze tussen een individuele, duo- of gezinskaart.

INDIVIDUELE KAART

Deze kaart is persoonlijk.

DUOKAART

Alle voordelen voor twee personen. Er is een vaste of een flexibele formule:

- Duo vast: Je kiest een tweede vaste kaarthouder. Je ontvangt beiden een kaart. Of je samen of apart komt, beslis je zelf.
- Duo flexibel: Je kiest één vaste kaarthouder. Deze persoon mag zich steeds laten vergezellen door iemand anders.

GEZINSKAART

Twee kaarten voor partners. Gezinnen met kinderen tot 26 jaar genieten van een gezinskaart. De kinderen gebruiken de lidkaart van de ouders.

De voordelen voor de M-bassadeurskaart zijn: gratis toegang tot M en de M-Schatkamer van Sint-Pieterskerk, de vriendendag, een uitnodiging voor de vernissages en een maandelijkse nieuwsbrief M-bassadeurs.

De M-bassadeurs+ krijgen bovenop de standaard voordelen van de M-bassadeurs extra voordelen: VIP-rondleidingen, 10% korting in de M-shop, deelname (betalend) aan uitstappen, voorinschrijving voor (gezins-)activiteiten, korting op workshops en spontane uitnodigingen.

3.6.3.1 M-bassadeursactiviteiten

Alle betalende M-bassadeurs ontvangen maandelijks een nieuwsbrief waar alle activiteiten worden toegelicht. Via links op de nieuwsbrief kunnen ze zich via de website rechtstreeks inschrijven voor een activiteit.

3.6.3.2 Vernissages en VIP-rondleidingen

Alle M-bassadeurs worden uitgenodigd voor vernissages en de vriendendag. De VIP-rondleidingen, Passie van de M-bassadeur en Keuze van de M-bassadeur zijn exclusief voorbehouden voor M-bassadeurs+.

19.02.17	VIP-rondleiding Museum voor Natuurwetenschappen	31
16.03.17	Vernissage De Valk Entre nous quelque chose se passe	40
19.03.17	VIP-rondleiding MAC's	23
23.03.17	VIP-rondleiding De Valk Entre nous quelque chose se passe	18
26.03.17	VIP-rondleiding De Valk Entre nous quelque chose se passe	7
30.03.17	Vernissage OPEN M in Cas-co	18
06.04.17	VIP-rondleiding 'OPEN M'	13
22.04.17	VIP-rondleiding Universiteitsbibliotheek Te Gek!	13
30.04.17	VIP-rondleiding Rockoxhuis	31
13.05.17	VIP-rondleiding Universiteitsbibliotheek Te Gek!	5
21.05.17	VIP-rondleiding Museum Dr. Guislain	19
25.06.17	VIP-rondleiding Aurélien Froment + Cécile B. Evans	27
29.06.17	VIP-rondleiding vernieuwde M-collectie	14
02.07.17	VIP-rondleiding vernieuwde M-collectie	4
03.08.17	VIP-rondleiding vernieuwde M-collectie	15
06.08.17	VIP-rondleiding vernieuwde M-collectie	10
21.09.17	Vernissage Over de grens	31
24.09.17	VIP-rondleiding Over de grens	18

28.09.17	VIP-rondleiding Over de grens	30
09.11.17	VIP-rondleiding PARCUM	54
03.12.17	VIP-rondleiding CypresGalerie Koen Fillet	26
07.12.17	Vernissage Edgard Tytgat	43
14.12.17	VIP-rondleiding Edgard Tytgat	38
17.12.17	VIP-rondleiding Edgard Tytgat	44

3.6.3.3 Uitstappen

05.03.17	Begeleide culturele uitstap naar Brussel • Rondleiding in Bozar • Introductie en rondleiding Villa Empain	32
07.05.17	Begeleide culturele uitstap naar Mechelen • Rondleiding Hof van Busleyden • Introductie en rondleiding galerie Transit • Introductie en rondleiding Contour Biennale 8	28
17.09.17	Begeleide culturele uitstap naar Den Haag • Wandeling boulevard Scheveningen • Rondleiding in Beelden aan Zee • Rondleiding Museum Voorlinden	40
26.11.17	Begeleide culturele uitstap in Gent • Introductie en rondleiding in MSK • Introductie en rondleiding in S.M.A.K.	55

3.6.3.4 Keuze van de M-bassadeur

10.09.17	Begeleide culturele uitstap met M-bassadeur Paul Poelmans • Bezoek Brussels Gallery Weekend	5
07.05.17	Begeleide culturele uitstap met M-bassadeur Jos Vastmans • Bezoek B-mine	13

3.6.3.5 Varia

Tijdens de sluiting in het voorjaar in 2017 werd een divers en boeiend programma uitgewerkt voor de M-bassadeurs. Ze konden deelnemen aan activiteiten, tentoonstellingen en weekenddeals op bijzondere plekken in Leuven en ver daarbuiten. M-bassadeurs genoten van 4 exclusieve weekenddeals waarbij ze telkens een weekend lang gratis toegang kregen tot een bepaald museum.

26.01.17	Voorstelling Sketches on Scarletti in STUK	16
09.02.17	Infomoment	27
18.02 × 19.02.17	Weekenddeal Museum voor Natuurwetenschappen	25
22.02.17	Rondleiding Artefact in STUK	18
18.03 × 19.03.17	Weekenddeal MAC's	17
29.03.17	Performance The Common People in STUK	3
29.04 × 30.04.17	Weekenddeal Rockoxhuis	27
20.05 × 21.05.17	Weekenddeal Museum Dr. Guislain	12
10.06.17	Heropeningsfeest	411
19.11.17	Performance Fourfold in STUK	8
13.12.17	Concert Hebraïca Musica in M-Schatkamer	33

3.6.4 PARTNERSHIPS M-BASSADEURSWERKING

Na een evaluatie van de gekoppelde lidmaatschappen van Stad en Architectuur vzw met M, worden de lidmaatschappen ontkoppeld. Er blijven voordelen bestaan bij beide instellingen.

Voordelen voor leden Stad en Architectuur:

- Sluit je een M-bassadeurslidmaatschap af, dan krijg je er 2 maanden gratis lidmaatschap bovenop, welke formule je ook kiest.
- Je krijgt gratis toegang tot het hele museum gedurende de periode dat er een tentoonstelling loopt in samenwerking met Stad en Architectuur.
- Je betaalt slechts € 10 i.p.v. € 12 voor een toegangsticket wanneer er geen tentoonstellingen lopen in samenwerking met Stad en Architectuur.

Voordelen voor M-bassadeurs:

- Ga je als M-bassadeur of M-bassadeur+ voor een lidmaatschap bij Stad en Architectuur, dan geniet je volgende kortingen: standaard lidmaatschap € 7 korting en steunend lidmaatschap € 15 korting

Als welkomstgeschenk ontvang je bovenop deze voordelen gratis de publicatie Hedendaagse Architectuur in Leuven 2010-2015.

Beide partners engageren zich voor de werving van nieuwe leden voor dit gecombineerde lidmaatschap en zorgen actief voor een goede werking daarvan.

3.6.5 KLANKBORDGROEP M-BASSADEURS

In 2017 kwam de klankbordgroep 5 keer samen. Tijdens deze sessies werden formules en aanbod geëvalueerd. Dit resulteerde in een vereenvoudiging van de formules. De klankbordgroep wordt in 2018 voortgezet.

4. ZAKELIJKE WERKING

4.1 INLEIDING

Op zakelijk vlak hebben vooral de verbouwing, de nieuwe opstelling en de sluiting van het museum gedurende 5 maanden een impact gehad op de werking. Voor financiën betekende dit niet alleen het dragen van de investeringskost, maar ook het oplossen van bijkomende onvoorziene uitgaven m.b.t. de verbouwing. Door de sluiting waren de inkomsten boxoffice in 2017 lager.

Op organisatorisch vlak was de belangrijkste gebeurtenis de start van de nieuwe algemeen directeur Peter Bary in maart 2017. De organisatiestructuur werd verder niet fundamenteel gewijzigd. M werkt in principe met 4 grote afdelingen, elk geleid door een afdelingshoofd met overkoepelend de algemeen directeur. De afdelingen oude kunst en hedendaagse kunst vertegenwoordigen grotendeels de inhoudelijke invulling van het museum: tentoonstellingen, presentaties en collectie. De museum-brede afdeling publiekswerking behelst de directe contacten met het publiek in de breedste zin (onthaal, communicatie, publieksbemiddeling, ...). De afdeling intern beheer biedt ondersteuning aan de interne werking van M (techniek, financiën, evenementen, personeelsbeleid, vrijwilligerswerking, ...).

In de volgende onderdelen krijgt u meer informatie en cijfers over de financiën, de personeelsformatie, de vrijwilligerswerking, het vormingsbeleid, de duurzaamheidspolitiek, de evenementen, de digitaliseringsinfrastructuur en de technische kant en infrastructuur van M.

4.2 FINANCIEN

Voor de financiële gegevens en cijfers verwijzen we graag naar de uitvoerige bundel in bijlage van dit jaarverslag.

4.3 PERSONEEL

4.3.1 ORGANOGRAM EN BEZETTING

Hiernavolgend overzicht toont het totale organogram van M zoals het op basis van de werking van 2017 ingevuld werd, vergeleken met 2016.

In dit organogram worden tijdelijke medewerkers voor (tentoonstellings-)projecten niet opgenomen omdat zij niet wegen op de algemene personeelskosten van M. De kost wordt telkens gedragen door het projectbudget. De inzet van tijdelijke techniekers voor op- en afbouw van tentoonstellingen en van extra begeleiders voor het publiek gebeurt naargelang de nood zich voordoet en staat hierbuiten.

In 2017 werden 3,5 FTE medewerkers tewerkgesteld met middelen vanwege het Fonds Sociale Maribel van de Overheidssector. Naast de medewerkers met een tussenkomst in het kader van het Fonds Sociale Maribel, werden er 2 medewerkers ingezet met recht op premies en 2 medewerkers met recht op RSZ-vermindering Activa.

Afd.	Functietitel	Aantal VTE	Aantal VTE	Aantal VTE	Aantal VTE	Aantal	Aantal
		31.12.16	31.12.17	31.12.16	31.12.17	31.12.16	31.12.17
		onbepaalde duur	onbepaalde duur	bepaalde duur	bepaalde duur	koppen	koppen
ALGEMEEN	Algemeen directeur	0	1			0	1
	Algemeen coördinator	1	0			1	0
	Directiemedewerker			1	1	1	1
OUDE KUNST	Afdelingshoofd Oude Kunst	1	1			1	1
	Diensthooft collecties	1	1			1	1
	Collectieregistrator	1	1			1	1
	Assistent - Collectieregistrator			1	1	1	1
	Medewerker collectieregistratie	1	1			1	1
	Depotbeheerder	0,8	0		1	1	1
	Deskundig Medewerker	0	0,8			0	1
	Administratief medewerker	1	0	1	0	2	0
	Diensthooft tentoonstellingen	1	1			1	1
HEDEENDAAGSE KUNST	Afdelingshoofd Hedendaagse Kunst	0	1			0	1
	Assistent curator Hedendaagse Kunst			1	0	1	0
	Curator/diensthooft tentoonstellingen	0	1			0	1
	Diensthooft tentoonstellingen	1	0,8			1	1
	Productieleider	1	1			1	1
	Assistent productieleider	0,6	0,6	0,4	0	1	1
	Deskundig Medewerker		2	1	0	2	2
	Administratief medewerker	1	0				
Medewerker tentoonstellingen			0,8	0,9	1	1	
PUBLIEKSWERKING	Afdelingshoofd publiekswerking	1	1			1	1
	Diensthooft communicatie	1	1			1	1
	Consulent communicatie	1	1			1	1
	Administratief medewerker communicatie			2	2	2	2
	Diensthooft publieksbemiddeling	1	1			1	1
	Publieksmedewerker bemiddeling	0,7	0,8	1	1	2	2
	Teamverantwoordelijke onthaal, verkoop en bezoekersmanagement	0	1	1	0	1	1
	Onthaalbediende	3	3	1	2,5	4	6
	Publieksbegeleider/ erfgoed-bewaker	4	4			4	4

INTERN BEHEER	Zakelijk leider	1	1			1	1
	Technisch coördinator	1	1			1	1
	Teamleider personeel en bedrijfsadministratie	1	1			1	1
	Digital Information Manager	1	1			1	1
	Memberships & Corporate Development Manager	1	1			1	1
	Medewerker evenementen			1	1	1	1
	Assistent evenementen			1	0	1	0
	Logistiek medewerker evenementen			0,7	0,6	1	1
	Administratief medewerker boekhouding	0,75	0,75			1	1
	Administratief medewerker personeel	1	1			1	1
	Administratief medewerker ondersteuning	0,5	0,5			1	1
	Administratief medewerker vrijwilligers & planning	1	1			1	1
	Technisch medewerker	3	3			3	3
	Onderhoudsmedewerker			0,5	0,5	1	1
TOTALEN	Totaal per soort contract	34,35	37,25	14,40	11,50		
	Totaal aantal VTE (onbepaalde en bepaalde duur)	48,75 (in 2016)	48,75 (in 2017)				
	Totaal aantal koppen 31.12					51	52
	Totaal aantal medewerkers met effectieve loonkost op 31.12					51	52
	Totaal aantal medewerkers met effectieve loonkost gedurende het jaar					52	53

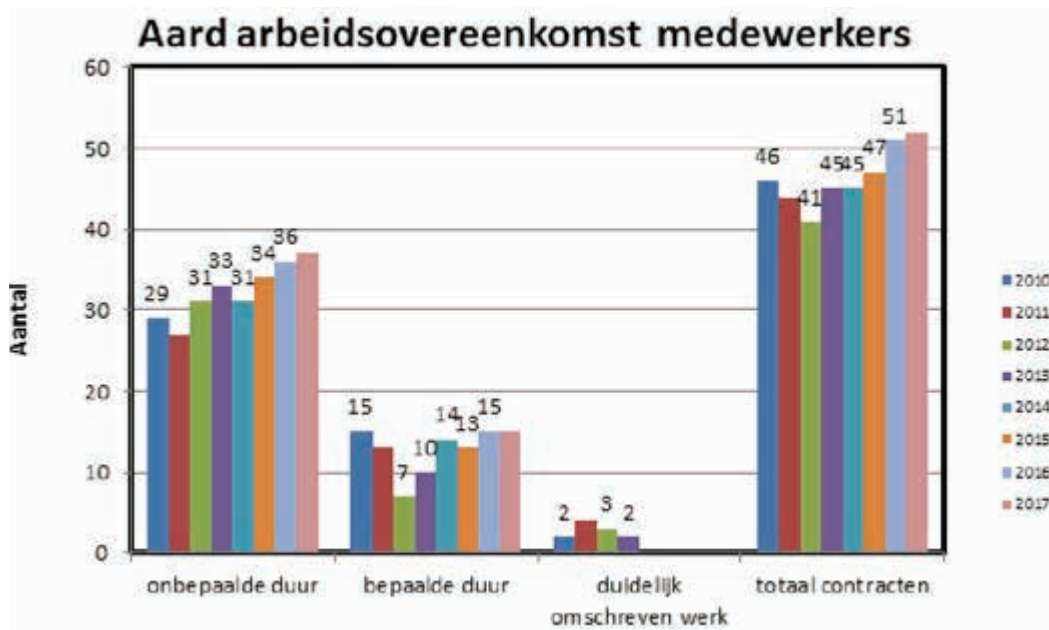
De laatste lijnen van bovenstaande tabel geven het totaal aantal medewerkers van M op 31.12, respectievelijk in aantal koppen en in aantal medewerkers met effectieve personeelskost, en ten slotte het aantal medewerkers met effectieve personeelskost gedurende het jaar 2016 en 2017.

4.3.2 CIJFERMATIGE ANALYSE EN VERLOOP

Op 31 december 2017 waren er 52 medewerkers (in loondienst) waarvan 45 voltijdse medewerkers en 7 deeltijdse medewerkers.

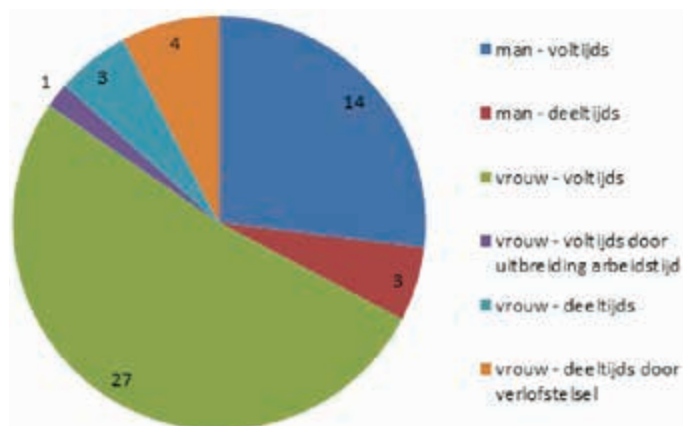
4 medewerkers met een voltijds contract zijn deeltijds afwezig in een stelsel van loopbaanonderbreking, 1 medewerker met een deeltijds contract heeft een uitbreiding naar een voltijds contract. Uitgedrukt in VTE (wegend op de personeelskost) is dit 48,75.

Van de 45 voltijdse medewerkers hebben 34 personen een overeenkomst van onbepaalde duur (75,56%). Van de 7 deeltijdse zijn er 3 medewerkers (42,86%) voor onbepaalde duur en 4 medewerkers voor bepaalde duur (57,14%).

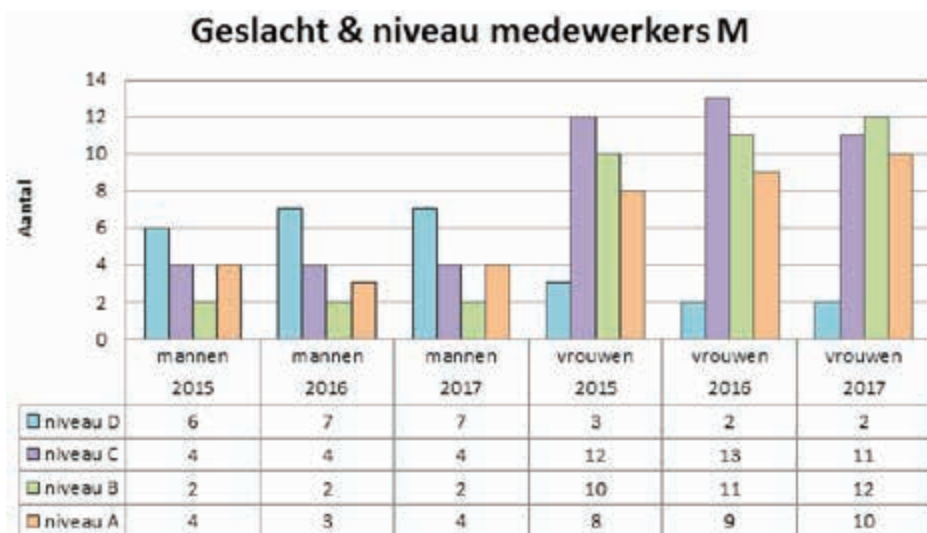
Op 31 december 2017 werkten er 35 vrouwen en 17 mannen. Van de 35 vrouwen werken 7 medewerksters deeltijds (20%), waarvan 4 vrouwen met een voltijdse arbeidsovereenkomst, maar een deeltijdse invulling door het opnemen van een verlofstelsel. 28 medewerksters werken voltijds (80%) waarvan 1 vrouw met een deeltijdse arbeidsovereenkomst, maar een voltijdse invulling door een uitbreiding van de overeenkomst.

Van de 17 mannen hebben 3 medewerkers een deeltijdse arbeidsovereenkomst (17,65%), de 14 overige medewerkers hebben een voltijdse arbeidsovereenkomst (82,35%).

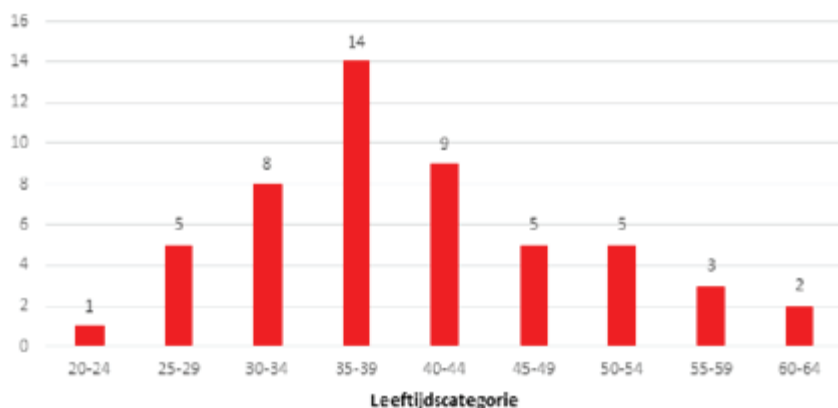
Als we het inschalingsniveau bekijken (exclusief dienstenovereenkomst en projectmedewerker), zien we het volgend beeld:

- 2 vrouwen en 7 mannen werken op niveau lager onderwijs (D)
- 11 vrouwen en 4 mannen werken op niveau secundair onderwijs (C)
- 12 vrouwen en 2 mannen werken op niveau hoger niet-universitair onderwijs (B)
- 10 vrouwen en 4 mannen werken op niveau universitair onderwijs (A)

48 personen zijn eind 2017 ingeschreven als bediende (waarvan 42 voltijds en 6 deeltijds); 4 als arbeider (waarvan 3 voltijds en 1 deeltijds)

Van de 52 personen zijn er 32 jonger of gelijk aan 40 jaar. De leeftijdsdistributie geeft een volgend beeld van de vaste medewerkers:

Naar nationaliteit bestaat het personeelsbestand eind 2017 voor het overgrote deel uit Belgen, één medewerker is van Nigeriaanse herkomst.

In de loop van 2017 werd aan 10 personeelsleden (inclusief 2 projectmedewerkers) een contract aangeboden. 6 voltijdse en 4 deeltijdse werknemers werden opgenomen in het personeelsregister. Het betreft 8 contracten bepaalde duur en 2 contracten van onbepaalde duur. 1 personeelslid, met een contract voor bepaalde duur in 2016, kreeg in 2017 een contract van onbepaalde duur na het doorlopen van en slagen voor een wervingsprocedure. 1 personeelslid kreeg een IBO-contract aangeboden, dat werd omgezet in een contract bepaalde duur mits positieve evaluatie.

In 2017 gingen 12 personen uit dienst. 3 medewerkers hadden een overeenkomst onbepaalde duur, van 7 medewerkers liep het contract bepaalde duur ten einde, 1 medewerker zette de overeenkomst bepaalde duur voortijdig stop en de overeenkomst bepaalde duur van 1 medewerker werd voortijdig stopgezet voor de invulling van een andere (vrijgekomen functie, na een Flexpuntprocedure (zie punt 4.2.5. Werving en selectie).

4.3.3 TIJDELIJKE AANVULLENDE KRACHTEN

De ploegen van publieksbegeleiders en onthaalmedewerkers worden aangevuld met gelegheidspersoneel. Deze personen werken op basis van dagcontracten.

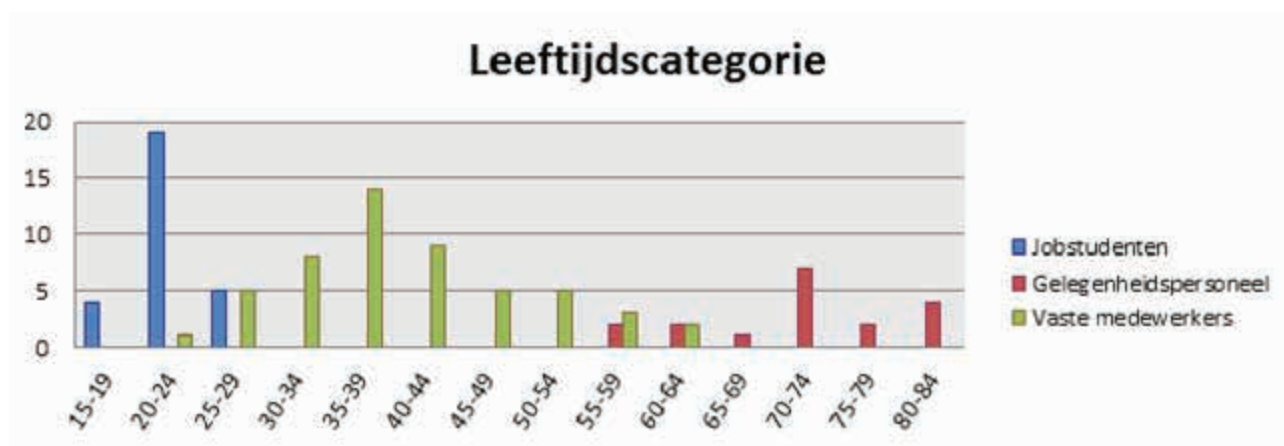
In 2017 betrof het 3 mannen (15,79%) en 16 vrouwen (84,21%) tot eind mei. 1 man en 3 vrouwen stopten nadien hun samenwerking met M.

Het gelegheidspersoneel presteerde in 2017 8.303,17 uren tegen een totale kostprijs van 156.125,32 euro, of gemiddeld 18,80 euro/uur. Ter vergelijking, in 2016 waren dit respectievelijk 11.902,69 uren tegen gemiddeld 17,25 euro/uur.

Daarnaast springen gedurende het werkjaar ook jobstudenten in ter ondersteuning van de onthaalmedewerkers, de publieksbegeleiders of de techniekers. In de zomermaanden en afhankelijk van de noodzaak van het moment, wordt de inzet van jobstudenten uitgebreid naar de administratieve diensten.

Van de 28 studenten die presteerden voor M waren er 4 mannen (14,28%) en 24 vrouwen (85,72%). Zij presteerden 3.199,66 uren tegen een totale kostprijs van 38.965,51 euro of gemiddeld 12,17 euro/uur. Ter vergelijking, in 2016 waren dit respectievelijk 5.695,66 uren tegen gemiddeld 11,99 euro/uur.

Met de jobstudenten en het gelegheidspersoneel overspannen de regelmatige medewerkers van M een leeftijdsverschil van 67 jaar: onze jongste medewerker was 16 jaar oud, onze oudste 83 jaar oud.

M doet eveneens een beroep op t-Interim voor het inzetten van uitzendkrachten. In 2017 werden 18 personen ingezet als gids. Naast de gidsen werden nog 13 uitzendkrachten, eveneens ingezet via t-Interim, als kunstenaar, begeleider artistieke workshop, fotograaf, cameraman, danser, coördinator hosting, tekenaar en tot slot als logistiek medewerker.

Daarnaast presteerden 42 kunstenaars via t-Interimcontracten ter ondersteuning van de productiecel.

Alle uitzendkrachten samen presteerden 9.266,27 uren tegen een totale kostprijs voor het museum van 286.780,58 euro, of gemiddeld 30,95 euro/uur. Ter vergelijking, in 2016 waren dit respectievelijk 5.277,34 uren tegen gemiddeld 29,94 euro/uur.

Studenten blijven interesse tonen om stage te doen bij M. Zij komen voornamelijk van universiteiten en hogescholen, ook centra voor volwassenonderwijs sturen hun leerlingen en tevens via de VDAB kunnen mensen een stage bij M volgen in het kader van hun opleiding.

De afdeling Publiekswerking ontving in 2017 3 stagiairs. Hier hielpen ze mee aan onder andere de ondersteuning van het onthaal, de administratie M-bassadeurswerking en bookshop, reservaties.

De afdeling Evenementen ontving 1 stagiair. Hij hielp onder andere mee aan de ondersteuning van de evenementencoördinator, de productie van evenementen, de communicatie over M-Museum Fonds.

4.3.4 VRIJWILLIGERSWERKING

4.3.4.1 Vrijwilligersbeleid

VISIETEKST

Om de vrijwilligerswerking verder te professionaliseren werd al in 2013 besloten om een concreet vrijwilligersbeleid uit te werken. In samenwerking met zowel personeelsleden als vrijwilligers is er een beleidstekst opgesteld die jaarlijks wordt geactualiseerd om verandering in denkwijzen, visie en procedures op te vangen.

Er zijn 4 hoofdpijlers die de basis vormen voor het vrijwilligersbeleid in M. In 2017 worden ze als volgt beschreven:

Maatschappelijke rol en draagvlak

Vrijwilligers vormen een verbinding tussen de lokale samenleving en de culturele organisatie. Onder meer om deze reden koestert M haar vrijwilligerswerking en is er sterk van overtuigd dat vrijwilligerswerk op zich, los van haar concrete invulling, een duidelijke meerwaarde biedt voor de organisatie.

Vrijwilligers betrekken bij de werking biedt M een unieke kans om haar cultureel (potentieel) aanbod met een breed publiek te delen.

Anderzijds vormen vrijwilligers het ideale klankbord en een maatstaf om de museumwerking af te toetsen.

Vrijwilligers en beroepskrachten

M wil er over waken dat vrijwilligers de professionele werking niet vervangen, maar fundamenteel verstevigen. Een vrijwilligersbeleid uitbouwen dat aansluit bij het professionele team is een uitdaging die M niet uit de weg wil gaan.

Uitwisseling M en vrijwilligers

Vrijwilligers blijven te allen tijde zelf hun invulling en intensiteit bepalen. Ze hebben inspraak over een takenpakket dat zij als verrijkend en uitdagend beschouwen. M wil vertrekken vanuit de vrijwilliger als individu.

Dit moet uitmonden in een wisselwerking tussen M en de vrijwilliger. Een vrijwilligerswerking schept samenwerkingskansen met personen uit verschillende beroeps- en interessevelden, die elk hun capaciteiten, competenties en tijd ter beschikking willen stellen van de uitbouw van M.

Vrijwilligers zijn een complexe schakel tussen M en het publiek die van onschatbare waarde is.

Levenslang en levensbreed leren

M zal, waar mogelijk, haar vrijwilligers ondersteunen in het behouden en/of uitbreiden van de competenties die nodig zijn voor een vlot functioneren als vrijwilliger binnen hun takenpakket. M zet in op het vormen van zijn vrijwilligers die specifieke taken op zich willen nemen.

PORTAALSITE EN VRIJWILLIGERSTAKEN

Om een duidelijk kader te bieden aan vrijwilligers en personeel over verwachtingen en verplichtingen, is er voor iedere vrijwilligersopdracht een taakomschrijving opgesteld. De projectverantwoordelijke schrijft deze uit volgens bepaalde criteria waarna de vrijwilligerscoördinator dit vervolgens goedkeurt of eventueel aanpast in samenspraak met de projectverantwoordelijke. Doorheen het jaar worden deze taakomschrijvingen verder bijgestuurd aan de hand van feedback van medewerkers en vrijwilligers.

De taakomschrijvingen worden gekoppeld aan een projectaanvraag via het vrijwilligersportaal. Op dit digitale platform kunnen medewerkers projecten aanvragen en krijgen de vrijwilligers alle beschikbare opdrachten te zien. Een vrijwilliger contacteert de vrijwilligerscoördinator om zich kandidaat te stellen, deze heeft de bevoegdheid om een kandidaat aan een opdracht te linken. Bovendien zijn er op het vrijwilligersportaal allerlei nuttige documenten, informatie en verslagen terug te vinden, wat het een belangrijke tool maakt in het managen van de vrijwilligerspoule.

In 2017 is het vrijwilligersportaal in totaal 842 keer bekeken, dit komt neer op een gemiddelde van 70 views per maand. Dit is een lichte daling in het gebruik van het vrijwilligersportaal ten opzichte van vorig jaar. Dit komt omdat er door complexiteit van enkele uitzonderlijke projecten een alternatieve planningstool werd gebruikt. Denk hierbij aan M-IDZOMER en de extra hosting voor *Op zoek naar Utopia*. Bovendien hebben bijna alle activiteiten een vast terugkerend patroon waardoor het meermaals raadplegen van het portaal niet nodig is voor de geroutineerde vrijwilligers.

VORMINGEN EN ACTIVITEITEN

M engageert zich om de competenties en knowhow van de vrijwilligers te behouden en aan te scherpen. Jaarlijks biedt M hen een rijk programma, in 2017 bestond het uit volgende activiteiten:

Vrijwilligersuitstap Brussel 2017

Op 10.03.2017 was er de jaarlijkse vrijwilligersuitstap. Het was tegelijk een extra bedanking in de Week van de Vrijwilliger die liep van 04.03.17 > 12.03.17. In Brussel wachtte een gegidste rondleiding in Villa Empain en een art nouveau-stadwandeling georganiseerd door het Hortamuseum. Er was een uitgebreide lunch in hartje Elsene. 29 deelnemers van de vaste kern waren erbij.

Rondleidingen nieuwe tentoonstellingen

Als extra waardering worden er bij nieuwe tentoonstelling gegidste rondleidingen georganiseerd. Vrijwilligers die een publieke en informatieve functie hebben (M-hosts, Marcels ...) kunnen de toelichting gebruiken om hun taken zo goed mogelijk uit te voeren. Er zijn telkens 2 rondleidingen om zoveel mogelijk geïnteresseerden de kans te bieden mee te volgen. In 2017 namen 77 vrijwilligers eraan deel.

4.3.4.2 Vrijwilligerswerking in cijfers

AANTAL ACTIEVE VRIJWILLIGERS	167
-------------------------------------	------------

TAAK	UREN
Administratie	395
Administratie publiekswerking	51,9
Onthaal Romaanse Poort	64,5
Bibliotheek	2.208,6
Events	225,2
Fotograaf	15
Host	1.275,1
Mailing	55,7
M-idzomer 2016	756
Prentenkabinet	1.776,7
Registratie - Collectie	78,1
Vormingen	326
Zilverclub	880,7
TOTAAL	8.108,5

JAARTALLEN	UREN
2011	4.220
2012	9.955
2013	7.742
2014	7.806
2015	7.510
2016	8.739
2017	8.109

AANTAL UREN	2014	2015	2016	2017
algemeen	1.377	1.743	1.655	1.716,9
oude kunst	3.000	2.897	4.160	4.944,1
hedendaagse kunst	143	208	103	65
publiekswerking	3.286	2.663	2.822	1.383
TOTAAL			8.739	8.108

4.3.4.3 Nieuwe en uitzonderlijke projecten

REGISTRATIE EN CONSERVATIE PRENTENKABINET: UITBREIDING

De prentencollectie van M telt ongeveer 20.000 stuks die in de aanloop naar de opening van het museum werden verpakt in zuurvrije dozen en mappen om dit te conserveren. De periode van zuurvrijheid was ondertussen zo goed als verstreken en dus moest dringend gekeken worden naar de optimalisering van de bewaaromstandigheden. Bovendien werd deze prentencollectie nog nooit in zijn geheel geïnventariseerd en gedigitaliseerd.

Daarom werd besloten om een registratie- en conservatieproject op te starten waarbij vrijwilligers een belangrijke rol spelen.

Na een testperiode in december 2015 om de taakverdeling van de vrijwilligers en de timing scherp te kunnen stellen, werd er een wervingsprocedure opgesteld. Na een infomoment en een selectieronde gingen we met 13 vrijwilligers aan de slag. Doordat er na verloop van tijd enkele vrijwilligers hadden afgehaakt (vooral werklozen die uiteindelijk mede dankzij dit vrijwilligerswerk een jobaanbieding hadden gekregen) werd besloten een nieuwe, tweede werving te organiseren. Net zoals bij de opstart van het project mochten zowel personen die al vrijwilliger waren bij M als externen zich kandidaat stellen. Op 09.05.17 gingen 9 nieuwe vrijwilligers bij het prentenkabinet van start.

M-IDZOMER

Voor het grootste jaarlijkse evenement in M doen we een beroep op vele geroutineerde medewerkers, zowel interne als nieuwe vrijwilligers. M-IDZOMER is grotendeels van hen afhankelijk. Ze verzorgen onder meer de publieksbegeleiding, de catering en de ticketcontrole. Tijdens de 4 festivaldagen werden 216 shiften ingevuld door 103 vrijwilligers, goed voor 756 gepresteerde uren. Velen van hen keerden na positieve ervaringen met vorige edities met plezier terug. Er vormt zich met de jaren een sterk M-IDZOMER-vrijwilligersteam.

M- HOSTS VOOR 'OPEN M: THERE'S ALWAYS MORE TO SEE'

M wil haar bezoekers een optimale service bieden op maat van het profiel van de bezoeker. Daarom werden in 2013 de M-Hosts in het leven geroepen. Deze vrijwilligers verwelkomen de bezoeker, leiden bij drukte de bezoekersstroom in goede banen, verwijzen naar de verschillende faciliteiten en ondersteunen de onthaalmedewerkers door de toelichting van het bezoekersplan en audiotours. Om dit team van 15 M-Hosts toch een relevant alternatief te kunnen bieden tijdens de sluitingsperiode van M, werd beslist om ook een hostbalie te installeren bij 'OPEN M'. De focus lag sterk op het onthalen en informeren van de bezoekers aangezien er geen vaste onthaalmedewerkers werden ingezet, enkel publieksbegeleiders. Deze 4de editie van de groepstentoonstelling voor beginnende, lokale kunstenaars vond plaats in de gebouwen van Cas-Co van 31.03.17 < 14.05.17.

PLAYGROUND

In 2017 vond voor de 11de keer Playground plaats in samenwerking met STUK. Op dit 4-daags festival komen er verschillende kunst disciplines aan bod van binnen- en buitenlandse kunstenaars. Dit jaar werkten er 9 vrijwilligers mee om zowel voor als achter de schermen alles mee in goede banen te leiden. Opvallend is dat deze groep van uitsluitend studenten een terugkerende vaste waarde is geworden waardoor een extra zoektocht naar vrijwilligers niet nodig was.

M-USEUMNACHT

Op 22.11.17 vond de M-useumnacht plaats in samenwerking met de KU Leuven. Op deze avond konden studenten genieten van optredens en de tentoonstellingen bezoeken tot middernacht. Uniek hieraan was dat de ploeg uit zowel vrijwilligers van M als van de KU Leuven bestond. Dit zorgde voor een mooie mix van leeftijden. De vrijwilligers namen zeer diverse taken op zich gaande van ontvangen en begeleiden van bezoekers, informatie verschaffen, vestiaire, catering en andere. 44 vrijwilligers hebben er mee voor gezorgd dat de avond een groot succes was. Ze verwelkomden 972 bezoekers.

SOUND OF M-STUDENTENWELKOM

Op 26.09.17 organiseerde Picture It Events in samenwerking met M een avond voor en door studenten genaamd *Sound of M*. Op deze eerste editie van dit nieuwe evenement hebben er 57 vrijwilligers zich ingezet om de avond in goede banen te leiden. Net zoals bij de M-useumnacht was het een bewuste keuze om de vrijwilligers van de KU Leuven te laten samenwerken met de M-vrijwilligers om zo een uitzonderlijke mengeling van leeftijden en ervaring te verkrijgen.

ONTHAAL EXPO LEUVEN

M pakt jaarlijks uit met een reeks tentoonstellingen van kunstenaars uit eigen regio. De stad biedt een aantal eigen plaatsen aan waar lokale kunstenaars en verenigingen hun werk kunnen tentoonstellen: exporuimte Tweebronnen (in samenwerking met Kunst In Huis Kunstuitleen) en kapel Romaanse Poort. Voor deze laatste locatie is overeengekomen dat de vrijwilligers van M instaan voor het onthaal. Ze ontvangen de bezoekers, geven een woordje uitleg en houden de bezoekerscijfers bij. In 2016 vonden er 2 tentoonstellingen plaats in de kapel van de Romaanse Poort: *Human interventions in nature* van Jean-Pierre De Cuyper liep van 06.05.17 < 03.06.17 en *Oh My God* van het kunstenaarscollectief Ar(t)chief werd gepresenteerd van 11.11.17 < 10.12.17. Voor dit project werd er 124 uur aan vrijwilligerswerk verricht door 13 M-Vrijwilligers.

4.3.5 WERVING EN SELECTIE

Het invullen van vacatures dient te verlopen volgens de procedureregels vastgelegd in de rechtspositieregeling van de stad Leuven en overgenomen in de rechtspositieregeling van M. Deze regels beschrijven de aanwervings- en toelatingsvoorwaarden, de bekendmakingsprocedure, de samenwerking met Jobpunt Vlaanderen als bemiddelaar naar de selectiekantoren, de samenstelling van de externe jury, de selectieprocedure en de rangschikking van de geslaagde kandidaten.

In 2017 startte 1 selectieprocedure voor een contract onbepaalde duur. Daarnaast werden 4 verkorte procedures opgestart.

Vacatures bij M worden gepubliceerd op verschillende websites. Naast de eigen website verschijnen ze standaard op de website van de stad Leuven, Jobpunt Vlaanderen, Publiq (voordien Cultuurnet), Bamart, Faro en VDAB. Naargelang de specificiteit kan dit worden aangevuld met onder andere de sociale netwerkkanalen zoals Facebook. Knelpuntvacatures verschijnen ook in de geschreven media. Alle functies worden intern bekend gemaakt via M-net en Lavanet (van de stad Leuven) en hangen op het personeelsbord.

Voor sommige procedures voor contracten onbepaalde duur wordt een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met een extern selectiekantoor. Dit wordt afgestemd in een intakegesprek in aanwezigheid van Jobpunt Vlaanderen en vermeldt de verschillende procedurerestappen, selectieonderdelen en timing. Alle kandidaten doorlopen minstens een schriftelijke en een mondelinge proef.

M hanteerde in 2017 ook de screening via Flexpunt. Deze manier van verkorte screening door een interimkantoor laat toe sneller geschikte personen te vinden voor een tijdelijke functie of opdracht. In 2017 werden op deze manier 4 tijdelijke medewerkers aangesteld.

De tabel geeft een overzicht van de geslaagde kandidaten in de selectieprocedures in 2017.

Na de kennisgeving van de geslaagde kandidaten hangt de invullingstijd van de functie af van de bereidwilligheid van de eerst geslaagde om in dienst te komen en van diens beschikbaarheid. Aangezien het vaak jonge mensen zijn die de functie aangeboden krijgen, valt de beschikbaarheid en dus duur van invulling voor M goed mee.

FUNCTIE	KANTOOR	# GELDIGE KANDIDATEN	EERSTE PROEF		TWEEDE PROEF		DERDE PROEF		# GESLAAGD
			# AANWEZIG	# GESLAAGD	# AANWEZIG	# GESLAAGD	# AANWEZIG	# GESLAAGD	
ONBEPAALEN DUUR									
Teamverantwoordelijke Onthaal, Verkoop en Bezoekersmanagement	Katena	22	8	2			1	1	1
BEPAALEN DUUR									
Administratief medewerker Hedendaagse Kunst	M-Flexpunt	1	1	1					1
Depotbeheerder	M-Flexpunt	1	1	1					1
Administratief medewerker Oude Kunst	M-Flexpunt	1	1	1					1
Publieksbemiddelaar	M-Flexpunt	1	1	1					

4.3.6 VORMING, TRAINING EN OPLEIDING

In 2017 werd naast de extern gevolgde vorming, training of opleiding aandacht besteed aan interne opleidingen. Tijdens in-house opleidingen kan kennis aan een grote groep mensen overgebracht worden op een relatief korte termijn. Meestal is dit naar prijs en tijdsinvestering een stuk voordeliger dan het volgen van externe opleidingen. Doordat ineens een grote groep betrokkenen dit kunnen volgen dient er minder aandacht en tijd te gaan naar interne overdracht. Alle medewerkers kunnen hierop intekenen.

Onderstaand overzicht geeft weer welke relevante en bruikbare thema's aan bod kwamen. De deelnemers krijgen de gelegenheid om de sessies te evalueren. Met opmerkingen en/of suggesties uit deze evaluaties over organisatie, relevantie, afgeleide opleidingsvragen wordt rekening gehouden bij de organisatie van volgende interne opleidingen.

DATUM	THEMA	PLAATS	LESGEVER	# DEELNEMERS
30.01.17	Feedback geven en krijgen	M	Eric Van Camp – PIVO	13
02.03.17	Yoga voor medewerkers	M	Marthy Locht	9
05.05.17	Yesplan	M	Alexandra Pauwels	12
01.06.17	EHBO – reanimatie en defibrillatie	M	Rode Kruis	16
02.06.17	Klantgerichtheid & groepsdynamiek (onthaal en publieksbegeleiding)	M	Vic Mees	26
22.06.17	Vrijwilligerswerking in M	M	Carine Van Dyck & David Somers	12
12.09.17	Beter slapen kan je leren	M	Aisha Cortoos – Wellness for Business	18
26.10.17	Stoelmassage	M	Wellness for Business	33
7 & 10.11.17	Workshop ontwikkelingscyclus M	M	Caroline Labie – Accord Group	52
13 & 28.11.17	Atelier procesefficiëntie M	M	Marc Meuleman	16
28.11.17	Workshop Efficiëntere processen en besluitvorming in M	M	Marc Meuleman	21
29.11.17	Workshop toegankelijkheid (voor onthaal en publieksbegeleiding)	M	Arche coaching en counseling	25

Naast de externe en interne vorming doen medewerkers ook regelmatig aan prospectie en netwerking en nemen ze vaak deel aan lezingen binnen en buiten M.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geregistreerde externe en interne vormingen, trainingen of opleidingen in 2017.

NAAM OPLEIDINGEN	# UREN	# DEELNEMERS	TOTAAL
Accord Group - Caroline Labie / Workshop Ontwikkelingscyclus M	2	52	104
Aldenarda / BAM Congres	16	1	16
Arche coaching en counseling / Workshop toegankelijkheid	3,5	25	87,5
Art Salvage BV / Symposium: CHV dag met introductie van 'De Schimmel Wegwijzer'.	8	2	16
Artforum / Workshops Rode Hond 2017	16	1	16
Artforum / Workshop: Kunst met kinderen	3	1	3
Belgian Direct Marketing Association / Interactive Clinics	7	1	7
Brussel Crowdfunding Europe / Netwerking	7	1	7
Cipal Schaubroeck / Klantenevent BU Payroll & HR	5	2	10
Cipal Schaubroeck / Opleiding debiteurenbeheer	4	3	12
Cipal Schaubroeck / Update sociale actualiteit	6	2	12
Cultuurmarketing / Bijeenkomst merkstrategie	4	1	4
Cultuurnet / DigIT Up	8	1	8
Depotconsulent Provincie Limburg / Basiscursus Behoud en Beheer van erfgoed - dag 1	7,5	1	7,5
Depotconsulent Provincie Limburg / Basiscursus Behoud en Beheer van erfgoed - dag 2	7,5	1	7,5
Depotconsulent Provincie Limburg / Basiscursus Behoud en Beheer van erfgoed - dag 3	6,5	1	6,5
Depotwijzer.be / Erfgoed in goede handen, veilig-beveiligd	7	1	7
Depotwijzer.be / Erfgoed in goede handen: depotinrichting	7	1	7
Depotwijzer.be / Erfgoed in goede handen: onderhoud in het depot	7	1	7
EDP - Vlerick / Leading change	16	1	16
Elsewhere / Coaching medewerker	10	1	10

Faro / Erfgoed in goede handen: Zeker bewaren, verpakken en transporteren	7,5	1	7,5
Faro / Groot Onderhoud	16	2	32
Faro / Het fotograferen van museale objecten	16	1	16
Faro / Informatiebeheer in je depotwerking. Module 6 In goede handen: erfgoed in depot	7,5	1	7,5
Faro / Studiedag: Vrijwilligers binnen uw erfgoedorganisatie. Van onzichtbaar naar onmisbaar?	7,5	2	15
Faro / Workshop met ervaringsdeskundigen voor onthaalmedewerkers en suppoosten. Klantvriendelijk onthalen en begeleiden van bezoekers met een beperking.	8	1	8
Faro / Werkbezoek Antwerpen technische noden in erfgoedinstellingen	8	1	8
Handboekbinderij JJ Camps / Opleiding eerstelijnszorg (vrijwilligers)	6	1	6
Herita / OPEN Monumentencongres	8	1	8
ICDAD / Annual Meeting 2017: Art Deco in Decorative Arts and Design	32	1	32
ICOM / Ceca congres	5	1	5
IDEWE / EHBO Basisopleiding hulpverlener	16	2	32
IDEWE / Jaarlijkse bijscholing hulpverlener EHBO	3,5	2	7
Illuminare / Colloquium: Imaging Utopia. New perspectives on Northern Renaissance Art	22,5	2	45
Inclusive Museum / Congres Inclusive Museum	21	1	21
Jeugdhuis Sojo / PA Cursus	21,5	2	43
KIK-IPRA / Workshop: Displaycases designed for beauty and... conservation	16	1	16
Koning Boudewijnstichting / Studiedag: Lente van de Filantropie	6	1	6
Koningin Paola Stichting / Studiedag laureaten School van de Hoop	8	1	8
Koningin Paola Stichting / Theory of Change	4	1	4
Leuven Mindgate / Ontwerp en design van duurzame producten	4	1	4
Leuven Mindgate / Win-win onderhandelen	8	2	16
LKCA / Dag van de cultuureducatie	8	2	16
Make me Fly / Workshop: Liever wat assertiever	3,5	1	3,5
Marc Meuleman / Atelier processen (procesefficiëntie)	4	16	64
Marc Meuleman / M-University: Efficiëntere processen en besluitvorming	2	21	42
Museum Leuven - Alexandra Pauwels / M-University: Yesplan	1	13	13
Museum Leuven - Carine Van Dyck & David Somers / M-University: Vrijwilligerswerking in M	2	12	24
Museum Leuven - Marthy Locht / M-University: Yoga voor de medewerkers	1	10	10
Nevero / E-cursus: Gidsen voor blinden en slechtzienden.	7	1	7
NRG 's Hertogenbosch / Netwerkdag	8	2	16
PIVO - Eric Van Camp / M-University: Feedback geven en krijgen	2	14	28
PIVO / Wegwijs in pensioenen in lokale besturen	7	1	7
Politeia & Arteveldehogeschool / Congres: Tussen delen en beschermen: Over kennis – informatie – communicatie	8	1	8
Provincie Vlaams-Brabant / Erfgoedplus.be bedankt	6,5	1	6,5
Pulse Transitienetwerk Cultuur / Trefdag Pulse Transitienetwerk Cultuur: Hoogtij/d	7,5	2	15
Rijksmuseum Amsterdam / Symposium: Museum Guides Now	8	1	8
Rode Kruis / EHBO opleiding reanimatie	3	16	48
SD Worx / Hefbomen naar impactvol communiceren	21	1	21
Skill BuilderS / Coaching medewerker	11	1	11
Sociale innovatiefabriek / Workshop financieringsmix	3	1	3
SPK vzw / Studiedag In Spin	7	1	7
SRO / SRO-opleiding	16	1	16
Stad Leuven / Opleiding eagenda	3	3,00	9
Stad Leuven / Workshop Stressdetectie en Veerkrachtverhoging voor leidinggevende	3	6,00	18
Syntra / Krachtig overtuigen en beïnvloeden	16	1	16
UCLL / Congres from global citizen to global teacher #2 - Move Across Borders	7	1	7
UCLL / Digital Masters Academy - deel 1	3,5	1	3,5
UCLL / Digital Masters Academy - Deel 2	3,5	1	3,5
UCLL / Digital Masters Academy - Deel 3	3,5	1	3,5

UCLL / Digital Masters Academy - Deel 4	3,5	1	3,5
Universiteit Antwerpen / Colloquium Fonds voor Cultuurmanagement: Uit vrije wil, duurzaam managen van vrijwilligers in de cultuursector	7	2	14
Universiteit Gent / Studiedag historisch interieur en ontwerp	8	1	8
Vic Mees / Klantgerichtheid en groepsdynamiek	7	26	182
Voka / Effectieve sales met Insights	7	1	7
Voka / Vrouwelijk leiderschap	7	2	14
VVDAB / Informatie aan Zee 2017	16	2	32
VVDAB / Werkbezoek bibliotheek Musée Royal de Mariemont en het documentatiecentrum van het MAC's in Grand Hornu	9	1	9
Wellness for Business / M-University: Beter slapen kan je leren	2	18	36
Wellness for Business / M-University: Stoelmassage	0,5	33	16,5
	590,50	266,00	1.218,00

In totaal werden er 1.218 uren opleiding gevolgd waarvan 655 uren interne opleiding en 563 uren externe opleidingen. 71 personeelsleden 5 (waaronder ook gelegenheidspersoneel en vrijwilligers) volgden één of meerdere opleidingen. Dit is stijging van 15 deelnemers tegenover vorig jaar. Dit kostte M 24.777,31 euro in 2017, dit betekent een gemiddeld jaarlijks opleidingsbudget van 348,98 euro per deelnemer.

Net zoals in 2017 wil M verder inzetten op opleiden en professionaliseren van zijn medewerkersploeg. Dit moet hen kansen bieden competenties te ontwikkelen en een loopbaanpad, ook buiten M, uit te bouwen.

De opleidingen zorgen ervoor dat M-medewerkers kunnen bijdragen aan de optimalisatie van werk- en organisatieprocessen. Zo werd onder meer traject procesefficiëntie krachtadig opgenomen. Uit evaluatie van enkele grote projecten (o.a. M2017 vernieuwde collectiepresentaties, website) en een algemene bevraging bij de medewerkers bleek de behoefte om sterk in te zetten op twee dingen: een betere informatiedoorstroming en grotere transparantie in het besluitvormingsproces, én een verhoogde efficiëntiewinst via projectmanagement.

Marc Meuleman van Miebach Consulting verstreekte advies over interne communicatie en leidde de medewerkers in projectmatig werken in. Het traject procesefficiëntie loopt verder in 2018.

4.3.7 WERKNEMERSWELZIJN

4.3.7.1 Verzuimbeleid

Volgens het ziektebeleid van M bepaalt een objectieve verzuimindex bij wie van de werknemers controle uitgevoerd wordt. Certimed werd daarbij aangeduid als controlerend orgaan bij afwezigheid door ziekte.

In 2017 waren er 76 ziektemeldingen door 33 medewerkers. Dat resulteerde in 506 ziektedagen, gemiddeld 6,65 ziektedagen per melding, waarbij twee langdurige persoonsgebonden ziektes dit gemiddelde verhogen. Ter vergelijking: in 2016 waren er in totaal 66 ziektemeldingen door 37 medewerkers met een totaal van 312 ziektedagen (4,73 ziektedagen per melding).

4.3.7.2 Diversiteitplan

M blijft verder inzetten op diversiteit. In het diversiteitsplan dat M uitwerkte, worden de werkgelegenheidskansen van kansengroepen (allochtonen, vrouwen, oudere werknemers, arbeidsgehandicapten, laaggeschoolden ...) verruimd, discriminatie weggewerkt en de kwaliteit van tewerkstelling voor iedere werknemer verbeterd. In 2017 waren in dit kader 2 Activamedewerkers met RSZ-vermindering en premie in dienst. Voor 2 medewerkers ontvangt M een Vlaamse ondersteuningspremie.

4.3.7.3 M-Ontwikkelingscyclus

Voor de opmaak van de ontwikkelings- en evaluatiecyclus binnen een geïntegreerd en gedragen personeelsbeleid deed M een beroep op een externe expert. Hierbij werd gestreefd naar meer vereenvoudiging en transparantie.

De concrete uitwerking van de M-Ontwikkelingscyclus kreeg vorm met het opstellen van een competentiewoordenboek dat eigen is aan M en dat in 2017 werd gefinaliseerd.

De componenten van de ontwikkelingscyclus bestaan uit:

- generieke en functie-specifieke competenties voor iedereen zoals beschreven in het competentiewoordenboek
- technische vaardigheden
- resultaatgebieden uit de beleidsplannen
- de mogelijkheid om talenten in te zetten
- persoonlijk ontwikkelingsplan

De inhoud van de M-ontwikkelingscyclus bestaat uit:

- een cyclus van één jaar – zodat gemakkelijk kan geëvalueerd en bijgestuurd worden
- een formele ‘voorblik’ op wat de uitdagingen zijn aan de hand van een afspraken-nota bij het begin van het jaar samen met de leidinggevende
- een halfjaarlijkse ‘terugblik’ wordt eerder gezien als een informeel gesprek over hoe de medewerker zich voelt en waar deze ondersteuning kan gebruiken van zijn leidinggevende
- een formele ‘terugblik’ op het voorbije jaar, waarbij samen met de leidinggevende wordt besproken hoe de periode werd beleefd.

Eind 2017 werden voor al de medewerkers workshops georganiseerd om de M-ontwikkelingscyclus interactief te bespreken. Vragen en antwoorden die tijdens deze workshops ontstonden, werden geïntegreerd in een presentatie voor de M-edewerkersvergadering.

4.3.7.4 Werkgroep Welzijn

De werkgroep welzijn behandelde in 2017 de feedback en communicatie over de nieuwe evaluatiecyclus en het competentiewoordenboek. De onthaalbrochure werd aangepast aan de nieuwe evaluatie-cyclus. De werkgroep gaf ook invulling aan de vormingskalender.

4.3.8 INTERNE COMMUNICATIE

In 2017 werden 4 medewerkersvergaderingen georganiseerd in het bijzonder op 21 februari, 6 september, 27 oktober en 30 november 2017.

Volgende agendapunten kwamen aan bod:

- voorstelling van nieuwe projecten en tentoonstellingen: Playground, Braeckman, Tytgat, Able, Over de Grens
- toelichting beleidsplan en erfgoeddecreet
- voorstelling M-Universities 2017
- voorstelling M-Ontwikkelingscyclus
- vernieuwd museumconcept M3.0 in 2017: eerste evaluatie
- kick-off vergader- en procesefficiëntie
- voorstelling strategisch kompas
- voorstelling WKK

4.4 INFRASTRUCTUUR

4.4.1 INVESTERINGEN IN DE ONROERENDE INFRASTRUCTUUR

Tijdens de sluitingsperiode werden een aantal belangrijke ingrepen uitgevoerd met betrekking tot toegankelijkheid en de mogelijkheid om clusters tijdelijk af te sluiten voor publiek.

Door de twee verhoogde doorgangen kunnen grotere kunstwerken voortaan vlot via het academiegebouw worden getransporteerd en geïnstalleerd in de zalen. Een nieuwe doorgang zorgt ervoor dat zalen 1.H en aansluitend 1.I via de centrale traphal bereikbaar zijn. Zo kunnen ze als een aparte cluster worden beschouwd tegenover de zalen 1.J tot 1.M.

Het voormalige kinderatelier kreeg een nieuwe bestemming en werd ingericht als polyvalente vergader- en receptieruimte (Foyer). De activiteiten die er plaatsvonden, verhuizen naar het Atelier (voormalige dienstenvleugel) dat werd heringericht met als belangrijkste ingreep een doorgang via de eerste verdieping van het Huis Vanderkelen. Zo wordt het Atelier vanuit het museum toegankelijk en niet langer alleen via de tuin. De glazen toegangsdeur van het Atelier naar de Savoyestraat werd volledig vernieuwd.

Om op termijn de kelders onder het Atelier en het Huis Vanderkelen te kunnen ontsluiten voor publiek, werd geïnvesteerd in een volledig nieuwe luchtgroep, nieuwe noodverlichting en branddetectie. In 2018 wordt verder gebouwd aan een extra nooduitgang en de afwerking en inrichting van de ruimtes. Een deel van de kelders wordt ingericht als permanent steen-depot.

Op verschillende plaatsen werden de betonvloeren gerestaureerd en gecoat. Ook de noodroutes op de buitenterrassen en trappartijen kregen een antislipcoating. Alle museumzalen en gangen werden opnieuw geleverd.

4.4.2 INVESTERINGEN IN DE ROERENDE INFRASTRUCTUUR

De investeringen in de roerende infrastructuur betreffen investeringen ter ondersteuning van de concrete werking van M. Deze worden gefinancierd door renteloze leningen van de stad Leuven. Om de noodzakelijke investeringen in de volgende jaren te kunnen blijven doen, is er een overleggroep met M en de financiële en technische diensten van de stad Leuven. Deze stuurgroep bepaalt de prioriteiten en maakt de meerjarenplanning op.

M investeerde in 2017 in volgende grote aankopen:

- de uitbreiding van de bestaande toegangscontrole met tweeëntwintig nieuwe accespoints met badgereader;
- een waterlekdetectiesysteem voor de kunstdepots en opslagkelders, gekoppeld aan het gebouwbeheersysteem;
- nieuwe urinoirs met automatisch gestuurde zelfspoeling en een innovatief onderhoudssysteem. Er werden twee urinoirs op kinderhoogte geplaatst;
- een vaste geluidsinstallatie in de lobby met software-aansturing. Hierdoor wordt een aanzienlijke tijdswinst geboekt bij elke presentatie of vernissage: er moet niet meer telkens een geluidsinstallatie worden opgebouwd.

4.4.3 TECHNISCHE ONDERSTEUNING

Een belangrijke opdracht voor de technisch coördinator is het stroomlijnen van de vele aanvragen tot een werkbare planning voor de techniekers. Vooral het eigen werk aan gebouw of techniek dient bewaakt te worden. Een wekelijkse planningsvergadering met het team tracht zoveel mogelijk vast te leggen op korte termijn (1 tot 2 weken) en prioriteiten op langere termijn in te plannen. Doordat het team aanvullende competenties heeft, biedt deze vergadering de kans om problemen vanuit de verschillende invalshoeken te bekijken en taken te verdelen naargelang de competenties.

Om het overzicht van alle activiteiten, ingrepen en transporten te kunnen behouden, is in 2015 een planning software op maat ontwikkeld, Yesplan, die vanaf 2017 werd geïmplementeerd voor heel de organisatie.

Het samenwerkingsverband met de organisatie Walden vzw, die tweewekelijks onderhoudstaken uitvoerde in de tuin en op de terrassen, werd door nieuwe projecten die beter aansluiten bij de doelstellingen van Walden vzw, door de organisatie zelf beëindigd.

4.5 DUURZAAMHEID EN ECOLOGIE

4.5.1 TECHNISCHE INGREPEN

In samenwerking met KU Leuven werd al in 2015 een thesisvraag uitgeschreven met als doel de klimaatregeling nog verder te kunnen optimaliseren. De scriptie die hieruit volgde, werd voorgelegd aan de installateur en de onderhoudsfirmas van de HVAC-installatie. De concrete uitwerking hiervan resulteerde in een optimalisatie van de klimaatsturing van één luchtgroep, die tot na de zomer van 2017 werd geëvalueerd. Vanaf 2018 volgen stapsgewijs de acht andere luchtgroepsturingen, in volgorde van belangrijkheid.

Als kernpartner van Leuven2030 heeft M zich geëngageerd om de volgende 3 jaar een aantal grote investeringen in energiebesparende maatregelen te doen, waarbij het onderzoek naar het gebruik van BIPV (Building Integrated PhotoVoltaics) bovenaan de lijst staat.

In 2016 werd werk gemaakt van de nodige studies om warmte-kracht-koppelingen (WKK) te installeren. Deze werden in het najaar van 2017 opgeleverd, samen met vervanging van de bestaande stookketels door twee hoogtechnologische branders. M produceert dankzij de WKK's nu zelf elektriciteit, waardoor de organisatie voor minstens 15% van het elektriciteits- en warmteverbruik op het sanitair water zelfvoorzienend is geworden.

4.5.2 RECUPERATIE MATERIALEN

M genereert door zijn vele tijdelijke tentoonstellingen veel afval. Dit is een belangrijk speerpunt in M's meerjarenplan. In de mate van het mogelijke wordt afval vooral vermeden door hergebruik en een duurzaam aankoopbeleid. Sinds 2015 wordt het gebruik van MDF beperkt en worden glasplaten waar het kan hergebruikt voor vitrines.

4.5.3 ECOTEAM

Het Ecoteam tracht op regelmatige basis een aantal kleinschalige acties te organiseren ter sensibilisering van het personeel op vlak van energie, duurzaamheid en gezondheid. Het grootste succes van 2017 was de wekelijkse aankoop van vijftien kilogram vers fruit op de markt, gesponsord vanuit het Ecoteam. In 2018 wordt deze actie verlengd.

De volgehouden inspanning om duurzaamheid voortdurend onder de aandacht te brengen, leidde ertoe dat M een positieve balans kan voorleggen wat betreft groene mobiliteit: de auto wordt nauwelijks gebruikt voor woon-werkverkeer, de meeste collega's kiezen voor het openbaar vervoer of de fiets. Het sorteer- en recyclagebeleid is goed doorgedrongen in de organisatie en een vanzelfsprekend onderdeel van de bedrijfscultuur. Er is nog een te realiseren verbetermarge onder meer op het afprinten en kopiëren van documenten. Een verdere digitalisering kan hier verandering in brengen. Een optimalisatiebeleid hieromtrent is in de maak.

4.6 COMMERCIËLE WERKING

4.6.1 COMMERCIËLE ZAALVERHUUR

ZAAL	TARIEF <5u TUSSEN 9-18u, EXCL. BTW	TARIEF >5u TUSSEN 9-18u, EXCL. BTW
Forum	€ 900	€ 1.200
Lobby volledig	€ 1.200	€ 2.400
Lobby deel 1	€ 800	€ 1.100
Lobby deel 2	€ 800	€ 1.100
Loge	€ 550	€ 750
Platform	€ 800	€ 1.100
Foyer	€ 750	€ 950
Dakterras	€ 1.200	€ 1.750
Binnentuin	€ 1.000	€ 1.500

SUPPLEMENTEN:

Na 18:00 tot 23:00	€ 250
Vanaf 23:00	€ 100/uur
Voor 9:00	€ 50/uur
Aansluiting extra micro's in Forum	€ 100
Aansluiting beamer in Antichambre of N31	€ 50
Plaatsen van stoelen en tafels	€ 100
Plaatsen van audio-installatie in Antichambre of N31	€ 300
Flipchart + markers	€ 10

Alle prijzen zijn excl. btw

4.6.1.1 Vaste formules

RONDLEIDING	GIDS PER 20 PERSONEN VOOR EEN RONDLEIDING NAAR KEUZE	€ 65/20 PERSONEN
Museumtickets voor genodigden		€ 5,7/persoon
Nocturne	Privéronleiding tijdens de sluitingsuren van het museum. Inbegrepen: privé-receptieruimte, gidsen en tickets, parking per koppel, bemande vestiaire, onthaalmedewerkers	€ 2.500/50 personen € 3.000/100 personen € 275 per extra 20 personen
Museumontbijt	Privéronleiding voor de openingsuren van het museum van 9:00 tot 11:00. Inbegrepen: ontbijtbuffet in een privéruimte, bemande vestiaire, een parkeerticket per persoon, gidsen en tickets	€ 1.800/20 personen € 45 per extra persoon
Commerciële fotoreportages	Tot 4 personen gedurende maximum 4 uur	€ 250 (€ 550 in combinatie met huur kleedruimte)
Team	Een creatieve en teamverbindende activiteit op maat van de M-collectie die de brug slaat naar het bedrijf. (min. 10p - max. 15 per groep, max. 45p in totaal) Inclusief gids In combinatie met huur Foyer	€ 35/ per persoon € 300

De zaalhuurtarieven zijn excl. btw.

4.6.1.2 Zaalverhuur in het kader van returns sponsoring

Partners van M genieten een tegenprestatie in het kader van sponsoring of samenwerkingsovereenkomst.

	DATUM	ORGANISATIE	ACTIVITEIT	INKOMSTEN EXCL. BTW
1	10.01.17	Fonds Baillet Latour	Utopia	-
2	07.11.17	Craftworkz	Nocturne	-

4.6.1.3 Zaalverhuur tegen algemeen geldende tarieven

	DATUM	ORGANISATIE	ACTIVITEIT	INKOMSTEN EXCL. BTW
1	07.01.17	Alzheimerliga	Toneelvoorstelling	€ 1.316,40
2	11.01.17	Illuminare	Nocturne	€ 822,00
3	15.06.17	UCLL	Presentatie + Diner dag 1	€ 2.063,90
4	16.06.17	UCLL	Presentatie + Diner dag 2	
5	22.06.17	Degroof Petercam	Presentatie	€ 1.375,00
6	01.07.17	Martine Van Bever	Trouw	€ 2.200,00
7	14.07.17	Felicia Van Ham	Fotoshoot	€ 250,00
8	07.09.17	Livanova	Wetenschappelijk symposium	€ 650,00
9	11.09.17	Mediahuis	Vergadering	€ 1.091,00
10	22.09.17	Intui Advocaten	Fotoshoot	€ 250,00
11	01.10.17	Broederlijk Delen	Symposium	€ 1.505,92
12	11.10.17	BNP Paribas Fortis	Expertisedag	€ 9.062,50
13	17.10.17	BeCulture	Bedrijvenspel	€ 350,00
14	27.10.17	Binoche	Fotoshoot	€ 550,00
15	28.10.17	Vlabra'ccent	Rondleiding na de uren	€ 477,40
16	06.11.17	Bolero KBC	Nocturne	€ 4.350,00
17	18.12.17	Fit Agency	Nocturne	€ 2.500,00
18	19.12.17	Toerisme Vlaanderen	Workshop	€ 2.350,00
TOTAAL				€ 31.164,12

4.6.1.4 Catering commissie

Sinds 2016 wordt er gewerkt met een lijst van vaste traiteurs waar de klant uit kan kiezen. Er werd een contract afgesloten tussen beide partijen en alle voorwaarden werden meegedeeld.

Als de klant ervoor kiest om met een andere traiteur te werken dan het M-café, dient er 10% commissie betaald door de traiteur op de factuur van de klant.

	DATUM	ORGANISATIE	TRAITEUR	INKOMSTEN EXCL. BTW
1	10.01.17	Kunst Leuven - Baillet Latour	Carpe Diem	€ 22,00
2	12.01.17	Kunst Leuven - Klara	Carpe Diem	€ 30,05
3	11.01.17	Kunst Leuven - Illuminare	Carpe Diem	€ 522,40
4	16.06.17	UCLL	Carpe Diem	€ 157,30
5	22.06.17	Degroof Petercam	Carpe Diem	€ 191,75
6	23.06.17	Jong Voka	Papillot	€ 312,30
7	03.07.17	KU Leuven - RADMA Conferentie	Silverspoon	€ 600,76
8	26.08.17	Tiny bouwt een feestje	Timmermans	€ 692,28
9	07.09.17	UZ Leuven	Carpe Diem	€ 616,25
10	10.10.17	BNP Paribas Fortis	Out of Office	€ 4.189,90
11	14.10.17	A Day '17	Timmermans	€ 589,79
12	17.10.17	KU Leuven	Timmermans	€ 285,00
13	21.10.17	Alumni Pharma	Timmermans	€ 114,58
14	14-16.12.17	UZ Leuven	Timmermans	€ 1.175,27
15	18.12.17	Fit Agency	Foodstories	€ 373,66
TOTAAL				€ 9.882,29

4.6.1.5 Resultaat zaalgebruik 2017 t.o.v. 2016

	RESULTAAT 2016 EXCL. BTW	RESULTAAT 2017 EXCL. BTW	AANTAL EVENEMENTEN 2017
Zaalgebruik Stad Leuven	€ 3.075,00	€ 1050,00	6
Zaalgebruik door M	€ 0,00	€ 0,00	79
Zaalgebruik door socio-culturele partners & vzw's	€ 20.945,17	€ 27.393,88	38
Sponsorovereenkomst of Partners van M	€ 2.031,16		2
Zaalverhuur aan algemene tarieven	€ 71.151,67	€ 31.164,12	18
Cateringcommissie	€ 14.986,89	€ 9.882,29	15
TOTAAL	€ 112.189,89	€ 69.490,29	133

4.6.2 TEAMBUILDING-ACTIVITEIT

In samenwerking met productie bureau Handelsreizigers in Ideeën ontwikkelde M een nieuwe teambuildingactiviteit voor bedrijven en organisaties. TeaM geeft M de mogelijkheid om naast rondleidingen ook interactieve activiteiten aan te bieden. TeaM is een creatief en toegankelijk teamspel dat vertrekt vanuit de collectie en draait rond beeldgeletterdheid. Het wordt begeleid door M-gidsen die daartoe een opleiding kregen. TeaM werd uitgetest en goedgekeurd door KBC en Unizo. Het tarief bedraagt 35 euro per persoon met een minimum van € 350. Het maximum aantal deelnemers is 45. TeaM wordt aangeboden via de website van M, in 2018 start een actieve promotiecampagne via social media.

4.6.3 M-CENAS

4.6.3.1 Formule en prijs

Het M-cenaat is een formule binnen het vriendenprogramma van M met de hoogste inleg. Het lidmaatschap kost 1.000 euro per persoon waarvan 500 euro naar het M-Museum Fonds vloeit. Het fonds is ondergebracht bij de Koning Boudewijnstichting ter ondersteuning van artistieke en socio-culturele projecten, het bedrag is fiscaal aftrekbaar.

VOORDELEN M-CENAS:

1. Uitnodigingen

- Exclusieve previews van vier grote tentoonstellingen per jaar met rondleiding door de curator of de kunstenaar,
- Een M-cenas nocturne op het dakterras in het voorjaar,
- Een M-cenas diner in het najaar waarbij de M-directie het artistieke seizoen en de realisaties van het M-Fonds voorstelt,
- Een uitzonderlijk bezoek aan een kunstenaarsatelier, een privécollectie of een kijk achter de schermen
- Alle vernissages.

2. Genieten van kunst en cultuur via een persoonlijke M-cenas kaart

- Toegang + 1 persoon tot het volledige museum, de M-Schatkamer van Sint-Pieter, de ZoMerbar en alle tijdelijke tentoonstellingen,
- Een uitnodiging voor lezingen, debatten, theater en filmvoorstellingen en nog veel meer,
- 10% korting in de M-shop en op activiteiten voor kinderen zoals verjaardagsfeestjes, workshops en vakantiestages
- 10% korting op kunstedities.

3. Een teken van erkenning

Indien gewenst met naamsvermelding op de website

4. Persoonlijke service op maat

- Persoonlijk onthaal op de M-cenas momenten,
- Een contactpersoon voor al uw vragen en wensen.

4.6.3.2 Kalender 2017

In 2017 werden de M-cenassen op 12 activiteiten uitgenodigd. De activiteiten gaan van previews tot tentoonstellingen, bezoeken aan kunstenaarsateliers en privécollecties, maar ook ontmoetings- en infomomenten in M. Omdat M in het voorjaar van 2017 gesloten was voor opfrissingswerken, vonden veel activiteiten buitenhuis plaats zoals een uitstap naar Tefaf Maastricht, rondleiding bij restauratiebedrijf Iparc, diner in The White House Galery en atelierbezoeken bij Jan Fabre en Dirk Braeckman. Voor de eerste keer hebben we ook een internationale city-trip georganiseerd i.s.m. JOKER, richting Venetië in kader van de hedendaagse kunstbiënnale. Met 28 betalende M-cenas deelnemers werd het een onverhoopt succes.

KALENDER 2017

1. Zaterdag 21 januari: Bezoek privécollectie van de heer en mevrouw Thomas Leysen in Antwerpen
2. Zondag 19 februari: Atelierbezoek Dirk Braeckman
3. Zondag 12 maart: Begeleid bezoek aan de TEFAF Kunstbeurs in Maastricht
4. Donderdag 30 maart: Preview *OPEN M* Hedendaagse kunst
5. Donderdag 4 mei: Begeleid bezoek Iparc
6. Zaterdag 10 juni: Preview & feestelijke heropening M-Museum
7. Donderdag 29 juni: Rondleiding & diner The White House
8. Donderdag 14 t.e.m. zondag 17 september: M-cenas uitstap Biënnale van Venetië
9. Woensdag 20 september: Preview tentoonstelling Middeleeuwse beeldhouwkunst en walking diner op het dakterras
10. Zondag 22 oktober: Bezoek Troubleyn theater - Jan Fabre Hedendaagse kunst Antwerpen
11. Donderdag 9 november: Rondleiding Museum Parkabdij samen met de M-bassadeurs
12. Woensdag 6 december: Preview tentoonstelling Edgard Tytgat & M-cenas diner

4.6.3.3 Ledenbestand 2017

2017 werd afgesloten met 62 leden. Zeven leden hebben hun lidmaatschap om persoonlijke redenen (bv. tijdsgebrek) niet vernieuwd.

4.6.4 M-MUSEUM FONDS

4.6.4.1 Missie

In oktober 2015 werd het M-Museum Fonds opgericht in de schoot van de Koning Boudewijnstichting (KBS). Dit laat M toe om financiële handgiften, legaten of schenkingen, testamentair of bij leven, te ontvangen op een meer gestructureerde manier. Via de KBS worden voor handgiften ook fiscale attesten opgesteld (vanaf 40 euro). De KBS is onderworpen aan 5,50% schenkingsrechten (voor geregistreerde schenkingen – registratievrije handgiften krijgen een fiscaal attest en kunnen ook voor grotere bedragen worden georganiseerd). Voor testamentaire schenkingen of legaten is de KBS, en dus ook het M-Museum Fonds, onderworpen aan 8,50% successierechten.

Het Fonds heeft als doelstelling het verzamelen van financiële middelen ter ondersteuning van de verschillende culturele, wetenschappelijke, museale en/of publieksgerichte activiteiten van het M-Museum Leuven in de meest brede zin.

Het Fonds ondersteunt daarbij, onder andere en niet limitatief, de ontsluiting, bewaring, restauratie, verwerving en wetenschappelijke studie van de kunst- en erfgoedcollectie beheerd door of toevertrouwd aan het M-Museum Leuven, zowel binnen de muren van het museum als daarbuiten. Het Fonds ondersteunt verder ook de realisatie van tentoonstellingen, (socio-culturele) projecten, publicaties, lezingen, en alle andere activiteiten, al dan niet, direct of indirect, gelinkt met de kunst- en erfgoedcollectie beheerd door het M-Museum Leuven. Het Fonds kan steun toekennen aan kortlopende, langlopende, eenmalige of terugkomende projecten of activiteiten, evenals aan projecten of activiteiten van roerende of onroerende aard, binnen of buiten de gebouwen of het domein van het M-Museum Leuven.

In het algemeen kan het Fonds alle mogelijke middelen ter beschikking stellen ter ondersteuning van het M-Museum Leuven om de organisatie toe te laten zijn statutair maatschappelijk doel en zijn missie en visie te realiseren.

4.6.4.2 Bestuur

Bestuursleden M-Museum Fonds:

- 1 stem voor Peter Bary, directeur M-Museum Leuven en Denise Vandevooort, voorzitter M-Museum Leuven
- Dominique Allard, directeur Koning Boudewijnstichting
- Isabelle Mostaert, notaris en voorzitter M-Museum Fonds

4.6.4.3 Campagne

In 2017 werd de communicatiecampagne onder de noemer *M-LIFE. Verzeker de toekomst van kunst* verder gezet via website, brochures, nieuwsbrieven, social media en zichtbaarheid in het museum zelf. Met de heropening van M op 10 juni werd er ook voor de eerste keer aan Face to face fondsenwerving gedaan door een professioneel fondsenwerversbureau Direct Dialogue. Het ging om een initiatief van Faro die de formule wou testen en evalueren. Twee fondsenwerfers spraken mensen aan op een gift voor *M-LIFE*. Ze konden kiezen voor de algemene werking of voor één van de drie projecten. Het resultaat was 1.610 euro.

Ook verkochten we op de heropening twee verschillende drankjetons, waarvan 1 aan normale tarieven en de andere waarbij 0,50 euro geschonken werd aan *M-LIFE*. Dit bracht 100 euro op.

Projecten

- Restauratie van het paneel *De marteling van de Heilige Erasmus* van Dirk Bouts
- Ondersteuning regionale kunstenaarswerking van M
- Ondersteuning van een lokaal sociaal-artistiek project voor de bouw van een pop-up museum in samenwerking met de Mater Dei-school op het Sint-Jacobsplein in Leuven

Doelstellingen M-LIFE campagne

- Sensibiliseren: mensen bewust maken van M als goed doel en van de verschillende rollen van een museum in de maatschappij
- Inkomsten via crowdfunding-campagnes voor verschillende projecten en basis leggen voor het aantrekken van Major Donors voor grootschalige projecten
- Maatschappelijk draagvlak vergroten doordat schenkers deel worden van M en impact hebben via hun bijdrage
- Kennis vergroten over de schenkers: de motivatie van de schenkers
- Welke projecten meest succesvol zijn

4.6.4.4 Inkomsten voor het M-Museum Fonds 2017

	GIFTEN ONTVANGEN IN 2017	TOTAAL GIFTEN ONTVANGEN VAN 28.09.15 TOT 31.12.17
M-cenas giften	€ 20.000	€ 50.571
M-werking algemeen	€ 675	€ 2.406
Restauratie van het paneel 'De marteling van de Heilige Erasmus' van Dirk Bouts	€ 795	€ 1.810
Ondersteuning regionale kunstenaarswerking van M	€ 445	€ 571
Sociaal artistiek project: pop-up museum in samenwerking met de Mater Dei-school	€ 1.790	€ 2.204,58
Verkoop edities M-LIFE	€ 799,51	€ 1.702
Steun M via aankoop tickets	€ 55	

4.6.5 SPONSORING

4.6.5.1 Structurele sponsoring

Sinds 2016 heeft M drie sponsorformules ontwikkeld met de bedoeling een lange termijn samenwerking op te bouwen tussen het museum en de bedrijven. De samenwerking geldt voor minstens 3 jaar, waarbij het bedrijf een jaarlijkse bijdrage stort aan M, afhankelijk van de gekozen formule. De tegenprestaties gaan van visibiliteit in de communicatie tot het organiseren van nocturnes of evenementen in M.

1. Hoofdsponsor aan € 45.000 / jaar
2. Bevoorrecht partner aan € 15.000 / jaar
3. Steunend lid aan € 5.000 / jaar

Sinds 2016 telt M twee steunende leden die jaarlijks € 5.000: betalen Resiterra en Bert Beelen advocaten. In 2017 zijn er geen nieuwe structurele sponsors bijgekomen.

4.6.5.2 Project sponsoring

TENTOONSTELLING DIRK BRAECKMAN IN KADER VAN DE BIENNALE VAN VENETIË

Ter ondersteuning van de tentoonstelling Dirk Braeckman in het kader van de Biënnale van Venetië 2017 werden volgende bedrijfssponsors aangetrokken:

- Fondation Willame: € 25.000
- Nationale Loterij: € 50.000
- Filliers: € 8.000 + in natura een cocktailbar op het VIP-diner in Venetië
- IC Verzekeringen: IC Verzekeringen was de verzekeringspartner voor de werken van Dirk Braeckman. M betaalde geen verzekeringspremie ter waarde van € 10.000
- De Beuckelaar NV gaf € 3000 korting voor de aankoop van fotopapier voor Dirk Braeckman

Naast bedrijfssponsoring ontwikkelde M een formule 'Vrienden van het Belgisch Paviljoen' voor € 5.000 per koppel. M trok 25 vrienden voor een totaal van € 125.000.

De vriendenformule bestond uit:

- Twee toegangskarten voor de previewdagen, geldig op alle Biënnalelocaties op 10, 11 & 12.05.17, open van 10u tot 19u
- Uitnodiging op de officiële opening van het Belgisch paviljoen door minister Gatz, gevolgd door een receptie (publiek event) op 10 mei om 13u, Giardini
- Uitnodiging voor een exclusief diner voor vrienden en sponsors, in aanwezigheid van Dirk Braeckman, minister Sven Gatz en curator Eva Wittocx op 10 mei om 19u30, locatie: Cantiere Lucchese op Guidecca
- Uitnodiging voor het openingsfeest ter ere van het Belgisch paviljoen, aansluitend op het exclusieve diner. Feest strikt op uitnodiging. Op datum: 10 mei vanaf 21u, op dezelfde locatie op Guidecca
- Rondleiding door kunstenaar en curator
- Een gesigneerd exemplaar van het boek van Dirk Braeckman dat bij de tentoonstelling verschijnt
- Een kunstwerk in oplage, beschikbaar vanaf september

4.6.6 BARTER DEALS

4.6.6.1 Begijnhofhotel

Ook in 2017 werd de overeenkomst met het Begijnhofhotel verlengd, waarbij M recht heeft op 60 gratis overnachtingen tijdens juli en augustus en 70 overnachtingen erbuiten. In ruil geniet het Begijnhofhotel van visibiliteit op de website, social media, de videowall van M en ook specifiek op de communicatie van M-IDZOMER. Daarnaast ontwikkelen M en het Begijnhofhotel specifieke marketingacties. De waarde van de deal is 18.850 euro.

4.6.6.2 Bar-a-Muze

In 2017 was er een natura sponsoring van Filliers Dry Gin voor het aanbieden van 200 gratis M-cocktails in kader van een actie 1+1 gratis. Indien je een gratis M-cocktail wilde moest je een ingevulde voucher uit het Zomermagazine afgeven.

4.6.6.3 Cecile B. Evans

Voor de tentoonstelling *Sprung a Leak* van Cecile B Evans, die liep van 11.06.17 \times 19.11.17, kreeg M sponsoring in natura van Craftworkz voor het programmeren van de 2 Pepper-robots ter waarde van € 5.000. Daarnaast kreeg M ook een vervangrobot van Craftworkz ter beschikking wanneer één van de Pepper-robots van M voor herstellingen naar het onderhoudsbureau in Parijs werden terug gestuurd. In ruil genoot Craftworkz visibiliteit op de communicatiekanalen van de tentoonstelling en organiseerden ze een nocturne voor 50 personen in M.

4.6.6.4 Fundraising Diner

Het Fundraising diner van 2017 vond plaats in de winter op zaterdag 14 januari vlak voor de sluiting van het museum en tijdens het laatste weekend van de *Utopia* tentoonstelling. De opbrengst van het Fundraising diner werd gelinkt aan de ondersteuning van de regionale kunstenaarswerking.

In totaal zijn 18 tafels verkocht, waaronder 2 luxe pakketten en 1 aan particulieren (M-cenassen) en 17 tafels aan volgende bedrijven:

Tarief excl. btw

Bank Delen	€ 3.350,00
Medialaan	€ 2.900,00
BNP PARIBAS FORTIS	€ 3.800,00
Virix	€ 2.650,00
Virix	€ 2.900,00
IC Verzekeringen	€ 3.150,00
Eeckman	€ 2.900,00
Notariskantoor Mostaert	€ 2.650,00
VanHout	€ 2.900,00
Bank De Groof Petercam	€ 3.800,00
UZ Leuven	€ 3.350,00
Telenet sponsoring	€ 2.500,00
Nelissen Grade	€ 3.350,00
Bolero - KBC Securities	€ 2.900,00
Eandis	€ 4.250,00
KU LEUVEN LRD	€ 2.900,00
Resiterra	€ 2.450,00

Er werden 3 tafels minder verkocht dan bij de vorige editie in 2016. Voor veel bedrijven viel de timing slecht, door de vele nieuwjaarsrecepties net na de kerstvakantie. De zomereditie is ook populairder omwille van het dakterras.

Voor de eerste keer verving M de loterij door een live veiling i.s.m. Sotheby's. Er werd gekozen voor een maximum van 10 loten. Deze loten bestonden uit kunstwerken van regionale kunstenaars of van kunstenaars die al in M geprogrammeerd waren.

Bruto inkomsten tafilverkoop excl. BTW	€ 56.030,00
Bruto inkomsten veiling excl. BTW	€ 14.085,00
TOTAAL OPBRENGSTEN EXCL. BTW	€ 70.115,00
NETTO OPBRENGSTEN EXCL. BTW	€ 47.460,00

Het diner werd verzorgd door Traiteur de Merode. Sponsors waren: Tiny Bouwt een Feestje en Koen Overloop voor productie en techniek, Animaux Speciaux voor decoratie van de tafels, Noemie-wijnen, Nieuwe Wereldwijnen, Ab Inbev, Tasttoe voor cocktails/digestieven, Punto met koffiebar, Bloemen Laenen

4.7 DIGITALISERING

De digitale werking van M krijgt vorm binnen de verschillende afdelingen van de organisatie, zoals ook blijkt uit alle eerdere hoofdstukken. Hieronder voegen we nog een kort overzicht van activiteiten toe die betrekking hebben op enkele organisatiebrede projecten die we opzetten om de digitale slagkracht van M permanent te verbeteren.

1. OPSTART PILOOTPROJECT PACKED EN ERFGOEDCEL LEUVEN

Samen met PACKED vzw en Erfgoedcel Leuven werd een pilootproject opgesteld rond digitaal beeldbeheer. In dit dossier werden de probleemstelling, mogelijke oplossingen, de onderzoeksvraag en de methodiek omschreven. Met het oog op de praktijk werden er 6 testcases uitgeschreven, alsook de noden en wensen van M en Erfgoedcel wat betreft uploaden, opslag, beschrijving, zoekfunctie, API en het gebruik.

2. WEBSITE: VERDERE OPTIMALISATIES

De nieuwe M-website werd verder geoptimaliseerd. Zo werd er onder andere een landingspagina ontworpen waar het ticketingsysteem aan is gekoppeld, ontwierpen we een tijdelijk dynamisch pinboard waar een deel van de collectiestukken op wordt uitgelicht en is een formulierenbouwer opgezet om inschrijvingen eenvoudiger te maken te beheren.

3. SURVEYGIZMO

Met SurveyGizmo haalde M een enquêtetool in huis om op een handige en eenvoudige manier feedback te verzamelen van zijn bezoekers. Deze tool is bovendien ook verbonden aan onze planningstool, Yesplan, waar onder andere alle rondleidingen in worden geregistreerd. De persoon die de rondleiding boekte, ontvangt na zijn of haar bezoek een e-mail met een link naar de enquête. Op die manier kunnen we onze werking zo veel mogelijk verfijnen naar de wensen en noden van onze bezoekers.

4. START ERFGOEDLABO 12/9/17

Het Leuvense Erfgoedlabo (zie ook verder) is een samenwerkingsplatform voor 13 professionele erfgoedactoren die actief zijn in de stad. Het Erfgoedlabo werkt rond vier pijlers, waaronder 'digitalisering'. M speelde een actieve rol in de kick-off van dit labo, waarvan de werkzaamheden startten tijdens het najaar van 2017.

“Ik wist al dat het Leuvense erfgoedveld rijk en divers is en dat hier veel expertise zit. Maar ik moet eerlijk zeggen dat ik vandaag nog sterker onder de indruk ben dan voorheen en dat dit Erfgoedlabo enorm veel potentieel heeft. Ik ontdekte ook al eerder de enorme dynamiek van het Leuvense cultuurveld en -beleid en de wil en realisatie om echt met elkaar samen te werken, het zogenaamde Leuvens model. Ik ben dan ook bijzonder enthousiast over de ambitieuze plannen van deze Leuvense erfgoedspelers.” – Sven Gatz, Minister van Cultuur

5. OPMAAK DIGITAAL PLAN VOOR DE TOEKOMST ALS ONDERDEEL VAN HET ERFGOEDDOSSIER

Het ambitieuze dossier dat M indiende in het kader van het Vlaamse erfgoeddecreet (zie verder) omvatte ook de krijtlijnen van een strategisch plan rond de verdere digitale uitbouw van de werking. In dit plan werden de volgende vijf prioritaire doelstellingen naar voren geschoven:

- digitale dienstverlening naar de gemeenschap
- bewaring en verspreiding van collectiegerelateerde informatie
- bereik van digitale communities via storytelling
- operationele efficiëntie
- kennisuitwisseling en schaalvergroting door samenwerking

5. BESTUURLIJKE WERKING

5.1 DIRECTIECOMITÉ

Het directiecomité telde in 2017 zeven leden:

- Mevr. Denise Vandevoort (voorzitter M, schepen van cultuur, deeltijds kunstonderwijs, gelijke kansen, diversiteit en Noord-Zuidwerking)
- De heer Jeroen Vervloessem (ondervoorzitter)
- Mevr. Eva Wittocx (afdelingshoofd hedendaagse kunst en algemeen coördinator ad interim)
- De heer Peter Bary (vanaf maart 2017, als algemeen directeur)
- De heer Piet Forger (directeur cultuur stad Leuven)
- Mevr. Isabel Lowyck (afdelingshoofd publiekswerking)
- De heer Aldwin Dekkers (zakelijk leider)
- De heer Peter Carpreau (afdelingshoofd oude kunst)

Het directiecomité vergaderde in 2017 zeventien maal, met name op: 9 januari, 6 februari, 20 februari, 6 maart, 20 maart, 10 april, 24 april, 22 mei, 26 juni, 24 juli, 28 augustus, 11 september, 16 oktober, 6 november, 20 november en 4 december.

Het directiecomité neemt beslissingen binnen de volgende domeinen:

- Personeel: organogram, aanwervingen, ontslagen en uitdiensttredingen, uitbreidingen contracten, bevordering afdelingshoofden, aanleg wervingsreserve, PV selectieprocedures, toewijzing gsm-abonnementen, schaalanciënniteit, loopbaanonderbrekingen, verlofdagen, jobstudenten, aanwerving externe techniekers voor tentoonstellingen.
- Feestdagen, sluitings- en openingsdagen
- Aanpassingen statuten
- Gunningen vanaf 8.500 euro exclusief btw
- Strategische samenwerkingsverbanden
- Agenda raad van bestuur

5.2 RAAD VAN BESTUUR

De raad van bestuur is de wetmatige vertegenwoordiger van M met als kerntaak de strategische en financiële sturing van de organisatie. De leden van de raad van bestuur zijn benoemd door de gemeenteraad van de stad.

De raad van bestuur van M vergadert onder het voorzitterschap van mevrouw Denise Vandevoort, schepen van cultuur, deeltijds kunstonderwijs, gelijke kansen, diversiteit en Noord-Zuidwerking.

In 2017 zetelden volgende leden in de raad van bestuur:

- Mevr. Denise Vandevoort, voorzitter
- De heer Jeroen Vervloessem, ondervoorzitter
- De heer Peter Bary (vanaf maart 2017), secretaris
- Mevr. Vera Billen
- De heer Hans Bracquené
- Mevr. Els Buelens
- De heer Noël Coninx
- De heer Saïd El Khadraoui
- De heer Piet Forger, waarnemer
- De heer Vital Geeraerts
- Mevr. Frieda Jans
- De heer Jan Schoolmeesters
- Mevr. Mieke Vandermotte
- Mevr. Mieke Wellens

In 2017 werd zeven maal vergaderd, met name op 11 januari, 22 maart, 27 april, 31 mei, 6 september, 19 oktober en 29 november.

Volgende agendapunten werden in 2017 door de raad van bestuur behandeld:

Factor prijssubsidies 2017	goedkeuring
M 3.0 en heropening M in juni 2017	kennisname
Voorstelling tentoonstellingsprogramma 2017	kennisname
Resultaat selectieprocedure algemeen directeur	kennisname

Aanstelling algemeen directeur	goedkeuring
Fundraisingdiner	kennisname
Klankbordgroep M-bassadeurs	bespreking
Voorlopige jaarrekening 2016	kennisname
OPEN M	kennisname
Herziene formules M-bassadeurswerking	goedkeuring
Werkingsverslag Kunstendecreet 2016	kennisname
Werkingsverslag Kunstendecreet 2016	kennisname
Nieuw prijzenbeleid	goedkeuring
Definitieve jaarrekening	goedkeuring
Traject M 3.0	kennisname
Adviescomité	bespreking
Openingsweekend M	kennisname
Zomer in M	kennisname
Programmaverklaring erfgoedlabo	kennisname
Toetreding Vlaamse Kunstcollectie	goedkeuring
Jaarverslag	goedkeuring
Musempassmusées	goedkeuring
Strategisch Kompas	bespreking
Dossier erfgoeddecreet	kennisname
Eindevaluatie Utopia	kennisname
Aanpassing prijssubsidiefactor	goedkeuring
Bezoekersonderzoek	bespreking
Aanbevelingen adviesraad	bespreking
Budget en prijssubsidiefactor 2018	goedkeuring
Toetreding CAHF	goedkeuring
Vacatures afdelingshoofden publiekswerking en intern beheer	kennisgeving

5.3 ADVIESCOMITÉ

Het adviescomité heeft als doel de raad van bestuur van M te adviseren. Het moet er voor zorgen dat de raad van bestuur een zo breed mogelijk beeld krijgt van een museale werking in de specifieke stedelijke Leuvense context en van de behoeften van een museale gebruiker.

Het adviescomité is een klankbord voor de werking van M in al haar facetten, van behoud en beheer van de collectie, presentatie en wetenschappelijk onderzoek tot publiekswerking.

Het adviescomité werd ingericht voor 6 jaar en is samengesteld uit de volgende leden:

- Emile van Binnenbeke, deelraad erfgoed stad Leuven
- Mike Naert, deelraad kunsten stad Leuven
- Bart Demarsin, museumexpert
- Véronique Van de Kerkhof, museumexpert
- Etienne Wynants, museumexpert
- Ria Van den Bosch, M-bassadeur
- Carolien Coenen, M-bassadeur
- Iwona Pomianowska, M-bassadeur
- Tine Verhelst, expert bedrijfswereld
- Geert Bouckaert, vertegenwoordiger KU Leuven

In 2017 vonden twee vergaderingen plaats, met name op 11 juni en 13 november.

5.4 ERFGOEDDECREET

M legde in december 2017 een ambitieus dossier voor in het kader van het Vlaamse erfgoeddecreet. Dit voorziet in de oprichting van een beperkt aantal cultureel-erfgoedinstellingen met een internationale uitstraling. Rekening houdend met de talrijke criteria die het decreet hiervoor vastlegt, kon M goede kaarten voorleggen als kandidaat cultureel-erfgoedinstelling. Behalve de indeling van de erfgoedspelers in Vlaanderen (erkenning als regionaal museum, Vlaams museum of als cultureel-erfgoedinstelling) regelt het decreet ook de financiering op Vlaams niveau van de toekomstige actieplannen van de professionele erfgoedspelers (periode 2019-2023).

Om beide dossiers (indeling en toekomstplan) stevig voor te bereiden werd in 2017 een specifiek traject afgelegd met workshops in aanwezigheid van gemengde groepen van adviseurs, medewerkers en bestuurders. Hieruit vloeide een strategisch kompas voor de toekomst voort, waaruit een concreet voorstel werd afgeleid voor het dossier in het kader van het Vlaamse erfgoeddecreet.

Het lijvige dossier werd tijdig en conform alle vormvereisten ingediend en bevat de volgende componenten:

- indelingsdossier met basisaanvraag, voorstelling, missie en visie en uitgewerkt evragenlijst voor indeling/aanduiding als cultureelerfgoedinstelling
- collectiebeleidsplan
- strategisch actieplan 2019-2023

Inhoudelijk was het dossier uitgebouwd rond de volgende vijf speerpunten:

1. M brengt oud en nieuw samen

Als erfgoedinstelling en hedendaags kunstenplatform biedt M een combinatie van oude en actuele kunst. Beide werkingen kenmerken zich zowel door hun autonomie als door hun voortdurende dialoog. In de nieuwe collectiepresentaties worden kunstwerken door tijdsperiodes heen samen getoond. De tentoonstellingswerking brengt parallel oude en hedendaagse kunstprojecten, met raakvlakken en specifieke infiltraties. M zal dan ook:

- verhoogd inzetten op de wisselwerking oud-hedendaags in collectie- en themapresentaties
- internationaal onderzoek voeren rond de impact van transhistorisch werken
- nieuwe kansen voor publieksbeleving uitdiepen (wat kunnen we leren van historische kunstvoorwerpen wanneer bekeken door een hedendaagse bril, en omgekeerd?)

2. M pioniert in beeldgeletterdheid

Beeldgeletterdheid is een belangrijk leidmotief in de vernieuwde collectiepresentaties van M en vormt een fundament van de publieksbemiddeling. M evolueert tot een museum waar je niet alleen in aanraking komt met een kwaliteitsvol kunstaanbod, maar ook inzicht verwerft in je kijkgedrag en emotionele interactie met kunst. M zal dan ook:

- collectiepresentaties en publieksinstrumenten verder innoveren
- het potentieel van Leuven als kennisstad verder benutten, met M als gangmaker van een internationaal onderzoeksnetwerk rond beeldgeletterdheid in kunstmusea
- methodieken voor publieksbemiddeling verfijnen met oog voor verschillende ‘persona’s’

3. M gaat van collectie naar connectie

M gelooft in gedeeld eigenaarschap en ontwikkelt de collectie als een knooppunt in een ruimer netwerk. Door verbindingen met partners ontstaat de mogelijkheid om wederzijds uit een grotere rijkdom te putten en samen meer betekenis voor de samenleving te creëren. M zal dan ook:

- internationale partnerships rond de topcollectie laatmiddeleeuwse sculpturen ontwikkelen en het onderzoeksnetwerk ARDS uitbouwen
- de bestaande samenwerking met Cera verdiepen (beheer collectie hedendaagse Belgische kunst)
- de museale omkadering voor de kunstcollecties van de KU Leuven uitbouwen
- een erfgoedgemeenschap in de regio ondersteunen (pilotproject i.s.m. Gemeentelijk Museum Tervuren) bij het professionele beheer van een waardevolle collectie

4. M zet in op cocreatie met erfgoedgemeenschappen

Het beleid van M krijgt vorm in wisselwerking met verschillende klankbordgroepen, zoals M-bassadeurs, leerkrachten, jongeren en ervaringsdeskundigen inzake toegankelijkheid. M zal in dit verband:

- participatieve erfgoedprojecten realiseren, samen met burgers met diverse achtergronden
- een trekkende rol opnemen binnen het Erfgoedlabo, een netwerk met actoren uit de verschillende segmenten van de Leuvense erfgoedgemeenschap

5. M gelooft in de connectieve kracht van de digitale toekomst

Digitalisering strekt zich uit over alle functies van M – van het documenteren van kunstwerken en het faciliteren van onderzoek tot het onderhouden van duurzame contacten met publiek, peers en partners. Slimme investeringen dringen zich daarbij op om de collectie nog meer dan voorheen ook digitaal te valoriseren via interactieve toepassingen. M zal dan ook:

- zijn collectiedata verrijken en ontsluiten via open-datastandaarden in lijn met sectorbrede aanbevelingen
- zijn contactdata verbinden via een CRM-oplossing voor performante marketing en communicatie
- zijn werkprocessen rond digitalisering stroomlijnen via een helder digitaal draaiboek voor de volgende jaren

5.5 ERFGOEDLABO

Een belangrijke ontwikkeling op stedelijk vlak m.b.t. het erfgoedbeleid is de totstandkoming van het Erfgoedlabo. Samen met 12 andere partners zette AGM op 12 september 2017 het licht op groen voor dit structureel samenwerkingsverband van door Vlaanderen erkende en gesubsidieerde cultureel-erfgoedorganisaties gevestigd in Leuven. Het Erfgoedlabo is een kenniscluster met het erfgoed in Leuven als vertrekpunt. Via samenwerking, onderzoek, kennis en experiment in interactie met het publiek worden nieuwe inzichten en instrumenten ontwikkeld. Op die manier wil het labo bijdragen aan een verbetering van de zorg en omgang met cultureel erfgoed, zowel bij professionele actoren als bij erfgoedgemeenschappen en vrijwilligers.

Het Erfgoedlabo werkt in de praktijk vanuit verschillende ‘ateliers’ die elk meerdere ‘projecten’ kunnen omvatten. Ateliers en projecten worden gezien als dynamische werkplekken waarin actief kennis en expertise worden gedeeld en opgebouwd en waarin intens wordt overlegd en samengewerkt rond één bepaald aspect of deelaspect. Zo was M in de loop van 2017 vooral betrokken bij de startende ateliers rond de nood aan een centraal erfgoeddepot en de kick-off van een belangrijk atelier rond de gezamenlijke aanpak van uitdagingen op het terrein van digitaal erfgoedbeleid. M was ook actief in de algemene stuurgroep van het Erfgoedlabo met het oog op coördinatie en toekomstplanning.

6. BIJLAGEN

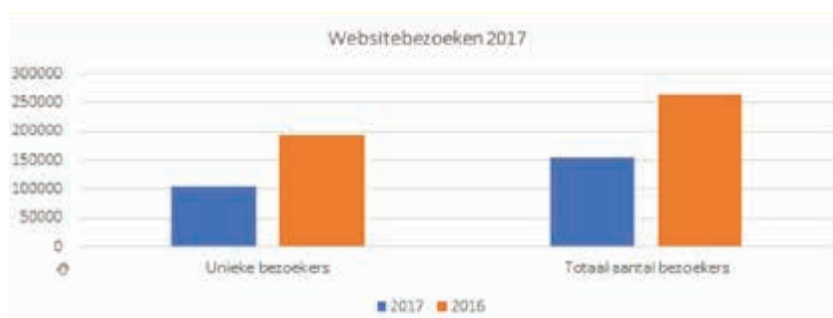

6.1 WEBSITESTATISTIEKEN 2017

6.1.1 GOOGLE ANALYTICS WWW.MLEUVEN.BE

WWW.MLEUVEN.BE	2017	2016
Unieke bezoekers	105.556*	193.787
Totaal aantal bezoeken	154.818*	265.434

* De statistieken van 2016-2017 geven een vertekend beeld. Door de overgang naar de nieuwe website werden er tussen 22.12.16 en 12.01.17 namelijk geen gegevens bijgehouden. Gezien op dat moment de tentoonstelling 'Op zoek naar Utopia' liep, kunnen we er vanuit gaan dat de statistieken in werkelijkheid nog een pak hoger liggen. Het lage aantal bezoekers/sessies in 2017 is vermoedelijk te verklaren door de 6 maanden durende sluiting van 18 januari tot 10 juni.

SPREIDING NATIONAAL

PLAATS	%
Leuven	14,12%
Brussel	14,06%
Antwerpen	12,56%
Gent	6,16%
Mechelen	3,40%
Tienen	2,31%
Diest	2,00%
Sint-Niklaas	1,87%
Hasselt	1,83%
Schaarbeek	1,68%

SPREIDING INTERNATIONAAL

LAND	%
België	81,75%
Nederland	6,52%
Verenigde Staten	1,78%
Frankrijk	1,70%
Duitsland	1,36%
Verenigd Koninkrijk	1,28%
Italië	0,75%
Spanje	0,48%
Zwitserland	0,27%
Canada	0,24%

BRON

BRON	SESSIES	%	BOUNCE (%)	GEMIDDELDE SESSIEDUUR
1. Google	62.593	55,68 %	29,56 %	00:02:46
2. Direct (geen)	25.740	22,90 %	46,08 %	00:02:15
3. Bing	2.602	2,31 %	26,67 %	00:02:50
4. Facebook mobile	2.051	1,82 %	72,82 %	00:00:30
5. Standaard.be	1.876	1,67 %	70,28 %	00:00:51
6. Visitleuven.be	1.860	1,65 %	42,84 %	00:01:59
7. Facebook.com (referral)	1.275	1,13 %	49,35 %	00:05:32
8. Facebook.com (social)	1.184	1,05 %	81,39 %	00:00:33
9. Google cpc	1.037	0,92 %	54,67 %	00:01:30
10. M-idzomer.be	925	0,82 %	51,12 %	00:02:37
11. Top10bezienswaardigheden.nl	892	0,79 %	30,94 %	00:01:44
12. Outlook.live.com	653	0,58 %	53,37 %	00:01:30
13. L.Facebook.com (referral)	594	0,53 %	63,31 %	00:03:08
14. Yahoo	422	0,38 %	27,04 %	00:02:32
15. Ecosia.org	361	0,32 %	22,46 %	00:02:53
16. Leuven.be	360	0,32 %	45,05 %	00:01:39
17. Kuleuven.be	256	0,23 %	54,48 %	00:01:08
18. Duckduckgo.com	210	0,19 %	25,61 %	00:03:10
19. Herita.be	197	0,18 %	27,06 %	00:01:02
20. De Standaard mobile	187	0,17 %	67,76 %	00:00:54

MEEST BEZOCHTE PAGINA'S

MEEST BEZOCHTE PAGINA'S	PAGINA WEERGAVEN	%	GEMIDDELDE TIJD OP PAGINA	BOUNCE
1. Home	111.963	19,95 %	00:00:40	23,89 %
2. Nu in M	59.091	10,53 %	00:00:24	36,68 %
3. Verwacht	22.076	3,93 %	00:00:24	38,36 %
4. Praktische informatie	13.574	2,42 %	00:01:29	45,23%
5. Tickets	13.145	2,34 %	00:01:49	51,32%
7. HOME (EN)	12.918	2,30 %	00:00:40	31,49 %
6. Biënnale van Venetië	9.504	1,69 %	00:01:30	62,12%
8. Nieuwe collectiepresentatie	7.053	1,26 %	00:00:40	56,35%
9. Tytgat	6.882	1,23 %	00:01:41	66,89%
10. Nu in M (EN)	6.309	1,12 %	00:00:25	50,71%
11. Met kinderen	6.071	1,08 %	00:00:46	29,42%
12. Medewerkers	5.605	1,00 %	00:03:33	52,99%
13. Vacatures	5.382	0,96 %	00:01:48	39,51%
14. Cécile B. Evans	4.345	0,77 %	00:01:05	65,67%
15. Over de grens	4.296	0,77 %	00:01:25	48,96%
16. Aurélien Froment	4.212	0,75 %	00:01:38	55,47%
17. Nu in M (FR)	4.152	0,74 %	00:00:17	26,90%
18. Home (FR)	3.690	0,66 %	00:00:40	23,57%
19. Ons verhaal	3.600	0,64 %	00:01:31	55,51%
20. M-collectie	3.485	0,62 %	00:00:28	30,45%

6.1.2 GOOGLE ANALYTICS WWW.BARAMUZE.BE

WWW.BARAMUZE.BE	2017	2016
Unieke bezoekers	11.051	9.523
Totaal aantal bezoeken	15.289	13.391

SPREIDING NATIONAAL

PLAATS	%
Leuven	26,21%
Brussel	16,24%
Antwerpen	12,75%
Mechelen	3,93%
Gent	3,64%
Tienen	3,30%
Diest	2,35%
Herent	1,92%
Sint-Niklaas	1,89%
Tervuren	1,39%

BRON

Direct	47,71 %
Google	32,27 %
Facebook mobile	6,66 %
Mleuven.be	4,89 %
Facebook	4,02 %

6.1.3 GOOGLE ANALYTICS WWW.M-IDZOMER.BE

WWW.M-IDZOMER.BE	2017	2016
Unieke bezoekers	30.021	26.853
Totaal aantal bezoeken	47.572	39.378

SPREIDING NATIONAAL

PLAATS	%
Leuven	18,90%
Brussel	18,65%
Antwerpen	12,65%
Gent	4,87%
Mechelen	3,88%
Tienen	3,02%
Diest	2,42%
Herent	2,08%
Sint-Niklaas	1,77%
Hasselt	1,66%

BRON

Google	49,11 %
Direct	32,04 %
Facebook mobile	4,65 %
Facebook	3,15 %
Bing	1,61 %

6.1.4 GOOGLE ANALYTICS WWW.M-LIFE.BE

WWW.M-LIFE.BE	2017	2016
Unieke bezoekers	746	1.154
Totaal aantal bezoeken	980	1.692

SPREIDING NATIONAAL

PLAATS	%
Brussel	15,86%
Leuven	14,80%
Antwerpen	10,57%
Gent	6,13%
Elsene	5,07%
Sint-Niklaas	2,54%
Mechelen	2,11%
Lanaken	1,90%
Schaarbeek	1,69%
Overijse	1,48%

BRON

Direct	36,45 %
Mleuven	31,20 %
Google	17,90 %
Minsky.be	4,09 %
Bing	0,90 %

6.1.5 GOOGLE ANALYTICS WWW.PLAYGROUNDFESTIVAL.BE

WWW.PLAYGROUNDFESTIVAL.BE	2017	2016
Unieke bezoekers	4.614	5.902
Totaal aantal bezoeken	6.836	8.828

SPREIDING NATIONAAL

PLAATS	%
Leuven	21,14%
Brussel	20,44%
Antwerpen	12,06%
Gent	10,51%
Anderlecht	3,58%
Schaerbeek	3,28%
Mechelen	1,70%
Hasselt	1,44%
Sint-Niklaas	1,29%
Tienen	1,18%

6.2 PERS

6.2.1 PERSVERZENDINGEN PREZLY

DATUM		AANTAL CONTACTEN	OPENINGS-RATE	CLICK-RATE
JANUARI				
9/jan	Persuitnodiging: M gaat voor een nieuwe collectiepresentatie in 2017	364	49%	3%
12/jan	Persbericht: M sluit 2016 af met ruim 178.000 bezoekers	355	44%	3%
13/jan	Persbericht: Peter Bary wordt nieuwe directeur van M	295	50%	12%
17/jan	Persbericht: Een nieuw gezicht voor de M-collectie	241	65%	14%
17/jan	Communiqué de presse: fermeture M	120	27%	5%
FEBRUARI				
15/feb	Selectie kunstenaars OPEN M 2017 bekend	99	41%	9%
20/feb	Persuitnodiging: Dirk Braeckman creëert nieuw werk voor het Belgische paviljoen in Venetië	474	51%	10%
20/feb	Invitation de presse: Nouvelles créations de Dirk Braeckman pour le Pavillon belge à Venise	108	35%	7%
28/feb	Invitation de presse: naverzending / Nouvelles créations de Dirk Braeckman pour le Pavillon belge à Venise	57	29%	8%
20/feb	Press invitation: Dirk Braeckman creates new work for the Belgian Pavilion	170	29%	3%
28/feb	Press invitation: naverzending / Dirk Braeckman creates new work for the Belgian Pavilion	5	0%	75%
MAART				
13/mrt	Persuitnodiging voor de tentoonstelling Entre nous quelque chose se passe	99	52%	11%
13/mrt	Persuitnodiging: Hedendaagse Belgische kunst omgeven door stilte en concentratie	108	45%	11%

15/mrt	Hedendaagse Belgische kunst omgeven door stilte en concentratie	468	44%	3%
15/mrt	Avec 'Entre nous quelque chose se passe', le Musée M expose de l'art contemporain belge extra muros	213	33%	2%
15/mrt	M presents contemporary Belgian art on location	11	25%	13%
16/mrt	REMINDER: persontmoeting Dirk Braeckman creëert nieuw werk voor het Belgische paviljoen in Venetië	469	46%	5%
20/mrt	Dirk Braeckman is klaar voor het Belgische paviljoen	617	44%	5%
20/mrt	Dirk Braeckman, prêt pour le Paviloon belge	213	38%	5%
20/mrt	Dirk Braeckman ready for Belgian Pavilion	219	39%	3%
22/mrt	M-IDZOMER lanceert headliners	460	52%	4%
27/mrt	Perspreview There's always more to see	646	38%	3%
31/mrt	There's always more to see vierde editie van groepstentoonstelling OPEN M	938	32%	1%
APRIL				
19/apr	M-IDZOMER lanceert tweede lading namen!	401	45%	2%
MEI				
3/mei	Persbericht: Kapitein Winokio komt zaterdag 29 juli naar M-IDZOMER	322	49%	1%
5/mei	Persbericht: Verloren puttobeeldje na ruim twee eeuwen weer thuis	205	49%	16%
5/mei	Press release: Lost putto comes home after more than two centuries	24	45%	14%
5/mei	Communiqué de presse: Deux siècles après sa disparation, un angelot revient à Louvain	47	53%	9%
10/mei	Persbericht: Dirk Braeckman opent solotentoonstelling...	172	41%	7%
10/mei	Communiqué de presse: Dirk Braeckman inaugure...	135	36%	7%
10/mei	Press release and images: Dirk Braeckman opens...	189	32%	1%
22/mei	Persbericht: M-IDZOMER lanceert volledige muzikale line-up	254	60%	7%
24/mei	Pers preview: M stelt de vernieuwde collectie voor	200	52%	4%
24/mei	Invitation de presse: M présente sa collection revisitée	208	33%	1%
24/mei	Press invitation: M presents the renewed collection	241	38%	0%
JUNI				
1/jun	Persbericht: De zomer begint 13 juli in BAR A MUZE	207	57%	4%
8/jun	Persbericht en fotomateriaal: Vind jezelf terug in de vernieuwde M-collectie	16	80%	40%
8/jun	Persbericht en fotomateriaal: Aurélien Froment opent...	11	70%	20%
9/jun	Persbericht en fotomateriaal: Vind jezelf terug in de vernieuwde M-collectie	341	51%	9%
9/jun	Communiqué de presse: La nouvelle collection M va...	222	29%	4%
9/jun	Press release and images: Discover yourself in the...	67	37%	4%
12/jun	Ruim 3.000 bezoekers op het zonnige openingsweekend...	355	49%	6%
12/jun	Persbericht: M-Museum Leuven verwelkomde het afgelopen weekend...	98	44%	19%
14/jun	Press release and images: Aurélien Froment opens...	137	40%	2%
14/jun	Communiqué de presse & images: Aurélien Froment...	130	29%	3%
14/jun	Persbericht en extra fotomateriaal: Aurélien Froment	50	63%	14%
21/jun	Extra persbeelden Cécile B. Evans opent solotentoonstelling...	181	56%	3%
22/jun	Extra press images Cécile B. Evans opens solo exhibition...	134	44%	4%
22/jun	Images de presse supplémentaires: Cécile B. Evans	139	45%	0%
JULI				
25/jul	Persbericht: Aftellen naar M-IDZOMER Donderdag...	134	51%	6%
30/jul	Persbericht: Topeditie van M-IDZOMER met meer dan 7000 bezoekers	136	41%	7%
30/jul	Persbericht: Topeditie van M-IDZOMER met meer dan 7000 bezoekers	200	53%	3%
AUGUSTUS				
28/aug	Persuitnodiging: Beeldhouwwerken uit Aken reizen naar Leuven	5	60%	0%
31/aug	Persbericht: Akense beeldhouwwerken reizen naar Leuven	197	47%	11%
31/aug	Communiqué de presse: Les sculptures d'Aix- la Chapelle + save the date perspreview	47	33%	8%
31/aug	Press release: Medieval sculptures travel from Aachen to Leuven + save the date perspreview	28	31%	4%
31/aug	Pressemitteilung: Aachen Skulpturen reisen nach Löwen + save the date perspreview	73	29%	2%

SEPTEMBER				
5/sep	Persuitnodiging: perspreview tentoonstelling 'Over de Grens'	92	60%	0%
5/sep	Persuitnodiging: Over de grens. Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen	3	33%	33%
5/sep	Invitation de presse: ouverture de l'exposition 'Au-delà la frontière. La statuaire médiévale des Pays-Bas méridionaux'	43	34%	0%
5/sep	Press invitation: Crossing Borders. Medieval sculpture from the Low Countries	47	33%	0%
10/sep	Persbericht: Project "Beleef het Laatste Avondmaal, beleef Bouts" ontvangt 568.674 euro subsidie van minister Ben Weyts	167	40%	300%
10/sep	Communiqué de presse: Le projet « Assistez à la Dernière Cène, découvrez Bouts » reçoit 568.674 euros de subsides du ministre Ben Weyts	50	39%	7%
10/sep	Press Release: Project "Experience The Last Supper, Experience Bouts" receives 568,674 euro subsidy from Minister Ben Weyts	25	43%	4%
10/sep	Persbericht: Project "Beleef het Laatste Avondmaal, beleef Bouts" ontvangt 568.674 euro subsidie van minister Ben Weyts	103	55%	22%
21/sep	Persbericht: Over de grens. Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen	373	45%	11%
21/sep	Communiqué de presse: Au-delà la frontière. La statuaire médiévale des Pays-Bas méridionaux'	65	34%	9%
21/sep	Press release: Crossing Borders. Medieval Sculpture from the Low Countries	40	24%	3%
OKTOBER				
6/okt	Persbericht: M wint de Cross Over Contest van Leuven MindGate Project 'Symphony @ the museum' ontvangt 10.000 euro	142	60%	10%
23/okt	Persuitnodiging: M-Museum Leuven ontvangt het label 'Hartveilig' woe 25/10 om 13u	25	54%	0%
25/okt	Persbericht: M-Museum Leuven is het eerste 'Hartveilig' museum in Vlaanderen	24	39%	13%
25/okt	Persbericht: M-Museum Leuven is het eerste 'Hartveilig' museum in Vlaanderen	101	50%	12%
27/okt	Press invitation: Arts Festival Playground at M & STUK in Leuven from 16 until 19 November 2017	65	46%	0%
27/okt	Persuitnodiging: Kunstenfestival Playground in STUK en M Van 16 t.e.m. 19 november 2017	101	49%	7%
27/okt	Invitation de presse: Festival des Arts Playground au Musée M et au STUK Du 16 au 19 novembre à Louvain	102	37%	3%
NOVEMBER				
10/nov	Aftellen naar Kunstenfestival Playground do 16.11 >> 19.11 in M en STUK	63	73%	6%
10/nov	Invitation de presse: Festival des Arts Playground ouvre le 16 novembre au M et STUK à Louvain	104	41%	2%
10/nov	Press reminder: Join us next week for Arts Festival Playground and the last days of Cécile B. Evans solo exhibition	73	38%	0%
13/nov	Persuitnodiging: Peter Verhelst en Griet Dupont lezen voor uit nieuw kinderboek 'Dobedo' in M-Museum Leuven do 16/11 om 11u	133	52%	2%
13/nov	Invitation de presse pour l'exposition 'Edgard Tytgat. Souvenir d'une fenêtre aimée' 7 dec à 11h	140	32%	0%
13/nov	Press preview for the exhibition 'Edgard Tytgat: Memory of a Beloved Window' Thursday 7 dec at 10:30	70	32%	0%
14/nov	Perspreview voor de tentoonstelling 'Edgard Tytgat. Herinnering aan een geliefd venster' do 7/12 vanaf 10:30	133	56%	4%
16/nov	Persbericht en fotomateriaal: Peter Verhelst en Griet Dupont lezen voor uit nieuw kinderboek 'Dobedo' in M-Museum Leuven	66	79%	6%
16/nov	Persbericht: Peter Verhelst en Griet Dupont lezen voor uit nieuw kinderboek 'Dobedo' in M-Museum Leuven	170	39%	8%
23/nov	Persbericht: M brengt experts middeleeuwse beeldhouwkunst samen in het Louvre	114	41%	3%
23/nov	Persbericht: M brengt experts middeleeuwse beeldhouwkunst samen in het Louvre	106	53%	21%
23/nov	Press release: M-Museum Leuven welcomes experts in medieval sculpture at the Louvre	37	41%	6%
23/nov	Communiqué de presse: M emmène des experts de la statuaire médiévale au Louvre	37	47%	6%

29/nov	M zet toegankelijkheid in de kijker tijdens het Able festival op 3 december	145	42%	2%
DECEMBER				
5/dec	Playground 2017, c'est fini!	104	38%	0%
5/dec	This was Playground 2017! See you next year from 15 until 18 November 2018.	73	53%	0%
5/dec	Dit was Playground 2017!	50	48%	2%
7/dec	Persbeelden en persdossier: Edgard Tytgat. Herinnering aan een geliefd venster	37	62%	16%
7/dec	Communiqué de presse et images en haute résolution: Edgard Tytgat. Souvenir d'une fenêtre aimée	8	25%	0%
7/dec	Communiqué de presse et images de l'exposition 'Edgard Tytgat. Souvenir d'une fenêtre aimée' au M-Museum Leuven	136	28%	7%
7/dec	Persbericht: Edgard Tytgat. Herinnering aan een geliefd venster	225	37%	6%
7/dec	Press file and images from the exhibition 'Edgard Tytgat. Memory of a Beloved Window' at M-Museum Leuven	77	28%	4%
14/dec	Persbericht: Dirk Braeckman en Eva Wittocx blikken terug op een succesvolle Biënnale van Venetië	353	46%	10%
14/dec	Communiqué de presse: Dirk Braeckman, Eva Wittocx et la Biennale Arte 2017 Double exposition au musée M et à BOZAR en pleine préparation	220	33%	2%
14/dec	Press release: Dirk Braeckman and Eva Wittocx are preparing double exhibition at M-Museum Leuven and BOZAR Brussels	394	39%	2

6.2.2 PERSKNIPSELS NATIONAAL

DATUM	TITEL	BRON	SPREIDING
01-01-2017	Pas uit: de uitpas	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-01-2017	Eutopia	Decors (nl)	Nationaal
01-01-2017	Simplicité & classe	La Maison Victor (fr)	Nationaal
01-01-2017	Eenvoud & klasse	La Maison Victor (nl)	Nationaal
01-01-2017	More than homer ever did	DAMn (Design, Art & Architecture)	Internationaal
01-01-2017	Cijfer	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-01-2017	Eutopia	Décors (fr)	Nationaal
01-01-2017	Van Utopia naar Youtopia	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
02-01-2017	Tentoonstelling: Op zoek naar Utopia in Museum M Leuven	www.hln.be	Regionaal
03-01-2017	2017, année du Grand Tour de l'art	La Libre Belgique	Nationaal
03-01-2017	Les amateurs d'art contemporain peuvent se réjouir, c'est l'année du "Grand tour" !	www.lalibre.be	Nationaal
04-01-2017	A la recherche d'Utopia	La Libre Culture (La Libre Belgique)	Nationaal
05-01-2017	En nu graag nog even uw mening op papier	De Standaard	Nationaal
05-01-2017	M-Museum Leuven toont Mechelse topstukken	www.mechelenblogt.be	Regionaal
06-01-2017	Les expos qui durent jusque fin janvier	www.lesoir.be	Nationaal
07-01-2017	Niet te missen	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
07-01-2017	Thomas More (of the same)	De Standaard	Nationaal
07-01-2017	Davidfonds gaat op zoek naar Utopia	www.hbvl.be	Regionaal
07-01-2017	Reg-arts-decales-exposition-participative-beaux-arts-charleroi	www.mu-inthecity.com	Nationaal
07-01-2017	Expo Binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
10-01-2017	Vandaag de dag	De Tijd	Nationaal
11-01-2017	Internationale interesse voor Besloten Hofjes	www.hln.be	Regionaal
11-01-2017	Internationale interesse voor Besloten Hofjes	Het Laatste Nieuws (ed.Mechelen-Lier)	Regionaal
11-01-2017	Utopia eindigt met protestsongs	De Streekkrant (ed.Leuven)	Regionaal
13-01-2017	M-Museum Leuven ontving 178.721 bezoekers in 2016	www.leuvenactueel.be	Regionaal

13-01-2017	Nieuwe directeur en stijging bezoekers Museum M	www.robty.be	Regionaal
13-01-2017	Peter Bary wordt nieuwe directeur M-Museum Leuven	focus.knack.be	Nationaal
13-01-2017	Museum M in Leuven kreeg vorig jaar recordaantal bezoekers over de vloer	Belga	Nationaal
13-01-2017	Peter Bary wordt nieuwe directeur M-Museum in Leuven	www.deredactie.be	Nationaal
13-01-2017	M kreeg vorig jaar ruim 178.000 bezoekers over de vloer	www.nieuwsblad.be	Regionaal
14-01-2017	Nieuw jaar met nieuwe directeur bij M	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Nationaal
14-01-2017	Peter Bary gaat M-Museum Leuven leiden	www.theartserver.org	Nationaal
14-01-2017	Nederlanders dol op museum M	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
14-01-2017	Nederlanders dol op museum M	www.hln.be	Regionaal
14-01-2017	Peter Bary wordt nieuwe directeur museum M	De Standaard (ed.Vlaams-Brabant/Brussel)	Nationaal
16-01-2017	M Museum	belmodo.be	Nationaal
17-01-2017	Nieuwe Leuvense Horecagids is een feit	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
17-01-2017	M-Museum Leuven vijf maanden dicht voor opfrissingswerken en vernieuwing vaste collectie	Belga	Nationaal
17-01-2017	Museum M stelt nieuwe plannen voor	www.robty.be	Regionaal
17-01-2017	Nieuwe Leuvense Horecagids is een feit	www.hln.be	Regionaal
18-01-2017	MuseumM wordt toegankelijker en flexibeler	www.nieuwsblad.be	Regionaal
18-01-2017	Leuvens stadsfestival rond Utopia kreeg 220.000 mensen over de vloer	Belga	Nationaal
18-01-2017	Horecagids wil nog meer toeristen naar Leuven lokken	madeinvlaamsbrabant.be	Nationaal
18-01-2017	M sluit deuren voor make-over	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
18-01-2017	Leuvens stadsfestival rond Utopia kreeg 220.000 mensen over de vloer	nl.metrotime.be	Nationaal
18-01-2017	Museum M wordt toegankelijker en flexibeler	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
18-01-2017	Leuvens stadsfestival rond Utopia kreeg 220.000 mensen over de vloer	www.msn.com	Nationaal
18-01-2017	M sluit deuren voor make-over	www.hln.be	Regionaal
18-01-2017	Leuvens stadsfestival rond Utopia kreeg 220.000 mensen over de vloer	www.skynet.be	Nationaal
18-01-2017	Leuvens stadsfestival rond Utopia kreeg 220.000 mensen over de vloer	www.belga.be	Nationaal
18-01-2017	M gooit het roer om	De Standaard	Nationaal
19-01-2017	Stadsfestival Utopa lokt 220.000 bezoekers	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
19-01-2017	500 jaar Utopia lokt meer dan 220.000 bezoekers	www.leuvenactueel.be	Regionaal
19-01-2017	Utopia-festival breekt records	www.hln.be	Regionaal
19-01-2017	Museum M wordt toegankelijker en flexibeler	Het Nieuwsblad (ed.Brussel-Noordrand)	Regionaal
19-01-2017	Utopia-festival breekt records	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
19-01-2017	220.000 bezoekers voor Utopia-parcours in Leuven	De Tijd	Nationaal
20-01-2017	Record aantal bezoekers voor Leuvens stadsfestival 500 jaar Utopia	www.cartoon-productions.be	Nationaal
21-01-2017	De kunst van spel en spot	Citta (Gazet van Antwerpen)	Regionaal
24-01-2017	Woensdag 8 maart: gender bender, een salon over m/v/x in de cultuursector	www.rektoverso.be	Nationaal
26-01-2017	Beeldende kunst is de grootste troef van Vlaanderen	H Art	Nationaal
01-02-2017	M Museum closed until June	Flanders Today	Nationaal

01-02-2017	D'autres artistes annoncés pour la Biennale de Venise 2017	skynetblogs.be	Nationaal
01-02-2017	M-museum krijgt nieuwe directeur en sluit tijdelijk	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
01-02-2017	Buggy Wonderland	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-02-2017	Txt België	Collect Arts Antiques Auctions (nl)	Nationaal
03-02-2017	M-Museum Leuven krijgt opknopbeurt	Bouwkroniek	Nationaal
08-02-2017	LEUVEN Met 220.000 bezoekers op zoek naar Utopia	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
09-02-2017	Leuvense Persclub reikt veertiende Hugo De Keyserprijs uit	www.leuvenactueel.be	Regionaal
13-02-2017	Nieuwe directeur voor het M-Museum	Veto	Regionaal
13-02-2017	220.000 bezoekers voor Utopia-festival	Veto	Regionaal
13-02-2017	Overzicht verdwenen kunstschaten van Oplinter	www.nieuwsblad.be	Regionaal
13-02-2017	In gesprek met Eva Wittocx - curator Belgisch paviljoen Biennale van Venetië	www.hln.be	Regionaal
13-02-2017	Nieuwe directeur voor het M-Museum	www.veto.be	Regionaal
15-02-2017	Groen Leuven vraagt openheid over mandaten intercommunales en geeft zelf het voorbeeld	Belga	Nationaal
15-02-2017	Carmien vertelt	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
16-02-2017	Groen open over mandaten en vergoeding	www.nieuwsblad.be	Regionaal
17-02-2017	Ook museumkriebels met krokus?	De Bond	Nationaal
18-02-2017	De onmogelijke werkelijkheid: basisschool De Mozaïek stelt tentoon	www.nieuwsblad.be	Regionaal
20-02-2017	Camille Picquot - Tendresse invited by Valerie Verhacq	www.out.be	Regionaal
21-02-2017	L'œuvre au noir de Dirk Braeckman	La Libre Belgique	Nationaal
21-02-2017	Cinquante nuances de gris, celles de Dirk Braeckman	www.lalibre.be	Nationaal
21-02-2017	Het tegengif van Dirk Braeckman	De Standaard	Nationaal
22-02-2017	Dirk Braeckman à Venise	www.mu-inthecity.com	Nationaal
22-02-2017	Hippolyte Boulenger 1837-1874	www.out.be	Nationaal
22-02-2017	YOUtopia schiet in gang	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
22-02-2017	UCLL bouwt in Diepenbeek nieuwe Limburgse landmark	www.limburg-actueel.be	Regionaal
23-02-2017	Twee torens geven UCLL weer een smoel	Het Belang van Limburg	Regionaal
23-02-2017	Hogeschool UCLL investeert zestien miljoen euro in twee torens	Het Nieuwsblad (ed.Limburg)	Regionaal
23-02-2017	Park Inn by Radisson Leuven in een nieuw Kleedje	mice-magazine.com	Regionaal
23-02-2017	Twee torens geven UCLL weer een smoel	www.hbvl.be	Regionaal
24-02-2017	FOTO. Leerlingen van het eerste leerjaar van de vrije basisschool De Mozaïek stellen tentoon	www.nieuwsblad.be	Regionaal
24-02-2017	Hogeschool UCLL presenteert masterpla, campus diepenbeek	focusphasseltdeopiniemaker.wordpress.com	Regionaal
27-02-2017	Jongeren willen meer kunst in het straatbeeld	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
01-03-2017	De boekenwijsheden van Leo Bormans	Boeken Magazine	Nationaal
01-03-2017	Agenda	Pasar	Nationaal
01-03-2017	Têtes de l'Art	Collect Arts Antiques Auctions (fr)	Nationaal
01-03-2017	Entrees Gratuites jan Lauwers. Silent stories	www.bruxelles-news.be	Regionaal
01-03-2017	Kop stukken	Collect Arts Antiques Auctions (nl)	Nationaal
01-03-2017	De ombudsvrouw	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-03-2017	Uit LVN	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-03-2017	Toegankelijke uittips	Blijf Actief Magazine	Regionaal
03-03-2017	Jongerenraad Kabinet J wil meer kunst in straatbeeld	www.hln.be	Regionaal
03-03-2017	Jongerenraad Kabinet J wil meer kunst in straatbeeld	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
04-03-2017	Groen licht voor groot congressentrum	www.hln.be	Regionaal

04-03-2017	Groen licht voor groot congrescentrum	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
06-03-2017	LOKO organiseert kunstenfestival Ithaka	www.theartserver.org	Nationaal
13-03-2017	M - Museum Leuven (Van 18 januari tot 11 juni 2017 gesloten)	www.tento.be	Nationaal
14-03-2017	Het verhaal achter de geweldige tweede platenhoes van STUFF.	www.demorgen.be	Nationaal
16-03-2017	M-Museum: toont Belgische kunstparels in rechtenbib	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
16-03-2017	M-Museum toont Belgische kunstparels in rechtenbib	www.hln.be	Regionaal
16-03-2017	In beeld: kunst tussen de cursussen in de Rechtsbibliotheek	nieuws.kuleuven.be	Regionaal
16-03-2017	Gemeentelijk Museum Hof van Melijn	www.tento.be	Nationaal
17-03-2017	Dirk Braeckman: "Ik heb er altijd al van gedroomd hier mijn werk te tonen"	www.demorgen.be	Nationaal
17-03-2017	Museum M en Dirk Braeckman samen naar Biënnale van Venetië	www.robvtv.be	Regionaal
17-03-2017	Jakob Smitsmuseum gesloten van 22/3 tot 31/3	nnieuws.be	Nationaal
17-03-2017	Dirk Braeckman en Eva Wittocx zijn klaar voor de Olympische Spelen van de kunst	Belga	Nationaal
17-03-2017	Jakob Smitsmuseum gesloten van woensdag 22 tot en met vrijdag 31 maart	www.invlaanderen.be	Nationaal
18-03-2017	'Op de academie vonden ze mijn foto's te donker'	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
18-03-2017	Breckman en Wittocx naar Biënnale	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
18-03-2017	Museum M helemaal klaar voor Biënnale van Venetië	www.nieuwsblad.be	Regionaal
18-03-2017	Museum M helemaal klaar voor Biënnale van Venetië	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
18-03-2017	Breckman en Wittocx naar Biënnale	www.hln.be	Regionaal
18-03-2017	Museum M stelt tentoon op locatie	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
21-03-2017	Dirk Braeckman naar Venetië	www.artsenkrant.com	Nationaal
22-03-2017	Het dépôt leuven: concertinfo 2017	musiczine.lavenir.net	Nationaal
22-03-2017	M-IDZOMER lanceert eerste headliners	www.robvtv.be	Regionaal
22-03-2017	John Scofield, Marceo Parker, Zesde Metaal en Warhaus headliners M-ldzomer in Leuven	Belga	Nationaal
22-03-2017	John Scofield, Marceo Parker, Zesde Metaal en Warhaus headliners Mldzomer in Leuven	www.belga.be	Nationaal
23-03-2017	Het Zesde Metaal en Warhaus maken mooie weer op Leuvens Mldzomer	www.deredactie.be	Nationaal
23-03-2017	Eerste headliners M-idzomer bekend	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
23-03-2017	Eerste headliners M-idzomer bekend	www.nieuwsblad.be	Regionaal
24-03-2017	M - Museum vindt onderdak in De Valk	www.veto.be	Regionaal
24-03-2017	M-IDZOMER lanceert headliners	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
24-03-2017	Hippolyte Boulenger	www.quefaire.be	Nationaal
24-03-2017	M-IDZOMER lanceert headliners	www.hln.be	Regionaal
25-03-2017	La marque de la culture	L'Echo	Nationaal
29-03-2017	Muurbloempje?	Campuskrant	Regionaal
30-03-2017	15 things to do in Belgium this weekend	www.thewordmagazine.be	Nationaal
01-04-2017	Expo : Open M	Kunst Letters	Nationaal
01-04-2017	Tussen psychose en kunst	Psychologies Magazine (nl)	Nationaal
01-04-2017	Poetry slam in Nederland en Vlaanderen	Kunsttijdschrift Vlaanderen	Nationaal
01-04-2017	Samen LVN	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Nationaal

01-04-2017	A trip down memory lane	Kunsttijdschrift Vlaanderen	Nationaal
02-04-2017	Much ado about... dementie	Goed Gevoel	Nationaal
03-04-2017	Leuven - Entre nous quelque chose se passe... - 17.03.2017-09.07.2017 - 4776	www.fic123.be	Nationaal
03-04-2017	M-Schatkamer van Sint-Pieter	www.tento.be	Nationaal
04-04-2017	Jonge kunstenaars tonen werk op vierde editie OPEN M in Cas-co	www.hln.be	Regionaal
04-04-2017	Een creatieve match	www.weliswaar.be	Nationaal
04-04-2017	Jonge kunstenaars tonen werk op vierde editie OPEN M in Cas-co	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
04-04-2017	"Wat is er boeiender dan moord en kunst?"	Het Nieuwsblad	Regionaal
05-04-2017	M exposeert in De Valk	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
06-04-2017	Het depot leuven: concertinfo 2017	musiczine.lavenir.net	Nationaal
06-04-2017	Expo veertig keer Smits	www.hln.be	Regionaal
07-04-2017	Psychose in beeld	Visie	Regionaal
08-04-2017	«L'art, c'est le vraisemblable» Dirk Snauwaert	L'Echo	Nationaal
12-04-2017	Open M in Cas-Co	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
12-04-2017	Het Zesde Metaal komt naar M-idzomer	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
13-04-2017	het dépôt leuven: concertinfo 2017	musiczine.lavenir.net	Nationaal
14-04-2017	Het Groot Verlof in Leuven opnieuw volledig gratis	De Standaard (ed. Vlaams-Brabant/ Brussel)	Nationaal
14-04-2017	Vijfde buggypunt aan SPIT	www.hln.be	Regionaal
14-04-2017	Tussen psychose en kunst	www.psychologies.be	Nationaal
14-04-2017	Vijfde buggypunt aan SPIT	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
15-04-2017	M-Museum zet zijn deuren op een kier	www.veto.be	Regionaal
15-04-2017	De nieuwe garde	De Tijd	Nationaal
15-04-2017	Psychotische popart	dS Weekblad (De Standaard)	Nationaal
19-04-2017	Expo 'Ik Trap Gewoon Door' in Universiteitsbibliotheek	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
19-04-2017	Expo 'Ik Trap Gewoon Door' in Universiteitsbibliotheek	www.hln.be	Regionaal
19-04-2017	Nergens beter dan thuis	Weekend (Knack)	Nationaal
19-04-2017	Entre nous quelque chose se passe...	Flanders Today	Nationaal
20-04-2017	'Mijn werk wil een beetje tijdloos zijn'	H Art	Nationaal
21-04-2017	Stuff.	Agenda (Bruzz)	Regionaal
21-04-2017	Maak zelf de cover!	De Morgen	Nationaal
21-04-2017	Maak zelf de cover!	www.demorgen.be	Nationaal
24-04-2017	Carmien vertelt	www.hln.be	Regionaal
26-04-2017	'Ik Trap Gewoon Door' in museum M	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
26-04-2017	Nieuw buggypunt in vzw SPIT Centrum	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
26-04-2017	Intieme acts	Selectief (De Morgen)	Regionaal
27-04-2017	Na drie jaar weer reuzenstoet in Leuven	Het Nieuwsblad (ed. Leuven-Hageland)	Regionaal
27-04-2017	Bekende kunstenaars trappen gewoon mee door	www.artsenkrant.com	Nationaal
27-04-2017	'Wij zijn gewoon gastjes die met bakskes kloaien'	De Standaard	Nationaal
27-04-2017	Sluispark opent met There's always more to see	www.bill.be	Nationaal
28-04-2017	"Wij voelen ons overal en nergens thuis"	Gazet van Antwerpen	Regionaal
29-04-2017	'Ik heb feedback nodig, ook al ben ik een einzelganger'	De Tijd	Nationaal
30-04-2017	48 uur in Leuven	De Zondag	Regionaal
01-05-2017	Quel mécénat culturel pour demain ?	Collect Arts Antiques Auctions (fr)	Nationaal
01-05-2017	Art tussen de muzieksets in	Enjoy Beauty (nl)	Regionaal
01-05-2017	Expo	Feeling	Nationaal
01-05-2017	Hoe ziet het cultuurmecennat eruit ?	Collect Arts Antiques Auctions (nl)	Nationaal

01-05-2017	Creatief & verantwoord / Créatif & responsable	Horeca Magazine	Regionaal
01-05-2017	Jacques Dujardin, imker door de kunst gestoken	www.nieuwsblad.be	Regionaal
02-05-2017	"Deze plaat is slechts een tussenstop"	Metro (nl)	Nationaal
04-05-2017	Turning Photography	www.culture.be	Nationaal
04-05-2017	Dit voelt als een echte stad	Gazet van Antwerpen	Regionaal
05-05-2017	Kapitein Winokio op M-IDZOMER	www.hln.be	Regionaal
05-05-2017	Franc succès et hausse de tarife pour Train World	L'Echo	Nationaal
05-05-2017	Kapitein Winokio op M-IDZOMER	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
05-05-2017	Turning Photography: une exploration des possibles de la photographie contemporaine belge - turningphotography.be	www.belga.be	Nationaal
06-05-2017	Verloren gewaad beeldje na 221 jaar weer thuis	www.hln.be	Regionaal
06-05-2017	Verloren gewaad beeldje na 221 jaar weer thuis	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
06-05-2017	Verloren beeldje komt na twee eeuwen weer thuis	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
07-05-2017	Dit verloren beeldje kwam na twee eeuwen opnieuw thuis	www.nieuwsblad.be	Regionaal
08-05-2017	Waar ernst en blingbling verbroederen	De Standaard	Nationaal
09-05-2017	Eva Wittocx on Dirk Braeckman's show for the Belgian Pavilion at this year's Venice Biennial	www.thewordmagazine.com	Nationaal
09-05-2017	Braeckman: "Altijd gedroomd van deze locatie in Venetië, nu gebeurt het"	www.deredactie.be	Nationaal
09-05-2017	Biënnale van Venetië - Sven Gatz naar Biënnale voor opening van inzending Braeckman en Wittocx	Belga	Nationaal
10-05-2017	Biënnale van Venetië - "Slimme zet van Vlaamse Gemeenschap om team te selecteren" (Eva Wittocx)	Belga	Nationaal
10-05-2017	Kan je opvallen met zwart-wit in Venetië? Wel als je Dirk Braeckman heet	www.standaard.be	Nationaal
10-05-2017	Dirk Braeckman, noir sur blanc à la Biennale	Le Soir	Nationaal
10-05-2017	Dirk Braeckman scheidt intimiteit in wit en zwart	De Tijd	Nationaal
10-05-2017	Een creatieve match	www.weliswaar.be	Nationaal
11-05-2017	3 vragen aan Peter Carpreau	Trends	Nationaal
11-05-2017	Dirk Braeckman à Venise : Une île dans la mer rugissante	www.lalibre.be	Nationaal
11-05-2017	Dirk Braeckman à Venise: une île dans la mer rugissante	La Libre Belgique	Nationaal
11-05-2017	Stilteplek in de Giardini	De Standaard	Nationaal
12-05-2017	«J'ai besoin de feedback, même si je suis un solitaire»	L'Echo	Nationaal
14-05-2017	Expo Dirk Braeckman na de Biënnale van Venetië naar BOZAR & M-Museum Leuven	www.cartoon-productions.be	Nationaal
14-05-2017	Expo van Dirk Braeckman op de Biënnale van Venetië reist achteraf naar BOZAR en M-Museum Leuven	www.theartserver.org	Nationaal
15-05-2017	La 57è Biennale de Venise ouvre ses portes (en images)	weekend.levif.be	Nationaal
15-05-2017	Veiling "Ik trap gewoon door" voor nieuwe GGZ-projecten	www.zorgneticuro.be	Nationaal
16-05-2017	Dirk Braeckman opens his solo exhibition in the Belgian Pavilion at the 57th Venice Biennale – 1019	www.fic123.be	Nationaal
17-05-2017	Ghent exhibition explores artists' longing for days past	www.flanderstoday.eu	Nationaal
18-05-2017	Zoals in de natuur, maar dan fake	H Art	Nationaal
19-05-2017	Vers un Internet à deux vitesses?	geeko.lesoir.be	Nationaal
19-05-2017	Artist Dirk Braeckman on the long road to the Biennale	www.flanderstoday.eu	Nationaal
19-05-2017	M - Museum Leuven (Van 18 januari tot 11 juni 2017 gesloten)	www.tento.be	Nationaal
19-05-2017	USA: les règles empêchant un internet à deux vitesses remises en cause	www.msn.com	Nationaal

20-05-2017	'Bij twijfel denk ik altijd: doén'	De Tijd	Nationaal
23-05-2017	Volledige line-up M-idzomer bekend	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
23-05-2017	KMSKA zelfstandig museum	Gazet van Antwerpen	Regionaal
23-05-2017	KMSKA op eigen benen	De Standaard (ed.Antwerpen)	Regionaal
23-05-2017	Volledige line-up M-idzomer bekend	www.nieuwsblad.be	Regionaal
23-05-2017	Overheidsinstelling wordt vzw: KMSKA vanaf 2019 zelfstandig	Het Nieuwsblad (ed.Antwerpen)	Regionaal
24-05-2017	Familie houdt wafelenbak	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
24-05-2017	The long road to the Biennale	Flanders Today	Nationaal
24-05-2017	Menselijke interventies	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
31-05-2017	Feestelijk de zomer in	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
31-05-2017	Grote namen sieren affiche Het Groot Verlof	www.hln.be	Regionaal
31-05-2017	Grote namen sieren affiche Het Groot Verlof	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
01-06-2017	'Feest van de verbeelding'	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-06-2017	Acht keer kunst in openlucht	Selectief (De Morgen)	Nationaal
01-06-2017	Fotograaf Dirk Braeckman voor België op 'biënnale der biënnales' (in Venetië)	www.nieuwsblad.be	Regionaal
01-06-2017	Take a break - Leuven	The Bulletin	Nationaal
01-06-2017	2017 is prachtig	Imago	Nationaal
01-06-2017	"Venetië is hoogtepunt van mijn carrière"	De Gentenaar	Regionaal
01-06-2017	Onder invloed van beeld en technologie in Leuven	www.bill.be	Nationaal
01-06-2017	Elle focus	Elle België	Nationaal
01-06-2017	Viva arte ! Viva Biennale !	L'Eventail	Nationaal
01-06-2017	Ken je de Uitpas al?	Mijn Leuven Magazine	Regionaal
01-06-2017	Het Depot Leuven: concertinfo 2017	musiczine.lavenir.net	Nationaal
01-06-2017	Do the right thing	The Word Magazine	Nationaal
02-06-2017	Creative belgium awards 2017: de winnaars	www.pub.be	Nationaal
02-06-2017	Creative belgium awards 2017: les gagnants !	www.pub.be	Nationaal
03-06-2017	Veelzijdig programma vijfde BAR A MUZE bekendgemaakt	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
06-06-2017	Kelis, The Sugarhill Gang, Alison Moyet en Level 42 toppers Leuvense zomeranimatie	www.belga.be	Nationaal
06-06-2017	Veertig keer Smits	www.tento.be	Nationaal
06-06-2017	Exhibition presents works from the Migros Museum für Gegenwartskunst collection	www.fic123.be	Nationaal
06-06-2017	The power of the image Aurélien Froment	www.out.be	Nationaal
06-06-2017	Kelis, The Sugarhill Gang, Alison Moyet en Level 42 toppers Leuvense zomeranimatie	www.proximusmusic.be	Nationaal
06-06-2017	De wedergeboorte van Museum M	www.bill.be	Nationaal
06-06-2017	Kelis, The Sugarhill Gang, Alison Moyet en Level 42 toppers Leuvense zomeranimatie	Belga	Nationaal
07-06-2017	More visual arts this week	Flanders Today	Nationaal
07-06-2017	Vers van de pers: Groot Verlof en Klein Geluk	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
07-06-2017	Het Depot Leuven: concertinfo 2017	musiczine.lavenir.net	Nationaal
07-06-2017	Vers van de pers: Groot Verlof en Klein Geluk	www.nieuwsblad.be	Regionaal
07-06-2017	"Miljoen bezoekers laten sporen na"	Deze Week (ed. Heist-Haacht-Aarschot)	Regionaal
08-06-2017	Museum M opent na vijf maanden opnieuw de deuren	www.robtv.be	Regionaal
08-06-2017	Uitgelicht: Peter Bary, de nieuwe directeur van Museum M	www.robtv.be	Regionaal

08-06-2017	Museum M in Leuven heropentop 11 juni met vernieuwde collectie	Belga	Nationaal
08-06-2017	Museum M leert zijn bezoekers kijken	www.demorgen.be	Nationaal
09-06-2017	Vernieuwd Museum M heropent deuren	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
09-06-2017	Luister, kijk, eet en drink op Het Groot Verlof	www.bill.be	Nationaal
09-06-2017	Le musée M veut changer notre regard	www.lalibre.be	Nationaal
09-06-2017	Museum M leert u kijken	De Morgen	Nationaal
09-06-2017	Museum M moet van ons worden	De Tijd	Nationaal
09-06-2017	Museum M in radicaal nieuw jasje	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
09-06-2017	Vernieuwd Museum M heropent deuren	www.hln.be	Regionaal
09-06-2017	Tot uw dienst	De Bond	Nationaal
09-06-2017	Vuist in de lucht voor poëzie	Agenda (Gazet van Antwerpen)	Regionaal
09-06-2017	M-Museum heropent deuren na opfriswerken	www.leuvenactueel.be	Regionaal
09-06-2017	Grootste architecten ter wereld willen Brussels museum ontwerpen	focus.knack.be	Nationaal
09-06-2017	M leert u anders kijken	De Standaard	Nationaal
09-06-2017	Museum M wil van ons worden	www.tijd.be	Nationaal
09-06-2017	VIDEO. Bloed, zweet en tranen maar... Le Nouveau museum est arrivé	www.nieuwsblad.be	Regionaal
10-06-2017	Aurélien Froment opent in vernieuwd M	www.hln.be	Regionaal
10-06-2017	Komiek Kamal Kharmach op dakterras M	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
10-06-2017	Vlaams Brabant	De Zondag	Regionaal
10-06-2017	Twintig om te zien	De Standaard Magazine (DSM)	Nationaal
10-06-2017	Aurélien Froment opent in vernieuwde M	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
10-06-2017	In heel Vlaanderen en Brussel: zoek de Schat van Vlieg	De Zondag	Regionaal
11-06-2017	M - Museum Leuven	www.tento.be	Nationaal
11-06-2017	Furamentwandeling	www.hln.be	Regionaal
12-06-2017	Ruim 3.000 bezoekers ontdekken vernieuwd M-Museum	www.leuvenactueel.be	Regionaal
12-06-2017	Hedendaagse kunst in collegegebouw De Valk	www.hln.be	Regionaal
13-06-2017	Amerikaanse segregatie in beeld of het ritme van Mondriaan? Deze tien expo's mag u deze week niet missen	www.demorgen.be	Nationaal
13-06-2017	3.000 bezoekers op M-feest	www.hln.be	Regionaal
13-06-2017	3.000 bezoekers op M-feest	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
13-06-2017	The biennale of venice - dirk braeckman	www.lespetitsbelges.be	Nationaal
14-06-2017	Voices of Flanders today	Flanders Today	Nationaal
15-06-2017	3 vragen aan Karel Verstraeten	Trends	Nationaal
16-06-2017	Cinema ZED kleurt buiten de lijntjes met zomerfilms op verrassende locaties	vertigoweb.be	Nationaal
18-06-2017	New-look M in Leuven rethinks what a museum should be	www.flanderstoday.eu	Nationaal
18-06-2017	Fototentoonstelling Dieter Van Caneghem in FeliXart Museum	www.cartoon-productions.be	Nationaal
19-06-2017	Le musée M veut changer notre regard	www.lalibre.be	Nationaal
19-06-2017	Dieter Van Caneghem - 200/3	www.tento.be	Nationaal
20-06-2017	Kunst in tijden van crisis of gewone mensen met ongewone verlangens? Deze tien expo's mag u deze week niet missen	www.demorgen.be	Nationaal
20-06-2017	Le musée M veut changer notre regard	La Libre Belgique	Nationaal
21-06-2017	What do you see?	Flanders Today	Nationaal

21-06-2017	M-Museum heropent met 3.000 bezoekers	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
21-06-2017	Drieduizend bezoekers op heropeningsweekend M	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
21-06-2017	Bescheiden Klein Geluk	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
21-06-2017	Muzikaal, cultureel en culinair genieten	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
23-06-2017	MindGate brengt 100 bedrijven samen	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
23-06-2017	MindGate brengt 100 bedrijven samen	www.hln.be	Regionaal
23-06-2017	Toegangsprijs vernieuwde Hof van Busleyden wordt 9 euro	www.rtv.be	Regionaal
23-06-2017	M-Museum	De Bond	Nationaal
24-06-2017	Louvain	Le Soir	Nationaal
27-06-2017	Verkwanseld ergoed of mislukte pareltjes? Deze tien expo's mag u deze week niet missen	www.demorgen.be	Nationaal
27-06-2017	Stad Mechelen maakt tarieven museum Hof van Busleyden bekend	www.invlaanderen.be	Nationaal
27-06-2017	Leuven – Aurélien Froment opens the solo exhibition 'Double Tales' at M – 4789	www.fic123.be	Nationaal
27-06-2017	Aurélien Froment fröbelt in M Leuven	De Standaard	Nationaal
28-06-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
28-06-2017	Inwoners krijgen korting in Busleyden	Het Laatste Nieuws (ed. Mechelen-Lier)	Regionaal
28-06-2017	Bezoekje aan nieuw museum kost 7 euro	Het Nieuwsblad (ed. Mechelen-Lier)	Regionaal
28-06-2017	Bezoekje aan nieuw museum kost 7 euro	www.nieuwsblad.be	Regionaal
28-06-2017	"Je plant in dit vak altijd flink vooruit"	Deze Week (ed. Heist-Haacht-Aarschot)	Regionaal
28-06-2017	Inwoners krijgen korting in Busleyden	www.hln.be	Regionaal
28-06-2017	Bezoekje aan nieuw museum kost 7 euro	Gazet van Antwerpen (ed. Mechelen-Lier)	Regionaal
28-06-2017	Bezoekje aan nieuw museum kost 7 euro	www.gva.be	Regionaal
28-06-2017	Hoe springerig is jouw oog?	Campuskrant	Regionaal
01-07-2017	Turning photography	L'Art Mème	Nationaal
01-07-2017	Kunst tussen kunst	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-07-2017	Goesting in cultuur	Goesting (ed. Vlaams-Brabant en Brussel)	Regionaal
01-07-2017	Een zomer vol cultuur	VAB-Magazine	Nationaal
01-07-2017	Lopen bij kaarslicht	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-07-2017	Hotspots voor koele kikkers	Goesting (ed. Vlaams-Brabant en Brussel)	Nationaal
01-07-2017	Dirk Braeckman ou la photographie élevée au rang des beaux arts	L'Art Mème	Nationaal
01-07-2017	Voor jong en eeuwig jong	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-07-2017	Appropriation et négligence	L'Art Mème	Nationaal
04-07-2017	Chillax	Flair (nl)	Nationaal
04-07-2017	Brusselse hiphop of sympathieke oplichters: 10 expo's die u niet mag missen	www.demorgen.be	Nationaal
04-07-2017	Vulnerable clarity and delicate geometrics with Antwerp's Frederic Geurts	www.thewordmagazine.be	Nationaal
04-07-2017	Leuvense Museum M opnieuw open	www.bouwkronek.be	Nationaal
05-07-2017	Meezingversie Grease opent zomerfilmreeks	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
05-07-2017	Karaoke op groot scherm en lesbische zomerliefdes: dit zijn de bioscooptips van De Morgen	www.demorgen.be	Nationaal
05-07-2017	Weekend update	Knack	Nationaal
05-07-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
05-07-2017	Het depot leuven: cooceitinfo 2017 - 2018	musiczine.lavenir.net	Nationaal
06-07-2017	Franz Courtens. Du 08/09 au 09/10/17	www.vivreici.be	Nationaal

06-07-2017	M met andere ogen	't Pallieterke	Regionaal
06-07-2017	Meer dan 60 activiteiten tijdens Autovrije Zondag	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
06-07-2017	Meer dan 60 activiteiten tijdens Autovrije Zondag	www.hln.be	Regionaal
07-07-2017	Het laatste blad	Bouwkroniek	Nationaal
08-07-2017	"Je moet niet met vakantie gaan, kom maar naar hier"	Check! (Het Nieuwsblad)	Regionaal
08-07-2017	Wien: Flandern zu Gast im Kunsthistorischen Museum	www.deredactie.be	Nationaal
08-07-2017	FOTO. Eerste Beleuvenissen trappen zomer op gang	www.nieuwsblad.be	Regionaal
08-07-2017	Eerste Beleuvenissen trappen zomer op gang	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
10-07-2017	Beeldenwandeling	www.hln.be	Regionaal
11-07-2017	Veertig keer Smits	www.out.be	Nationaal
13-07-2017	Tournée parasol	Libelle	Nationaal
13-07-2017	Capitain Petzel presents exhibition of new paintings, drawings and films by Sarah Morris	www.fic123.be	Nationaal
13-07-2017	Waarom je muziek- en cultuurfestival M-IDZOMER niet mag missen deze zomer	www.bill.be	Nationaal
15-07-2017	Deze zomer moet je beLeuven	Het Laatste Nieuws	Regionaal
18-07-2017	Mozart in Parijs of hiphop in Brussel: 10 expo's die u niet mag missen	www.demorgen.be	Nationaal
18-07-2017	De coolste uitstapjes om te ontsnappen aan de hitte	www.demorgen.be	Nationaal
19-07-2017	Surrealisme in klank en beeld	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
19-07-2017	10 tentoonstellingen om de culturele batterijen op te laden	weekend.knack.be	Nationaal
20-07-2017	Kunst kijken 2.0	H Art	Nationaal
22-07-2017	Bijzonder drukke laatste Beleuvenissen	www.nieuwsblad.be	Regionaal
22-07-2017	Bijzonder drukke laatste Beleuvenissen	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
23-07-2017	Uit met vlieg	De Zondag	Regionaal
24-07-2017	Biennale de Venise	www.monarchie.be	Nationaal
24-07-2017	M-IDZOMER	www.hln.be	Regionaal
24-07-2017	Interactief gezinsparcours in M-Museum in Leuven	www.ringtv.be	Regionaal
24-07-2017	Biënnale van Venetië	www.monarchie.be	Nationaal
26-07-2017	What's on this week: 26 July	www.flanderstoday.eu	Nationaal
26-07-2017	Liever live	Knack	Nationaal
26-07-2017	Tickets M-idzomer vliegen de deur uit	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
26-07-2017	Agenda	Knack	Nationaal
26-07-2017	M-idzomer	Flanders Today	Nationaal
26-07-2017	M-IDzomer	Gazet van Antwerpen	Regionaal
27-07-2017	Vierdaagse M-idzomerfestival in Leuven museum M van start	nl.metrotime.be	Nationaal
27-07-2017	Festival M-idzomer van start	www.robtv.be	Regionaal
27-07-2017	Met deze cultuurtips bent u helemaal klaar voor het weekend	www.demorgen.be	Nationaal
27-07-2017	Vierdaagse M-idzomerfestival in Leuven museum M van start	Belga	Nationaal
27-07-2017	Ready for the Weekend: dit zijn onze cultuurtips	www.demorgen.be	Nationaal
28-07-2017	"Het wordt een geweldig feest"	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
28-07-2017	Eerste dag M-idzomer zo goed als uitverkocht	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
28-07-2017	M-idzomer breekt uit	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
28-07-2017	Ready For The Weekend	De Morgen	Nationaal

28-07-2017	Concertreview: SX en Warhaus op M-idzomer 2017 (dag 1)	www.humo.be	Nationaal
28-07-2017	Festival	Metro (nl)	Nationaal
28-07-2017	M-idzomer breekt uit	www.hln.be	Regionaal
28-07-2017	Eerste dag M-idzomer zo goed als uitverkocht	www.hln.be	Regionaal
28-07-2017	Vier dagen M-idzomer van start: "Het wordt een geweldig feest"	www.nieuwsblad.be	Regionaal
30-07-2017	"Humor is een onderschatte factor"	De Zondag	Regionaal
31-07-2017	Concertreview: John Scofield op M-idzomer 2017 (dag 4)	www.humo.be	Nationaal
31-07-2017	Leuvens M-idzomerfestival beleeft topeditie met meer dan 7.000 bezoekers	www.hln.be	Regionaal
31-07-2017	Kinderen palmen M-idzomer in	Het Nieuwsblad (ed. Leuven-Hageland)	Regionaal
31-07-2017	Kapitein Winokio schittert op M-idzomer	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
31-07-2017	Leuvens M-idzomerfestival beleefde een topeditie met meer dan 7.000 bezoekers	Belga	Nationaal
31-07-2017	Kapitein Winokio schittert op M-idzomer	www.hln.be	Regionaal
31-07-2017	Leuvens M-idzomerfestival beleefde een topeditie met meer dan 7.000 bezoekers	nl.metrotime.be	Nationaal
31-07-2017	Gedetineerden genieten van optredens	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
31-07-2017	Gedetineerden genieten van optredens	www.hln.be	Regionaal
01-08-2017	Home & away	Flair (nl)	Nationaal
01-08-2017	Elle focus	Elle België	Nationaal
01-08-2017	Get appy	b.inspired	Nationaal
01-08-2017	Cheers!	Feeling	Nationaal
01-08-2017	Deze expo's moet u absoluut gezien hebben	www.demorgen.be	Nationaal
02-08-2017	Zware beats voor zware jongens	De Morgen	Nationaal
04-08-2017	M-Museum - Leuven	www.herita.be	Nationaal
05-08-2017	pleidooi voor enige gène	skynetblogs.be	Nationaal
09-08-2017	Sprung a Leak/ Double Tales	Flanders Today	Nationaal
09-08-2017	Sprung a Leak: Leuven exhibition examines impact of digital technologies	www.flanderstoday.eu	Nationaal
09-08-2017	Clouds	Knack	Nationaal
09-08-2017	Levenswerk tot kunst verheven	De Tijd	Nationaal
09-08-2017	Humor op museumdak	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
09-08-2017	Knappe setting en rock-'n-roll	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
10-08-2017	Cera gelooft in de kracht van kunst en cultuur	De Standaard	Nationaal
10-08-2017	Louvain, étudiante et décalée	Femmes d'Aujourd'hui	Nationaal
11-08-2017	BAR A MUZE zit in laatste rechte lijn	www.hln.be	Regionaal
11-08-2017	BARAMUZE zit in laatste rechte lijn	Het Laatste Nieuws (ed. Het Hageland)	Regionaal
12-08-2017	Select cultuuragenda	De Tijd	Nationaal
14-08-2017	Level 42 sluit op Leuvense Oude Markt stadsfestival Half Oogst sfeervol af	Belga	Nationaal
16-08-2017	Select	De Tijd	Nationaal
18-08-2017	Aurelien Froment. Dubbelverhalen :: MuseumM Leuven	www.enola.be	Nationaal
21-08-2017	Maitres en sculpture	www.out.be	Nationaal
23-08-2017	Artroze	Knack	Nationaal
23-08-2017	Zetje loopschoenen klaar voor Leuven Night Run	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
23-08-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
23-08-2017	Autovrije zondag	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
24-08-2017	Stad staat open voor uitbreiding Autovrije Zondag	www.hln.be	Regionaal

24-08-2017	Stad staat open voor uitbreiding Autovrije Zondag	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
24-08-2017	Aachener Skulpturen wandern nach Löwen aus – ins M-Museum	www.brf.be	Nationaal
25-08-2017	Meer dan 70 activiteiten op Autovrije Zondag	www.leuvenactueel.be	Regionaal
25-08-2017	Cecile B. Evans. Sprung a Leak :: Museum M Leuven	www.enola.be	Nationaal
26-08-2017	Geautomatiseerd	Check! (Het Nieuwsblad)	Nationaal
27-08-2017	Mini's zijn de baas	De Zondag	Regionaal
28-08-2017	Stad herleeft tijdens Autoloze Zondag	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
29-08-2017	"Tekst is een trigger."	mijnleuven.be	Regionaal
30-08-2017	Even over het hekje gekeken...	www.mechelenblogt.be	Regionaal
30-08-2017	Curieuze neuzen in het museum	Selectief (De Morgen)	Nationaal
01-09-2017	Kop stukken	Collect Arts Antiques Auctions (nl)	Nationaal
01-09-2017	M-museum Leuven	Openbaar Kunstbezit In Vlaanderen (OKV)	Nationaal
01-09-2017	'Tastbare kunst voor mensen van vlees en bloed'	Randkrant	Regionaal
01-09-2017	Jong Voka Leuven sloot werkjaar af in Museum M	Ondernemers in Vlaams-Brabant	Regionaal
01-09-2017	Art des XXe et XXIe siècles	L'Eventail	Nationaal
01-09-2017	Het digitale fundament van het museum	Faro	Nationaal
01-09-2017	Meer dan 850 kinderen leren spelenderwijs Nederlands	www.hln.be	Regionaal
01-09-2017	Meer dan 850 kinderen leren spelenderwijs Nederlands	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
01-09-2017	Sculpturen krijgen emoties	EOS Magazine (nl)	Nationaal
01-09-2017	Voorwoord	Openbaar Kunstbezit In Vlaanderen (OKV)	Nationaal
07-09-2017	De alzheimer code	De Standaard	Nationaal
08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië (2)	Belga	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	fr.metrotime.be	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	www.7sur7.be	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	www.lalibre.be	Nationaal
08-09-2017	Akens museum toont 95 beelden in Museum M	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië	www.hbvl.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	www.dhnet.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise, l'un des événements artistiques les plus prestigieux en Europe	www.lacapitale.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise, l'un des événements artistiques les plus prestigieux en Europe	www.nordeclair.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	bx1.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise, l'un des événements artistiques les plus prestigieux en Europe	www.sudinfo.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise, l'un des événements artistiques les plus prestigieux en Europe	www.lameuse.be	Regionaal
08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië	www.gva.be	Regionaal
08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië	nl.metrotime.be	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde est à Venise pour visiter la Biennale (photos)	www.rtl.be	Nationaal
08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië	Belga	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	www.skynet.be	Nationaal
08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië	www.nieuwsblad.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	Belga	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise, l'un des événements artistiques les plus prestigieux en Europe	www.lanouvellegazette.be	Nationaal

08-09-2017	Koningin Mathilde bezoekt Biënnale van Venetië	www.skynet.be	Nationaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise, l'un des événements artistiques les plus prestigieux en Europe	www.laprovince.be	Regionaal
08-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise	www.rtl.be	Nationaal
09-09-2017	La reine Mathilde visite la Biennale de Venise (en images)	weekend.levif.be	Nationaal
09-09-2017	Expo	De Standaard	Nationaal
11-09-2017	Telex	De Morgen	Nationaal
11-09-2017	Flandern investiert in die "Flämischen Meister"	www.deredactie.be	Nationaal
12-09-2017	Arts and culture project grants good for €1.9 million	www.flanderstoday.eu	Nationaal
12-09-2017	Til jouw scholenaanbod naar een hoger level	www.herita.be	Nationaal
13-09-2017	10 expo-toppers van het najaar	www.uitinvlaanderen.be	Nationaal
13-09-2017	Dertien organisaties willen zorg voor Leuvens erfgoed verbeteren	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
13-09-2017	Mathilde sérénissime	Soir Mag	Nationaal
14-09-2017	Expotoppers van het najaar - De onmisbare 10	www.uitinvlaanderen.be	Nationaal
17-09-2017	Skulpturen aus Aachen zu Gast im M Museum Löwen	www.deredactie.be	Nationaal
20-09-2017	€1.9 million for arts and culture project grants	Flanders Today	Nationaal
20-09-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
21-09-2017	Tips	Trends	Nationaal
21-09-2017	Middeleeuwse heiligen in M in Leuven	www.vrt.be	Nationaal
22-09-2017	Etcetera	www.e-tcetera.be	Nationaal
23-09-2017	Expo Binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
26-09-2017	Leuven wil van Vlaanderen compensatie voor overdracht provinciale bevoegdheden	Belga	Nationaal
26-09-2017	Leuven wil van Vlaanderen compensatie voor overdracht provinciale bevoegdheden	www.belga.be	Nationaal
27-09-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
27-09-2017	Beeldige beeldjes	De Standaard	Nationaal
27-09-2017	Des sculptures médiévales racontant toute une histoire	MAD (Le Soir)	Nationaal
27-09-2017	Franz Courtens	www.quefaire.be	Nationaal
27-09-2017	Sound of M trapt academiejaar af in M-Museum	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
27-09-2017	Sound of M trapt academiejaar af in M-Museum	www.hln.be	Regionaal
28-09-2017	Win een bezoek met audiogids aan het M-Museum in Leuven	www.herita.be	Nationaal
30-09-2017	Tweeduizend euro voor ziekenhuisschool	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
30-09-2017	Villa Empain: invitation à regarder, décrypter et imaginer	www.lalibre.be	Nationaal
01-10-2017	Wweetjes	Mijn Leuven Magazine	Regionaal
01-10-2017	Sithgseeing in eigen streek	Mijn Leuven Magazine	Regionaal
01-10-2017	Ways of seeing : Boghossian Foundation ->18/2	www.quovadisart.be	Nationaal
05-10-2017	Iedereen fotograaf dat juich ik toe	Trends	Nationaal
05-10-2017	5 monumenten om met je klas te bezoeken	www.herita.be	Nationaal
06-10-2017	Leuvenaars schrijven samen aan lokale voedselstrategie	www.vilt.be	Nationaal
07-10-2017	Twee winnaars in Leuven MindGate cross over wedstrijd	madeinvlaamsbrabant.be	Regionaal
08-10-2017	Kunst aus Aachen "Über die Grenze" nach Löwen	www.deredactie.be	Nationaal
09-10-2017	Art-o-maat wist te bekoren	www.nieuwsblad.be	Regionaal
11-10-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
11-10-2017	Met dank aan Leuven MindGate (1): Symphony @ the Museum	madeinvlaamsbrabant.be	Regionaal
12-10-2017	Art-o-Maat wist te bekoren	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal

14-10-2017	Des Jésus et des Vierges en showroom	La Libre Belgique	Nationaal
18-10-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
24-10-2017	7 keer moderne kunst in eeuwenoude monumenten	www.herita.be	Nationaal
25-10-2017	Leuven stelt gloednieuw museum voor	Het Nieuwsblad (ed. Leuven-Hageland)	Regionaal
25-10-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
26-10-2017	M eerste 'Hartveilig' museum van Vlaanderen	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
27-10-2017	M is eerste 'hartveilig' museum van Vlaanderen	Het Nieuwsblad (ed. Leuven-Hageland)	Regionaal
27-10-2017	M is eerste 'hartveilig' museum van Vlaanderen	www.nieuwsblad.be	Regionaal
27-10-2017	Leuven stelt gloednieuw museum voor met kerkelijke kunst	Het Nieuwsblad (ed. Brussel-Noordrand)	Regionaal
28-10-2017	Rebel	Het Belang van Limburg	Regionaal
28-10-2017	EXPO binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
30-10-2017	Leuvenaar ziet toerist graag komen	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
31-10-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
01-11-2017	Uit in LVN	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-11-2017	Gids in Museum M	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-11-2017	Dromen creatief uitwerken	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
01-11-2017	L'art en Belgique	Mediazine (fr)	Nationaal
01-11-2017	De man aan het venster	Ons Erfdeel	Nationaal
01-11-2017	Upt to date	Collect Arts Antiques Auctions (nl)	Nationaal
01-11-2017	Thee, detectives en de poëzie van het ademen	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-11-2017	Beleef kunst eens live	Pasar	Nationaal
01-11-2017	Citygamen	Pasar	Nationaal
01-11-2017	Kunstig België	Mediazine (nl)	Nationaal
02-11-2017	Beeldhouwkunst uit de Lage Landen	't Pallieterke	Regionaal
04-11-2017	EXPO binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
04-11-2017	Talent voor de toekomst 3	De Standaard Magazine (DSM)	Nationaal
09-11-2017	Een vat vol Belpopverhalen	De Morgen	Nationaal
10-11-2017	Expo binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
10-11-2017	Groen: "Tijd voor echt cultuurbeleid in Leuvense deelgemeenten"	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
15-11-2017	Kunstenfestival Playground in STUK en M	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
15-11-2017	Museum M Leuven – Über die Grenzen	www.belgieninfo.net	Regionaal
15-11-2017	Beste van twee werelden	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
15-11-2017	Kinderen ontdekken kunst op verschillende locaties	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
15-11-2017	Sommaire du journal Dimanche n°41 du 19 novembre 2017	www.cathobel.be	Nationaal
16-11-2017	Boek over 10 jaar Playground	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
16-11-2017	Van Bosch tot Tuymans	't Pallieterke	Regionaal
16-11-2017	Speeltuin in Leuven	H Art	Nationaal
17-11-2017	Ready For The Weekend	De Morgen	Nationaal
17-11-2017	What's on: Leuven becomes a performance playground	www.flanderstoday.eu	Nationaal
18-11-2017	Kinderboek Dobedo in M-Museum Leuven	www.radio2.be	Regionaal
19-11-2017	Des collections en ébullition	Dimanche	Nationaal
21-11-2017	Erkenningen: schriftelijke vraag Johan Verstreken	skynetblogs.be	Nationaal
25-11-2017	Verhalenverteller	Check! (Het Nieuwsblad)	Regionaal
28-11-2017	Er broeit iets in het bacteriologisch instituut	www.veto.be	Regionaal
29-11-2017	Dobedo: unieke workshop en museumparcours	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal

30-11-2017	Schrijver Peter Verhelst en kinderpsychiater Griet Dupont lezen voor in M	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
30-11-2017	Museum M organiseert toegankelijkheidsfestival	Het Nieuwsblad (ed. Leuven-Hageland)	Regionaal
01-12-2017	Last Tango in 2017	Dans.Magazine	Nationaal
01-12-2017	Lize Spit biedt weerwerk aan Richard Strauss	Agenda (Gazet van Antwerpen)	Regionaal
01-12-2017	Able: het toegankelijkheidsmerk	LVN - het stadsmagazine van Leuven	Regionaal
01-12-2017	Zeg het met kleur !	fifty&me (nl)	Nationaal
01-12-2017	Edgard Tytgat, raconteur d'histoires	Collect Arts Antiques Auctions (fr)	Nationaal
01-12-2017	L'homme à la fenêtre : Edgard tytgat	Septentrion	Nationaal
01-12-2017	Edgard Tytgat vertelt met penseel	Collect Arts Antiques Auctions (nl)	Nationaal
01-12-2017	Expo 'Dirk Braekman'	BO Magazine	Nationaal
01-12-2017	2018 is prachtig	Imago	Regionaal
01-12-2017	Edgard Tytgat	Pasar	Nationaal
02-12-2017	De schilder van het wrange volksvermaak	De Tijd	Nationaal
02-12-2017	Toegankelijkheid troef op Able Festival in Museum M	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
02-12-2017	Toegankelijkheid troef op Able Festival in Museum M	www.hln.be	Regionaal
05-12-2017	"Selfies? Die neem ik zelden"	Het Nieuwsblad (ed. Leuven-Hageland)	Regionaal
05-12-2017	Vicky (33) schreef een boek over smartphonefotografie, maar selfies neemt ze zelden	www.nieuwsblad.be	Regionaal
06-12-2017	Tytgat registreert en vertelt	Deze Week (ed. Leuven)	Regionaal
06-12-2017	WIN 5 exemplaren van 'De reis van Dobedo'!	www.uitinvlaanderen.be	Nationaal
06-12-2017	Nos choix étoilés en Belgique	Arts Libre (La Libre Belgique)	Nationaal
06-12-2017	Eigenzinnige Brusselaar	trends.knack.be	Nationaal
06-12-2017	Wintertijd speelt in op populariteit vintage	Het Laatste Nieuws (ed. Leuven en Brabant)	Regionaal
06-12-2017	Wintertijd speelt in op populariteit vintage	www.hln.be	Regionaal
07-12-2017	Edgard tytgat	www.canvas.be	Nationaal
07-12-2017	Eigenzinnige Brusselaar	Trends	Nationaal
07-12-2017	Cultip: 12 december tot 26 december	www.veto.be	Regionaal
07-12-2017	Schilder Edgard Tytgat in Museum M	www.robvtv.be	Regionaal
08-12-2017	De man aan het venster: schilder, chroniqueur en 'beeldekensmaker' Edgard Tytgat in Museum M	www.onserfdeel.be	Nationaal
08-12-2017	Edgard Tytgat: herinneringen aan een geliefd venster	Metro (nl)	Nationaal
08-12-2017	UiT in het Weekend	www.uitinvlaanderen.be	Nationaal
08-12-2017	Select	De Tijd	Nationaal
09-12-2017	Een schilder aan het venster	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
09-12-2017	'Sensueel of grappig. Kies maar'	De Tijd	Nationaal
11-12-2017	Edgard Tytgat, les fantômes d'un faux naïf (PHOTOS)	www.lalibre.be	Nationaal
12-12-2017	20 nieuwe aankopen voor Vlaamse kunstcollectie	De Standaard	Nationaal
12-12-2017	Leuven wil nieuwe podiumkunstensite tegen 2023	www.belga.be	Nationaal
12-12-2017	20 nieuwe aankopen voor Vlaamse kunstcollectie	www.standaard.be	Nationaal
12-12-2017	Oud Leuven's ziekenhuis moet weg voor nieuwe schouwburg	www.vrt.be	Nationaal
12-12-2017	Leuven wil nieuwe podiumkunstensite tegen 2023	Belga	Nationaal
12-12-2017	Cultip	Veto	Regionaal
13-12-2017	'Een voetballer met pleinvrees'	Bruzz	Regionaal
13-12-2017	Un MR aux manettes pour l'expo universelle de Dubaï	www.lecho.be	Nationaal
13-12-2017	Workshop smartphonefotografie in M	Rondom (ed. Leuven)	Regionaal
13-12-2017	Un MR aux manettes de l'expo universelle de Dubaï	L'Echo	Nationaal
14-12-2017	De andere Tytgat	't Pallieterke	Regionaal

15-12-2017	Leuven stelt zich kandidaat als Europese Culturele Hoofdstad 2030	www.vrt.be	Nationaal
15-12-2017	Dirk Braeckman presenteert dubbele expo in M en BOZAR	www.cartoon-productions.be	Nationaal
15-12-2017	Leuven stelt zich kandidaat als Europese Culturele Hoofdstad 2030	Belga	Nationaal
15-12-2017	Mini-versies van confronterend kunstwerk maken 'volwassen' versie in Westhoek mogelijk	www.nieuwsblad.be	Regionaal
15-12-2017	Leuven wil Europese Culturele Hoofdstad worden in 2030	www.vrt.be	Nationaal
15-12-2017	Leuven stelt zich kandidaat als Europese Culturele Hoofdstad 2030	nl.metrotime.be	Nationaal
15-12-2017	Louvain candidate au titre de Capitale européenne de la Culture 2030	Belga	Nationaal
15-12-2017	Louvain candidate au titre de Capitale européenne de la Culture 2030	fr.metrotime.be	Nationaal
15-12-2017	Edgard Tytgat, een voetballer met pleinvrees	www.bruzz.be	Regionaal
15-12-2017	Leuven stelt zich kandidaat als Europese Culturele Hoofdstad 2030	www.demorgen.be	Nationaal
15-12-2017	Louvain candidate au titre de Capitale européenne de la Culture 2030	www.skynet.be	Nationaal
15-12-2017	Sarah van Lamsweerde, Cast Witnesses	www.agenda.be	Nationaal
15-12-2017	Leuven stelt zich kandidaat als Europese Culturele Hoofdstad 2030	www.skynet.be	Nationaal
15-12-2017	Leuven stelt zich kandidaat als Europese Culturele Hoofdstad 2030	www.belga.be	Nationaal
15-12-2017	Sarah van Lamsweerde, Cast Witnesses	www.agenda.be	Nationaal
16-12-2017	Dirk Braeckman Présente Une Double Exposition	www.bruxelles-news.be	Regionaal
16-12-2017	Leuven ambieert titel 'Europese Culturele Hoofdstad 2030'	Het Nieuwsblad (ed.Leuven-Hageland)	Regionaal
16-12-2017	Hear Hier	dS Weekblad (De Standaard)	Nationaal
16-12-2017	Leuven wil titel 'Culturele Hoofdstad'	www.hln.be	Regionaal
16-12-2017	Leuven wil titel 'Culturele Hoofdstad'	Het Laatste Nieuws (ed.Leuven en Brabant)	Regionaal
16-12-2017	Leuven wil 'Europese Culturele Hoofdstad 2030' worden	De Standaard (ed.Vlaams-Brabant/Brussel)	Regionaal
16-12-2017	Louvain candidate	L'Avenir	Nationaal
19-12-2017	Edgar Tytgat l'enchanteur	plus.lesoir.be	Nationaal
19-12-2017	'Heerlijk, in een hoekje een schilderij ontdekken'	De Morgen	Nationaal
19-12-2017	Mini-versies brengen geld in laatje voor groot No Man's Land-kunstwerk	Het Nieuwsblad (ed.Brussel-Noordrand)	Regionaal
19-12-2017	"Edgard Tytgat is een schaamteloze verhalenverteller"	www.vrt.be	Nationaal
19-12-2017	10 x fijne uitstappen met kinderen tijdens de Kerstvakantie	www.riebedebie.be	Nationaal
19-12-2017	Edgar Tytgat : M-Leuven -> 8/4	www.quovadisart.be	Nationaal
20-12-2017	Tytgat pas si naïf	MAD (Le Soir)	Nationaal
20-12-2017	Tytgat l'enchanteur	MAD (Le Soir)	Nationaal
20-12-2017	Mini-versies brengen geld in laatje voor groot No Man's Land-kunstwerk	Het Nieuwsblad (ed.Pajottenland)	Regionaal
21-12-2017	Win een bezoek aan de Schatkamer van de Sint-Pieterskerk in Leuven	www.herita.be	Nationaal
22-12-2017	Over de grens :: Museum M, Leuven	www.enola.be	Nationaal
22-12-2017	Nieuwe tentoonstelling van KU(N)ST focust in oktober 2018 op 'de Arenbergs'	Belga	Nationaal
22-12-2017	De naïeve "beeldjesmaker" blijkt een surrealist	Het Nieuwsblad	Regionaal

22-12-2017	Edgard Tytgat. Herinnering aan een geliefd venster ::Museum M, Leuven	www.enola.be	Nationaal
22-12-2017	Edgard Tytgat à Louvain	www.eventail.be	Nationaal
23-12-2017	Select cultuuragenda: expo	De Tijd	Nationaal
23-12-2017	Expo binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
26-12-2017	Edgard Tytgat, les fantômes d'un faux naïf	La Libre Belgique	Nationaal
26-12-2017	Open oproep voor Leuvense podiumkunstsites	www.bouwkroniek.be	Nationaal
28-12-2017	Veel plezier	Libelle	Nationaal
30-12-2017	'De randfenomenen hebben het overgenomen van de essentie'	De Tijd	Nationaal
29-12-2017	Open oproep voor Leuvense podiumkunstsites	Bouwkroniek	Nationaal
30-12-2017	In het circus van de kunst	www.tijd.be	Nationaal
30-12-2017	Expo binnenland	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal
30-12-2017	Expo	www.standaard.be	Nationaal
30-12-2017	Expo	DS Cultuur (De Standaard)	Nationaal

6.2.3 PERSKNIPSELS INTERNATIONAAL

DATUM	TITEL	MEDIUM	TENTO/ACTIE	SPREIDING
06/01/17	Utopia A voyage of exploration	www.historytoday.com	Op zoek naar Utopia	Internationaal
10/01/17	Mary Reid Kelley at Museum Leuven	www.contemporaryartdaily.com	Mary Reid Kelley	Internationaal
22/02/17	Eva Wittocx on Dirk Braeckman's show at Venice Biennial	www.thewordmagazine.com	Dirk Braeckman	Internationaal
19/04/17	Alterege	Vogue Italy: http://www.vogue.it/news/vogue-arte/2017/04/19/ed-atkins-mostra-artista/	Cecile B. Evans	Internationaal
04/07/17	Cécile B. Evans at M-Museum Leuven, Leuven	Cura Magazine	Cecile B. Evans	Internationaal
01/07/17	Cécile B. Evans "Sprung a Leak" at M - Museum Leuven	Mousse Magazine	Cecile B. Evans	Internationaal
09/08/17	Will the future of historical art museums look like this	www.conceptualfinearts.com	M Algemeen	Internationaal
28/08/17	Kunst aus Aachen Über die Grenze nach Löwen Autor Andy Kockartz	www.deredactie.be	Over de grens	Internationaal
08/10/17	Aachner skulpturen reisen nach Leuven	Aachener Zeitung	M Algemeen	Internationaal A/F
01/09/17	actueel-extra impuls 45-miljoen hefboomprojecten Vlaamse meesters	pretwerk.nl	Schatkamer van St. Pieter	Internationaal A/F
12/09/17	be news FN-flemish-government-invests-in Flemish Master	www.expatica.com	Schatkamer van St. Pieter	Internationaal R
11/04/17	Los mejores museos de Flandes y Bruselas: de los maestros flamencos al cómic	https://elpachinko.com/viajes-a-flandes/mejores-museos-flandes-bruselas/	M algemeen	Internationaal
/	Lovina (Leuven), espléndido patrimonio a un paso de Bruselas	https://www.motor-y-turismo.es/lovaina-ciudad-universitaria	M Schatkamer	Internationaal
14/11/17	18 Museos en Flandes para disfrutarlos en familia (Bélgica)	http://bienvenidosalilliput.com/18-museos-en-flandes-para-ir-con-ninos-belgica/	M Algemeen	Internationaal
02/11/17	Flandes en noviembre	http://viajar.elperiodico.com/viajeros/flandes-noviembre	M Algemeen	Internationaal
24/04/17	Flandes – Obras de arte y rincones artísticos que no te puedes perder	https://guias-viajar.com/belgica/flandes-obras-arte-pinturas/	M Schatkamer	Internationaal

22/03/17	LA IGLESIA MAGISTRAL DE SAN PEDRO DE LOVAINA	https://saltaconmigo.com/blog/2017/03/iglesia-san-pedro-lovaina-flandes-belgica/?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Saltaconmigo+%28SaltaConmigo%29	M Schatkamer	Internationaal
15/02/16	Que ver en Lovaina, la ciudad más universitaria de Flandes	https://www.viajaporlibre.com/blog/que-ver-en-lovaina-ciudad-universitaria-flandes/	M Algemeen	Internationaal
29/10/17	M-Museum	https://www.erasmusenflandes.com/lovaina/m-museum/	M Algemeen	Internationaal
28/12/17	Sint-Pieterskerk o Iglesia de San Pedro	https://www.erasmusenflandes.com/lovaina/sint-pieterskerk-o-iglesia-de-san-pedro/	M Schatkamer	Internationaal
13/01/18	CITY BREAK À LOUVAIN / LEUVEN	https://mademoisellebonplan.fr/2018/01/13/city-break-louvain-leuven/	M Algemeen	Internationaal
24/10/17	M le Muséum, ou plutôt M le Maudit	La Tribune de l'Art (Didier Rykner) : http://www.latribunedelart.com/m-le-museum-ou-plutot-m-le-maudit	Nieuwe collectie-presentatie	Internationaal
25/11/17	48 uur in Leuven	De Telegraaf	M Algemeen	Internationaal
31/10/17	Leuven, een Bourgondische universiteitsstad	https://historiek.net/leuven-geschiedenis-bourgondische-universiteitsstad/72236/	M Algemeen	Internationaal
02/02/18	Beeldenschat	https://www.pressreader.com/netherlands/katholiek-nieuwsblad/20180202/281487866790805	Over de grens	Internationaal
26/02/17	PREVIEW OF THE ART BIENNALE 2017: BELGIUM	The Venice Insider	Dirk Braeckman	Internationaal
06/04/17	Venice Biennale 2017 // The Belgian Pavilion: An Interview with Dirk Braeckman	Berlin Art Link	Dirk Braeckman	Internationaal
07/04/17	The balancing act of the curators of the Art Biennale 2017	The Venice Insider	Dirk Braeckman	Internationaal
26/04/17	The Venice Questionnaire #5 – Dirk Braeckman	Art Review	Dirk Braeckman	Internationaal
02/05/17	Interview with Dirk Braeckman	FK magazine	Dirk Braeckman	Internationaal
08/05/17	Venezia, la forza dei Padiglioni	Il sole 24 ore	Dirk Braeckman	Internationaal
09/05/17	Eva Wittocx on Dirk Braeckman's show at Venice Biennial	www.thewordmagazine.com	Dirk Braeckman	Internationaal
11/05/17	Dirk Braeckman's Bewitching Display for Venice Biennale	AnOther	Dirk Braeckman	Internationaal
11/05/17	Dirk Braeckman, Belgian Pavilion Venice Biennale	Happening	Dirk Braeckman	Internationaal
11/05/17	Dirk Braeckman creates new work for the Belgian pavilion	Damn magazine	Dirk Braeckman	Internationaal
11/05/17	Biennale Arte di Venezia: 57 Edizione	D Art	Dirk Braeckman	Internationaal
12/05/17	Dirk Braeckman, Belgian pavillon at venice biennale	Mousse Magazine	Dirk Braeckman	Internationaal
13/05/17	Diese Pavillons müssen Sie gesehen haben	Spiegel Online	Dirk Braeckman	Internationaal
13/05/17	Belgian Pavilion - Dirk Braeckman	Arte	Dirk Braeckman	Internationaal
17/05/17	Dirk Braeckman, énigmes en noir et blanc	Connaissance des arts	Dirk Braeckman	Internationaal
17/05/17	Dirk Braeckman, Les variations venitiennes	La Gazette Drouot	Dirk Braeckman	Internationaal
17/05/17	Faust und Freiheit	Monopol	Dirk Braeckman	Internationaal
17/05/17	the loneliness of the darkroom	Aperture	Dirk Braeckman	Internationaal

17/05/17	Plagi alla Biennale di Venezia? Ecco le opere al centro delle polemiche	Artribune	Dirk Braeckman	Internationaal
19/05/17	La Biennale d'art de Venise en six pavillons	Télérama FR	Dirk Braeckman	Internationaal
22/05/17	Biennale 2017: Erzähl' mir was vom Pferd!	Luxemburger Wort	Dirk Braeckman	Internationaal
23/05/17	Pavillon de la Belgique	L'officiel	Dirk Braeckman	Internationaal
27/05/17	Quel che resta della fotografia	Artribune Photography Special	Dirk Braeckman	Internationaal
27/05/17	Venice Biennale, 9 things not to be missed according Luca Massimo Barbero	Huffington Post Italië	Dirk Braeckman	Internationaal
27/05/17	Movements in the Venice Lagoon	Morning Star	Dirk Braeckman	Internationaal
29/05/17	Artleads ultimate Venice Biennale 2017 guide	Artlead	Dirk Braeckman	Internationaal
29/05/17	National Pavilions / 57th Venice Biennale	Flashart	Dirk Braeckman	Internationaal
31/05/17	In conversation with Dirk Braeckman	Interview DE	Dirk Braeckman	Internationaal
01/06/17	Review of the Art Biennale 2017: Belgium	https://www.theveniceinsider.com/	Dirk Braeckman	Internationaal
01/06/17	Tales of Transformation	The Brooklyn Rail	Dirk Braeckman	Internationaal
02/06/17	" 8 pavilions you cannot miss at the Art Biennale 2017"	The Venice Insider	Dirk Braeckman	Internationaal
09/06/17	VENEZIA – DIRK BRAECKMAN (BELGIO) ALLA BIENNALE ARTE 2017	Barbara Picci	Dirk Braeckman	Internationaal
jul/17	Le meilleur et le pire des pavillons	Beaux Arts magazine	Dirk Braeckman	Internationaal
17/09/17	Dirk Braeckman	Cereal	Dirk Braeckman	Internationaal
nov/17	Bilder dynamisieren. Ein Gespräch mit Dirk Braeckman	Photonews. Zeitung für Fotografie	Dirk Braeckman	Internationaal

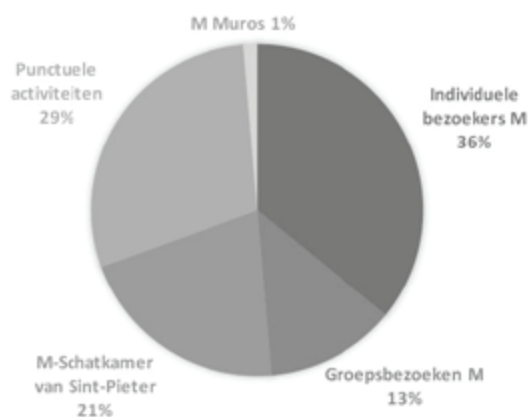
6.3 BEZOEKERSCIJFERS 2017

6.3.1 ALGEMEEN OVERZICHT BEZOEKERSCIJFERS 2017

6.3.1.1 Totaal aantal bezoekers

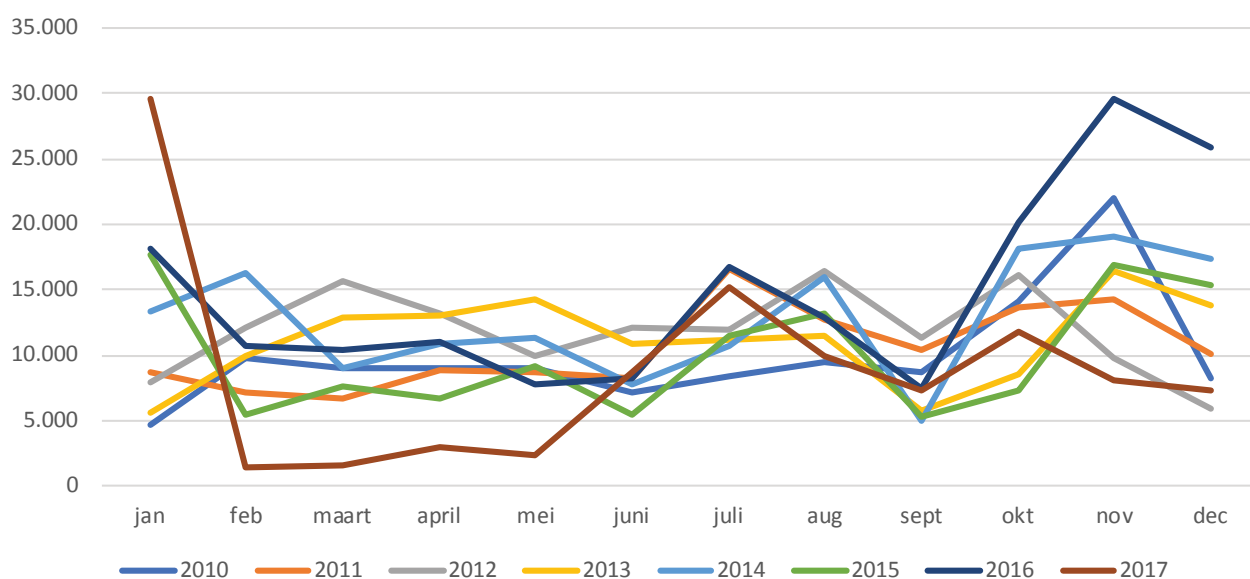
	JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAAL
Individuele bezoekers M	18.324	0	0	0	0	1.735	3.037	3.195	1.600	3.193	3.266	3.819	38.169
Groepsbezoeken M	8.232	0	0	0	0	149	141	135	987	1.476	1.486	924	13.530
M-Schatkamer van Sint-Pieter	1.953	1.370	1.588	2.050	2.076	2.581	1.765	2.224	1.810	2.111	1.269	1.338	22.135
Punctuele activiteiten (zonder gids)	1.078	0	0	0	0	4.228	10.269	4.323	2.842	5.061	2.051	1.200	31.052
M Muros	0	0	0	943	278	0	200	0	0	0	0		1.421
TOTAAL	29.587	1.370	1.588	2.993	2.354	8.693	15.412	9.877	7.239	11.841	8.072	7.281	106.307
Aantal groepen	643	0	0	0	0	17	8	7	53	105	82	61	976

Daarnaast werd het werkingsjaar 2017 gekenmerkt door een belangrijk project op de Biennale van Venetië met M als curator van een tentoonstelling rond het werk van Dirk Braeckman in het Belgisch paviljoen, en dit van 03.05.17 tot en met 26.11.17. 615.000 personen bezochten de Giardini en kwamen dus in contact met de tentoonstelling van M. Behalve individuele bezoekers ontving M ook een groot aantal bezoekers in groepsverband, met rondleidingen voor o.m. een delegatie van het koninklijk huis, de KU Leuven, de Raad van Bestuur en de M-Cenas-werking.

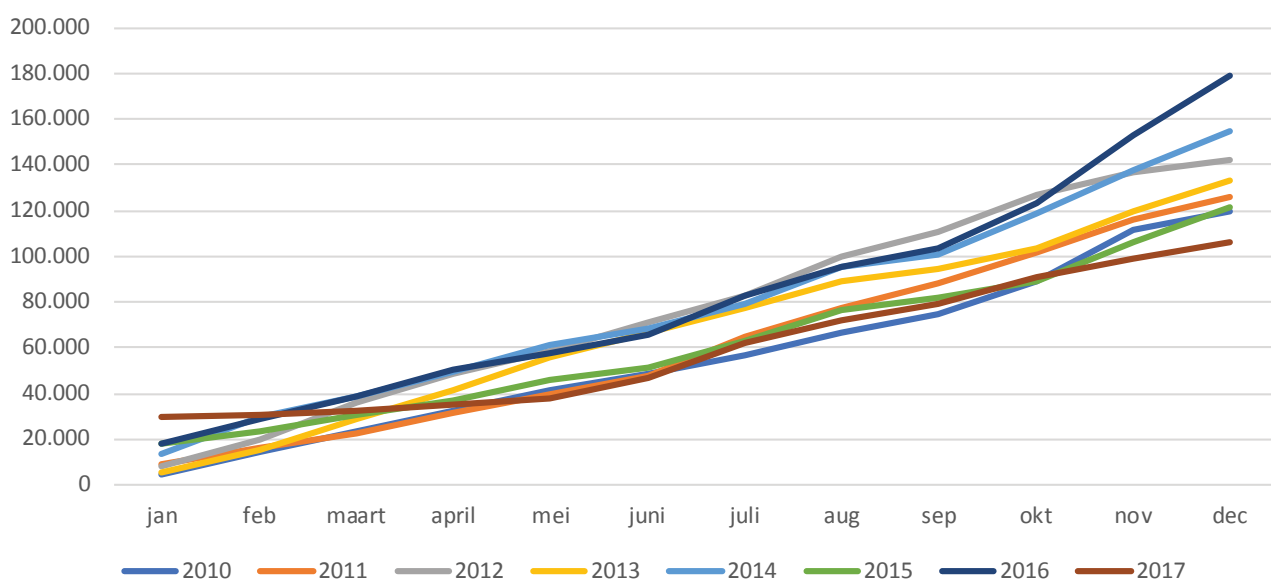
6.3.2 VERGELIJKING BEZOEKERSCIJFERS 2010 T.E.M. 2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	4.640	8.695	7.984	5.595	13.400	17.615	18.064	29.587
Februari	9.746	7.184	12.082	9.921	16.295	5.383	10.669	1.370
Maart	8.999	6.608	15.716	12.888	8.989	7.532	10.438	1.588
April	9.045	8.771	13.165	13.066	10.918	6.610	10.979	2.993
Mei	8.995	8.630	10.000	14.205	11.345	9.148	7.700	2.354
Juni	7.080	8.275	12.067	10.781	7.721	5.459	8.280	8.693
Juli	8.340	16.613	11.979	11.112	10.749	11.540	16.746	15.212
Augustus	9.465	12.672	16.476	11.404	16.002	13.236	12.870	9.877
September	8.659	10.376	11.272	5.717	5.037	5.309	7.402	7.239
Oktober	14.183	13.695	16.087	8.517	18.178	7.369	20.158	11.841
November	22.068	14.319	9.786	16.362	19.102	16.968	29.592	8.072
December	8.278	10.095	5.945	13.778	17.327	15.387	25.823	7.281
TOTAAL	119.498	125.933	142.559	133.346	155.063	121.556	178.721	106.107

6.3.2.1 Cumulatief totaal aantal bezoekers

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	4.640	8.695	7.984	5.595	13.400	17.615	18.064	29.587
Februari	14.386	15.879	20.066	15.516	29.695	22.998	28.733	30.957
Maart	23.385	22.487	35.782	28.404	38.684	30.530	39.171	32.545
April	32.430	31.258	48.947	41.470	49.602	37.140	50.150	35.538
Mei	41.425	39.888	58.947	55.675	60.947	46.288	57.850	37.892
Juni	48.505	48.163	71.014	66.456	68.668	51.747	66.130	46.585
Juli	56.845	64.776	82.993	77.568	79.417	63.287	82.876	61.797
Augustus	66.310	77.448	99.469	88.972	95.419	76.523	95.746	71.674
September	74.969	87.824	110.741	94.689	100.456	81.832	103.148	78.913
Oktober	89.152	101.519	126.828	103.206	118.634	89.201	123.306	90.754
November	111.220	115.838	136.614	119.568	137.736	106.169	152.898	98.826
December	119.498	125.933	142.559	133.346	155.063	121.556	178.721	106.107
TOTAAL	119.498	245.431	387.990	521.336	676.399	797.955	976.676	1.082.783

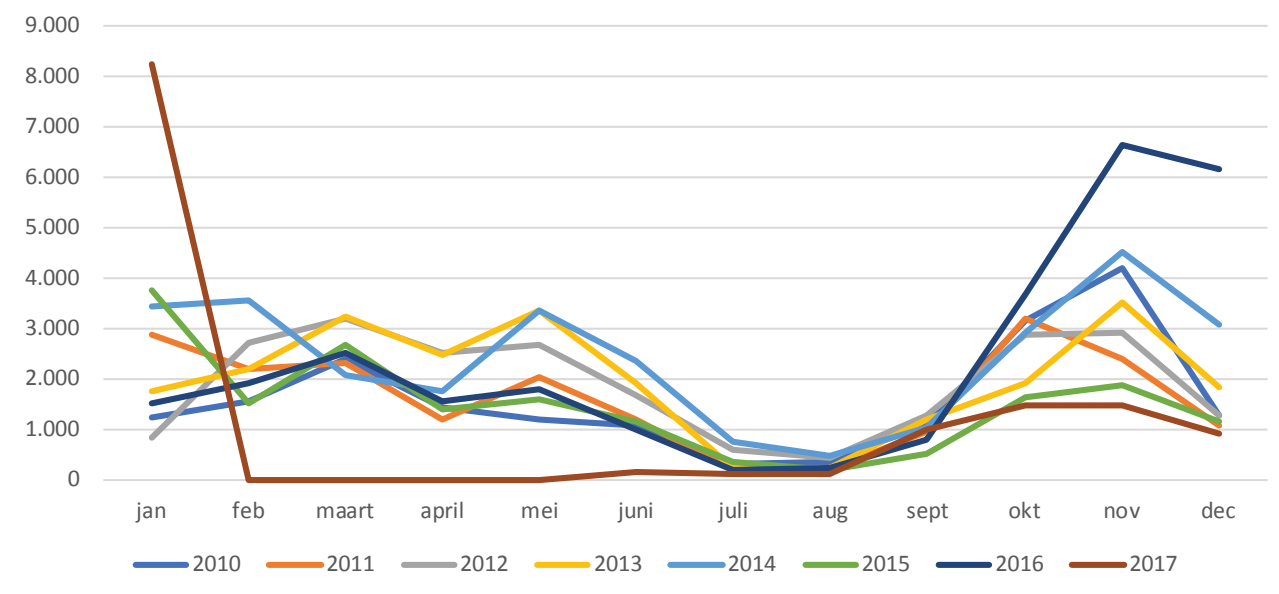

6.3.2.2 Individuele bezoekerscijfers

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	1.733	4.127	5.767	2.680	8.772	11.713	5.620	18.117
Februari	7.008	2.507	6.935	5.218	11.356	2.357	5.420	0
Maart	4.864	2.267	8.405	5.831	3.832	2.441	3.803	0
April	5.666	3.576	6.957	7.471	4.595	2.621	2.890	0
Mei	3.063	2.427	4.391	6.716	3.572	3.530	2.823	0
Juni	2.684	3.722	5.006	3.700	2.717	1.077	3.415	1.719
Juli	3.387	8.009	8.697	3.543	6.688	2.629	4.115	2.953
Augustus	4.527	8.674	6.962	3.187	6.485	2.195	4.767	3.108
September	4.053	3.434	6.322	2.698	1.704	2.112	2.977	1.539
Oktober	7.842	5.695	8.602	3.455	8.194	2.190	7.608	3.073
November	12.338	6.400	2.929	7.014	9.349	3.353	14.730	3.168
December	5.073	6.547	3.389	10.470	10.957	2.845	15.915	3.722
TOTAAL	62.238	57.385	74.362	61.983	78.221	39.063	74.083	37.399

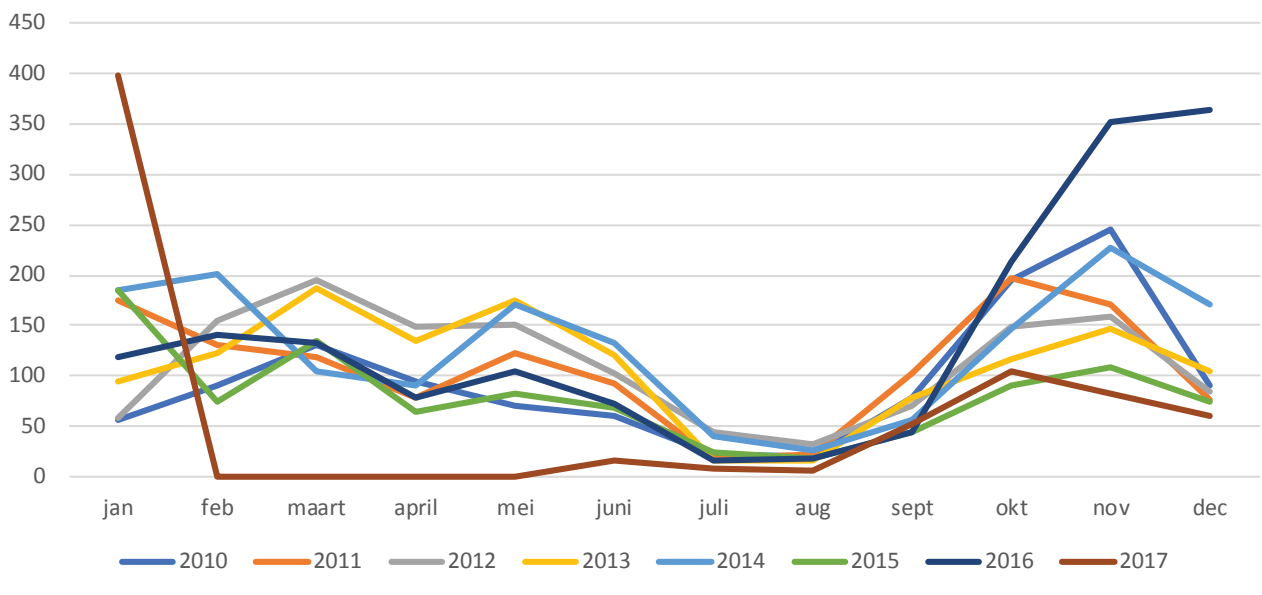
6.3.2.3 Groepsbezoekers

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	1.244	2.877	860	1.771	3.425	3.770	1.534	8.232
Februari	1.545	2.219	2.715	2.200	3.579	1.531	1.931	0
Maart	2.399	2.343	3.206	3.261	2.096	2.667	2.504	0
April	1.437	1.207	2.517	2.483	1.745	1.385	1.553	0
Mei	1.211	2.033	2.672	3.356	3.376	1.591	1.817	0
Juni	1.077	1.209	1.696	1.933	2.380	1.170	1.020	149
Juli	317	205	607	257	749	353	213	141
Augustus	347	206	461	242	470	184	238	135
September	1.112	981	1.299	1.199	1.058	511	814	987
Oktober	3.160	3.194	2.900	1.924	2.923	1.637	3.704	1.476
November	4.221	2.416	2.909	3.514	4.535	1.884	6.656	1.486
December	1.301	1.078	1.301	1.835	3.096	1.178	6.180	924
TOTAAL	19.371	19.968	23.143	23.975	29.432	17.861	28.164	13.530

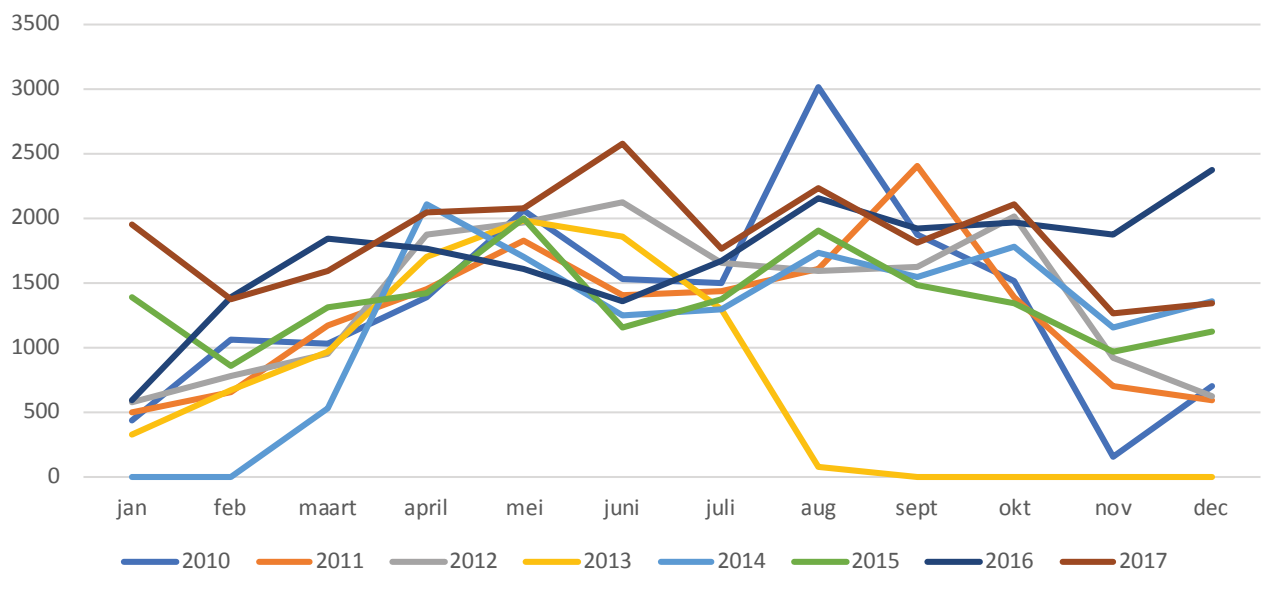
6.3.2.4 Aantal groepen

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	57	175	59	95	185	185	119	398
Februari	91	131	154	122	201	75	140	0
Maart	131	118	196	188	105	135	133	0
April	94	78	148	134	90	64	79	0
Mei	70	122	151	175	171	83	104	0
Juni	60	93	103	121	132	68	73	17
Juli	23	19	44	16	40	25	17	8
Augustus	21	23	33	16	27	19	19	7
September	78	102	71	78	56	45	44	53
Oktober	195	197	148	117	146	91	213	105
November	245	171	159	147	227	108	352	82
December	91	77	84	105	170	74	364	61
TOTAAL	1.156	1.306	1.350	1.314	1.550	972	1.657	731

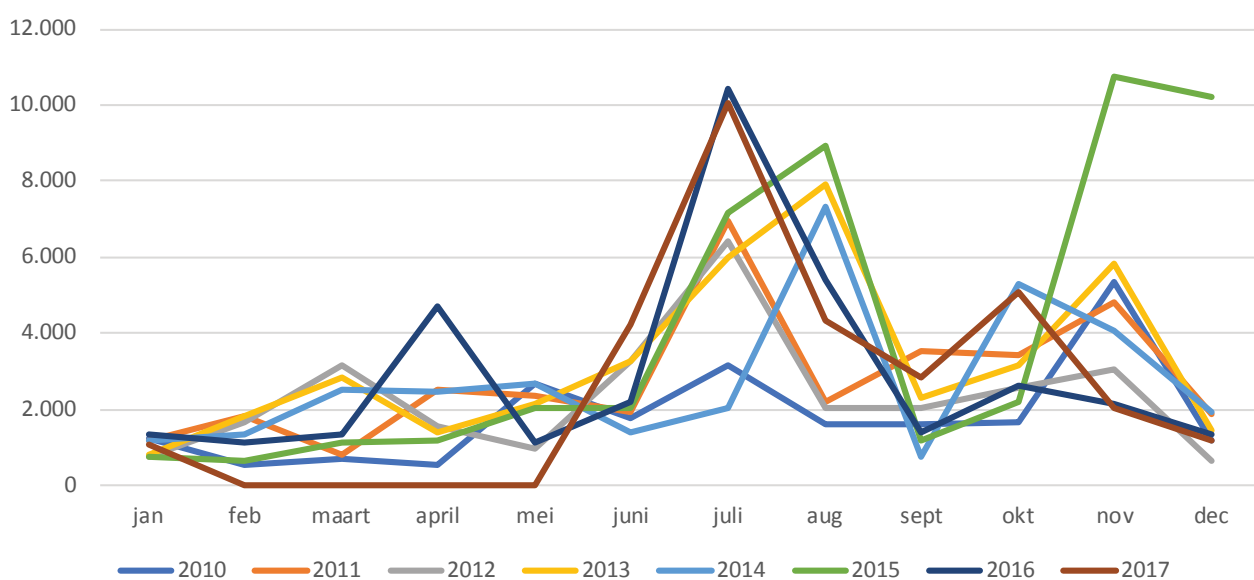
6.3.2.5 Bezoekers M-Schatkamer van Sint-Pieter

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	443	498	585	323	gesloten	1.387	588	1953
Februari	1.059	650	778	664	gesloten	855	1.390	1370
Maart	1.034	1.166	950	975	528	1.311	1.848	1588
April	1.393	1.453	1.867	1.700	2.102	1.424	1.769	2050
Mei	2.055	1.821	1.966	1.988	1.697	2.000	1.613	2076
Juni	1.530	1.401	2.117	1.858	1.253	1.162	1.362	2581
Juli	1.501	1.433	1.653	1.294	1.302	1.375	1.668	1765
Augustus	3.008	1.613	1.592	83	1.730	1.904	2.150	2224
September	1.876	2.407	1.622	gesloten	1.541	1.487	1.913	1810
Oktober	1.512	1.393	2.009	gesloten	1.774	1.342	1.968	2111
November	161	708	921	gesloten	1.163	968	1.867	1269
December	699	601	618	gesloten	1.356	1.130	2.377	1338
TOTAAL	16.271	15.144	16.678	8.885	14.446	16.345	20.513	22.135

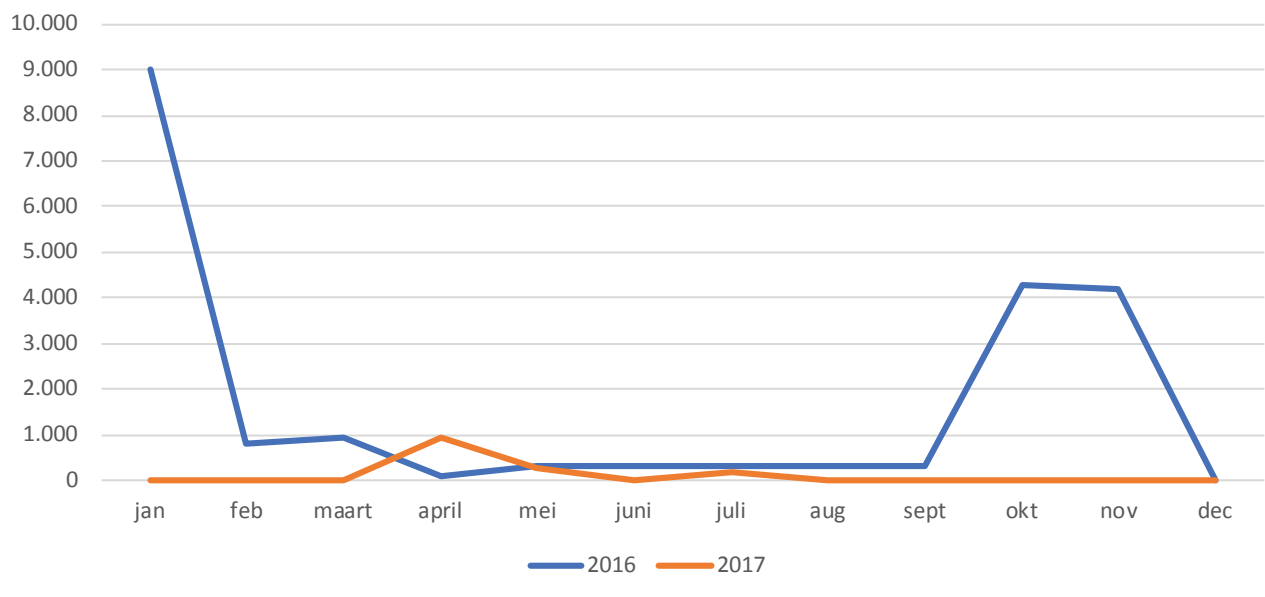
6.3.2.6 Bezoekers punctuele activiteiten

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Januari	1.220	1.193	772	821	1.203	745	1.322	1078
Februari	543	1.808	1.654	1.839	1.360	640	1.128	0
Maart	702	832	3.155	2.821	2.533	1.113	1.348	0
April	549	2.535	1.537	1.412	2.476	1.180	4.696	0
Mei	2.666	2.349	971	2.145	2.700	2.027	1.137	0
Juni	1.789	1.943	3.246	3.290	1.371	2.050	2.183	4.228
Juli	3.135	6.966	6.416	6.018	2.010	7.183	10.440	10.069
Augustus	1.583	2.179	2.054	7.892	7.317	8.953	5.405	4.323
September	1.618	3.554	2.029	2.320	734	1.199	1.398	2.842
Oktober	1.669	3.413	2.576	3.138	5.287	2.200	2.598	5.061
November	5.348	4.795	3.027	5.834	4.055	10.763	2.143	2.051
December	1.205	1.869	637	1.473	1.918	10.234	1.351	1.200
TOTAAL	22.027	33.436	28.074	39.003	32.964	48.287	35.149	30.852

6.3.2.7 M Muros

	2016	2017
Januari	9.000	0
Februari	800	0
Maart	935	0
April	71	943
Mei	310	278
Juni	300	0
Juli	310	200
Augustus	310	0
September	300	0
Oktober	4.280	0
November	4.196	0
December	0	0
TOTAAL	20.812	1.421

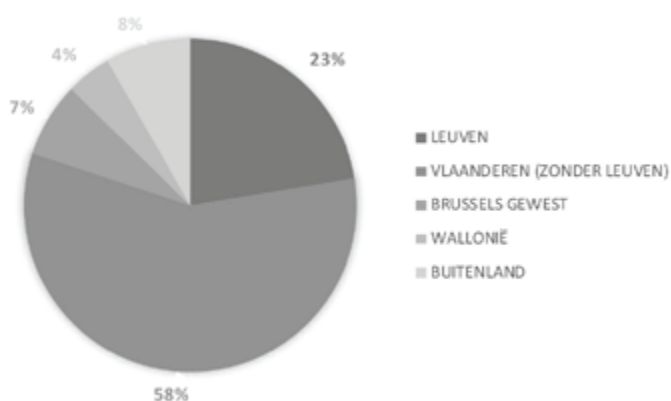
6.3.3 HERKOMST EN LEEFTIJD INDIVIDUELE BEZOEKERS M

6.3.3.1 Totaal aantal individuele bezoekers M 2017

38.169

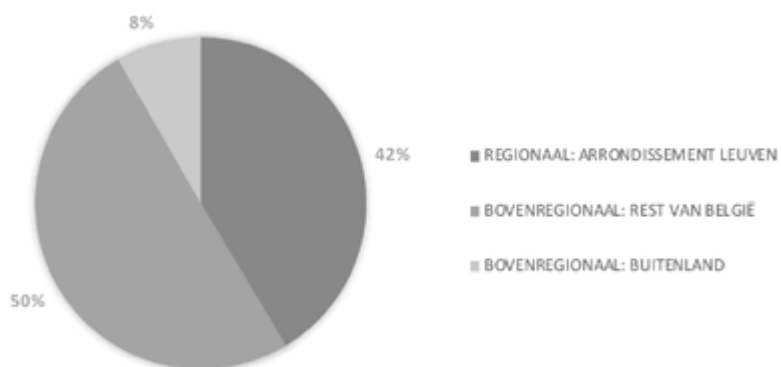
6.3.3.2 Individuele bezoekers volgens hoofdverblijfplaats

Leuven	8.553
Vlaanderen (zonder Leuven)	22.006
Brussels Gewest	2.761
Wallonië	1.677
Buitenland	3.172
TOTAAL	38.169

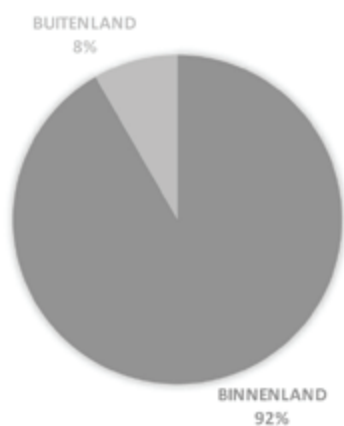
6.3.3.3 Regionale individuele bezoekers vs. bovenregionale individuele bezoekers

Regionaal: arrondissement Leuven	15.804
Bovenregionaal: rest van België	19.193
Bovenregionaal: buitenland	3.172
TOTAAL	38.169

6.3.3.4 Individuele bezoekers binnenland vs. buitenland

Binnenland	34.997
Buitenland	3.172
TOTAAL	38.169

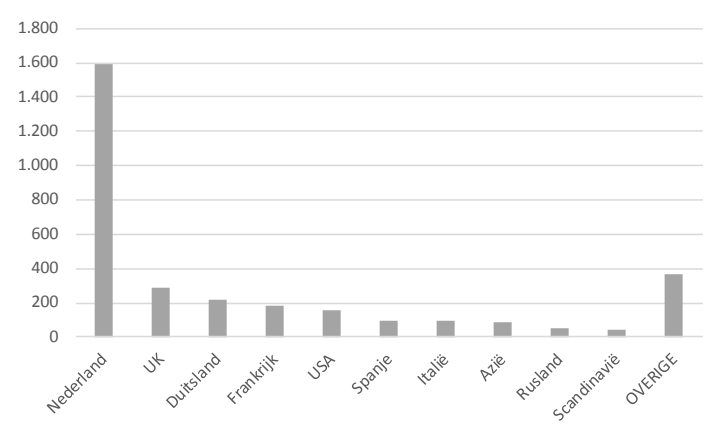

6.3.3.5 Individuele bezoekers volgens nationaliteit

Belgische nationaliteit	34.997
Niet-Belgische, Europese nationaliteit	2.535
Niet-Belgische, niet-Europese nationaliteit	637
TOTAAL	38.169

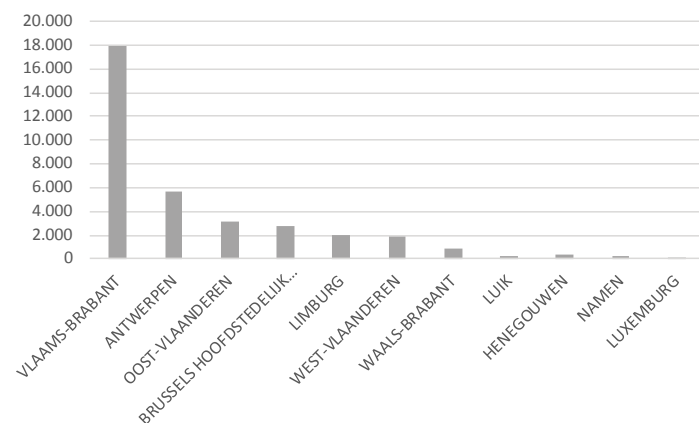
6.3.3.6 Top 10 buitenlandse individuele bezoekers

1	Nederland	1.593
2	UK	284
3	Duitsland	216
4	Frankrijk	181
5	USA	157
6	Spanje	98
7	Italië	97
8	Azië	84
9	Rusland	48
10	Scandinavië	44
	Overige	370
	TOTAAL	3.172

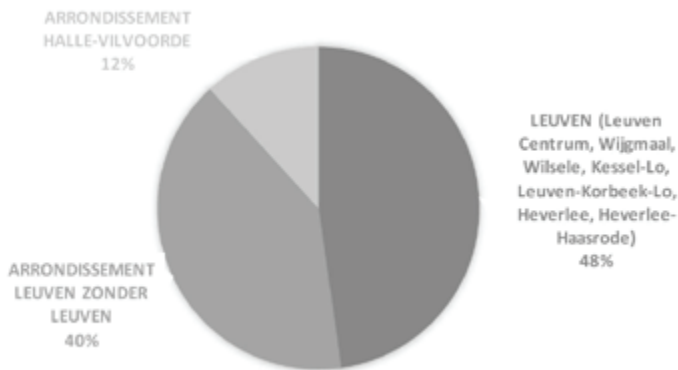
6.3.3.7 Individuele bezoekers per provincie

Vlaams-Brabant	17.914
Antwerpen	5.625
Oost-Vlaanderen	3.105
Brussels Hoofdst. Gewest	2.761
Limburg	2.060
West-Vlaanderen	1.855
Waals-Brabant	823
Luik	285
Henegouwen	316
Namen	216
Luxemburg	37
TOTAAL	34.997

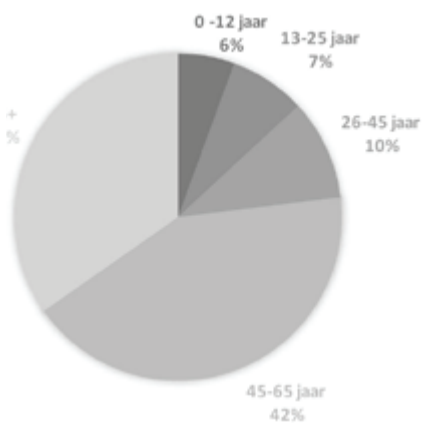
6.3.3.8 Individuele bezoekers per regio van Vlaams-Brabant

Leuven (Leuven Centrum, Wijgmaal, Wilsele, Kessel-Lo, Leuven-Korbeek-Lo, Heverlee, Heverlee-Haasrode)	8.553
Arrondissement Leuven zonder Leuven	7.251
Arrondissement Halle-Vilvoorde	2.110
TOTAAL	17.914

6.3.3.9 Individuele bezoekers per leeftijdscategorie

Leeftijd	
0 -12 jaar	917
13-25 jaar	1.236
26-45 jaar	1.634
45-65 jaar	6.928
65+	5.695
TOTAAL	16.410

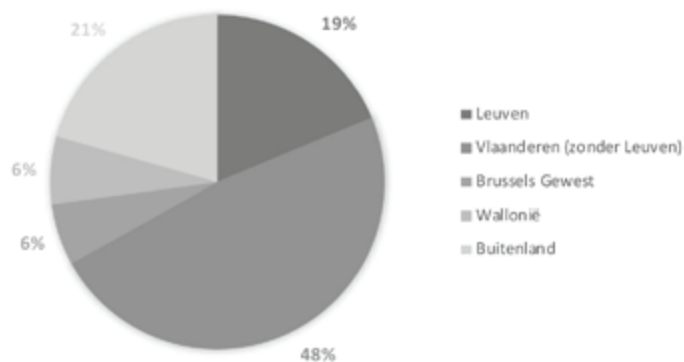
6.3.4 HERKOMST EN LEEFTIJD INDIVIDUELE BEZOEKERS M-SCHATKAMER

6.3.4.1 Totaal aantal individuele bezoekers M-Schatkamer 2017

22.135

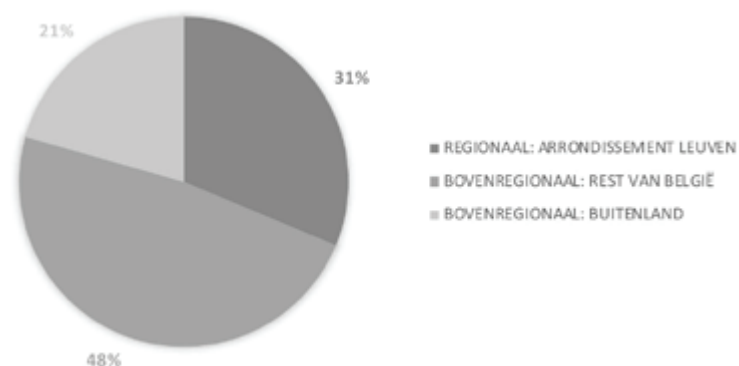
6.3.4.2 Individuele bezoekers M-Schatkamer volgens hoofdverblijfplaats

Leuven	4.145
Vlaanderen (zonder Leuven)	10.665
Brussels Gewest	1.322
Wallonië	1.442
Buitenland	4.561
TOTAAL	22.135

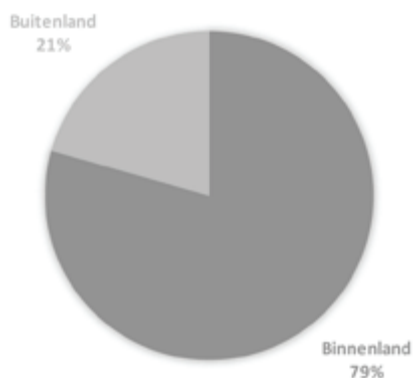
6.3.4.3 Regionale individuele bezoekers vs. bovenregionale individuele bezoekers M-Schatkamer

Regionaal: arrondissement Leuven	6.927
Bovenregionaal: rest van België	10.647
Bovenregionaal: buitenland	4.561
TOTAAL	22.135

6.3.4.4 Individuele bezoekers M-Schatkamer binnenland vs. buitenland

Binnenland	17.574
Buitenland	4.561
TOTAAL	22.135

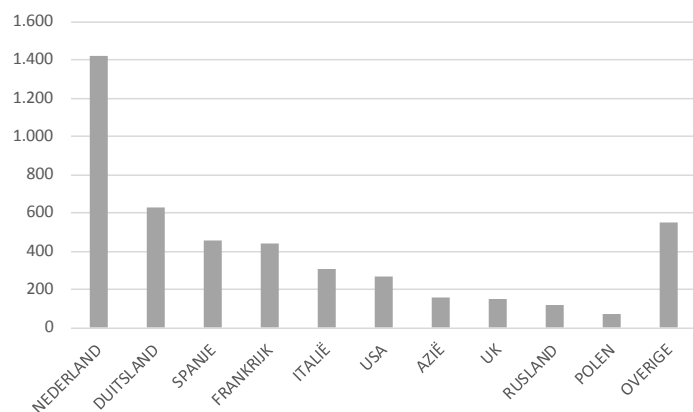

6.3.4.5 Individuele bezoekers M-Schatkamer volgens nationaliteit

Belgische nationaliteit	17.574
Niet-Belgische, Europese nationaliteit	3.496
Niet-Belgische, niet-Europese nationaliteit	1.065
TOTAAL	22.135

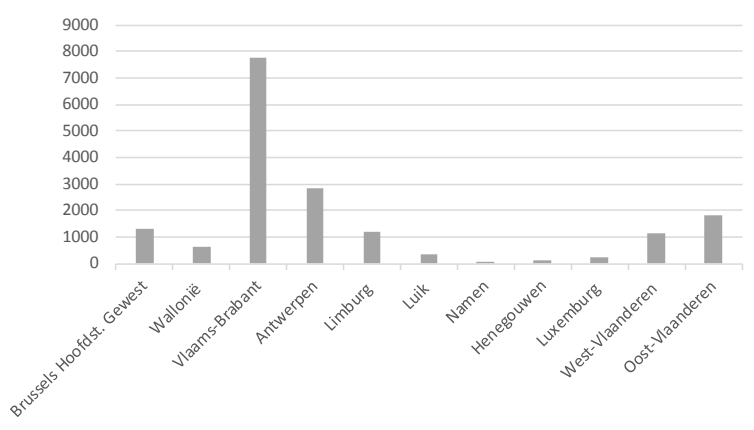
6.3.4.6 Top 10 buitenlandse individuele bezoekers M-Schatkamer

1	Nederland	1.417
2	Duitsland	625
3	Spanje	458
4	Frankrijk	442
5	Italië	303
6	USA	265
7	Azië	158
8	UK	150
9	Rusland	119
10	Polen	72
	Overige	552
	TOTAAL	4.561

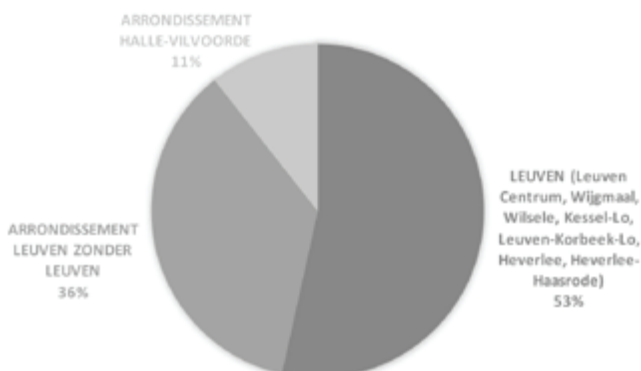
6.3.4.7 Individuele bezoekers M-Schatkamer per provincie

Brussels Hoofdst. Gewest	1322
Wallonië	622
Vlaams-Brabant	7752
Antwerpen	2871
Limburg	1226
Luik	335
Namen	90
Henegouwen	132
Luxemburg	263
West-Vlaanderen	1119
Oost-Vlaanderen	1842
TOTAAL	17.574

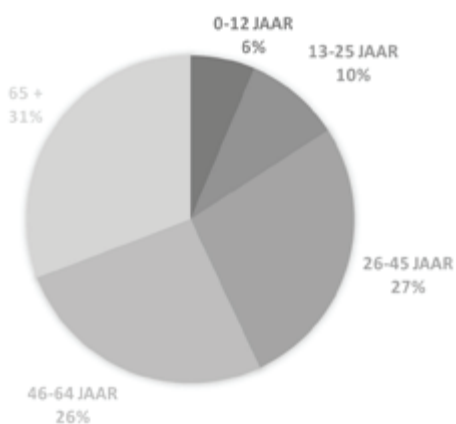
6.3.4.8 Individuele bezoekers M-Schatkamer per regio van Vlaams-Brabant

Leuven (Leuven Centrum, Wijgmaal, Wilsele, Kessel-Lo, Leuven-Korbeek-Lo, Heverlee, Heverlee-Haasrode)	4.145
Arrondissement Leuven zonder Leuven	2.782
Arrondissement Halle-Vilvoorde	825
TOTAAL	7.752

6.3.4.9 Individuele bezoekers M-Schatkamer 2017 per leeftijdscategorie

Leeftijd	
0-12 jaar	1.413
13-25 jaar	2.101
26-45 jaar	6.009
46-64 jaar	5.798
65 +	6.814
TOTAAL	22.135

6.3.5 GROEPSBEZOEKEN IN M

6.3.5.1 Totaal aantal groepsbezoekers in 2017

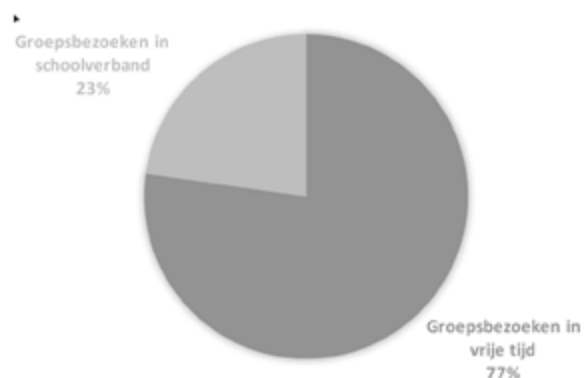
13.530

6.3.5.2 Totaal aantal groepen in 2017

954

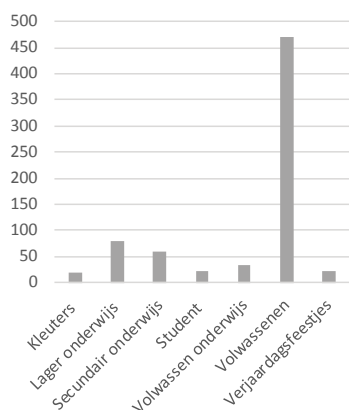
6.3.5.3 Verhouding groepsbezoeken in vrije tijd en in schoolverband

Groepsbezoeken in vrije tijd	737
Groepsbezoeken in schoolverband	217
TOTAAL	954

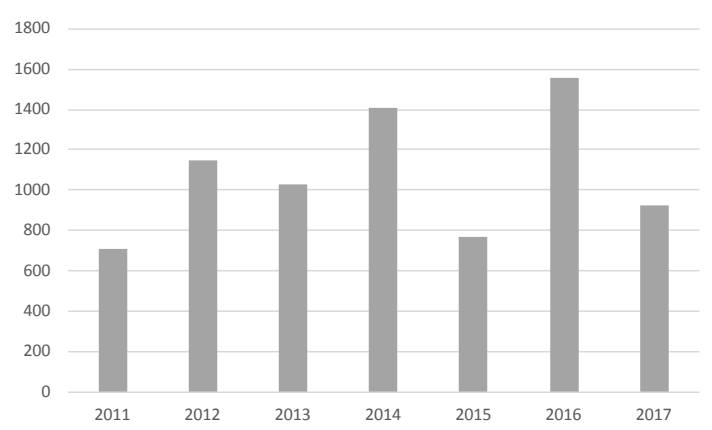
6.3.5.4 Verhouding aantal rondleidingen per doelgroep

Kleuters 0 × 6 jaar	20
Lager onderwijs 7 × 12 jaar	81
Secundair onderwijs 13 × 18 jaar	61
Student 18 × 25 jaar	22
Volwassen onderwijs	33
Volwassenen	470
Verjaardagsfeestjes	21
TOTAAL	954

6.3.6 LEUVENAARS GRATIS EERSTE DONDERDAG VAN DE MAAND

2011	713
2012	1.148
2013	1.026
2014	1.409
2015	766
2016	1558
2017	923

6.4 JAARREKENING 2017